

UVOD U BOŽIJA IZNENAĐENJA

Tamo, na padini brda – možeš li ga čuti? Opet je sve okrenuo naopako. Prerađuje sva pravila. O, čoveče, sada srlja u nevolju. Ne možete reći takve stvari i izvući se. Priča o Bogu kao da ga poznaje. O životu kao da ga razume. O nadi kao da je ima. O boljem putu – uskom putu. A pogledaj narod. Ne mogu da ga ne slušaju, čak i kada ih zapanji. Oni nekako znaju: Isus priča istinu.

Cudnovato. Izvanredno. Zaprepasujuće.

Kada Isus priča, često kaže nešto što nas podstakne da promrmljamo, „To je nečuvend“.

Izgubiti svoj život da bi ga spasili. Prvi će biti poslednji. Krotki će naslediti Zemlju. Radovati se u progonu. Bolje je davati, nego primati. Okrenuti drugi obraz. Poniziti se da bi bili uzvišeni. Neverovatno!

Isus nam kaže da oprostimo kada bi radije da se osvetimo, da volimo kada nam prija da smo kivni, da služimo kada bi udovoljavali sebe, da uključimo kada bi radije izbegavali, da poslušamo kada želimo da se bunimo, da imamo dečije poverenje kada smo ponosni na svoju pamet i da verujemo čak i kada smo uznemireni sumnjama. Začudjujuće!

Isus vidi potencijal u nama koji mi ne vidimo ni u najluđim snovima. Otkriva kvalitete u nama za koje nikada nismo mislili da posedujemo. Ima veru u nas koju mi nemamo u sebe. Vidi istine o nama koje nam daju nadu i poverenje.

Božije zapanjujuće izjave o tebi i meni su posute po stranicama Pisma. Postoje tvrdnje o tome kako možemo da uzrastemo u vrlinama, da imajmo autentičan odnos sa drugima, da steknemo život sa integritetom i da uspešno delujemo čak i usred kulture koja je razdvojena po šavovima. Kada naiđem na jedan od ovih bisera, nisam mogao, a da ne zavrstim glavom u čudu.

To je ono o čemu govori ova knjiga – primer trinaest izvanrednih biblijskih izjava o nama. Ako ih shvatimo ozbiljno i otvorimo se Božijem delovanju, možemo otkriti nove uvide u to šta smo mi i nove principe, kao što je kako možemo živeti hrabro i sa ubeđenjem.

U stvari, nije preterivanje reći da Božije izjave mogu promeniti celokupnu putanju vašeg života. Bar je to ono šta se meni desilo. Tokom vremena ova otkrića su mi pomogla da od atestičkog novinara kamenog srca postajem predan Isusov sledbenik. Moj svet se okrenuo naopako – i gledajući unazad, ne bih pozeleo nijedan drugi put.

Ovo nije knjiga za pasivno čitanje. Ona nije kolekcija otrcanih fraza od koji se osećate dobro i koja nudi lake odgovore. Pronaći ćete da je mnogo toga ohrabrujuće, da je nešto izazovno, ali da je sve veoma praktično.

Na kraju, to je ono što se Bog voli. On ne samo da nam daje mudrost; on nam daje mudrost koja *funkcioniše*.

On govori sa saosećanjem¹: „Jer ja znam misli koje mislim za vas, govori Gospod, misli dobre a ne zle, da vam dam posledak kakav čekate.“²

Bog je načinio nekoliko izjava o vama. Nečuvanih izjava. Čitajte ih otvorenih očiju i spremna srca i dozvolite im da počnu da menjaju vaše stavove, vaše poglede, vaše vrednosti – i vaše živote.

NEČUVENA IZJAVA #1

POSTOJI SLOBODA U OPRAŠTANJU VAŠIM NEPRIJATELJIMA

Dopisnik Asošijetd Presa Teri Anderson bio je držan kao talac u Libanonu skoro sedam godina. Bio je lancima vezan za zid u priljavoj ćeliji punoj paukova. Trpeo je bolest. Podnosio je mentalne muke. Čeznuo je za svojom porodicom. Bio je potišten tupim bolom neprestane dosade.

U svemu tome, data mu je jedna knjiga – Biblija – i dok je proždirao u potrazi za rečima nad, nabasao je na nešto što je izgledalo da su nečuvane reči beznadežne naivnosti: „Čuli ste da je kazano: ljubi bližnjega svojega, i mrzi na neprijatelja svojega“, koje je Isus kazao gomili. „A ja vam kažem: ljubite neprijatelje svoje... i molite se Bogu za one koji vas gone.“³

Možete li zamisliti kako je užasno morala izgledati ova zapovest Andersonu pošto je proveo 2.455 dana u okrutnom zatočeništvu, na čiju se pomisao i same misli zamrznu. Voleti *koga*? Moliti se za

koga? Biti ljubazan prema onima koji su me zlostavljali? Pokazati saosećanje prema onima koji neosetljivo ništa nisu pokazivali prema meni? Da li je Isus kosmički komičar ili samo naivan idealista?

Konačno Anderson je oslobođen 4. decembra 1991. godine. Novinari su se skupili oko i saletali ga sa pitanjima. Hteli su da znaju na šta je ličili njegovo iskušenje. Hteli su da saznaju njegove planove za budućnost. Ali onda je jedan dopisnik uzviknuo pitanje koje je iznenada zateklo Andersona: „Možete li oprostiti onima koji su vas zarobili?“ Kakvo jednostavno pitanje za rezime; kako duboka stvar za čestito razmišljanje usred grozne realnosti surove nepravde.

Anderson je zastao. Pre nego što su reči njegovog odgovora mogle izaći iz njegovih usta, Gospodnja molitva prošla je kroz njegov um: „I oprostite nam grehe naše, jer i mi opraštamo svakome dužniku svom.“⁴

Onda je ova žrtva nezaslužene patnje progovorila: „Da“, odgovorio je, „kao hrišćanin od mene se traži da oprostim – *bez obzira kako teško to moglo biti*.“⁵

Cesto je to *teško*. Tako teško, zapravo, da se Isusova objava da volimo i molimo se za naše protivnike smatra jednim od izazova od kojih zastaje dah i utroba se uskomeša u celoj njegovoj Propovedi na gori, govoru koji je čuven po njegovim nečuvanim izjavama. Ne postoji nijedan zapis da je bilo koji drugi duhovni vođa izgovorio tako očiglednu, nedvosmisleni naredbu ljudima da izraze saosećanje prema onima koji aktivno deluju protiv njihovih najboljih interesa.

Ipak, Isus je to uradio!

Ali čekajte. Zastanite na trenutak. Možda ova naredba, na kraju krajeva, nije tako neobična. Možda je to stvarno terapija koji kosriti i onima koji praštaju i onima kojima je oprašteno. Možda postoji mnogo toga korisnog što dolazi kada se gaji atmosfera nakolnosti umesto ambijenta zlonamernosti.

Istina je da Božija mudrost deluje. Birajući da se oprostimo umesto da se mrzi može se ispostaviti kao jedan od naših najvećih blagoslova u nesreći – ako razumemo kako ovaj izvanredan princip deluje.

SUPARNICI OKO NAS

Voleti svog neprijatelja? Ja nemam *nijednog* neprijatelja – a vi? Niko nikada nije gurnuo automatsku pušku pod moju bradu i držao me u memljivoj ćeliji sedam godina. Niko se nikada nije tako brutalan prema meni na način kako je Teri Anderson bio zlostavljan.

Ali čak i u civilizovanim Sjedinjenim Državama, mi *imamo* neprijatelje. Oni ne moraju biti naoružani teroristi, ali u određenom stepenu svi mi imamo protivnike ili opONENTE prema kojima osećamo neprijateljstvo.

To može biti vlasnik konkurentskog posla koji krade vaše najbolje mušterije, i ako ste poštteni, primetićete da ga mrzite zbog toga što dovodi vaše izdržavanje u opasnost. Ona može biti koleginica koja se bori protiv vas – previše uspešno – za premije i unapređenje. To može biti šef nekog sektora koji se čvrsto ukopao iznad vas u strukturi preduzeća, a vi ste njim ozlojađeni, jer sprečava vaš put ka vrhu.

Ako upravljate nekim poslom, vaš protivnik može da bude sindikat ili obrnuto. Vaš neprijatelj mogu biti ljudi koji imaju suprotne poglede na abortus ili homoseksualnost, a vi odlazite dalje od neslaganja sa njihovim mišljenjima tako što ih prezirete kao ljude. To može biti učitelj koji vas ne ostavlja na miru. Ili devojka koja vam je slomila srce. Ili otac koji je srušio vaše samopoštovanje. Ili bivši prijatelj koji je porušio vaše poverenje i rašio vaše tajne svetu. Ili bivša supruga koja uništila vaš brak. Ili neposlušan službenik koji jednostavno neće da se složi sa vašom politikom. Ili školski drug čija popularnost prevzila vašu. Ili kolega koji žanje sva priznanja koja *vi* zaslužujete.

Kada sam bio novinar *Čikago Tribjuna*, imao sam obilje neprijatelja. Bili su to dopisnici *San-Tajmsa*, *Dejli Njuza* i raznih radio stanica koji bi težili da me prevaziđu u izveštavanju. Osećao sam jaku zlobu prema njima, jer da bi oni uspeli morali su da prouzrokuju da ja ne uspem. Čak i sada kada sam pastor – mada mi je veoma nezgodno da to priznam – ponekad ljubomorno gledam druge kao protivnike ako su bolje primljeni kao govornici, pisci ili vođe. Takva može biti dubina moje sopstvene grešne uskogrudosti.

Svi mi imamo rivale. U stvari, dopustite mi da odem sa ovom tematikom dalje pitajući vas da budete određeni: Ko su protivnici u

vašem životu? Koja su njihova imena? Zapravo, prizovite jedno od njihovih lica u vaš um, jer ne želim da samo ostanemo u domenu hipotetičkog. Hajde da pričamo o stvarnim ljudima, stvarnim odnosima, stvarnim sukobima – i putu prema stvarnom isceljenju.

ŠTA LJUBAV IMA S TIM?

Šta tačno treba da radite sa osobom koju ste prizvali u svoj um? Isuviše je opšte samo reći da bi trebalo da volite njega ili nju. Da li bi prestali da se nadmećete sa tom osobom? Da li bi postali najbolji prijatelji ili golf partneri? Da li bi otišli na krstarenje Karibima zajedno? Da li bi njega ili nju tretirali kao sina ili kćerku?

Isus je bio vrlo precizan u biranju reči za „ljubav“ koja ne sadrži toliko osećanje koliko navodi na držanje i delovanje. Onoliko teško kao što zvuči, on se zalaže da imamo ponizno, ponašanje sluga prema ljudima koji su naši protivnici. Da tražimo najbolje u njima i ponudimo pomoć koja im je potrebna. Da imamo osećaj dobre volje i blagonaklonosti prema njima uprkos njihovom nedostatku istog prema nama. Da se molimo za njihovo dobro i za blagostanje njihovih porodica. Čak i ako nastavimo da se nadmećemo sa njima, činićemo to pošteno i sa poštovanjem, ne zlonamerno kao da pokušavamo da ih uništimo.

Tehnički gledano, niko nas nije pitao da *volimo* druge osobe, jer to zahteva osećanje koje ponekad ne možemo prizvati, uprkos našim najboljim namerama. Ali, u stvari, mi postupamo prema njima *kao da* ih volimo – jer je to odluka naše volje. Ne treba da odobravamo ono što oni jesu, ono što čine ili kako vode svoje poslove, nego da volimo *ono* što jesu – ljudi koji znače Bogu, baš kao vi i ja. To su ljudi koji su podbacili, ali kojima je potrebna Božija opraštajuća milost.

Zapravo, Biblija kaže: „Ali Bog pokazuje svoju ljubav k nama što Hristos, još kad smo bili grešnici, umre za nas.“⁶ Neverovatno, Božija reakcija na našu pobunu protiv njega nije bila da nam objavi rat kao svojim neprijateljima. Umesto toga, uzvratio je ljubav za zlo, tako da bi put mogao biti popločan da se vratimo dobrim odnosima sa njim. I to je vrsta ljubavi koju želi da prenesemo na one sa kojima smo se mimoili.

Ali ako ste se upravo sada mentalno usredsredili na određenog suparnika, onda nagađam da je jedno jednostavno pitanje upravo iskrslo u vašem umu: „Zašto? Zašto bih uzvratio dobrom voljom za zlu volju?“

Za one koji su sledbenici Isusa, odgovor je jednostavan: on je rekao da je to model ponašanja u životu kojem želi da njegov narod teži. I to je dovoljno. Mi imamo poverenje da on nikada ne traži od nas da uradimo ono što bi konačno bilo na našu štetu.

Ali čak i dalje od toga, postoji ogromna korist kada se sledi ova naizgled nečuvena naredba. mada naši motivi ne bi trebalo da budu da dobijemo nešto za uzvrat, istina da ima mnogo toga da se dobije. U stvari, ovih nekoliko sledećih strana se usredsređuju na izvanredne psihološke, fizičke, odnosne, duhovne i nebeske dobiti koje se gomilaju kada odlučimo da opraštamo našim protivnicima.

PSIHOLOŠKA DOBIT: IZLEČENJE NAŠEG UMA I OSEĆANJA

„Jer on je onakav“, kaže Biblija, „kako u sebi misli.“⁷ Drugim rečima, ljudi koji gaje ogorčene misli i pokazuju ljutit stav prema svojim neprijateljima često postaju ogorčeni i ljutiti ljudi. Postaju zatočenici svoje sopstvene mržnje. Ne mogu da zadrže srdžbu ukoliko ih srdžba drži u svojim kandžama.

Ovo je bila istina za Elizabet Moris, ženu iz malog grada u Kentakiju koja mi je kazala o svojoj izvanrednoj metamorfozi od jedne ljutite i ogorčene žene u nekoga ko je doživio oslobođenje postajući osoba koja je milostiva.

Elizabet je opisala kako je sedela do kasno u noć dva dana pre Božića 1982. godine, čekajući svog sina, Teda, da se vrati kući sa svog privremenog posla u tržnom centru. Upravo je završio prvi semestar fakulteta i radio je da zaradi nešto dodatnog novca tokom Božićnog raspusta.

Ali u 22:40 Elizabet je dobila telefonski poziv koga se svi roditelji plaše. „Gospodo Moris, ovde bolnica“, rekao je glas. „Vaš sin je imao nesreću.“

Kako se ispostavilo, drugi mladić koji je vozio pijan – zapravo, čiji je nivo alkohola u krvi bio tri puta veći od dozvoljenog – prešao je središnju traku na autoputu i direktno udario u Tedov auto. Pijani vozač je bio samo lakše povređen, ali pre nego što se noć završila, osamnaestogodišnji Ted Moris je umro.

Elizabet i njen muž, Frenk, bili su skrхани. Ted je bio njihovo jedino dete, dobar sin sa sjajnom budućnošću, a iznenada je

otišao. Gnev Morisovih se pojačao kada je dvadesetčetvorogodišnjaku koji je ubio Teda data uslovna kazna za ovaj zločin. Elizabet mi je rekla da je mržnja u njoj bila kao požar koji čisti sve duž suvog kanjona, proždirući svaki deo nje.

Počela je ponovo da doživljava mentalne video zapise te noći kao neki horor film, stalno iznova. Žudela je za osvetom. Ponekad bi maštala kako vozi niz ulicu i nailazi na Tomija Pigejdža, čoveka koji je ubio njenog sina. Zamišljala bi kako ga udara svojim kolima, prignječivši ga uz drvo i gledajući ga kako pati u agoniji dok ga ona polako gnječi do smrti.

Potrošila je mnogo svog slobodnog vremena prateći Tomija da vidi da li može da ga uhvati kako krši uslovnu kaznu, da bi mogli da ga pošalju u zatvor. Tokom vremena njena gorčina i negativno držanje su počeli da prave razdor između nje i njenog muža. Počela je da rasteruje prijatelje. To je iscrpilo njenu mogućnost da se smeje i uživa u životu.

I to je psihološki razlog opraštanje ima toliko mnogo smisla. Jetka gorčina teče u živote ljudi koji gaje ljutnju i potiskuju gnev, a gorčina je uvek otrov. To održava vaš bol živim umesto da pustite to i ostanete izvan toga. Gorčina vas osuđuje da stalno iznova doživite povređivanje. Elizabet je to opsala kao rak koji je izjedao iznutra.

Očajnički je želela pomoć, ali to je potrajalo neko vreme pre nego što je otkrila jedini lek. Elizabet je shvatila da je njen nebeski Otac, takođe, izgubio svog jedinog Sina. A, ipak, dok je patio na krstu – pre nego što je umro kao otkup za zlo koje je činila sama Elizabet – Isus je pogledao nemilosrdne vojnike koji su bili odgovorni za njegovo mučenje i rekao: „Oče, oprostí im; jer ne znaju šta čine.“⁸

Tako je Elizabet saznala da je bilo vreme za nju – *kao akt njene volje* – da pruži oprostaj čoveku koji je ubio njenog jedinog sina. To je i bilo ono šta je učinila. I, tokom vremena, kako je njen stav počeo da se menja, ne samo da se oslobodila svoje jetke gorčine, nego su ona i njen muž bili sposobni da izgrade odnos sa ubicom svog sina. U stvari, upravo je njihovo prijateljstvo uticalo na Tomija Pigejdža da počne da sledi Isusa i promeni svoj život.

I neverovatno kao što zvuči, Elizabetin muž, honorarni propovednik, na kraju je krstio Tomiju, a kada je Tomi izašao iz vode, simbolisajući obnovu svog života kroz Hrista, oni su se zagrlili i zaplakali. On je kasnije vodio Tomijevo venčanje. Danas Morisovi se voze u crkvu svake nedelje sa Tomijem i njegovom ženom i zajedno obožavaju Boga druge šanse.

Kako su Morisovi bili sposobni da sve urade tako? Zato što je njihova zlovolja prema Tomiju, ubici, bila zemenjena prihvatanjem Tomija, ličnosti koja znači Bogu. A rezultat je bio lični mir koji prevazilazi ljudsko shvatanje.

„Ne mogu vam reći kako je dobar osećaj napredovati u životu, ponovo se smejati, konačno se otarasiti sidra mržnje koje me je vuklo dole.“, rekla mi je Elizabet.⁹

To je jedna od najvećih dobiti opraštanja onima koji nas povrede.

FIZIČKA DOBIT: NEUTRALISANJE GNEVA KOJI JE OPASAN PO ŽIVOT

U mojim razgovorima sa Elizabet Moris dala je uzročnu primedbu da je to u početku izgledalo ekstremno, ali sam kasnije prepoznao kao nešto što je bilo zastrašujuće precizno. „Mislim da bi me to na kraju krajeva“, rekla je, „uništilo, da nisam oprostila Tomiju.“

Do sada sam video dovoljno naučnih studija za zaključak da gorčina i potiskivanje gneva ne samo da prave zbrku u našim umovima, nego, takođe, ugrožavaju same naše živote. U jednom članku *Njujork Tajmsa* je objavljeno: „Istraživači su sakupili veoma mnogo podataka u poslednje vreme koji ukazuju da hroničan gnev toliko oštećuje telo da je to u rangu – ili čak prevazilazi – pušenje, gojaznost i ishranu bogatu masnoćama kao visok rizik faktora za ranu smrt.“

U jednom istraživanju na Univerzitetu Mičigena ispitana je grupa žena da bi se videlo ko je gajio dugotrajno potisnut gnev. Sve žene su praćene osamnaest godina, a rezultat je bio iznenađujuć: tri puta više su umirale žene sa potisnutim gnevom tokom istraživanja od onih koje nisu imale takvu vrstu gorkog neprijateljstva. Slično istraživanje izvršeno je tokom dvadeset pet godina na muškarcima koji su diplomirali medicinski fakultet na Univerzitetu Severne Karoline. Rezultati su pokazali da su lekari sa sakrivenim neprijateljstvima umirali stopom koja je bila šest puta veća od onih koji su imali više opraštajućih stavova.

Postoji i mnoštvo dokaza iz priča. Jedna žena koja je pomagala žrtvama koje su se oporavljale od nemačkog zlostavljanja posle Drugog svetskog rata primetila je začuđujuću pojavu među svojim pacijentima. Oni koji su razvili opraštajuće stavove prema svojim neprijateljima bili su u stanju da ponovo izgrade svoje živote uprkos svojim povredama. Ali pacijenti koji su bili natopljeni gorčinom ostajali su invalidi.

Medicinski dokazi su jasni i utemeljeni. Nije preterano reći da je gorčina opasan narkotik u bilo kojoj dozi i da je samo vaše zdravlje u opasnosti ako tvrdoglavo insistirate na neopraštanju.

DOBIT U ODNOSU: DAVANJE NADE POMIRENJU

Na vrhuncu raketne krize sa Kubanom, dok je zategnutost išla prema nečemu što bi moglo da bude izbijanje Trećeg svetskog rata, sovjetski premijer Nikita Hruščov je poslao hitan poziv predsedniku Džonu F. Kenediju. U jednom delu, u poruci je rečeno:

Vi i ja sada ne bi trebalo da natežemo krajeve konopca kojim ste vezani u čvor rata, jer što jače vi i ja natežemo, čvor će postojati sve zategnutiji. I može doći vreme kada je čvor vezan tako čvrsto da osoba koja ga je vezala nije više u mogućnosti da ga razveže, a onda će čvor biti presečen. Nije potrebno da vam objašnjavam šta to znači, jer vi sami savršeno razumete kakve zastrašujuće snage poseduju naše dve države.¹⁰

U stvari, kada načinite odluku da vratite dobro za zlo, izabirate da prestanete sa natezanjem konopca konflikta i stvaranjem čvora u vašem odnosu tako čvrstim da se možda nikada ne razveže. Jednostavnim ispuštanjem vašeg kraja užeta popuštate zategnutost i čuvate mogućnost da mirno olabavljen čvor može nekako biti ramzršen pomoću obe strane. Ovo održava nadu – koliko god slabu – da se pomirenje može desiti jednog dana.

Dok razmišljate o protivniku čije lice dolazi u vaš um, možete biti u iskušenju da isključite bilo kakvu verovatnoću da imate učtiv odnos sa njim ili njom. Ali ništa prebrzo ne otpisujte.

„Verovatno su postojali hrišćani koji su mrzeli Savla kada je bio ispunjen zlobom i disao pretnjom i smrću protiv crkve“, rekli su Dejvid Dakeri i Dejvid Garland u *Traženju carstva*. „Ko je mogao da očekuje da će on postati apostol Pavle... koji propoveda... ljubav i opraštanje? Onaj prema kome danas postupamo kao prema neprijatelju može sutra postati naš brat ili sestra. Isus kaže da danas postupamo prema njima kao prema bratu i sestri.“¹¹

Mržnja otpisuje ljude; ljubav pruža nadu.

DUHOVNA DOBIT: BITI OPROŠTENI NAMA KAO ŠTO MI OPROŠTAMO DRUGIMA

Isus je ispričao priču o caru koji je odlučio da sredi svoje poslovne knjige skupljanjem novca koji su mu ljudi dugovali. Tako je pozvao slugu čiji je dug ukupno iznosio deset miliona dolara i strogo mu naredio da plati. Čovek je odgovorio da je siromašan.

Tih dana, car je dao punomoć da se osoba i njena porodica prodaju u ropstvo da bi se nadoknadio dug ili da se dužnik baci u zatvor dok ne neko ne plati za njega. U toj situaciji, kada je car zapretio da će prodati slugu, njegovu porodicu i sve što ima da bi dobio bar deo onoga što mu se dugovalo, sluga je pao na svoja kolena i molio: „Pričekaj me, i sve ću ti platiti.“

Naravno, nije bilo nikakvog načina da on ikada dođe sa deset miliona dolara. Ali pošto je car bio milostiv i sažalio se na molećivog slugu, uradio je zadivljujuću stvar: dao mu je drug šansu. Ukratko, dug je izbrisan iz knjiga.

Ali to nije kraj priče. Sluga, koji je trebalo da bude prepun zahvalnog držanja, uskoro je naišao kolegu radnika koji mu je dugovao beznačajnih dvadeset dolara. Sluga kojem je oprašteno zahtevao je isplatu, hvatajući dužnika za gušu daveći ga. „Pričekaj me“, dahtao je čovek, „i sve ću ti platiti“. Zvuči poznato? Ali prvi sluga je odbio. Umesto toga, dao je da se čovek baci u zatvor da trpi dok dug ne bude vraćen.

Kada je reč o ovome susretu našla svoj put nazad do cara, on je bio razjaren. „Zli slugo!“, rekao je radniku kojem je oprašteno. „Sav dug onaj oprostih tebi, jer si me molio. Nije li trebalo da se i ti smiluješ na svoga druga, kao i ja na te što se smilovah?“

Sa pravедnim ogorčenjem, car ga je bacio u zatvor dok ne bude mogao da vrati svih deset miliona dolara – što je značilo da je osuđen da provede život u tamnici.

Evo iznenađenja: „Tako će“, rekao je Isus, „i otac moj nebeski učiniti vama, ako ne oprostite svaki bratu svojem od srca svojih.“¹²

Ljudi koji su čuli ovu priču nakostrešili su se na elementarno nepoštenje čoveka kojem je bilo oprašteno mnogo, ali koji sam nije oprostio ništa. Njegova gruba neosetljivost povređuje naš osećaj za pravičnost i pravdu. Neko je jednom nazvao njegovo delo „moralnom monstruožnošću“.

Ipak, ako nas misao o nekome ko postupa tako nepravedno čini ljutima, zar nema smisla da Bog bude rastužen onima koji primaju njegovo neprocenjivo opraštenje, ali onda gaje sitničavo ogorčenje prema drugima, snevaju o osveti prema onima koji su ih povredili i nepopustljivo odbijaju da oprost nepravde protivnika?

Isus je bio veoma iskren po ovom pitanju. Pošto je učio svoje sledbenike Očenašu – koja uključuje molbu da Bog oprost naše činjenje zla kao što mi opraštamo našim protivnicima – Isus zaključuje govoreći: „Ako li ne opraštate ljudima grehe njihove, ni otac vaš neće oprostiti vama grehe vaše.“¹³

Ovo znači da odnosa sa Bogom može postati jako zategnut odbijanjem da se pruži opraštenje onima koji su naneli štetu. Ljudi ne mogu biti tesno povezani sa Bogom, doživeti da njegova milost slobodno teče u njihovom životu ili da imaju povoljan odnos sa njim, a da u isto vreme tvrdoglavo ne opraštaju drugima. Nakon svega, razmislite šta takvi ljudi rade: trivijalizuju patnju kroz koju je Isus prošao da bi im pružio svoj oproštaj.

Pa, ako ste Isusov sledbenik, ali se osećate udaljenim od njega tokom ovog razdoblja vašeg života, ako imate poteškoće da mirno počnete u njegovom opraštenju, ne bi li to moglo da bude zato što bučno odbijate da pustite zlovolju prema drugoj osobi – možda čak prema samoj onoj osobi za koju sam zatražio da prizovete u um?

NEBESKA DOBIT: NAŠE OPROŠTANJE PRIVLAČI DRUGE

„Jer ako ljubite one koji vas ljube, kakvu platu imate?“ pitao je Isus.¹⁴ Nije ništa posebno pohvalno u ljubavi prema onima kojima je već stalo do nas. Svako to radi. Ali kada neko ponudi ljubav nekoj osobi koja joj je postala neprijatelj, svet obrati pažnju. Ljudima se pokazuje prema Bogu kao jedinom izvoru u podsticaju za ovu vrstu nečuvenog saosećanja.

Ljudi su svakako obratili pažnju aprila 1992. godine kada je tridesettrogodišnja žrtva gnusnog zločina pojavila u jednoj indijanskoj sudnici. Prethodne godine, dvadesetdvogodišnji čovek provalio je u njen stan, pucao joj u grudi, udario je pištoljem, seksualno je zlostavljao, a onda stavio jastuk na njenu glavu i povukao obarač još jednom. Čudom, ona je preživela, jer je njena podlaktica zaustavila metak.

Napadač je uhvaćen i osuđen, a žrtva je pozvana da govori prilikom izricanja njegove presude. Siguran sam da je sudija Pola Lopasa očekivala od nje da ljutito osudi ovog brutalnog optuženog i ogorčeno zahteva najstrožu moguću kaznu.

Ali žrtva je bila hrišćanka, i mada je rekla da bi optuženog bilo potrebno zatvoriti za kaznu i zaštitu društva, takođe je rekla sudiji: „Ja nisam za osvetu ili odmazdu. Oni neće promeniti ono šta se dogodilo, a samo će mene otrovati. Želim da pomognem ovom čoveku. On je blago retardiran, očigledno mu je potrebna pomoć, a ja želim da se uverim da je dobio tu pomoć za svoju ličnu korist i tako će ponovo moći da bude slobodan čovek jednog dana. Ne želim mu da ispašta; ja sam patila dovoljno za oboje. Želim ono što je najbolje za njega. I, uz Božiju pomoć, želim da mu oprostim.“

Na ove reči, suze su počele da teku niz sudijino lice! Ona je stvarno počela da jeca. Reći ću vam nešto: Izveštavao sam s mnoštva kriminalnih slučajeva kao zvanični novinar, ali nikada nisam video da sudija plače na javnom suđenju.

Kada je povratila svoju staloženost, sudija Lopasa je rekla: „Razlog zašto plačem je zbog prirode njenog opraštanja. Neobično je da žrtva tako užasnog napada ima takav opraštajući stav. I mislim da ona odražava sve najbolje što postoji u ljudskoj prirodi.“

Ovaj neočekivani stav žrtve zločina ukazao je sudiji i optuženom ka Bogu kao jedinom mogućem podstrekaču za njenu sažaljivu reakciju. Kao što je A. M. Hanter rekao: „Da se vrati zlo za dobro je đavolji način; da se vrati dobro za dobro je čovečiji način; da se vrati dobro za zlo je Božiji način.“

TEŽITI P-E-A-C-E PROCESU (PROCESU MIRA)

Opraštanje neprijateljima je potpuno suprotno svakom impulsu ljudske prirode. Kada je čovek udaren, njegov refleksni odgovor je da uzvрати udarac – *jače*. Pa, ako pokušamo da se držimo ove neobične izjave jasno je da nam je potrebna pomoć.

„Ako je moguće“, rekao je apostol Pavle, „koliko do vas stoji, imajte mir sa svim ljudima.“¹⁵ To je Božiji krajnji cilj – mir, pomirenje i zajedništvo među ljudima i između ljudi i njega. Tako da ću koristiti reč *peace* (mir) i proći kroz ono što zovem „p-e-a-c-e proces“ – plan čijih pet koraka počinje slovom iz te reči.

Ali dopustite mi da zastanem na momenat da bih nešto objasnio. Kroz ovu knjigu uzeću vreme gde god je moguće da ponudim neke delotvorne korake zasnovane na biblijskom učenju i mom ličnom hrišćanskom iskustvu. Ako želimo da postanemo što više nalik Isusu, veoma je važno da stvari shvatimo krajnje praktično istražujući „kako da“. Međutim, ne želim da predlažem da se sve možemo rešiti ako samo sledimo pravu formulu. Postoje samo koraci koje sam ja našao za korisne u svom sopstvenom duhovnom životu i sa kojima ćete, nadam se, eksperimentisati.

Sa tim na umu, evo p-e-a-c-e procesa, pristup koji se za mene pokazao neprocenjiv tokom godina dok sam pokušavao Božije nečuvane smernice da volim svoje neprijatelje.

Tražiti Božiju pomoć

Pu reči p-e-a-c-e stoji za *pray* (molitva). To znači, prvo, moliti se za sebe, što uključuje kretanje ka Bogu i pošteno izražavanje svojih emocija, bilo da one glase: „Ne osećam da volim svoje protivnike“, ili: „Ne znam kako da oprostim svom neprijatelju“, ili: „Nikada neću biti sposoban da volim svoje neprijatelje ako mi ne daš snagu da to učinim“.

Ako imate problema da ostavite svoju zlovolju ili gorčinu, kažite Boga o tome. Priznajte svoje protivljenje i zatražite od njega da vam pomogne u postupanju sa vašom ozlojađenošću, odbojnošću i gnevom. Zamolite Boga za sposobnost da volite tu osobu koja vam se uopšte ne sviđa.

Ovo je imalo veliki uticaj na Adolfa Kurza IV, člana poznate porodice iz Kolorada koja je proizvodila pića, čiji je otac sačekan u zasedi i ubijen kada je Adolf imao četrnaest godina. Mnogo godina kasnije Adolf je postao Isusov sledbenik i shvatio je da je potrebno da oprostí čoveku koji nije pokazao milost prema njegovom ocu.

„Znao sam da nisam sposoban za ovakvu vrstu oprostjenja“, rekao je Adolf tokom jednog razgovora koji sam čuo pre nekoliko godina. „To je bilo izvan moje moći. Ali našao sam odgovor u Bibliji, u četvrtom poglavlju Filibljanima poslanice, trinaeseti stih, koji me je uverio da mogu da uradim sve stvari kroz Isusa Hrista, koji mi daje snagu.“

Adolf je saznao da možemo da crpimo snagu od Boga da uradimo ono šta znamo da je dobro, ali za šta nemamo sposobnost da izvršimo sami po sebi. Mnogo puta to je jedini način da postanemo sposobni za opraštanje.

Tako je Adolf izneo stvar Bogu u molitvi i svojom voljom doneo odluku da preduzme konkretne korake ka opraštanju tako što će da se odveze do zatvora da se sretne sa očevim ubicom. Do vremena kada je došao tamo Hristos mu je dao snagu koja mu je bila potrebna da prođe kroz to. I jednom kada je Adolf uspeo da pruži opraštanje ubici svog oca njegovo lično emocionalno izlječenje je stvarno počelo.

Ali, pored toga, što se molimo za sebe, potrebno je da se molimo i za naše neprijatelje. „Molite se Bogu za one koji vas gone“, zalaže se Isus.¹⁶ Tražite od Boga da im obezbedi zdravlje, da blagoslovi njihove porodice, da ih ohrabri i da im pomogne da vide svoju sopstvenu potrebu za Bogom. „Ovo je najviši zahtev“, kaže Ditrih Bonhofer, hrišćanski vođa kojeg su zarobili nacisti i na kraju ga pogubili. „Posredstvom molitve idemo našim neprijateljima, stajemo pored njih i molimo se Bogu za njih.“

Kada to činite, evo šta ćete otkriti: vaš stav prema vašem protivniku će početi da se menja. Načuo sam iz iskustva prve ruke da ne možete da veoma dugo da se molite za ljude i da ih još mrzite.

Sećam se kada sam bio ogorčen, kao novinski izdavač, problematičnim službenikom koji je uvek izgledao željan da potkopa moj autoritet i izazove moje rukovođenje. Pošto sam uhvatio sebe da postajem sve više osvetoljubiv i pakostan prema njemu (što je, uzgred, samo intenziviralo njegove lične antipatije prema meni), odlučio sam da počnem da se molim za njega, čak iako mi se to u početku nije sviđalo.

Tokom vremena je sam čin izlaska pred Oca u njegovu korist omekšao moj stav. Kako sam se molio za njegovo dobro, stvarno

sam počeo veoma da brinem o njemu. I sa ovim novim stavom sam bio sposoban da počnem da vraćam dobro za zlo, a to je ono šta ga je na kraju pridobilo.

Pa, šta je sa protivnikom kojeg ste zamislili u svom umu? Možete li da počnete da se molite za njega ili nju? Ili ako još uvek ne možete sebe da dovedete do toga, možete li bar da odete Bogu i kažete mu da vam je potrebna njegova snaga da krenete ka opraštanju? Ovo je duhovni preduslov za preuzimanje sledeća četiri koraka.

Korenito menjanje naše perspektive

Prvo *e* u reči p-e-a-c-e podseća nas da osetimo *empatiju* prema drugima, što znači da gledamo svog neprijatelja iz jedne sasvim drugačije perspektive.

Normalno, procenjujemo vrednost ljudi zasnovano na njihovom odnosu prema *nama*. Mogu li nam pomoći? Mogu li nas povrediti? Ali kada umesto toga izaberemo da ih gledamo iz perspektive njihove vrednosti Bogu, počinjemo da uočavamo najvišu vrednost, jer nose Božiji lik, iako je iskrivljen i zamačen grehom. Kada počnemo da ih gledamo kao ljude koji znače Bogu, oni počinju više da znače nama.

Ono šta su nam učinili ne moramo da oprostimo. Naravno, Elizabet Moris nije trivializovala ono šta je Tomi Pigejdz uradio njenom sinu. Nego je ono što je ona uradila bilo opraštanje Tomiju Pigejdzu, *ličnosti* – ona mu je oprostila, jer je on odslikavao sličnost sa Bogom, jer je on Bogu značio isto koliko i ona. Ona nije odobrila ono šta je Tomi uradio, ali je odobrila njega kao individuu, rukotvorinu Tvorca Svemira.

Vilijam Barkli je ispričao divnu rabinsku priču koja naglašava koliko Bog ceni sve koje je stvorio, iako su zalutali u greh. U ovoj drewnoj priči anđeli sa neba su počeli bučno da se raduju kada su se vode Crvenog mora obušile na egipatske vojnike i podavile ih dok su gonili Izraelce. Usred njihove proslave Bog je podigao svoju ruku da ih zaustavi. „Delo mojih ruku je potopljeno u moru“, ozbiljno je rekao Bog, „*a vi bi pevali?*“¹⁷

Biblija to potvrđuje, u Jezekilju 33:11, da Bog ne uživa u smrti zlih ljudi. Pa ako je Bog imao sažaljenja prema onim zlonamernim Egipćanima, zastanite za trenutak i razmisliteo protivniku koga ste prizvali u um. Upitajte se: „Kako ta osoba izgleda iz Božije perspektive?“ Možete li da gledate dalje od njegovog ili njenog ponašanja i letimično pogledate zašto on ili ona znače Bogu? Kao što je Ralf Luter rekao: „Voleti nekog neprijatelja ne znači voleti blato u kojem leži biser, nego voleti biser koji leži u blatu.“

Ispustiti naš kraj konopca

Takođe je potrebno da preduzmemo posebne aktivne korake da ukažemo saosećanje našim protivnicima. To je zato što *a* u reči p-e-a-c-e stoji za *act* (akt, delo). Biblija kaže: „Dobro činite onima koji na vas mrze.“¹⁸

Ako vas poslovni konkurent izbaci iz nekog ugovora, pošaljite mu pisamce sa svojim čestitkama. Ako je bivši supružnik upao u teškoće, budite darežljivi u pružanju pomoći. Ako vaši protivnici traže pomoć da skinu ili nameste izbušenu gumu ili im je potrebno da pozajme nešto, pomozite im. Priznajem da su ovo neobične reakcije, ali one su baš ono što Bog želi da uradimo.

Osim toga, preduzimajući neki aktivan korak takođe znači poziv na prekid vatre u ratu rečima. „Blagosiljajte one koji vas kunu“, rekao je Isus.¹⁹ Ovo znači odlučiti da kada druga osoba ispaljuje gorke reči u vašem smeru, vi ćete se odupirati nagonu da uzvratite, a umesto toga odgovorićete ljubaznim i obzirnim jezikom. Koliko god to teško izgledalo, trebalo bi da odolimo iskušenju da učestvujemo u ogovaranju, tračarenju ili nekorektnom kritikovanju.

Pa, što se tiče protivnika u vašem umu: možete li da se posvetite stanju pripravnosti za prilike da poslužite njemu ili njoj? Možete li ispustiti svoj kraj konopa u vašem verbalnom natezanju? Ovakva dela dobrote prelaze dug put ka razgrađivanju prepreka zlovolje, jer kada načinimo izbor da delujemo u korist nećijih najboljih interesa, tokom vremena dolazimo do toga da naše tvrdokorno gledište prema njima – i njihovo mišljenje o nama – nepromenljivo počinje da se popravja.

Ponekad prosto ne možemo da nateramo sebe da učinimo aktivan korak opraštanja. Da bi to radili, potrebna nam je pomoć izvan nas. Dobićete nešto praktične pomoći u poglavlju pod naslovom „Nečuvana izjava #5: Bog vam može dati snagu kada je snaga potrebna“, koja se bavi tim kako možemo koristiti Božiju

snagu kada se osećamo naročito nemoćni da učinimo ono šta znamo da on želi da uradimo.

Priznajmo naš udeo u sukobu

C u reči p-e-a-c-e tera nas na *confess* (priznanje): u većini slučajeva delimo deo odgovornosti za guranje neke osobe u ulogu našeg neprijatelja. Ponekad je to naša lična ljubomora, naša lična tvrdoglavost, naša lična ambicija ili naše lično loše držanje koje je doprinelo – bar delimično – rascepu među nama. Postoji direktna veza između priznanja i izlečenja.²⁰ I kada objektivno procenimo situaciju i iskreno priznamo sebi – a onda Bogu i našem protivniku – da delimo deo odgovornosti, to može biti veliki korak ka isceljenju efekata mržnje.

To se dogodilo nekoliko godina ranije u Misisiju, kada se grupa crnaca i belaca sastala da učestvuju u konstruktivnom dijalogu nakon godina podozrenja i zlovolje među njima. U jednom trenutku jedan mladi crni pastor je ustao. „Postoji blizu sedam hiljada linčovanih u državi Misisipi, ali nikada nisam čuo belog pastora da propoveda protiv rasizma“, rekao je. „Potrebno mi je da znam – *zašto?*“

Napetost je zavladała prostorijom. Konačno jedan stariji beli pastor je ustao. Mogao je burno da pokuša da odbrani svoj rad. Mogao je da se upusti detaljnu racionalizaciju. Mogao je tvrdoglavo da negira da je učinio bilo šta loše.

Ali umesto toga on je rekao: „Pretpostavljam da je pitanje zapalo meni. Da vam kažem istinu, to je bio strah. Jednostavno sam se bojao – bojao svojih ljudi i posledica. Tako smo samo stajali po strani. A istina je, ne znam kako to da ispravim. Voleo bih da se vratim unazad, ali ne možemo. Sve što mogu da uradim je da vam kažem – žao mi je.“

Tako su dva bivša protivnika prišla jedan drugom i zagrlili se. Nije bilo suvog oka u prostoriji. A Bog je bio zadovoljan.

Malo stvari ubrzavaju proces mira kao ponizni priznanje naših sopstvenih pogrešaka i traženje oprostaja. To govori našim protivnicima da smo tako ozbiljni po pitanju poštenog ponašanja u trvenju među nama da smo spremni da predemo preko ponosa i ličnih interesa da priznamo da jeste, imamo deo lične odgovornosti za raskol.

Šta je sa protivnikom u vašem umu? Budite poštenu: da li ste bar delimično odgovorni za sukob među vama? I ako jeste, ne bi li trebalo da preduzmete korak traženja oprostaja za to?

Ugledanje na uzor

Apostol Pavle je zahtevao: „Ugledajte se dakle na Boga“²¹, a tako i drugo *e* u reči p-e-a-c-e predstavlja reč *emulate* (ugledati se). Kada god nismo sigurni kako da volimo neprijatelja, kada god se kolebamo, jer smo zbunjeni nad pitanjem kako da postupimo, kada god se pitamo da li smo išli dovoljno daleko u našim naporima za pomirenjem, možemo gledati u Isusov primer i podesiti sebe prema njemu. On je postavio krajnji standard, kako je ilustrovano britanski pastor Džon Stot ovom interesantnim opažanjem:

Izgleda da se Isus molio za svoje mučitelje dok su gvozdene klinovi bili zakucani kroz njegove ruke i noge; nesvršeno vreme (u biblijskom zapisu) ukazuje da je održavao molitvu, nastavljao sa ponavljanjem svoje molbe: „Oče, oprosti im; jer ne znaju šta čine“ *Ako svirepo mučenje raspinjanja nije moglo da učutka molitvu našeg Gospoda za njegove neprijatelje, koji bol, ponos, predrasude ili lenjost mogu da opravdaju učutkivanje naših.*²²

Ne možemo se izgovoriti tvrdeći da je Isus božanstvo i da zato nikada ne možemo očekivati da naša ljudska priroda bude tako darežljiva u našem opraštanju kao što je njegova. Jer dok je okrvaveljeni apostol Stefan bio svirepo kamenovan na smrt, pošto je Isusa priznao kao Mesiju, njegove poslednje reči, kada je pao na svoja kolena, su bile: „Gospode, ne primi im ovo za greh.“²³

Kako je Stefan mogao tako velikodušno da oprosti samim tim ljudima koji su ga zasipali kamenjem? Postoji objašnjenje nekoliko stihova ranije: Stefan je bio pun Duha Svetoga.²⁴

Jedini način kako ikada možemo stvarno da imitiramo Hrista je predavanjem sebe uticaju Duha u našem životu i dopuštanjem da proizvede ljubav, radost, strpljenje, ljubaznost, dobrotu, vernost, blagost i samokontrolu, koje Biblija obećava da će vremenom ispoljavati u Isusovim sledbenicima.²⁵

Preskakanje poslednje dve prepreke

Isusovo učenje o opraštanju našim neprijateljima je među njegovim najizazovnijim i najtežim učenjima. Zapravo, neko je jednom rekao da kada bi opraštanje vašim neprijateljima bilo previše lako, verovatno ne bi morali uopšte da im opraštate. Samo bi izustili prazne reči, ali stvarno ne bi pozvali svoje srce na promenu.

Tako, dok se borite da ostvarite ova uputstva, kao što sam ja u svom sopstvenom životu, nadam se da će se p-e-a-c-e proces pokazati korisnim. Ali još nismo završili. Nismo ispitali sve važne aspekte ove nečuvane izjave.

Kada sam studirao novinarstvo na Univerzitetu u Misuriju moj profesor je usadio u mene šest osnovnih pitanja koje novinar mora da postavi u ispitivanju bilo koje priče: ko, šta, gde, kada, zašto i kako. A duhovno govoreći, ono su dobra pitanja da, takođe, upitamo sami sebe.

Već smo videli *ko* su naši neprijatelji, *šta* se od nas traži da radimo, *zašto* ova nečuvana izjava ima smisla i *kako* možemo da ostvarimo oprostanje kroz p-e-a-c-e proces. Međutim, ostaje nam dva pitanja – *kada* i *gde*. Ali ostaviću vama da na njih odgovorite.

Pa, evo vašeg zadatka: još jednom, prizovite tog protivnika u vaš um. Možete li da opišete lice te osobe? Sada, ostalo je na vama, zajedno sa Božijom silom i prisustvom koji su mogući u vašem životu. Vi odlučite kada i gde ćete ostvariti p-e-a-c-e proces sa njima – za vaše lično dobro, za njihovo dobro i za dobro Božijeg carstva.

NEČUVENA IZJAVA #2

MOŽETE ČAK DA NAUČITI DA OPROSTITE SEBI

Bila je 1966. godina. Mesto Vijetnam. Dvadesetdvogodišnji američki vojnik po imenu Maršal i četvorica drugih u njegovoj jedinici bili su na izviđačkom zadatku koji je zauvek promenio njihove živote.

Možete videti njihovu priču opisanu u filmu *Uzročnosti rata* iz 1989. godine. Film oslikava kako su petorica vojnika naišli na kolibu dok su bili u patroli. Četvorica od njih je kidnapovalo mladu Vijetnamku, primoravajući je da pešači bosonoga i držeći je bez hrane i vode čitav jedan dan, a onda su je silovali. Kasnije je bila ubijena.

Uprkos stalnim pokušajima ostale četvorice da primoraju Maršala da učestvuje u tim svirepostima, on je čvrsto odbijao. Ali je okrivio sebe za svoju nesposobnost da spreči svireposti nad ženom. Iako je opiminjao ostala četiri vojnika, a trojica od njih su završila u zatvoru, Maršal je od tada nije imao mira zbog svoje uloge u tom događaju.

U jednom intervjuu više od dvadeset godina pošto je napustio Vijetnam, Maršal je rekao da mora da živi sa onim šta se dogodilo do kraja svoga života. Onda je rekao nešto začuđujuće: „Mislim da Bog oprašta. Ali Bog nam više oprašta, nego mi sami sebi.“²⁶

Bila je 1965. godina. Scena se odvijala u srednjoškolskoj učionici u Ilinoisu. Nastavnica je imala pakostan karakter i povremeno bi ponižavala decu kada bi uradila nešto loše.

Jednog dana mlada devojkica po imenu Merilin postupila je nezrelo. Da bi je osramotila, nastavnica je stavila šešir sa čipkama na njenu glavu i naredila razredu da zbija šale s njom zato što se ponaša kao beba. Nastavnica je odredila devojkicu po imenu Keli da predvodi ponižavanje i dala je Keli flašicu za bebe da maše ispred Merilinog lica dok je Merilin sa stidom plakala.

„Da, Merilin, treba da uzmeš bočicu, jer si beba!“, rugala se Keli. „Nastavnica tako kaže.“

Više od četvrt veka kasnije Keli je još uvek osećala toliko mnogo krivice zbog uloge koju je igrala u sramoćenju Merilin da je pokušala da se rastereti pišući o tom događaju jednom novinskom kolumnisti koji daje savete. Uprkos prolasku vremena, još uvek je teško mogla da oprosti sebi.

„ZAŠTO NE MOGU DA OSETIM DA MI JE OPROŠTENO?“

Da budemo jasni: nije svaka krivica loša. Biblija govori da je jedan od zadataka Svetog Duha da osudi ljude za njihove grehe, što je neprijatno sredstvo za poželjan kraj. Kada se suočimo sa našom ličnom pobunom protiv Boga i odemo na svoja kolena u pokajanju, otvaramo se opraštanju i milosti koje su na

raspolaganju kroz Isusa. Uхваćeni smo krivicom zato što smo, na kraju krajeva, *krivi*. Ali Biblija je brza da nas podupre: „Nikakva dakle sada nema osuđenja onima koji su u Hristu Isusu.”²⁷

Ipak neko ostaje da se muči sa krivicom, kojem je oprošteno od najvećeg Sudije, ali, kako se čini, zauvek osuđeni svojom sopstvenom, od jedne osobe sastavljenom porotom. Tokom godina, ljudi su mi pričali o nekim od svojih najbolnijih osećanja krivice: žalosni zbog svog neuspeha kao roditelja, očajni zbog aferama, osramoćeni zbog učinjenog zločina, tužni zbog brakom koji se raspao, bolni zbog povređivanja druge osobe. Tako često, refren je isti: „Zašto mi se čini da ne mogu da oprostim sebi? Šta treba da uradim da bih *osećio* da mi je oprošteno?”

Život pod stalnom ličnom osudom može imati razarajuće dejstvo na nas, dok zadržavamo bol naše prošlosti živim. To može uništavati naše samopouzdanje i potkopati naše samopouzdanje. Može da iscrpi naš optimizam i ostavi nas sa dubokim osećajem obeshrabrenja.

Bilo bi strašno kada ne bi postojao jednostavan lek. U stvari, pre nekoliko godina dva preduzimača prodavali su prouzvod nazvan Udaljena Krivica, šaljivi poklon koji zapravo sprej sa miršljavom tečnošću. „Uznemireni zamarajućom krivicom?”, pitalo se u njihovoj reklami. „Otarasite je se onda na moderan način – isprskajte je Udaljenom Krivicom!” Cena: samo 3,98 dolara po flašici.

Ali opraštanje sebi nije jednostavno. Znam, jer sam vodio borbu u toj oblasti. Došao sam do toga da nema magičnih formula ili brzih rešenja – ali postoji nada. Božija nečuvana izjava je da kroz biblijsku mudrost i njegovu pomoć konačno možemo preduzeti značajan silazak stog puta prema izlečenju. Na kraju krajeva, on nam je jednom oprostio, nema potrebe da nastavljamo da se plivamo u našem sopstvenom samoosuđivanju.

Kako sam istraživao ovu oblast, primetio sam tri kategorije okolnosti u kojima je ljudima posebno teško da ukažu sebi opraštaj. Na stranicama koje slede baviću se svakom od njih odvojeno i razmatraću i simptome i recept za postupanje sa njima. Pogledajte da li se neki od opisa mogu primeniti na vas ili na nekoga koga poznajete.

VRSTA GNEVNA NA SEBE #1: PRETERANE REKACIJE NA JEDNOSTAVNE POGREŠKE

Postojao je trend pre nekog vremena u kojem su neke oblasti usvojile politiku „nula tolerancije za droge”. To znači da bi težina kazne za nezakonite supstance bila takva da ako bi agenti pronašli makar malu količinu marihuane ili samo tragove kokaina, mogli bi da gone tog pojedinca do maksimalne zakonske kazne.

Slično, neki ljudi sa perfekcionistačkim razmišljanjem imaju nula tolerancije za pogreške u svom životu. Nije neophodno da govorim o moralnim nedostacima koji postoje; umesto toga, ovo su vrste svakodnevnih grešaka koje svako od nas čini.

Za ove ljude, pogrešan korak je u redu za druge, ali ali je neoprostiv za njih same. Kao rezultat, kada načine pogrešku, oni su tako samoosuđujući i nevoljni da oprost sebi da se stavlja u utamničenje u zatvor na sebe usmerenog gneva – a bace ključ.

Ako izgube važan telefonski broj, zaključaju kola da ne mogu da uđu ili slučajno obrišu nešto sa svog kompjutera, ne kažu sebi: „Ups, zabrljao sam. Ali hej, svima se to događa. To je život. Nije velika šteta.”

Umesto toga, kako je primećeno u knjizi dr. Kris Turman *Istine u koje moramo da verujemo*, ovi ljudi postaju eksplozivni. Oni su ubeđeni da je njihov mali propust samo još jedan delić ubedljivog dokaza da nemaju vrednost kao ličnost.

Oni prejako reaguju govoreći: „Nisam *učinio* nešto glupo. *Ja* sam glup. Samo bi moron uradio ono šta sam ja uradio. Ja sam najveći idiot na svetu! Ovo samo pokazuje da sam gubitnik. Svi će sada pobesneti na mene. Nedopustivo je činiti ovakvu vrstu grešaka.” I nastavljaju da gomilaju osude na sebe.

Što više naše društvo gura iskrivljenu vrednost da je odličnost sve u životu, više ljudi odlazi iza aspekata odličnosti dostojnih hvale i biva uhaćeno u perfekcionizam postavljajući nerazumne lične standarde koje ne mogu nikada postići. Istraživanja pokazuju da perfekcionista trpe više zdravstvenih problema, radnih problema, zabrinutosti, depresiranosti i slabog samopoštovanja od drugih. U stvari, perfekcionista u proseku zarađuju *manje* petnaest hiljada dolara godišnje od drugih!

Šta je u korenu svega ovoga? Dr. Turman rezimira ovako:

Neki ljudi imaju izuzetno snažna osećanja sramote i inferiornosti duboko u sebi. ... Oni ubeđuju sebe da ako bi samo mogli da izbegnu činjenje grešaka, to bi oteralo ova osećanja. ... Naravno, oni samo pogoršavaju problem. Nikada ne mogu biti potpuno uspešni, jer svaka nova greška koju naprave naglašava njihov nedostatak savršenstva i tako vodi čak do većeg zlostavljanja sebe i depresiranosti. Krug je začaran i beskrajan.²⁸

Deaktiviranje našeg samoosuđivanja

Bio sam ubeđen da je moja vrednost kao osobe jedino zasnovana na onome šta sam bio sposoban da ostvarim. Pa, kada bih činio svakodnevne pogreške, bio sam nemilosrdan prema sebi. Meni je ovo bilo više nego samo nenamerna greška; to je još jedan razlog zašto ne bih bio prihvatljiv drugima ili Bogu. To je bio još jedan delić dokaza po pitanju nesposobnosti koju sam izgrađivao oko sebe.

I to nije neobično za perfekcionista. „Njihov odnos sa Bogom je zasnovan na tome kako se dobro ponašaju”, kaže jedan drugi psiholog, dr. Dejvid Stup. Oni crpe veru u Boga iz saznanja o svojoj „pokvarenosti”, ali iz svakodnevno rešenje za njihovu „pokvarenost” je da pokušaju više i da savršeno rade stvari.” Iako perfekcionista može da shvata da ga Bog prihvata na osnovu vere i milosti, „to je samo početak. *On sada mora dokazati da je vredan te milosti*. Mora delovati na savršen način.”²⁹

Jedan od ključeva koji su mi pomogli da pobegnem iz tog zatvora je bilo čitanje priče o tome kako su neke religiozne vođe pokušavale da namame Isusa da načini grešku. Njegov odgovor dao mi je potpuno novu perspektivu o meni. „Treba li cezaru davati harač ili ne?” pitali su. „Hoćemo li dati ili da ne damo?” Isus je zatražio od nekoga da mu da novčić, koji je pokazao pred gomilom. „Čiji je obraz ovaj?”, pitao je, „i natpis?”

„Cezarev”, odgovorili su.

„Podajte cezaru cezarevo, a Božije Bogu.”³⁰

Kada sam ovo pročitao, bljesnula se lampica u mojoj glavi. Isus im je govorio da je na novčiću utisnut lik cara, pa da bi trebalo da odu i daju mu ga u vreme plaćanja poreza. Na kraju krajeva, on je njegov. Ali jasna posledica je ovo: *u nas je utisnuta sličnost sa našim Tvorcem i mi, dakle, na kraju krajeva, pripadamo njemu*. Mi značimo Bogu, jer samo njegovo obličje urezano u naše duše!

Odjednom sam shvatio da je *ovo* bila osnova moje vrednosti. Mada sam bio istrošen grehom, Bog me je i pored toga smatrao vrednim ljubavi. I bio je voljan da me obnovi brisanjem mojih zala, ne na osnovu mog ličnog uspeha, nego zato što je odlučio da mi bude milostiv. Moje poreške nisu uništile Božije obličje koje je bilo zapisano u meni, pa tako moje greške ne mogu ukloniti razlog zašto imam vrednost u njegovim očima.

Ovo shvatanje – da ja značim Bogu bez obzira kakav sam – daje mi zdraviju perspektivu i počinje da deaktivira ljutnju koju bih usmerio ka sebi za svakodnevne greške. Premda, raditi sa ovom vrstom ljutnje na sebe može biti dug i komplikovan proces, ovo osnovno otkriće može otključati vrata oporavku za one koji se bore sa stalnim samoosuđivanjem zbog svojih neizbežnih mana.

VRSTA GNEVNA NA SEBE #2: ŽALOST KOJA KLJUČA NAD KRIVICAMA UČINJENIM U VAŠOJ PROŠLOSTI

Lejdžina Lukabil Grin je imala život kao iz priče. Njena lepota, pamet i sposobnosti su je doveli do završne svečanosti za juniorsku mis Amerike, čime je stekla stipendiju za fakultet iz hemije, postavilo je na stranice *Glamura* i *Pipla* i dobila mesto u reklamama, filmovima i televizijskim serijama. Verovala je svom jakom osećaju za južnjačke vrednosti što je držalo van užurbanog načina života droge i seksa u Holivudu.

Ali napravila je jednu kobnu grešku. Posle večere sa jednim uspešnim vozačem trkačkih automobila koji joj je ponudio brak, podala mu se tokom uzbudljivog vikenda u Njujork Sitiju. To je bilo njeno jedno jedino seksualno iskustvo.

I tako je zaradila sidu.

„Upuštanjem u predbračni seks nisam sledila Božiju volju za mene i sada plaćam za tu grešku”, pisala je kasnije. „*Opraštanje sebi je bio najteži deo mog duhovnog putovanja*.”³¹ Kao čovek koga znam koji je uskočio u krevet sa svojom sekretaricom i završio sa gubitkom svoje žene i dece. Ili advokat koji je eksperimentisao sa kokainom, uhaćen u živi pesak korišćenja narkotika, i izgubio i poštovanje svoje porodice i dozvolu obavljanje svog zanimanja. Ili okružni činovnik koji nije mislio da

će ga iko ikada uhvatiti za uzimanje mita, dok jednog dana FBI nije zakucao na vrata.

Kada sam bio na koledžu tokom ranih 1970-ih, pre nego što sam bio hrišćanin, jedna od mojih devojaka je ostala trudna i došla k meni za savet. „Nema problema“, rekao sam. „Imam savršeno rešenje. Jednostavno je. Nema bola, nema žaljenja. Samo abortiraj.“ Čak sam pomogao da se sredi njen odlazak u Njujork gde je abortus bio legalan u to vreme.

Mnogo godina kasnije, kada sam shvatio važnost onoga šta sam uradio u pomaganju uništenja nerođenog deteta, mučio sam se sa kajanjem. Kako sam mogao oholo neodgovoran po pitanju ovakve odluke? Kako sam mogao da dam savet tako brzopleto bez ikakvog znanja o toj stvari?

Da li ste ikada osetili ovu vrstu ljutnje na sebe? Ako jeste, imate izbor. Možete ili da dozvolite da vas to parališe ili možete da dozvolite da vas to pokrene ka nečemu pozitivnom. U mom sopstvenom slučaju, ne samo da sam promenio svoj pogled u odnosu na abortus, nego sam često pozivao ljude, i u javnim i u privatnim okolnostima, da izaberu život. Primanjem Božijeg oprostjenja, tokom vremena sam takođe postao sposoban da oprostim sebi.

U mojoj potrazi za samooproštenjem našao sam da ima tri koraka koja su naročito korisna: shvatanje i primanje Božije milosti, traženje oprostjenja od onih koje smo povredili i pronalazak prijatelja koji brinu. Hajde da ispitamo svaki od njih.

Shvatanje ogromnog Božijeg oprostaja

Ljudi koji imaju poteškoća sa opraštanjem sebi za svoje prošle prestupe obično čine jednu od dve greške: predstavljaju sebi da su njihova učinjena zla tako velika da prevazilazi Božiju moć opraštanja ili predstavljaju sebi da je Božiji opraštaj premali da ih pokrije. U bilo kom slučaju, oni su u zabludi.

Vaši gresi nikada ne mogu biti tako veliki kako bi vas diskvalifikovali od opraštaja vašeg Oca. Razmišljajte ovako: bez obzira šta učinili, šta je najgora moguća kazna koju društvo može da vam dosudi? Smrtna kazna, je li tako? Bilo šta da ste uradili, to je maksimalna kazna koju svet može da vam dodeli.

Sada razmislite o ovome: Isus je već pretrpeo smrtnu kaznu u vaše ime da plati za sve vaše grehe. On je platio najvišu cenu. I zato nikada ne možete da imate dug učinjenog zla Isusu koji će vam se vratiti sa oznakom „nedovoljno sredstava“.

Oni koji misle da je Božiji opraštaj previše mali, oni obično prave grešku misleći da je njegova blagost kao ljudsko opraštenje. Ali je jasno da nije.

- Ljudi obično nerado opraštaju. Ali Psalam 86:5 kaže: „Ti si, Gospode, dobar i milosrdan i veoma milostiv svima koji te prizivaju.“
- Ljudi opraštaju, ali ne zaboravljaju, pa kada upadnete u vatrenu raspravu, oni su skloni da vam bace vaše prošle prestupe u lice da bi zadobili stratešku prednost. Ipak, Isaija 43:25 kaže: „Ja, ja sam brišem tvoje prestupe sebe radi, i grehe tvoje ne pominjem.“
- Ljudi opraštaju manje sitnice, ali ponekad odbijaju da oprostite veće uvrede. Međutim, Isaija 1:18 nas uverava: „Ako gresi vaši budu kao skerlet, postaće beli kao sneg; ako budu crveni kao crvac, postaće kao vuna.“
- Ljudi postavljaju uslove za njihovo oprostjenje. Ali Isaija 55:7 kaže: „Neka bezbožnik ostavi svoj put i nepravедnik misli svoje; i neka se vrati ka Gospodu, i smilovaću se na njega, i k Bogu našem, jer prašta mnogo.“
- Ljudi mogu da oprostite jednu ili dve pogreške, ali onda povuku crtu i kažu: „To je to, nema više.“ Međutim, u Plaću Jeremijinom 3:21-23 se kaže: „Ali ovo napominjem srcu svom, te se nadam: Milost je Gospodnja što ne izgibosmo sasvim, jer milosrđe njegovo nije nestalo. Ponavlja se svao jutro; velika je vera tvoja.“
- Ljudi opraštaju, ali ostaju kivni. „Jer ću im oprostiti bezakonja njihova“, kaže Gospod u Jeremiji 31:34, „i grehe njihove neću više pominjati.“

Jasno možete videti kako brkanje Božijeg sažaljenja sa ljudskim opraštenjem može doprineti našoj nesposobnosti da opraštamo sebi. Na primer, ako mislim da će moje pogreške ostati u prvom planu Božijeg uma, spremne da u budućnosti protiv mene budu upotrebljene kao batina, ne bi li ih to, takođe, održalo živima u mom umu?

Ako su moji gresi bili preveliki da se Bog izbori sa njima, ne bi li to značilo da bi krivica ponovo pala na moja pleća? Ako ja nastavljam da činim istu grešku stalno iznova, ne bi li to dostiglo granicu Božije blagonaklonosti? I ako Bog stavi uslove na svoj oproštaj, ne znači li to da treba da ga uverim kako mi je žao, hodajući snuđen unaokolo pod brdom stida?

Ali, dopustite mi da to kažem ponovo: *Božije opraštanje nije kao ljudsko opraštanje*. Njegova obimnost, njegova potpunost i njegova raspoloživost daleko nadmašuje ljudske sposobnosti da oprostite. Apostol Jovan je rekao: „Ako priznajemo grehe svoje, veran je i pravedan da nam oprost i grehe naše i očisti nas od svake nepravde.“³²

Kroz celu istoriju veličina ljudskih greha nikada nije bila problem za Boga; problem je uvek bio da li su ljudi spremni da se ponize i da, po pitanju svojih greha, postanu čisti kroz njega.

Posle prilično duge borbe sa samoopraštanjem evo zaključka do kojeg je došla od side obolela Lejdzina Lukabil Grin: „Znam da je Isus spreman da oprost i naše najgore neuspehe, i znajući da mi je on oprostio, mogu da oprostim sebi.“

Čitajte i ponovo čitajte Pismo koje sam malopre citirao. Označite ove stihove u svojim Biblijama. Molite se pomoću njih. Uputite se njima kada ujutru ustanete i uveče pre nego što odete u krevet. Zapamtite ih. Stalno ih pregledajte dok ih ne *usvojite*. Zasitite svoj um istinom o Božijem opraštanju da to počne da se upisuje duboko u vaše srce. Provodite vreme nad njima da bi mogli da zaglušite glasove osude koji traže da izreknu kaznu koju ne morate da pretrpite.

Ovo je važan korak ka konačnom osećaju oprostjenog, ali želim da dodam ovo: oprostjenje ne zavisi od naših osećanja. Kada predamo svoje grehe Hristu, nama je oprosteno, jer Bog kaže da je tako, bez obzira da li osećali bilo šta. Tako naš stav ne bi trebalo da bude: „Verovaću da mi je oprosteno kada to osetim.“ Umesto toga, trebalo bi da bude: „Verujem da mi je oprosteno zato što je Bog rekao da je to istina.“

Tokom vremena, dok sebe sve više budemo gledali kao osobe kojima je oprosteno, to osećanje da nam je oprosteno će doći. A reći ću vam nešto: kada realnost Božijeg opraštanja dosegne kraj tog ponekad teškog i zaobilaznog puta od naše glave (gde to razumemo) do našeg srca (gde to emocionalno doživimo), to je veličanstveno iskustvo.

Traženje oprostjenja od onih koje smo povredili

Ponekada je razlog što imamo poteškoća da oprostimo sebi zato što nikada nismo zaključili naše loše delo traženjem da nam osoba koju smo oštetili oprost. U stvari, primili smo *vertikalni* ili bošanski opraštaj, ali nismo osetili da nam je oprosteno zato jer nemamo *horizontalni* ili oprštaj u odnosu od osobe koju smo povredili.

Na primer, možda ne možete da oprostite sebi zbog načina na koji ste izneverili decu. Žaljenje može da ostane živo zato što nikada niste otišli njima, izvinili se, i tražili da vam oprostite. Ili ste možda uništili odnos, a razlog zašto ne možete da se otresete tog zabrinjavajućeg osećaja krivice je zato što nikada niste pokušali da se pomirite. Rane vaše prošlosti ostaju otvorene, jer niste pokušali da ih izlečite ispravljajući stvari sa onima kojima ste naneli nepravdu.

Isus ovo uzima tako ozbiljno da je rekao da ako ste na putu za crkvu i shvatite da postoji razdor u odnosu, prvo treba da odete da se pomirite sa osobom, a onda da odete na bogoslužjenje. Zašto je on toliko zabrinut oko toga? Zato što našem odnosu sa Bogom smeta kada tvrdoglavo odbijamo da se pošteno nosimo sa problemima u odnosima. Apostol Jovan kaže: „Koji ljubi Boga da ljubi i brata svoga.“³³

Ali da budemo poštteni: izvinjavanje se sukobljava sa skoro svakom trunom nagona koji imamo. Tvrdoglavo težimo da ga ne učinimo postavljajući barikade na našem putu, uključujući:

- *Prepreku samoobmane*. Govorimo sebi: „Ma daj, nisam nikoga povredio. Samo sam igrao jednu ulogu u životu, a ovo je žrtva.“
- *Prepreku samoodbrane*. Govorimo: „U redu, možda sam povredio nekoga, ali pogledaj šta je on uradio meni. Osim toga, on je to započeo!“
- *Prepreku ličnog interea*. Govorimo: „Da sam ti dozvolio da se zadovoljiš, onda bi imao nešto o meni, a to bi ti dalo moć nada mnom što nisam želeo da imaš.“

• **Prepreka lične sumnje.** Govorimo: „Ako tražim oprostaj što sam te povredio na način kojeg možda nisi bio potpuno svestan, ja bih priznao da moj imidž da sam baš dobar momak nije ispravan. A ako bi ljudi saznali kakav sam zapravo, ne bi marili za mene.”

• **Prepreka lične zaštite.** Govorimo: „Jednostavno se plašim nezgodne situacije traženja oprostaja. Strah me je ljutnje druge osobe na mene.”

• **Prepreka lične važnosti.** Govorimo: „Zašto bih ponizio sebe i tražio bilo čiji oprostaj?”

Svaka od ovih prepreka dovodi nas u iskušenje da se okrenemo u suprotnom smeru na putu ka traženju oprostaja. Ali ako izaberete da idete zaobilaznim putem, reći ću vam šta sam shvatio, jer sam ja ranije išao tim putem: naići ćete na put popločan krivicom koja će nastaviti da vas nagrizi, naći ćete rupe u odnosu koje se nikada neće popraviti, a vi ćete naći frustraciju, jer će vaš duhovni život biti opterećen.

Ali ako težite pomirenju, dobitak može da bude izvanredan, kao jedna koja je posvedočila u pismu u jednoj rubrici za savetovanje. Rekla je da je neoprezno narušila svoj odnos sa majkom kada je bila tinejdžerka, koja ju je ostavila samu kada joj je otac umro. Na kraju je završila uskačući u vezu sa čovekom koji je bio fizički agresivan. Bila je uplašena i zbunjena, ne znajući kuda da se okrene.

„Pogodite gde sam otišla?”, upitala je. „Nazad ka svojoj majci. Mnogo smo pričale i mnogo se izvinjavale. Ponovo smo izgradili mostove koje sam ja spalila. Tokom sledeće četiri godine moja majka mi je postala najbolji prijatelj. Kada je otišla u penziju, nisam imala dovoljno novca za neki veliki poklon, pa sam joj uputila poziv da zajedno ručamo svakog utorka. Kako se ispostavilo, poklon koji sam mislila da sam dala svojoj majci dala sam samoj sebi. Moja majka je umrla šest meseci posle odlaska u penziju; uspomene sa naših ručkova su blago.”

Evo kako je zaključila: „*Sada živim u miru – u miru sa sobom što sam ispravila stvari sa svojom mamom.*”

Možemo doživeti tu vrstu mira – to blaženo odsustvo samooptuživanja – kada tražimo da ponovo izgradimo odnose kao što je ona uradila. Ali postoje neka upozorenja koja treba razmotriti.

Butdite spremni za mogućnost da ljudi koje ste povredili neće dobro primiti vaše napore da se izmirite.

Oni vas možda neće zagrliti ili poljubiti pošto priznate da ste ih povredili. Možda će iskaliti bes i bljuvati ružne optužbe. Možda će reći: „Posle onoga šta si mi uradio, kako očekuješ da ti oprostim?” Za neke, mržnja je hobi – oni uživaju da vas preziru i ne žele to da ostave. To su rizici koje moramo da preuzmemo. Apostol Pavle nam je kazao: „Ako je moguće, *koliko do vas stoji*, imajte mir sa svim ljudima.”³⁴ Zapamtite da ste jedino odgovorni za svoje postupke, ne za njihove reakcije.

Nemojte neoprezno povrediti nekog drugog u vašem pokušaju da se izvinite.

Crveno svetlo treba da se upali ako vaše učinjeno zlo uključuje preljubu, promiskuitet ili drugo loše ponašanje u kojem traženje oprostaja u to vreme može učiniti više štete nego dobra. Na primer, ako ste imali ljubavnu vezu sa ženom drugog čoveka, a on toga čak nije ni svestan, možete uvideti da pokušavanje da mu se izvinite može prouzrokovati štetu. Ako ste dobili vanbračno dete, možda nije u najboljem interesu deteta da iznenada banete na scenu. Potrebno jepažljivo razmotriti vreme delovanja za svaku situaciju. Dobar pristup je taj da ne postoji bilo kakva mogućnost da neko bude povređen. Sedite sa mudrim hrišćanskim prijateljima i primite neke pobožan savet.

Ako je osoba koju ste povredili sada mrtva ili nedostupna za razgovor, nemojte odustajati.

Još uvek možete nastaviti sa ovim procesom. Ponekad pisanje pisma, čak i mada ga druga osoba nikada neće pročitati, lako može pomoći vašoj krivici. Na primer, ova beleška je pronađena u Vijetnamskom pomenu u Vašingtonu, zajedno sa izbledelom fotografijom jednog vijetnamskog vojnika i njegove male kćerke:

Poštovani gospodine,

Dvadeset dve godine sam nosio vašu sliku u mom novčaniku. Imao sam samo osamnaest godina tog dana kada smo sreli jedan drugoga na tom putu za Ču Lai, u Vijetnamu. Zašto mi niste oduzeli život ja nikada neću saznati. Zurili ste u mene tako dugo, naoružani sa svojim AK-47, a ipak niste pucali. Oprostite mi što sam vam oduo život. Reagovao sam upravo onako kako sam uvežban, da ubijem vijetkongovca...

Toliko mnogo puta tokom proteklih godina sam zurio u ovu sliku vas i vaš kćerke. Svaki put bi moje srce i utroba goreli u bolu krivice. Sada i sam imam dve kćerke.

Mislim da ste hrabar borac koji je branio svoju domovinu. Iznad svega ostalog, sada mogu da poštujem važnost koju je život imao za vas. Pretpostavljam da sam zato u mogućnosti da danas budem ovde. Vreme je nastavim životni tok i oslobodim se svog bola i krivice.

Oprostite mi, gospodine.³⁵

Pisanje ovakve vrste pisama može doprineti izvanrednom osećaju čišćenja. Ali želim nešto da vam kažem iz ličnog iskustva: vaše žaljenje može da se poveća ako vaš postupak ne uspe. Shvatio sam to pre nekoliko godina u vezi mog oca.

Kada sam bio srednjoškolac, bio sam u dobu totalne pobune protiv svog oca. Tog proleća sam ga lagao, krao od njega, namerno ga obmanjivao i šunjaio se da radim iza njegovih leđa ono šta mi je naročito zabranio da radim. Kada je saznao sve to, stvarno je bio povređen. Sve je dostiglo klimaks u velikoj konfrontaciji tokom koje su izgovorene teške reči i ja sam na kraju napustio dom.

Konačno sam se vratio, ali moj otac i ja smo radije zataškali sukob nego da se pozabavimo njim. Tokom godina, shvatio sam da sam imao teškoća da oprostim sebi za način zbog načina na koji sam mu naneo nepravdu. Osećao sam krivicu i žaljenje, a ipak sam uvek nalazio razloge da ne izađem direktno i zamolim ga za oprostaj.

Ponekada bih to odagnao racionalizovanjem, govoreći sebi: „On ima nekih stvari za koje *bi trebalo* da se izvini.” Ponekada bi to bilo pitanje ponosa: „Zašto bih *ja* puzao pred *njim*?” Ponekada bih to samo odložio: „Uvek to mogu da uradim kasnije, je l' tako?”

Ali nije bilo tog kasnije. Mada sam mislio da mu je ostalo još mnogo godina, moj otac je umro šezdeset četvrtoj godini. Nešto pre njegove sahrane, zatražio sam da neko vreme ostanem nasamo sa njim. Stajao sam u sobi pogrebnog zavoda ispred otvorenog kovčega. Nakon dugog perioda tišine, konačno sam uspeo da prošapućem reči koje sam očajnički želeo da govorim mnogo godina ranije: „Žao mi je, tata.”

Molim vas primite moj savet: *ako postoje ljudi kojima ste zgrešili, idite njima*. Bilo da je to sin ili kćerka, majka ili otac, sestra ili brat, bivši prijatelj ili kolega – nemojte to zaobilaziti racionalisanjem. Nemojte se saplirati o svoj ponos. Nemojte misliti o tome da *oni* treba da se izvinu *vama*. Idite njima, pišite im pismo, zovite ih telefonom i očistite svoju stranu tog odnosa. Učinite to zbog svoje koristi, kao i njihove.

I dopustite da Bog to koristi da vam pomogne u napredovanju ka opraštanju sebi.

Ispružite se i doprite do nekoga

Drugi način na koji Bog pušta osećaj oprostaja u naše živote je kroz odnose učvršćivanja i poverenja sa drugim hrišćanima, koji mogu da stave naša osećanja na realne osnove.

Govorim o nekome ko će slušati priznavanje naših grešaka i reći: „Misliš da je *to* nešto? Slušaj kako sam ja zabrljao prošle sedmice!” Ili neko ko će vam kazati: „Gledaj, i sam sam uradio istu stvar”, ili: „Znam kako se osećaš, i ja sam bio u iskušenju da to uradim.”

Ovi prijatelji neće umanjiti ili uzročno odbaciti ono šta smo uradili, nego će nas ohrabriti da primio Božiji oprostaj, oni saosećaju sa nama i pomažu nam videći ono šta sami ne vidimo. Oni zaključuju razgovor govoreći: „Znaš, na kraju nije važno šta si uradio. To neće promeniti činjenicu da ti još uvek značiš Bogu, i da još uvek značiš meni.”

Biblija nam kaže: „Ispovedajte, dakle, jedan drugome grehe i molite se Bogu jedan za drugoga, da ozdravljate.”³⁶ Bog može da koristi ovu vrstu odnosa da pomogne u uklanjanju našeg osećaja krivice.

Uprkos tome, nekim ljudima je potrebno više od samo dobrih slušača. Ove osobe su magneti za krivicu. Oni imaju duboko ukorenjenu naviku okrivljavanja sebe za bilo šta loše šta im se desi

u njihovom širem okruženju, bez obzira da li to zaslužuju ili ne. Oni su tip ličnosti koji je opljačkan u Central parku i oseća se grozno što nije spasio pljčkaša da mu pokažu! Često je um koji ovako radi deo obrasca koji je započeo rano u životu dok su odrastali pored roditelja koji su voleli da kritikuju, koji nikada nisu bili zadovoljni sa bilo čim što bi uradili.

Kao što Bog često odluči da radi preko većstog hirurga da izleči nekoga od fizičke bolesti, tako ponekad izabere da radi preko pastora i hrišćanskih savetnika da izleči ljude pomažući ima da odmrse skrivene motive u pozadini svog ponašanja. Ako hronično nagomilavate neopravdanu krivicu na sebe, najbolja duhovna stvar koju možete da uradite je da potražite iskustnog hrišćanskog profesionalca da vam pomogne u tendenciji ka kratkom spoju.

I, naravno, svakome od nas je potrebno da dopre do Boga koji želi nosi naše terete. Potrebno je da tražimo od njega da nas vodi do tačke gde će se, iako se još uvek sećamo nepravdi naše prošlosti, bol konačno biti ublažen i krivica biti umirena.

To je ono što znači oprostiti sebi.

VRŠTA GNEVNA NA SEBE #3: STALNO ŽALJENJE NAD PROPUŠTENIM PRILIKAMA

Konačno je došlo vreme – momenat koji svi roditelji očekuju sa istovremenim strahom i uzbuđenjem. Naše prvo dete, Alison, otišla je na koledž.

Lesli i ja smo stajali sa njom u studentskom gradu Univerziteta Illinois u Šampajnu i plakali zajedno. Naravno, mnoge suze su bile dobre. Bili smo ponosni na nju i oduševljeni zbog ovog uzbudljivog trenutka u njenom životu. Ali, priznao bih, da su neke od mojih suza tekle sa osećajem žaljenja.

Kada je Alison bila mala devojčica, provodio sam praktično sve moje vreme u novinskoj kancelariji i ne mnogo sa njom. Tako sam plakao tog dana nas propuštenim prilikama koje ne mogu nikada biti vraćene: opuštena popodnevna druženja na igralištu koji se nikada nisu desila, posebni trenuci dok je sedela na mojim kolenima koji su se retko dešavali, dokono čitanje knjiga zajedno što se skoro nikada nije desilo. Lio sam suze zbog izbora koje sam načinio. Oplakivao sam „moglo je biti“.

Svaki put kada izaberemo da se idemo nekim putem u životu, gubimo druge mogućnosti. Na kraju se često kajemo nad odlukama koje smo načinili. U stvari, istraživanja su pokazala da ljudi mnogo više čeznu nad onim šta su *propustili da urade*, nego nad onim šta su stvarno *učinili*.

Možete samo zamisliti Carlija Brauna za šezdeset godina kao ogorčenog starca, koji se muči sa pitanjem: „Zašto nisam imao petlju da pitam tu crvenokosu devojčicu da izađemo? Ona je jedina koju sam stvarno voleo! Možda bi život bio drugačiji.“

Ili tinejdžera koji kaže: „Zašto nisam išao putem čednosti umesto promiskuiteta? Razmisli o svom tom bolu koji sam mogao da izbegnem.“ Jedna skorašnja anketa je pokazala da se većina seksualno aktivnih tinejdžera ovako oseća.

Ili poslovnog direktora koji čežnjivo gleda kroz svoj kancelarijski prozor i govori: „Kako sam završio vezan za pisači sto posla koji sam mrzeo? Ja volim otvoreno nebo; zašto nisam težio karijeri u kojoj bih zaista uživao?“

Ili osobu koja se osvrće i kaže: „Zašto školu nisam uzeo ozbiljnije? Da sam završio koledž, ko zna šta sam mogao da postignem?“ Anketiranje je pokazalo da je najveće žaljenje koje mori ljude za prethodnim obrazovnim prilikama.

Bilo bi – moglo bi – trebalo bi sindrom

Ljudi uhvaćeni u kandže onoga što psiholog Artur Frimen zove „bilo bi – moglo bi – trebalo bi razmišljanje“ postaju ljuti na sebe zbog straha od neuspeha, odbijanja da preuzmu rizike ili kraktkovidosti što ih sprečavada od početka idu „pravim putem“.

Možete li sebe povezati sa tim? Da li su neki aspekti vašeg života takvi da se trgnete i kažete: „Zašto nisam išao drugim putem?“ Ako je tako, šta bi trebalo da radite? Jedna opcija bi bila da čitate knjige sa različitim savetima i dobijete neke korisne predloge, kao što su ovi:

- Učite iz vaših pogrešaka da ne učinite istu grešku sledeći put kada pravite izbor. Na primer, ako ste izabrali pogrešan put zbog nedostatka samopouzdanja, možete da pokušate da se odlučnije ponašate ubuduće.

- Vidite da li još uvek možete da uskočite na put kojim je trebalo na početku da krenete. Možda neke promene usred

karijere ili pohađanje kurseva kasnije u životu mogu da vas priključe tamo gde ste stali.

- Izbegavajte da živite u prošlosti. „Razmišljanje o tome šta je pošlo na loše i zašto ide na loše vodi ka neaktivnosti – odustajanju i popuštanju“, kaže dr Frimen. „Razmišljanje o tome šta može da se ispravi, šta može da se uradi, koje nove mogućnosti mogu da se razviju, vodi akciji, promeni, nadi, novom stavu o životnim mogućnostima.“³⁷

Kao što apostol Pavle kaže: „Jedno pak velim: što je ostrag zaboravljam, a za onim što je napred sežem se, i trčim k cilju, k daru gornjega zvanja Božijega u Hristu Isusu.“³⁸

Mudrost koja radi za mene

Za mene su, međutim, od najveće pomoći u borbi sa mojim žaljenjem nad putevima koje nisam izabrao u prošlosti bila dva naročita delića biblijskog plana.

Prvo, ove reči apostola Pavla su mi pomogle u uverenju da Bog može da stvori nešto pozitivno od negativnih izbora koje sam načinio: „A znamo da onima koji ljube Boga sve ide na dobro, koji su pozvani po namerenju.“³⁹ Ovaj izvanredan stih uverio me je da uprkos tome šta je bilo, Bog može da uzme ono što se *desilo* i načini nešto korisno od toga.

Posmatrajte to na ovaj način: ako sednete tamo da čitate knjigu, na kraju ćete dobiti nešto od svih životnih iskustava koja doživite. Možda ćete želeti da ste izabrali drugi put, ali niste. Oblikovani ste mnogim izborima koje ste učinili, i pametnima i glupima. A ovde Bog govori da može da uzme sirovi materijal od onoga što ste sada i da to za vas prilagodi budućnosti u kojoj ima nade.

Kada razmišljam o svojoj sebičnosti, destruktiji, nesvetosti, besu i često pijanim dvadesetim godinama, iskreno želim da sam išao drugim putem u životu. Kada se osvrnem unazad, više bih voleo da sam započeo da sledim Isusa kada sam bio tinejdžer, da sam tako mogao izbeći bol koju su te godine donole meni i mojoj porodici. Ali nisam, i ja ne mogu da promenim tu deceniju. Ipak, Bog kaže da, uprkos mojoj grešnoj pobuni tokom tih godina, on može stvoriti nešto pozitivno od toga – i on to jeste učinio.

Pošto sam iskusio te sirove i burne godine, sada sam u stanju da sedim sa ljudima koji žive isti način života i da ih upoznam da postoji drugi put. Kada im kažem da postoji Bog može da ih izbavi, ja imam više saosećanja, više razumevanja i više kredibiliteta zbog onoga što sam sam prošao. A Bog unosi zadovoljstvo i ispunjenost u moj život kada vidim da koristi bol moje prošlosti da dosegne ljude svojom porukom ljubavi i milosti.

Drugi bitan stih za mene napisao je Isusov učenik Matej. Ove reči su me uverile da u budućnosti mogu da uradim bolji posao ako pravim izbore zbog kojih kasnije neću završiti sa kajanjem: „Nego išite najpre carstvo Božije, i pravdu njegovu, i ovo će vam se sve dodati.“⁴⁰

Drugim rečima, ako koristim princip „prvo Bog“ u donošenju budućih odluka, mogu biti uveren da ću birati prave puteve u životu. Na kraju krajeva, ovo je mnogo zdraviji princip donošenja odluka nego onaj koji sam ja koristio u prošlosti: principi neophodnosti i trenutnog zadovoljenja, samounapređenja i narcizma.

Postoji jedna stara izreka: „Voli Boga, a onda radi šta god hoćeš.“ To je sažeti opis toga kako živeti život sa najmanje kajanja, jer ako *stvarno* volite Boga, stavićete ga na prvo mesto, od njegovih prioriteta načinićete svoje, tražićete njegovo vodstvo kada donosite odluke i sledićete njegove zapovesti kada pravite izbore što će vas voditi ka dobrobiti i vas i vaše porodice. Mogu vam reći da od kada sam postao hrišćanin i počeo da primenjujem ovaj princip, imam mnogo manje kajanja koje će me opteretiti u budućnosti.

SMANJITI BOL PROŠLOSTI

4. maja 1983. petnaestogodišnji tinejdžerka iz prigradskog naselja Čikaga imala je svađu sa majkom koja oko izlaska. „Želela sam da ostanem duže nego što je moja mama bila spremna da mi dozvoli“, sećala se kasnije. „Branila sam svoj stav, rekla nekoliko reči zbog kojih sam kasnije zažalila, i izletela besno u svoju sobu.“

Sledećeg dana, bacila je letimičan pogled na svoju majku koja je spavala na krevetu dok je preturala po njenoj tašni tražeći novac za ručak. Ali to je bilo poslednji put da je ikada videla živu. „Nikako nisam očekivala da ću tog dana, 5. maja 1983. godine, biti

izvedena iz razreda da bi mi saopštili da je moju majku, koja je bila moj najbolji prijatelj, upravo ustrelio i ubio moj očuh."

Nastup besa, život kajanja.

"Imala sam najbolju majku na svetu", kazala je. "Dan kada sam joj to konačno rekla bio je Dan majki⁴¹, dok sam stajala nad njenim kovčegom sa svojom sestrom, govoreći naše poslednje zbogom. Svuda oko nje su bile čestitke ispunjene rečima ljubavi i nade koji nikada nije pročitala. Sada godine su prošle, a krivica je još jaka kao nekada kada je bila svađa 4. maja. *Nikada neće otići.*"

Kajanja. Gnev usmeren na sebe. Nesposobnost da se oprostí sebi zbog onoga što smo uradili ili nismo uspjeli da uradimo. To nam ne daje mira ili nas čak uništava – ali kao što smo videli, postoji istinska nada kroz Isusa Hrista.

To je nečuvana tvrdnja, ali je istina: on želi da nas dovede do mesta gde, s vremena na vreme, pogreške naše prošlosti još uvek mogu da stvore neželjene pojave u našem umu, ali će patnja biti umirena. Bol će se smanjiti. Izbledeće u senci krsta, tog konačnog simbola potpunog i večnog oprostaja.

To je mesto gde znamo da smo konačno oprostili sebi, čak nam je kroz Isusa i potpuno oprošteno.

NEČUVENA IZJAVA #3

MOŽETE PREŽIVETI TRKU PACOVA⁴², A DA NE POSTANETE PACOV

Sedeo sam u *Čikago Tribjunu*, s nogama na mom pisacem stolu, naslonjen leđima u stolici koja se okreće i udubljujući se u krupan naslov na naslovnoj strani: "Ford ignorisao „pintov“ rizik od zapaljivanja, prikaz tajnih spisa". Moje oči su se zadržale na krupnom „Ekskluzivno“ i na mom potisu na vrhu članka.

Voleo bih da sam mogao da kažem da sam brinuo o ljudima koji su spaljeni u havarijama zbog kontroverznog malog „pinata“, ali nisam. U to vreme sam bio ateista, zainteresovan jedino za moje sopstveno profesionalno napredovanje, a znao sam da će ova priča poboljšati moju karijeru.

Otkrio sam tajna dokumenata Fordove Motorne Kompanije dok sam proveravao sudske izveštaje. Zasnovano na ovim spisima i drugim istraživanjima, moja storija je detaljno objašnjavala kako je ovaj proizvođač automobila unapred znao da bi „pinto“ mogao da eksplodira kada se udari od nazad brzinom od oko 30 kilometara na sat, ali su odlučili da ne poboljšaju njegovu sigurnost da bi uštedeli nekoliko dolara po automobilu.

Dok sam planirao naredne članke telefon mi je zazvonio. Osoba je sebe predstavila kao advokata koji je bio usred multimilionske parnice protiv Forda.

"Gledajte", rekao je užurbano, „Ja sam očajan. Ako ne dobijem brzo ta dokumenta, moja parnica će otići u slivnik. To znači da porodice nekih ljudi koji su poginuli u saobraćajnim nesrećama nikada neće biti obeštećene za svoj gubitak. Hoćete li mi dati kopije tih spisa?"

„Zao mi je, ne mogu to da učinim“, odgovorio sam. „To bi bilo narušavanje novinarske etike, kada bih vam pomogao da se borite protiv Forda. Kao novinar trebalo bi da sačuvam neutralnost.“

„Drugim rečima“, rekao je, „ostaćete verni vašim etičkim principima iako to znači da će pravda biti onemogućena i neke nevine žrtve nikada neće ugledati pravdu na sudu koju zaslužuju?“

Zastao sam da razmotrim dilemu, ali on mora da je protumačio moje ćutanje kao još jedno odbijanje. „OK“, rekao je konačno. „Evo šta ću uraditi: Doleteću sutra u Čikago. Sastanite se sa mnom na O’Heir⁴³. Imaću aktovku sa pet hiljada dolara u gotovom. Vi meni date fotokopije tih dokumenata, a ja ću vama dati aktovku. Niko neće znati.“

Pustio je da ponuda ostavi utisak. „Šta kažete?“, upitao je.

KRIZA KARAKTERA

Ford je konačno osuđen za ubistvo iz nehata smrću u plamenu tri tinejdžerke koje bi se izvukle iz sudara sa zadnje strane automobila da njihov „pinto“ nije eksplodirao. Ovo je bio značajan slučaj: prvi put je neka američka korporacija bila krivično osuđena za navodno projektovanje i marketing proizvoda koji je bio nerazumno opasan.

Advokat potrošača Ralf Nader je rekao da je „puštanje 1,5 milion „pinta“ na drumove sa tako lošim rezervoarom za gorivo bilo odsustvo moralne hrabrosti“. Tokom onoga šta je usledilo u

kompaniji nakon devetonedelnog procesa, čuo sam kako je bivši Fordov izvršni direktor Harli Kop dao svoje mišljenje da su „ambicije učinile da se izgubi ravnoteža ... moralnosti“ u odluci da se proizvede ovaj automobil.

Ford je nepopustljivo insistirao da ništa nije urađeno loše, a da je korporacija oslobođena optužbe nakon što je sudija odbio da dozvoli porotnicima da vide većinu tajnih Fordovih dokumenata koje sam ja već objavio. Ali ovaj proizvođač automobila se suošio sa brojnim multimilionskim građanskim parnicama i trpeo nanetu štetu u dobrim odnosima sa javnošću zbog odbijanja da poboljša „pintovu“ bezbednost dok vlada nije izvršila pritisak.⁴⁴

Spor oko „pinta“, prvi put izložen u avangardnom magazinu *Mama Džounz*, učinio je da se označi početak ere u kojoj je etička slika korporativne Amerike više puta potamnela. Tokom desetogodišnjeg perioda, pokazalo se da je 115 od 500 najvećih kompanija u zemlji – uspešnih korporacija sa uglednim imenima – krivo za ozbiljne kriminalne ili građanske zloupotrebe.

Kako se to dogodilo? Ne mislim da su se rukovodioci ovih korporacija jednog dana iznenada pojavili u kancelariji i objavili: „Hajde da prekršimo našu privrženost etici i dobrim principima.“

Pre će biti da je to bila kulminacija dugog i postepenog pada. Kolege su počele sa međusobnim opravdavanjem svojeg ponašanja: „U redu je, konkurencija radi istu stvar“, ili: „Služba prihoda neće to ispitivati.“ Troškovi su nekorektno smanjeni. Varanje u malim razmerama se previđa, onda toleriše, onda suptilno ohrabruje.

I polako korporacija je skliznula od postavljanja pitanja: „Šta je ispravno da se uradi?“, preko pitanja: „Šta se zakonski od nas traži da uradimo?“, do pitanja: „Šta mislite možemo li se izvući sa ovim?“

ZNAČENJE MORALNOG INTEGRITETA

Ne bi trebalo da i vi i ja budemo licemerni: ovo etičko opadanje ne dešava se samo u upravnim odborima korporacija. Isto popuštanje u pravičnosti, poštenju, pridržavanju zakona i marljivosti može se desiti u životima pojedinaca kada se suoče sa svakodnevnim izazovima u tamnom okruženju tržišta, gde postoji mnogo više nejasnog sivila, nego oštih kontrasta belog i crnog.

I ako ste uvučeni u svakodnevni vrtlog poslovnog sveta – kao poslodavac ili upravnik, prodavac ili direktor, fizički radnik ili radnik u kancelariji – onda će te se neizbežno suočiti sa etičkim odlukama. Pre ili kasnije bićete iskušani da žrtvujete svoj moralni integritet na oltar trgovine.

„Problem u vezi trke pacova“, našalila se komičarka Lili Tomlin (Lily Tomlin), „je taj da čak i ako pobedite još uvek ste pacov.“ Ali to ne mora da bude slučaj. Božija nečuvana izjava je da možete preživeti trku pacova, a da ne postanete pacov.

Po opštem priznanju, jednostavni odgovori teško se pronalaze. Međutim, u ovom poglavlju ćemo videti da za nas postoje snažni podsticaji da održimo svoje vrline, čak i usred ekonomije koja je sklonija poštovanju novca od morala, profita od principa, i rezultata od pravičnosti.

Moralni integritet, kaže izreka, počinju sa „ja“. To počinje sa načinom na koji vi i ja delujemo, u većem delu dana, sa mušterijama i zaposlenima, sa strankama i klijentima, sa šefovima i upravnim odborima. Da bi skrenuo pažnju na opšti koren reči *integritet* i *ceo broj* (engleski *integer*), autor Voren Virzbi primećuje: „Osoba sa integritetom nije podeljena (to jest *nije dvoilična*) ili se samo pretvara (to jest *nije licemerna*). On ili ona su „celi“; život je „sastavljen“ i stvari skladno funkcionišu zajedno. Ljudi sa integritetom nemaju šta da kriju i čega da se plaše. Njihovi životi su otvorene knjige.“⁴⁵

ŽIVETI U ŠTA VERUJEMO

Za nas kao hrišćane, moralni integritet znači da bi trebalo da bude podudarnosti između našeg karaktera i naše vere, između naših uverenja i našeg ponašanja. To znači voleti Boga celokupnošću onoga što smo mi i dozvoljavati našoj veri da se proširi na ceo naš život, uključujući i karijeru. A tu stvari postaju riskantne. Na primer:

- Hrišćani veruju da svi ljudi znače Bogu. Ali da li mi stvarno postupamo tako sa saradnicima, mušterijama i kurentima?

- Hrišćani pričaju o skromnosti i kažu da je bolje služiti, nego biti služen. Ali da li se to pokazuje u našim odnosima sa

ljudima koji rade za nas ili u načinu kako objavljujemo naše uspehe u potrazi za napredovanjem?

- Hrišćani podržavaju pričanje istine. Ali da li se to prenosi u praksu kada prodajemo proizvode, pričamo o suparnicima, obećavamo datum isporuke ili sklapamo ugovore?

- Hrišćani propovedaju poštenje. Ali da li nam je to uvek na umu kada popunjavamo izveštaje o troškovima ili pravimo reklamnu kampanju?

- Hrišćani bi trebalo da pokazuju svoju Hristovu ljubav prema drugima. Ali da li se to događa usred otpuštanja tehnološkog viška ili u ponašanju prema neproaktivnim radnicima?

- Od hrišćana se očekuje da se postupaju prema drugima onako kako žele da se postupi prema njima. Ali kako onda opravdavaju kada daju obaraju cenu ličnog dohotka? (Kolektivno nacionalno obaranje cene rada u Americi se kreće do 350 milijardi dolara godišnje.)⁴⁶

Nisam baš naivan. Ne očekujem da je integrisanje vere na radno mesto jednostavno, jer znam da nije. U stvari, kada bi to bilo lako, mnogi ljudi bi to uradili. Ali istraživači su pokazali da u proseku ljudi koji posećuju crkvu nisu mnogo pošteniji od ljudi koji ne idu u njih. Jedna Galupova anketa je pokazala da 43 procenta ljudi koji ne idu u crkvu su krali iz radnih zaliha, dok je 37 procenata onih koji idu u crkvu radila to isto.

Očigledno da mnogo ljudi kaže jednu stvar dok sedi u crkvenim klupama u nedelju ujutru, a radi nešto drugačije pošto sat otkuca novi dan. Za žaljenje je da je za mnoge vera pravilo za vikend, ali ne i realnost radnim danom.

NAVLAČENJE TROŠKOVA MORALNOG INTEGRITETA

Moralni integritet počinje sa odlukom. I ako izaberemo da ne razdvajamo veru tako da ona izoluje Boga od naših karijera, nego da integrišemo veru koja će ga uključiti u posao sa nama, onda je unapred potrebno da znamo u šta se upuštamo. Pa, hajde da upotrebimo poslovno oruđe koje se obično koristi – „analizu troškova i dobiti” – da vidimo da li su dobiti proširivanja naše vere na tržište veći od troškova za koje možemo da se zadužimo.

I želim unapred da priznam da će *biti* troškova. „Etika zvuči lepo, ali ajde da to pretvorimo u dolare i cente”, kažu neki ljudi. „Ako ne mogu da sastavim dobru priču o tome zašto nisam završio neki projekta na vreme, klijent može da me otpusti. Ili ako sam iskren u svojim procenama, neću dobiti tj posao. Ili ako ne zataškam mane proizvoda koji prodajem, neću dobiti proviziju – a naplata za moju hipoteku dospeva sledeće neelje.”

Ovo su pritisci stvarnog sveta. Ovde osećamo da se naš moralni integritet stavlja na probu i ovde smo iskušani da tražimo kratkoročna rešenja čak i ako to može značiti opadanje našeg karaktera ili štetu našem ugledu na duže staze. Biblija kaže: „Koji oru muku i seju nevolju, to i žanju”⁴⁷ – možda ne odmah, ali ipak u svoje vreme.

Da, može biti finansijskih troškova kada se moralni integritet koristi na tržištu. Na kraju, međutim, ovaj trošak nije tako velik kao dugoročna šteta koja je prouzrokovana žrtvovanjem našeg karaktera.

I to nije samo naivno razmišljanje. Mnogi izvršni direktori se slažu. „Da bi bio pobednik”, kaže Albert Kar u *Harvard Biznis Rivjuu*, „neko mora igrati da bi pobedio. To ne znači da on mora biti nemilosrdan, okrutan, grub ili prevrtljiv. Naprotiv, što je bolja njegova reputacija moralnog integriteta, poštenja i pristojnosti, bolje će biti njegove šanse da na kraju pobedi.”⁴⁸

PLAĆANJE CENE PRINCIPA

Ne samo da možemo da stvorimo finansijski trošak ako odbijamo da radimo ono što je loše, nego možemo i da podnosimo ekonomske žrtve ako izaberemo da radimo ono što je ispravno. To je ono što se desilo Džeku Ekerdu, vlasniku lanca dragstora širom Amerike, samo nekoliko dana pošto je postao hrišćanin.

Ekerd se šetao jednom od svojih „porodičnih” radnji i primetio primerke pornografskih časopisa koji se prodaju. Posmatrajući situaciju očima svežeg hrišćanina Ekerd je odmah naredio da se svi ovakvi časopisi uklone iz hiljadu sedamsto njegovih radnji. Kada je neko zapitao da li je preduzeo ovu akciju zbog svoje odluke da sledi Isusa Ekerd je odgovorio: „Naravno. Zašto bih inače bacio nekoliko miliona dolara kroz prozor?”⁴⁹

Ne postoji način da se to uspešno reši: ponekada pretrpimo finansijski udar kada uradimo ispravnu stvar. Ali to je cena ako sledimo Isusa.

Druga cena koju moramo da platimo je otuđenje od naših kolega. Na primer, ako iznenada platite račun kompaniji za lične međugradske pozive koje ste napravili njenim telefonom, neće li vaši saradnici izgledati loše u poređenju s tim i postati ljuti na vas? Ako pomisle da ste postali „svetiji od tebe”, neće li to zategnuti odnos sa njima i možda čak sprečiti napredovanje vaše karijere?

Neki od ovih strahova je prenaduvan. Imati moralni integritet ne znači postati odvratno moralno zanovetalo koje pobožno pridikuje svaki put kada kompanija uplovi u mračne etičke vode. U mnogim slučajevima se mogu taktično predlagati alternative i raditi da se tokom vremena unutar sistema poboljša moralna klima preduzeća. Jedno istraživanje je pokazalo da se samo 30 posto onih koji imaju etički stav na kraju suočava sa negativnim posledicama.

Ali ponekad kada zauzmete stav, odudarate. A kada odudarate, možete postati meta i platiti određenu cenu.

Tako strana troškova naše „analize troškova i dobiti” može sadržavati neke negativne aspekte u težnji za moralnim integritetom. Međutim, strana dobiti donosi nagrade u pet kategorija koje možemo da požanjemo kada živimo po našoj veri na poslu. Posvetiću nekoliko sledećih strana da se pozabavim svakom od njih, a to su: lična, porodična, poslovna, društvena i duhovna dobit.

LIČNA DOBIT: MOGUĆNOST DA SE BUDE ZABORAVAN

Ako upitate nekoga ko živi sa biblijskim moralnim integritetom da vam kaže jednu od najvećih dobiti koju on ili ona uživaju, verovatno će odgovor biti čista savest. „Ko hodi bezazleno (u engleskom: Čovek s integritetom), hodi pouzdano; a ko je opak na putevima svojim, poznaće se.”⁵⁰

Ovo je velika lična dobit. Kada gradimo svoje karijere sa moralnim integritetom, ne trošimo vreme na brigu da će neko otkriti naše laži. Ne trpimo stalno osećanje zabrinutosti da ćemo biti uhvaćeni u nečemu. Ne moramo da gomilamo izvinjenja ili da izmišljamo opravdanja. Možemo da pošaljemo svoj izveštaj o porezu na dohodak na vreme i da spavamo kao beba te noći.

Jedan član moje male grupe, Ras Robinson, je odlučio da vrši svoj posao kao advokat sa moralnim integritetom. „Jedan od najvećih dobitaka je mogućnost da se bude zaboravan”, kaže on. „Ono što mislim je da ne moram da se borim da zapamtim kada sam govorio istinu, a kada sam lagao. Ne želim da trošim mnogo energije pokušavajući da održim svoje priče ispravnim. A to je tako oslobađajuće!”

PORODIČNA DOBIT: UČENJE NAŠE DECE NAŠIM DELIMA

Biblija posebno pominje porodični dobitak koji primamo kada primenjujemo biblijsku etiku: „Pravednik jednako hodi u bezazlenosti svojoj (u engleskom: u svom integritetu); blago sinovima njegovim posle njega!”⁵¹

Suočimo se sa ovim: deca su snabdevena supersosetljivim detektorima za licemerje. Ona mogu da uoče nedoslednost kilometrima daleko. I ako živite sa naprslom verom, samo je pitanje vremena kada će vaša deca otkriti pukotine i njihovo poverenje u vas će se srušiti.

Na primer, ako pokušate da ih odgojite da poštuju svojinu drugih, ali oni vide da uzimate od zaliha sa posla, odmah će početi da govore sebi: „O, shvatio sam! Stvar je u tome da ne budeš uhvaćen.”

Ili ako čuju vaše izgovore šefu zašto projekat nije gotov dok telefonirate, zaključiće za sebe: „Shvatio sam! Kada si u škripcu, laž će te izvući.”

To je kao priča o učiteljici koja je zakazala sastanak sa ocem malog Džonija. „Džoni i dalje krađe stvari od druge dece”, rekla je ona. „Uzima njihov olovke, njihove papire, njihove trake – a ja ne mogu da shvatim zašto.”

Džonijev otac je, takođe, bio zbunjen. „Ne mogu da shvatim zašto oseća potrebu da to radi”, odgovorio je. „Džoni zna da ja mogu s posla da mu donesem sve te stvari koje su mu potrebne!”

Kada svojoj deci šaljem konfuzne signale, dobijamo konfuznu decu. Imamo izbor: možemo ili da ih zbunjujemo izgrađujući život koji je sukobljen i podeljen ili možemo da izgrađujemo moralni integritet tako da mogu videti kako naša uverenja stvarno određuju naše ponašanje.

POSLOVNA DOBIT: LJUBAV KAO OPRAVDANA STRATEGIJA

Godinama su Kristin Hanson, poslovni menadžer harvardskog obrazovanja, i Robert Solomon, filozof, vodili poslovne seminare, koristeći njeno stvarno tržišno iskustvo i njegovu akademsku stručnost u etici. Ovo je njihov zaključak:

Većina uspešnih ljudi i kompanija su oni koji etiku shvataju ozbiljno. Ovo nije iznenađujuće, pošto etički stavovi uveliko određuju kako će se neko ponašati prema zaposlenima, snabdevačima, akcionarima i potrošačima, kao i kako se neko odnosi prema konkurentima i drugim članovima društva. Neizbežno, ovo utiče kakav će odnos neko imati prema njima. Etičkim menadžerima i etičkim poslovima se više veruje i bolje se prema njima odnosi, a trpe manje ozlojađenosti, neefikasnosti, parničenja i smetnji od strane vlade. *Etika je upravo dobar biznis.*⁵²

U vreme kada skoro 60 procenata ljudi veruje da se moralnost u poslu pogoršala tokom poslednje decenije, one kompanije koje posluju sa poštenjem uživaju nedvosmisleni poslovni dobit.

U stvari, jednom sam pričao sa rukovodilcem koji je skoro bio penzionisan nakon izvanredno uspešne karijere potpredsednika jedne od najvećih američkih korporacija. On je bio odgovoran za odeljenje koje je imalo više od sedam i po hiljada zaposlenih i širom zemlje pozdravljan kao izvanredan direktor.

„Šta vas je učinilo tako efikasnim liderom?“, pitao sam.

Njegov odgovor je bio da je jednostavno uzeo principe iz Biblije – pojmove kao govoriti istinu, rešavanje sukoba, vođe koje služe itd. – i primenio ih na tržište. Njegovo veliko otkriće, kaže on, bilo je da je „ljubav opravdana poslovna strategija“. On je to dokazao načinom kako se odnosio prema zaposlenima i mušterijama. Oni su napredovali – a i on, takođe.

Ovo je ista i u manjim razmerama. Pričao sam sa stručnjakom iz svoje crkve koji ima preduzeće koje se rukovodi prema biblijskoj etici. On je priznao da je izgubio neke klijente tokom godina, jer je odbio da se pristane na njihove zahteve da pređe etičke granice. Ali je rekao da je, sve u svemu, njegov posao napredovao, jer je izgradio ugled u zajednici kao neko kome se može verovati.

Kada smo, kao hrišćani, pozanti kao pouzdani, koji ispunjavaju obećanja i poštenu poslovni ljudi, onda odudaramo od društvene pozadine pretrpane prevaram, obmanom i nepoštenjem. A to nas postavlja u pozitivan položaj na tržištu.

DRUŠTVENA DOBIT: UTICAJ POBOŽNE OSOBE

Živeti po našoj veri na tržištu je dobro za društvo kao celinu, takođe. Istina je da će se etička klima neke kompanije, industrije ili cele nacije postići jedino onda kada pojedinci, jedan po jedan, postanu odani moralu u poslovanju.

Pre nekoliko godina video sam kako jedna osoba može ostvariti uticaj kada zauzme etički stav. Ovaj moj prijatelj bio je uključen u posao koji je zahtevao često uzajamno delovanje sa isvesnim ograncima vlade u Kuk Kauntiju, u Ilinoisu. Obično je jedan od njegovih pomoćnika rukovodio ovim poslovima, ali jednog dana nikoga drugog nije bilo u blizini, pa je moj prijatelj sam otišao u okružnu zgradu.

Tada se susreo sa sitnim oblikom iznude koji su svi drugi tolerisali godinama kao samu cenu obavljanja posla. Ali umesto da učestvuje u toj nezakonitoj aktivnosti, moj prijatelj je jednostavno rekao: „Ne, neću platiti.“

Nije vikao ili pravio scenu; samo je odbio ovekoveći podmićivanje. I ovaj mirni, ali odlučan postupak jedne osobe pokrenuo je lanac događaja koji je rezultovao istragom velike federalne porote, vladinim pooštrenjem i konačno je jedan mali ugao okružne vlasti bio očišćen.

Ne postoji dilema da zajednica ima koristi kada ljudi usatane za moralnost. Na primer, skupa odluka Džeka Ekerda da prestane da prodaje pornografske časopise odjeknula je celom zemljom. Nakon što je uklonio pornografiju iz svojih prodavnica, Ekerd je pisao predsednicima drugih lanaca dragstora da ih ohrabri da učine isto. Kao rezultat njegove aktivnosti i pritiska hrišćanskih organizacija, prodavnice su počele da povlače pornografske materijale sa svojih polica ili povećali napore da ovaj materijal drže dalje od dece. Carls Kolson, jedan od Ekerdovih prijatelja, je rekao:

Ono što nije moglo biti postignuto prelaznim zakonima ili borbom na sudu postignuto je kada je jedan čovek dao svoj život

Hristu i predao se predao se njegovoj Visosti. Pornografija je u povlačenju; u poslednjoj godini skradnost je uklonjena sa petnaest hiljada maloprodajnih mesta – a sve je počelo obraćenjem Džeka Ekerda. Nemoj mi reći da jedan čovek ne može da ostvari uticaj!⁵³

DUHOVNA DOBIT: PRIVUČEN BLIŽE BOGU

Od svih dobitaka koje primamo kada se držimo biblijske etike na tržištu najznačajnija je duhovna.

Kada je vaša vernost Bogu samo vikendom, ali je na dnu radnim danima, zabili ste klin između sebe i Boga. To bi bilo kao da svom supružniku kažete: „Koliko dugo sam kući, toliko sam posvećen tebi. Ali kada odem na posao, pa, može se desiti da malo bludničim.“ To bi napravilo rasep u vašem odnosu, zar ne?

Slično tome, ako živite podeljenu veru, vi kažete Bogu: „Posvećen sam tebi u izvesnim oblastima svog života. Ali bi trebalo da znaš da kada sam na poslu imam gazdaricu koja se zove moja karijera.“ Ima li smisla reći da bi ovo stavilo vaš odnos sa njim u nezgodan položaj?

„Nikakav, pak, sluga ne može dva gospodara služiti“, upozorava Isus. „Ne možete služiti Bogu i bogatstvu.“ (U tekstu je ovde stavljena referenca na Mt. 6:24, ali kod nas je novac prevedeno kao mamona, pa sam stavio ovo mesto gde je jasno o čemu se radi. Promeniti ako se želi ostati dosledan originalnom tekstu)⁵⁴ Ljudi *misle* da mogu, ali kada nema drugog izbora neizbežno se otkriva jedan od njih kao pravi gospodar njihovog života.

To je ono što se desilo uspešnim poslovnim direktorima prvog veka, koji su mislili da sasvim dobro žongliraju između ova dva gospodara. Ali da bi demaskirao njihovog pravog gospodara Isus ih je testirao govoreći: „Idi, prodaj sve što imaš i podaj siromasima; i imaćeš blago na nebu; i dođi te hajde za mnom...“⁵⁵

Izenada su se pokazali stvarni prioriteti biznismena. Otišao je očajan, jer je shvatio da su njegovo bogatstvo i ambicija, kojih nije imao hrabrosti da se odrekne, zahvatili njegovu dušu.

Kada pokušavamo da služimo dva gospodara, naš odnos sa Bogom nikada ne iskoristi svoj potencijal. Trebalo bi da nam bude jasno da nisu naše karijere naš gospodar, nego da je Bog. Drugim rečima, trka pacova nije najvažnija trka koju trčimo.

Kao što je apostol Pavle rekao: „Dobar rat ratovah, trku svrših, veru održah. Dalje, dakle, meni je pripravljen venac pravde, koji će mi dati Gospod u dan onaj, pravedni sudija; ali ne samo meni, nego i svima koji se raduju njegovom dolasku.“⁵⁶ Ovo je ta vrsta neprocenljivog dobitka koji primamo u večnosti kada održimo neše duhovne prioritete u redu.

Staviše, sam čin življenja etičkim načinom života nas stvarno privlači bliže Bogu. Preplićemo se sa njim kada zavisimo od njega u svakodnevnom vođstvu dok se rvemo sa često zbunjujućim etičkim dilemama s kojima se suočavamo na tržištu.

Umesto da nam da daje Bibliju, Bog bi mogao da nas snabde sa velikom, debelom knjigom detaljnih propisa, kao što je poreski zakon, koji sadrži konkretne odgovore na svaku situaciju koju možemo da zamislamo. Ali to bi uzrokovalo da se oslonimo na pravila umesto na odnos.

Umesto toga, Biblija nudi opštije moralne principe koji nas ohrabruju da tražimo Boga sa našim posebnim etičkim pitanjima, da se rvemo kroz naše probleme sa njim i da tražimo njegovo vođstvo kada nismo sigurni kojim putem da idemo. Bog, kaže Biblija, „je prisan sa pravednikom“!⁵⁷ (Prevod NASB. U našem prevodu piše: *u pravednika je tajna njegova*)

VAGANJE TROŠKOVA I DOBITI

Stavro ne postoji sukob između troškova i dobiti u primenjivanju naše vere u poslovnom svetu. Da, može biti nekih finansijskih gubitaka ili stresa u odnosima. Treba da priznamo ove loše strane i da budemo spremni da izađemo s njima na kraj.

Ali samo pogledajte dobitnu stranu u ovoj knjizi prihoda i rashoda. Uživati čistu savest koja dolazi od dobrog karktera bez cene koja visi na njemu, biti primer dostojan poverenja u odgajanju naše dece, doprineti podizanju etičke klime zajednice u korist svih, biti prsnije vezan za Boga, steći njegovo obećanje o večnim nagradama, živeti potpuni život koji mu je ugodan i za koji ima pravo da očekuje od svojih sledbenika – ove dobiti daleko su pretežnije od bilo kojih kratkoročnih troškova sa kojima se možemo sučiti.

Osim toga, apostol Petar nam govori: „Ako dobro čineći muke trpíte“, to jest, čak i kada napravite troškove jer upražnjavate biblijsku etiku u poslovnom svetu, „ovo je ugodno pred Bogom“.⁵⁸

Sta kažete za *ovakvo* obećanje? Ovo je naše konačno uverenje da stvarno ne postoji način da možemo da izgubimo kada po Bibliji činimo svakodnevne izbore u poslu.

NESAGLASNOST IZMEĐU POSLA I VERE

Pa kako da činimo odluke koje Bog poštuje kada pokušavamo da rešimo tržišne dileme? Kada se dešava da biramo između različitih izbora, komičar Pol Rejzer jedinstven stav:

Ovakva je stvar sa odlukama. *Mogu* da ih učinim. Samo kasnije nisam siguran u vezi njih. Jedan moj prijatelj je kazao: „Trebalo bi da imaš želudac za to.“ Onda mi je drugi prijatelj rekao: „Znaš šta? Treba da poslušáš svoje srce.“ Pa sada imam da načinim jedan izbor *više*. Da li da to učinim sa svojim srcem ili svojim želucom? Ne mogu da odlučim. Moram da učinim celu autopsiju. Moje srce kaže *da*, moj želudac kaže *ne*, moje debelo crevo je neisigurno – jednostavno ne znam koga da slušam.⁵⁹

Mada ne postoji prazno mesto da se popuni, jedan odgovarajući prilaz svakom odgovoru na etičke izbore u poslovnom svetu, postoje koraci koje možemo preduzeti da nam pomognu da načinimo odluke koje su u saglasnosti sa biblijskim principima.

Međutim, jedan preduslov je da moramo priznati da postoji izvesna nesaglasnost između vere i trgovine koji nikada neće u potpunosti biti rešen. Lora Neš je došla do ovog zaključka nakon svoje nezavisne studije o tome kako hrišćanska vera utiče na njihovo rukovodstvo u korporaciji.

Neš, koja je ranije bila na *Harvard Biznis Skul* fakultetu, intervjuisala je tip rukovodioca koji se „istinski rve sa svojom hrišćanskom savešću i poslovnim odgovornostima da bi pronašio što je moguće više kompatibilan odgovor, čak i ako znaju da je pojam „savršenog“ hrišćanina koji zahteva savršena hrišćanska dela izvan svakog ljudskog poimanja“.⁶⁰

U svojoj izvanrednoj knjizi *Vernici u biznisu*, Neš skicira sedam tačaka nesaglasnosti sa kojim se susreću autentični hrišćani na tržištu:

- Ljubav za Boga i težnja za profitom
- Ljubav i konkurentska trka
- Ljudske potrebe i obaveznost zarade
- Skromnost i ego uspeha
- Porodica i posao
- Dobrotvornost i imućnost
- Verni svedok u svetovnom gradu⁶¹

Primitila je da kada hrišćanin ne zazire od ovih nesaglasnosti, nego se umesto toga potpuno uhvati u koštac sa njima, oni nailaze sa neočekivana, kreativna i primenljiva rešenja onoga što je na prvi pogled izgledalo kao nepremostiva moralna prepreka.

Ona daje primer centra za primenjenu umetnost koji je unajmio štampara da napravi letke za predstavu koja bi pomogla hospitalizovanim bolesnicima od side. Baš pre isporuke, štampar, koji je hrišćanin, otkrio je da je predstava uključuje hor homoseksualaca. Videći sukob sa svojom verom on je odbio da izruči letke. Bilo je prekasno da centar unajmi drugog štampara. Predstava je, u odsustvu publiciteta, izgubila novac i bolesnici nisu dobili ništa.

Štampar je je video ovo kao jednostavnu, crno-belu odluku da se usprotivi homoseksualnosti. Ali da li je to stvarno bilo tako? Šta je sa hrišćanskim sažaljenjem prema hospitalizovanim bolesnicima? I šta je sa narušavanjem svog prvobitnog obećanja da štampa letke? Kada odete dublje, naiđete na nesaglasnost između razločnih vrednosti koje se nadmeću jedna sa drugom.

Drugi štampar, takođe hrišćanin, postupio je drugačije u sličnoj situaciji. Nakon molitvi i razmišljanja između različitih vrednosti nije našao rešenje koje bi savršeno zadovoljilo sve biblijske stavove. Zaključio je da treba da ispuni obavezu koju je načinio da štampa letke, ali je rekao da nije po dobroj savesti da načini zaradu na tom poslu. Tako nije naplatio svojoj mušteriji i rekao joj da neće štampati bilo kakve buduće reklame za slične predstave.⁶²

Koji izbor je bio „ispravan“? Ponekad to nije tako očigledno kako se čini na prvi pogled. Ali, kao opšte pravilo, ako se pretvaramo da ove nesaglasnosti iz drugog plana ne postoje, često završimo sa plitkim i kratkovidnim odlukama. Međutim, ako se molimo i radimo na ovim sukobljenim vrednostima, često ćemo biti iznenađeni kvalitetom naših krajnjih izbora.

STRAŽENJEM PROTIV ETIČKOG OPADANJA

Tokom godina sam primetio da hrišćani koji su naročito vešti u etičkom upravljanju poslovima često dele neke karakteristike. Na primer, molitva je posebno važan deo njihovih života, a Biblija je najcenjeniji izvor. Car David je rekao: „Reč je tvoja žižak nozi mojoj i videlo stazi mojoj“⁶³ – slikovito dajući posebno značenje za mene 1987. godine kada sam obilazio ruralni deo Indije.

Jedne mračne noći nekolicina nas je pešačila od jednog sela do drugog, predvođeni lokalnim stanovnikom koji je nosio fenjer da bi osvetlio uzak prašnjavi put. Frustriran njegovim sporim hodom i smatrajući da bih mogao da sam nađem put na prigušenom svetlu mesečine, ubrzao sam da bih ga pretekao. Nažalost, to je bilo mesto gde se na put nastavljao most. Nisam mogao da vidim kuda idem i završio sam kotrljajući se u koritu reke koja je presušila.

I shvatio sam da sam neizbežno pao kada sam mislio da, prigušenom svetlošću mojih sopstvenih nagona, mogu da upravljam svojim putem u etičkim odlukama. Ali kada pustim da mudrost, načela i zapovesti Pisma bacaju svetlost na situaciju, moji izbori su mnogo bolje osvetljeni.

Takođe, ljudi od etike su aktivni, unapred pokušavajući da prepoznaju potencijalne opasne situacije u svom poslu gde bi njihov moralni integritet mogao biti iskušan. Određujući i onda pažljivo posmatrajući moguće oblasti nevolja, ovi hrišćani su spremni da spreče etičko opadanje.

Pored toga, oni pažljivo posmatraju šta drugi rade – *tako da oni mogu da urade upravo obrnuto!* „I ne vladajte se prema ovom svetu, nego se promenite obnovljenjem svog uma“, kaže apostol Pavle. „Da biste mogli kušati koja je koja je dobra i ugodna i savršena volja Božija.“⁶⁴ Dag Serman i Vilijam Hendriks objašnjavaju:

U nedovoljno jasnim situacijama možete se kladiti da će gomila obično da se drži zajedno – i da će pogrešiti... Tako i u pitanjima moralnih nedoumica, ako izgleda da svi na poslu krenu zajedno u jednom smeru, nemojte automatski da počnete da trčite u čoporu. Bez sumnje, svi oni tvrde „da rade svoju sopstvenu stvar“, ali je iznenađujuće kako se često to završava činjenjem iste stvari – pogrešen stvari. Trebalo bi da budete onaj koji maršira po zvuku drugog doboša.⁶⁵

Konačno, hrišćanin koji je ozbiljan u pogledu integracije svoje vere i svoje karijere traži odnose sa razboritim ljudima i istomišljenicima u istoj profesiji za česta razmatranja, deljenje odgovornosti, uzajamnu molitvu i razuman, ali pobožan savet u rešavanju problema između savesti i trgovine.

Ironično, dok sam pisao ovo poglavlje imao sam međugradski poziv od jedne novinarkе koja je želela moj savet kao bivšeg dopisnika i urednika. Izgleda da je njena novinska organizacija razmišljala da je postavi za religioznog referenta, ali tokom svog slobodnog vremena ona je postajala sve više i više uključena kao volonter u jednoj veoma uticajnoj hrišćanskoj službi. Da li je to bio sukob interesa? Ako jeste, kako bi mogla da se postupa etički?

Časkali smo o tome oko pola sata, ispitujući ovo pitanje iz raznih uglova. Ona je konačno rekla: „Dobro, Li, znam šta treba da uradim. Hvala za tvoje ideje.“ Kada sam spustio slušalicu, došla mi je u um biblijska slika da se gvožđe gvožđem oštiri – jedni drugima održavamo etičke oštice glatko izbrušenim kada se otvaramo hrišćanskom savetovanju.⁶⁶

Ne postoji drugi način: ako hoćemo da preživimo trku pacova, a da ne postanemo pacovi, potrebni su nam prijatelji koji nas dovoljno vole da nam kažu istinu. Jednako važno je da nam je potreban poučljiv duh da držimo sebe otvorenima da bi uradili pravu stvar – čak i kada pogrešna stvar izgleda tako privlačna.

A SADA, O ONIH PET HILJADA DOLARA...

Hmmmm. Pet hiljada dolara u gotovom, bez poreza. Sve što bi trebalo da uradim je da prekršim svoju novinarsku etiku. Šta bi vi uradili na mom mestu?

Pošto sam pomenuo advokatov pokušaj podmićivanja na početku ovog poglavlja, pošteno je da vam kažem šta sam na kraju uradio. Priznaću da sam bio u iskušenju. Prva misao koja mi je prošla kroz um bila je: „Da li mogu stvarno da se izvučem sa tim?“ Počeo sam zamišljati šta bih mogao da uradim sa tom gotovinom. Onda sam počeo da se opravdam: „Ako sam ja jedina osoba koja može da obezbedi ove beleške, tako da

ožalošćena porodica može da dobije parnicu, možda bi trebalo to da uradim.”

Ali iako još nisam bio hrišćanin intuitivno sam prošao svoju sopstvenu anлізу troškova i dobiti. Svakako, bio bih bogatiji za pet hiljada dolara, ali kako bih mogao da se pogledam u ogledalu? Kako bih mogao da živim sa uznemirenošću mogućeg razotkrivanja? I šta bi se desilo ako bi se podmićivanje ikada obelodanilo? Bio bih ponižen, upropastio bih karijeru, izgubio bih poštovanje moje porodice, suočio bih se sa zatvorskom kaznom zbog utaje poreza. Osim toga, ako je moj karakter bio na prodaju za samo pet hiljada dolara, nije baš puno vredeo.

Tako sam odbio mito. A mnogo meseci kasnije desilo se da sam video članak o slučaju ovog advokata. Kako se ispostavilo, porodica je dobila parnicu i obeštećena je za svoj gubitak – bez moje nezakonite pomoći.

Ali nemojte mi odavati previše priznanja. Istina je da mada sam učinio pravu stvar, nisam to uradio iz pravih razloga. Nisam odbio mito jer sam voleo Boga i želeo da se ugledam na Isusa.

Međutim, čak i kao ateista, video sam očigledno: hrišćanska etika ima smisla na tržištu. Mnogo više smisla nego pobediti u trci pacova, ali postati pacov.

NEČUVENA IZJAVA #4

MOŽETE OSTVARITI UTICAJ KOJI ĆE TRAJATI VEČNO

Crtani lik Homer Simpson nije video svoju novoobraćenu komšinicu Modi Flanders neko vreme.

Iskreno, nisam siguran da je nije primetio. Neprestano veselo ponašanje Modi i njenog muža, Neda, jasno ga nervira. Slatka živahnost njihove dece samo ističe đavolsku delikvenciju Homerovog sopstvenog zloglasnog sina sa jež frizuram, Barta. A Flandersovo otrcano pričanje o veri izgleda beznačajno nebitna klanu Simpsona, koji se jedva probija kroz zastrašujuću stvarnost svakodnevnog života.

Uprkos tome, kada Homer vidi Modi u njenom dvorištu on je toplo pozdravi. „Nisam vas video par nedelja”, rekao je. „Gde ste bili?”

„Oh”, odgovorila je Modi veselo, „bila sam u jednom biblijakom kampu – učila sam kako da bolje osuđujem.”

Klik!

Mogu da zamislim milione gledalaca širom zemlje kako se grohotom smeju i tiho šapućući: „Amin!”

Jer, nažalost, to je ono što mnogo ljudi danas misli o hrišćanima. Ako pogledate Homerove komšije, koje „udaraju Biblijom”, videćete veru koja je kruta i površna, agresivna i moralistička, sladunjiva i neusaglašena sa stvarnošću. Dok sam bio duhovni skeptik to je, takođe, bio moj način da opišem hrišćane. Kako je Seldon Vanauken rekao: „Najbolji argument za hrišćanstvo su hrišćani: njihova radost, njihova sigurnost, njihova potpunost. Ali najjači argument protiv hrišćanstva su, takođe, hrišćani – kada su tmurni i neveseli, kada su samopravedni i samozadovoljni u posvećenju, kada su uskih gledišta i represivni, onda hrišćanstvo umire hiljadama puta.”

Eni Dilard je jednako oštra: „Kakva šteta”, rekla je, „da tako brzo na Hristovo mesto dolaze hrišćani.” Onda je tu Vilijam Hart (Ja sam na Internetu pronašao da je ovo Michael H. Hart, na više mesta.), koji je u svojoj knjizi rangirao Hrista na treće mesto (posle Muhameda i ser Isaka Njutna) od sto najuticajnijih ljudi u istoriji, govoreći: „Po svojim sopstvenim zaslugama Isus bi nedvosmisleno bio najuticajnija osoba ikada. Problem je u njegovim sledbenicima. Oni su uradili relativno slab posao ispunjavajući njegovu poruku.”

Isus mora da je znao šta će se desiti. A, ipak, to ga nije sprečilo da iskaže jednu od najnečuvenijih izjava ikada.

BOŽIJI MARKETINŠKI IZAZOV

To se desilo na obroncima pored Kapernauma. Isus je baš zadivio gomilu objavljujući zapanjujuće novosti: i sami oni ljudi za koje se mislilo da nikada ne bi mogli biti podobni da uđu u Božije carstvo pozvani su u njega – ne zbog *njihove* dobrote, već na osnovu *njegove*.

A Isus je želeo da ova poruka, koja preobražava život i menja večne posledice, bude saopštena širom planete i kroz istoriju. Ali kako? Kakav je trebalo da bude njegov pristup?

Tada je Isus otkrio svoju strateški – i, kako se čini, nečuveni – plan. U stvari, on je rekao svojim sledbenicima: „Vi ste marketinška strategija. Vi ste sredstvo kojim će se moja poruka širiti na vaše porodice, vaš komšiluk, vaše radno mesto i vaše škole. Vi ćete to učiniti, i bićete so i svetlost. To je plan A. I, prijatelji moji, bolje da on upali, jer ne postoji plan B.”

Tako, Isus je jasno iskoristio metafore o soli i svetlosti u pozitivnom smislu. Govorio je ljudima da budu kao so tako što žive život koji će izazvati druge da ožedne za Bogom, da začine svet i da odlože moralno propadanje društva. I baš kao što svetlost osvetljava i privlači, govorio je Isus, „želim da živite takav život koji će osvetljavati moju istinu ljudima, koji će sijati mojim sažaljenjem na tamnim mestima beznađa i očaju, i da privučete ljude meni – jer ja sam, konačno, svetlost života.”

Kakva neobična ideja – ti ljudi, slabi i pogrešivi, plašljivi i zavezanih jezika, nesigurni i nedosledni, kao što ste vi i ja bi trebalo da budu glavni donosioci veličanstvenih vesti koje mogu da promene ljudske večne sudbine. To je bila strategija sa velikim ulogom. A rezultati su bili... pa, hajde da to priznamo: delimični. Jer iako je Isus koristio slike soli i svetlosti pozitivno, neki hrišćani su ih uspeli da ih preokrenu u negativne metafore.

SO KOJA PEČE, SVETLOST KOJA ZASLEPLJUJE

Ako ste ikada stavili so na ranu, znate kako to boli. Ako stavite previše soli u svoju hranu, brzo ćete je ispljuvati. I prekomerna svetlost isto tako može biti loša, kao kada se vozite autoputem sa dve trake, a odbljesak koji dolazi od visokih svetala automobila čini da ustuknete i sklonite svoj pogled.

Na sličan način, problem sa nekim hrišćanima je da iako imaju dobre namere, oni nepažljivo odbijaju ljude od Božijeg carstva umesto dai ih privlače. Bar sam ja nalazio da je to istina dok sam bio ateista.

U osnovi su postojale četiri vrste hrišćana koji su uzrokovali da se držim podalje od vere. Ako ste duhovni tragač, ispitajte da li imate veze sa bilo kojom od njih. A ako ste hrišćanin, pošteno se upitajte da li odgovarate jednoj od ovih kategorija.

Prvo, postojte u *vaše lice hrišćani*. Jedan primer je bio momak s kojim sam se mimolazio na uglu ulice dok sam hodao ka mojoj kancelariji u *Čikago Tribjunu*. On bi vikao u megafon, što bi njegove reči učinilo tako nerazumljivim da čak ne bih mogao reći šta je govorio. Ali on je ljutito mahao Biblijom u vazduhu, pa sam dobio osnovnu ideju. A ja bih rekao sebi: „Ako je ovo hrišćanstvo, ne računajte me.”

Uskoro sam nabasao na priručnik sa detaljnim upustvima o tome kako hrišćani mogu da priključe zvučnik na svoj automobil, pa da mogu da propovedaju na putu. Da li ste čuli o pucanju iz vožnje? Pa, ovo je *vikanje* iz vožnje!⁶⁷

Priručnik je nudio tako krštan savet kao što je ovo: „Što je veća brzina vaših kola, to bi vaša propoved trebalo da bude kraća.” Čak je nudio probni tekst koji bi mogao da se koristi. Na primer, ako vidite da su se kola zaustavila na semaforu, trebalo bi da kažete: „Zaustavi se upravo sada i traži od Isusa da spasi tvoju dušu!”

Kada bi neki u *tvoje lice hrišćanin* gurnuo propagandni letak u svoju ruku dok sam hodao niz ulicu, ja bih ga strpao u prvu korpu za smeće. Kada bi par koji je nosio Biblije zvonio na moje zvonice na vratima, ja bih se pretvarao da nisam kod kuće.

Ovi ljudi su uvek bili željni da se upuste u duhovnu diskusiju u najnezgodnije vreme. Na primer, probijao sam se između redova u prepunom bioskopu tražeći prazno sedište. „Da li je to mesto slobodno?”⁶⁸ Pitao sam osobu do njega.

„Ne, nije”, uzviknuo je dok je preteći pokazivao u mene. „Ali pravo pitanje je da li si ti spašen?”

Reći ću vam nešto: odjurio sam da tražim sedište na drugom kraju dvorane! Krajnji rezultat je taj da su me vređali stranci koji bi pokušavali da se uguraju, nepozvani, u nešto tako lično kao što je moj duhovni život.

Takođe su me odbijali *čestitka hrišćani*, čije je razumevanje njihove vere bilo tako plitko da su mogli samo da pričaju o njoj na način prigrljenih klišeja koji se nalaze na Božićnim čestitkama. Kao kada bih postavio pitanje o hrišćanstvu vredno milion dolara, a oni bi mi dali odgovor vredan dvadeset i pet centi – ili uopšte ne bi bilo odgovora. Prema njima, hrišćanstvo je emocionalno, a ne racionalno. To bi me odbijalo, jer bih pomislio: „Kako mogu da veruju u nešto o čemu očigledno nikada nisu razmišljali?”

Pored toga, odbijali su me *svetiji od tebe hrišćani*. Samozadovoljni i samopravedni, oni su sebe predstavljali mnogo

boljima nego što su bili, a posramljivali ljude poput mene kao da smo bili gori nego što smo stvarno bili, kao da je svaki socijalni problem u Americi poticao od činjenice da se niko sto posto nije slagao sa njima. Oni su me ljutili.

Ovi hrišćani imaju mentalitet *mi protiv njih*. Vernici su bili dobri momci i trebalo je da se drže podalje od loših momaka poput mene. Imao sam ideju da kada bih se usudio da odem u jednu od njihovih crkava, ljudi bi izbezumljeno šaputali iza mojih leđa: „Pazi! To je jedan od onih đavolskih pagana! Brzo, sklonite dragocenosti! Skupite decu! Zaštite žene!“ Mislim da je to *neprivlačno*.

Još jedna vrsta ljudi koja me je poterala od vere bili su *kozmetički hrišćani*. Oni su imali spoljnu duhovnost koja izvan izgleda veoma dobro, ali ne prodiše dovoljno duboko da promeni njihovo ponašanje i stavove.

Kao jedan novinar koji je bio jedan od najbeskrupuloznijih izveštača u Čikagu, ali koga su svi znali kao porodičnog čoveka koji ide u crkvu. Ili političar koji je ponosno reklamirao svoje crkveno udruženje tokom izbornih godina, ali koji je bio zlobna izdajica. Ili policajac koji je bio najveći rasista koga sam poznao, ali koji nikada nije propustio nedeljno bogoslužje.

Iskreno, ne mislim da ista odbija ljude kao licemerje ili *kozmetički hrišćani*.

Srećom, ove četiri vrste hrišćana nisu bile jedine na koje sam nailazio tokom mojih skeptičnih godina. Takođe sam sreo Hristove sledbenike koji se zovu Ron, Dejvid, Linda i Džeri, čija slanoća me je učinila žednim da naučim o Isusu kojeg su oni, činilo se, znali tako dobro.

Šta je bilo tako drugačije? Kako su oni oličavali Isusove metafore o soli i svetlu u terminima dvadesetog veka? Dozvolite mi da odgovorim na ova pitanja dok vam budem pričao priču o tome kako je Sveti Duh koristio njihov karakter i stavove da me privuče – nežno, ali snažno – ka Isusu.

HRIŠĆANSTVO KOJE KOŠTA

Ron je meni bio si i svetlost iz ovog razloga: *živeo je po svojoj veri, čak i kada ga je to koštalo*.

Sreo sam Rona dok sam kao reporter *Tribjuna* izveštavao iz zgrade suda, zdepastog, mračnog zdanja u okolini Kuk Kaunti zatvora, na zapadnoj strani Čikaga. Dan za danom posmatrao sam stalnu bujicu tuženih – većina od njih očito krivih – koji su očajno pokušavali da iskoriste svaki izlaz da bi izbegli kaznu koju su zaslužili. Svaki je pokušavao da napravi nagodbu, prevari porotu, obmane sudiju, da izmakne kazni – sve osim da preuzmu odgovornost za ono šta su uradili.

Tada je došao Ron koji je sve okrenuo naglavačke. Dopustite mi da kažem nešto o njemu.

Kada je imao osam godina, Ron je bacio čekić u glavu jedne osobe i završio u domu za maloletne delikvente. To je bio njegov prvi od mnogih susreta sa zakonom. Kasnije je izbačen iz škole, jer je bio umešan u preprodaju droga, i uspeo se do zamenika vođe Beleres, opake ulične bande koja je terorizala delove Čikaga 60-ih i 70-ih godina prošlog veka.

Vrhunac nedaća imao je kada mu je bila dvadeset i jedna godina. Suparnička banda, pod imenom Palmer Strit Gejlord, brutalno je napala jednog od Ronovih prijatelja, a Ron se zakleo na osvetu. Pozajmio je pištolj i otišao da traži Boba, koji je predvodio napad Gejlorda.

Nije dugo trajalo dok je Ron pronašao šestoricu Gejlorda kako izlaze iz jedne kafane. Mada Bob nije bio među njima, bio je njegov brat Geri. U izopačenom Ronovom umu se brzo stvorio plan: odlučio je ubiti Gerija, a onda, kada se Bob pojavi na sahrani svog brata, Ron će i njega napasti iz zasede. Na taj način bi ubio dva Gejlorda.

Tako je Ron iskočio iz skrovišta, zario pištolj u Gerijeve grudi, povikao: „Beleres!“ – i povukao obarač.

Klik.

Pištolj je zatajio. Sada je Ron stajao ispred šestorice *veoma* besnih Gejlorda. Kada su oni počeli da idu prema njemu, Ron je uperio pištolj u vazduh i ponovo povukao obarač. Ovoga puta je opalio, šaljući Gejlorde u bekstvo.

Ron je počeo da juri Gerija trotoarom pucajući u njega dok su trčali. Konačno, jedan od metaka je pronašao svoju metu, probijajući Gerijeva leđa i zaustavljajući se blizu njegove jetre. Geri se sručio na pločnik.

Ron mu se približio i besno se bacio na njega. „Nemoj da pucaš u mene, čoveče!“, molio je Geri. „Nemoj opet da pucaš u mene! Nemoj da me ubiješ!“

Ali bez trunke sažaljenja ili trenutka ustručavanja Ron naslonio pištolj na Gerijevo lice i povukao obarač.

Klik.

Ovoga puta pištolj je bio prazan.

Začula se sirena u daljini. Ron je umakao policiji, ali oni su brzo izdali nalog za njegovo hapšenje pod optužbom za pokušaj ubistva. Sa Ronovim opsežnim kriminalnim dosijeom osuda bi nesumnjivo glasila dvadeset godina zatvora.

Ron to ne bi mogao da podnese. On i njegova devojka su pobjegli u Kanadu, onda se otišli zapadno i završili u Portlandu, u Oregonu, gde je Ron dobio prvi zakonit posao, u metalskoj radnji. Božanskom koincidencijom, njegove kolege su bili hrišćani i njihovim uticajem Ron je naposljetku prihvatio Isusa kao onoga koji oprašta njegove grehe i vodi njegov život.

Tako su njegove vrednosti i karakter počeli da se menjaju. I njegova devojka je postala hrišćanka i oni su se venčali. Dobili su malu devojčicu koja se zove Olivija. Ron je postao uzoran radnik, aktivan učesnik u crkvi i poštovan član zajednice.

Ali nešto ga je izjedalo. Iako se pomirio sa Bogom, nije se pomirio sa društvom. Još uvek je postojao nalog za njegovo hapšenje. I mada je policija prestala da ga traži i on verovatno mogao da proživi ostatak života u Oregonu, a da ne bude uhvaćen, osećao je da je jedina poštena stvar koju bi trebalo da uradi bila da se preda i suoči sa mogućnošću kazne od dvadeset godina zatvora, daleko od svoje porodice.

Inače, rekao je, živeo bi laž. I kao hrišćanin, odlučio je jednostavno nije imao izbora.

Bio sam tamo kada se Ron pojavio na sudu. Iznenadujuće, za razliku od ostalih optuženih, koji su pokušavali da se izvuku, Ron je pogledao u oči sudiji i rekao: „Kriv sam. Uradio sam to. Ja sam odgovoran. Ako je potrebno da idem u zatvor, to je u redu. Ali sam postao hrišćanin i pravo je da priznam šta sam uradio i da tražim oprostaj. Ono što sam uradio bilo je pogrešno, prosto i jednostavno, a meni je žao. Stvarno jeste.“

Bio sam oduvan! Ovo *nije* bilo kozmetičko hrišćanstvo. Kada neko preduzme skup korak poput ovoga znate da mora biti podstaknut verom koja ga je korenito preobrazila, duboko iznutra.

I to me je privuklo hrišćanstvu. Zašto? Zato što živimo u smutna vremena, kada bi nacijski moto mogao sasvim prikladno da bude: „Nađi lak izlaz.“ Pa kada neko kaže: „Uradiću nešto ne zato što je zgodno ili lako, nego zato što je ispravno“, to pobuđuje interesovanje i čak inspiriše druge. Zato ih ljudi poštuju, zbog dubine njihovih vere. Navikli smo da zovemo ovu vrstu ljudi „junacima“.

Toliko sam bio zainteresovan onim što je Ron učinio da on nije hteo ni da mi priđe da razgovaramo o njegovoj veri. Pitao sam ga o tome. A kada mi je kazao kako ga je Isus promenio od vođe ulične bande do Hristovog sledbenika, dobio je moju punu pažnju i naročitu vrstu poverenja. I njegov primer i njegove reči su ostavile trajana utisak na mene.

Pa ako želite da znate šta to znači biti so i svetlo, evo jednog odgovora: *živite po svojoj veri čak i kada treba platiti cenu*. Jer kada uzimate svoju veru *tako* ozbiljno, i drugi koji vas posmatraju će početi vas da uzimaju za ozbiljno.

Ovo znači različite stvari za različite ljude. Za neke to može značiti plaćanje profesionalne cene odbijanjem da se smanje troškovi na uštrb etike na način kako to od vas zahtevaju vaš šef ili klijent. To može značiti plaćanje socijalne cene kada pričate o svojoj veri usred grupe koja omalovažava hrišćanstvo. To može značiti otkidanje od svog sve ređeg slobodnog vremena da budete pored povređenog bližnjeg. To može značiti da žrtvovanje svog ponosa kada od nekoga tražite oprostaj.

To može značiti gubitak nečeg vrednog što posedujemo, jer je to nekom potrebije nego vama. To može značiti odricanje nečeg profitabilnog u vašem poslu da bi živeli uravnoteženiji porodični život, a to će poslati poruku onima oko vas o vašim prioritetima. To može značiti priznavanje vašem šefu da ste uzeli od radnih zaliha za svoje lične potrebe i reći da bi voleli da platite naknadu.

Ovo su slani koraci, jer su skupi koraci.

Kao i Ron, koji je upravo očekivao da plati visoku cenu tako što će provesti dve decenije iza rešetaka. Ali neočekivano, sudija je rekao da je tako impresioniran načinom kako je Bog promenio Ronov život da misli da nije neophodno da ga šalje u zatvor. Umesto toga, zaključio je da Ron više nije opasnost za društvo i dao mu uslovnu kaznu. „Idi kući i budi sa svojom porodicom“, rekao je.

Zaprepastila me je sudska odluka. Pošto je sud raspušten, odjurio sam u hodnik da intervjuišem Rona. „Kakva je vaša reakcija na ono što je sudija uradio?“, upitao sam.

Ron se okrenuo prema meni i pogledao me direktno u oči. „Ono što je sudija uradio pokazalo mi je milost – onu vrstu koju je Isus učinio“, odgovorio je Ron. „I Li, mogu li vam reći nešto? *Ako mu dopustite, Bog će i vama pokazati milost.* Ne zaboravite to.“ Kada nešto ovako dođe od momka kao što je Ron, onda to ima svoju težinu.

Na kraju, Ron je napustio moj život isto tako brzo kako što je u njega ušao. Ali naš kratak susret u toj sumornoj zgradi suda, konačno se ispostavilo, bio je određujući momenat koji je pomogao da se načini večna razlika u mom životu.

SAOSEĆAJNO HRIŠĆANSTVO

Evo kako mi je Dejvid dao kratak pogled na to kakav je Isus: *on nije samo rekao da me Bog voli, nego je to pokazao svojim delima.*

Pre više od dvadeset godina (knjiga je izdata 1997. godine, sada je to još 10 godina više) moja žena, Lesli, rodila je naše prvo dete, kćer koju smo nazvali Alison Džoj. Kao svi novi roditelji potpuno nas je obuzelo uzbuđenje i euforiju ovog dugo očekivanog događaja.

U vezi toga, sećam se poziva iz bolničke sobe za oporavak. „Znaš li kako je većina novorođenih beba sva naborana i ružna?“ A ja sam rekao: „Pa, Alison nije takva! Ona je apsolutno prelepa!“

Sledećeg dana, Lesli i ja smo čekali u njenoj sobi da bolničarke donesu Alison za njeno dojenje u 1 posle podne. Ali one nisu dolazile. Konačno, baš pre nego što smo krenuli da vidimo šta ih je zadržalo, neko je pokucao na vrata. Grupa lekara sumornih lica ušla je da nam da vesti od kojih nam se stisnulo srce.

Alison je bila veoma loše. Nisu bili sigurni šta je, ali je bilo ozbiljno. Ona je već bila prenešena u odeljenje za intenzivnu negu. Bili su im potrebni naši potpisi na pravnim dokumentima da bi dobili ovlašćenje za trenutnu lumbalnu punkciju i druge testove. Rečeno nam je da se pripremimo na najgore.

Briznuli smo u plač, jecajući u strahu i tuzi. *Zašto ona? Zašto mi?* Sledećih nekoliko dana proteklo je sa grčev u stomaku. Mučno je bilo gledati našu šćuću kćerku prikopčanu na mašine, sa intravenskom iglom u njenom gležnju i ekrane koji zuje oko nje. Bilo je to posebno loše po nas, jer kada ne verujete u Boga stvarno nemate gde da se okrenete.

Ali usred tog užasa, sećam se vrlo jasno primljenog telefonskog poziva u hodniku bolnice jednog kasnog poslepodneva. Bio je od Dejvida, čoveka kojega sam znao godinama, ali ga nisam video dugo vremena.

Sada, treba da shvatite nešto. Dejvid mi nikada nije bio blizak prijatelj. Nisam ponosan što to kažem, ali istina je da sam ga, tokom komunikacije sa njim u godinama koje su prošle, lagao, obmanjivao, zbijao šale sa njim, kršio obećanja koja sam mu dao i nemilosrdno kritikovao njegovu crkvu i sve ono šta je to značilo. Ali Dejvid je bio ozbiljan hrišćanin i zato se javio telefonom tog dana.

„Čuo sam šta se desilo sa tvojom malom devojčicom“, rekao je. „Šta mogu da uradim za tebe? Mogu li da dođem do tebe i da budem neko vreme s tobom? Da li bi voleo da porazgovaraš? Da ti donesem nešto? Mogu li da naručim nešto za tebe? Li, samo reci jednu reč i ja ću doći tamo što pre mogu. U međuvremenu ću se moliti za tvoju kćerku, a i moji prijatelji u našoj crkvi će.“

Razmišljao sam: „Ovo je neverovatno! Ne mogu da verujem da je spreman da ostavi sve i putuje oko 100 kilometara samo da bi me utešio i poslužio mi u ovoj krizi. Ne mogu da verujem da će trošiti vreme na svojim kolenima zalažući se pred Bogom za moju malu devojčicu. Ne postoji ništa na svetu zbog čega bih to zasluživao – naročito ne od njega.“

Više od dve decenije kasnije mogao bih da vas tačno odvedem na mesto gde sam primo taj poziv. Tako se to duboko urezalo u moje pamćenje. A to je vrsta uticaja koju hrišćani imaju kada su spremni da odu dalje od pukih reči i stave u rad ljubav Hristovu.

Isus je to znao, pa je zato i rekao: „Tako da se svetli vaše videlo pred ljudima, da vide vaša dobra dela i slave oca vašega koji je na nebesima.“⁶⁹ To je ono što znači biti svetlost.

Hrišćani to zaborave s vremena na vreme, ali onda povremeno dođe opomena. Na primer, čitao sam knjigu u kojoj autor, Teri Mak, opisuje jedno pismo koje je napisao čovek koji apsolutno nije imao učešća u duhovnim stvarima.

On je bio komšija jednog hrišćanina i oni su, po prirodi stvari, imali neki odnos – razgovore preko zadnje ograde, pozajmljivanje kosačica i takve slične stvari. Onda je žena nehrišćanina obolela od raka i umrla tri meseca kasnije. Evo dela pisma koje je on nakon toga napisao:

Bio sam potpuno očajan. Prošao sam pripreme i samu sahranu kao da sam bio u transu. A posle sahrane otišao sam putem duž reke i hodao celu noć. *Ali nisam hodao sam.* Moj komšija – pretpostavljam uplašen za mene – ostao je sa mnom celu noć.

Nije pričao; čak nije ni hodao pored mene. Samo me je pratio. Kada je Sunce konačno izašlo nad rekam, on je došao do mene i rekao: „Hajde da nešto doručujemo.“

Sada idem u crkvu. Crkvu svog komšije. *Religija koja je mogla da proizvede tu vrstu brige i ljubavi koju je moj komšija pokazao prema meni je nešto o čemu želim više da saznam.* Želim da budem takav. Želim da na taj način volim i budem voljen do kraja svog života.⁷⁰

Ako želite da budete so i svetlost kako je Isus predvideo, evo kako da to postignete: pokaži svoje saosećanje komšiji ili kolegi ili prijatelju ili strancu kojem je to potrebno. Umesto da budeš zamrznut u neaktivnosti, upitaj se: „Šta bi Isus uradio?“

Reči brzo ispare, ali ljudi zauvek pamte pažljiv postupak. Malo stvari mogu da kao so začine ili su kao nežno osvetljavanje, a isto tako je i jednostavan čin dobrote učinjen u Isusovo ime.

Ja to mogu da posvedočim, jer nikada neću zaboraviti Dejvida.

DOSLEDNO HRIŠĆANSTVO

Od svih ljudi koji su uticali na mene na mom duhovnom putovanju Linda i Džeri su možda najznačajniji. Oni su mi bi bili so i svetlost na ovaj način: *bili su pravi, čak i kada nisu znali da su posmatrani.*

Pre više godina Linda i Džeri su živeli u istoj privatnoj zgradi kao Lesli i ja i tako smo se međusobno veoma dobro poznavali. U stvari, naša kćerka, Alison (koja se, uzgred budi rečeno, potpuno oporavila od svoje još misteriozne bolesti na rođenju), je postala najbolja prijateljica sa njihovom kćerkom Sarom.

Ali ono što Lida i Džeri nisu znali je kako smo proučavali njihov način života u to vreme. Oni su bili otvoreni hrišćani i mi smo bili radoznali da vidimo da li su oni to *stvarno*. Znae šta mislim pod tim?

Želeli smo da vidimo da li možemo da primetimo *svetiji od tebe* stav šrema onima koji se nisu slagali sa njihovom teologijom. Želeli smo da vidimo kako postupaju u svojim bračnim sukobima. Želeli smo da vidimo da li na sebe navlače srećno hrišćansko lice i pretyaraju se da nikada nisu ljuti, zabrinuti ili frustrirani.

Želeli smo da vidimo da li govore istinu i da li traže oprostaj kada naprave grešku. Želeli smo da vidimo da li su kivni ako uradimo nešto što ih je povredilo. Želeli smo da vidimo da li su poštteni u malim životnim stvarima. Želeli smo da čujemo komentare koje daju o ljudima koji nisu prisutni.

Posmatrali smo ih tokom dugog vremenskog perioda i pogodite šta smo otkrili? Otkrili smo da nisu savršeni. Ali ipak, oni to nikada nisu tvrdili.

Ono glavno što smo videli bio je blag duh prihvatanja prema nama, mnogo više skromnosti nego ponosa, spremnost da se prizna kada nisu bili u pravu, želja da se pomire kada je postojao sukob, spremnost da se priznaju nepravilnosti njihovog karaktera i iskren napor da se to popravi, odbijanje da se glumi da je hrišćanski život uvek sreća, priznanje da su s vremena na vreme vodili borbu sa svojom verom, ali iznad svega, što sve zaokružuje, videli smo iskrenu želju da postaju malo sličniji Isusu, malo po malo, kako je vreme prolazilo.

Ukratko, bili su *pravi* hrišćani. Oni su bili so i svetlost – a Lesli i ja samo postali državljani Božijeg carstva uveliko zbog njihovog primera.

A sada, ne želim da od vas načinim paranoika, ali ako ste Hristov sledbenik potrebno je da znate ovo: *posmatraju vas.* Vaši prijatelji, komšije i poznanici skeniraju vaše živote svojim licemernim radarom, jer žele da znaju da li ste autentični. A ono što oni primete će ih ili osujetiti ili pokrenuti u njihovom duhovnom putovanju.

Dozvolite mi da budem direktan i postavim vam jedno pitanje: *Šta će otkriti?* Hajde, budite istinoljubivi. Možete li iskreno reći da će oni videti nekog ko je prišao životu s moralnim integritetom, kao što su Linda i Džeri?

„VI MENI PREDSTAVLJATE ISUSA“

Megi je bila primer nekoga čija je perspektiva u veri bila zatrovana neautentičnim hrišćanima. Sreo sam je pre nekoliko godina, pošto se odlučila, veoma nesigurno, da ode u Vilov Krik Komjuniti crkva, njenu prvu posetu nekoj religioznoj instituciji od njenog detinjstva. Polako ona je postala duhovni tragač i napisala mi je ovo uznemirujuće pismo o svom ranom iskustvu sa hrišćanima:

Hrišćanstvo sa kojim sam odrasla bilo mi je veom konfuzno, čak i kao dete. Ljudi su govorili jednu stvar, ali su uradili drugu. Izgledali su veoma duhovno u javnosti, neučtivi privatno. Nikada se nije slagalo ono šta kažu i ono šta urade. Bila je to tolika protivrečnost da sam počela da mrzim hrišćanstvo i nisam želela da budem vezana sa nekom crkvom.

Možete li primetiti kako su je kozmetički hrišćani izbacili iz šina na njenom putovanju ka Bogu? Ali je nastavila da izlaže da je srela neke hrišćane u našoj crkvi i čak uključena u jednu malu grupu istraživača koju je vodio jedan hrišćanski par. Pisala je dalje:

Kada sam došla u Vilov Krik i u moju malu grupu, bila mi je potreban blagost. Bilo mi je potrebno da mogu da postavim bilo koje pitanje. Bilo mi je potrebno da se moja pitanja shvate ozbiljno. Bilo mi je potrebno da se prema meni postupa sa poštovanjem i uvažavanjem.

Iznad svega, bilo mi je potrebno da vidim ljude čiji postupci se odgovaraju onome šta kažu. Nisam tražila savršenstvo, ali sam tražila istinitost. *Moralni integritet* je izraz koji mi je dolazio na pamet. Bilo mi je potrebno da čujem kako stvarni ljudi pričaju o stvarnom životu i potrebno mi je da znam da li Bog jeste – ili može biti – deo stvarnog života.

Da li mare za rane koje sam imala? Da li mare da mi je potrebno mesto gde ću da živim? Mogu li ikada da budem cela i zdrava osoba? Postavljala sam pitanja kso što su ova. I nisam bila ismejana ili ignorisana ili omalovažena. Nisam bila pritisnuta ili je izvršena pritisak na mene na bilo koji način.

Onda je dodala ovo:

Ne razumem pažnju koju sam primila. Ne razumem da izgleda da se vođe ne plaše pitanja. Oni ne govore stvari poput: „Samo ti treba da imaš veru“, ili: „Treba više da se moliš“. Izgleda da se ne plaše da kažu ko su. *Izgledaju stvarni*.

Ova mlada žena je završila svoje pismo prelepom pismom koju je napisala. Ona sadrži iskreno osećanje duhovnog tragača prema onima od nas koji su hrišćani. Pročitajte ove reči pažljivo i dok to radite zamislite da ova draga osoba govori direktno vama. Jer ona to radi.

Da li znaš
da li razumeš
da ti predstavljaš
Isusa meni?

Da li znaš
da li razumeš
da kada postupaš prema meni s blagošću,
to podstiče pitanje u mom umu
da možda i On blag.
Možda On nije neko
ko se smeje kada sam povređena.

Da li znaš
da li razumeš
da kada slušaš moja pitanja
a ne smeješ se
ja mislim: „Šta ako je Isus, takođe, zainteresovan za mene?“

Da li znaš
da li razmeš
da kada čujem da govoriš o argumentima
i borbi i strahovima iz svoje prošlosti,
ja mislim: „Možda sam ja samo obična osoba
umesto rdave, loše male devojčice
koja zaslužuje grdnju.“

Ako ti mariš,
mislim da možda i On mari –
a onda postoji ovaj plamen nade
koji gori unutar mene
i neko vreme
bojim se da dišem
jer bi mogao da se ugasi.

Da li znaš
da li razumeš
da su tvoje reči Njegove reči?
Tvoje lice, Njegovo lice
za nekoga poput mene?

Molim te, *budi ono što govoriš da jesi*.
Molim te, Bože, ne dozvoli da ovo bude još jedan trik.
Molim te, neka ovo vude stvarno.
Molim te.

Da li znaš
da li razumeš
da ti predstavljaš
Isusa meni?

Kada sam čitao pesmu prvi put, oči su mi se napunile suza. Osetio sam ubod žaljenja za vreme kada znam da su duhovni tragači gledali u moj život, a nisu videli Isusa. Zalio sam za vremenima kada je moja neosetljivost ili samozadovoljstvo ili ravnodušnost mogla da uspori neke na njihovom duhovnom putovanju. I odlučio sam još jednom da baš budem *stvaran* – sa Bogom i sa drugima.

Osetio sam da su Megine reči bile tako snažne da sam želeo da ih čitam celoj našoj crkvenoj zajednici. Tako sam je pozvao jedno veče da dobijem njeno odobrenje.

„Megi, sviđa mi se tvoja pesma“, rekao sam joj. Da li bi bilo u redu ako bih je pročitao na bogoslužjenjima ovog vikenda?“

„Oh, Li“, rekla je, „nisi li čuo?“

Moje srce je zadrhtalo. Šta se sada desilo? Da li je naišla na nekog ko je bio kao so koja peče ili svetlo koje zaslepljuje? Da li nečije licemerje još jednom oteralo ovu mladu ženu od Boga?

„Ne, Megi“, odgovorio sam sa strepnjom u svom glasu. „Nisam čuo. Reci mi šta se dogodilo.“

„Ne, ne razumeš – dobre su vesti“, rekla je. Pre nekoliko večeri predala sam svoj život Isusu!“

Gotovo sam iskočio sa moje stolice. „Megi, to je divno!“, uzviknuo sam. „To je najbolja vest koju sam dobio u poslednje vreme. Reci mi – koji deo dokaza te je uverio da je Biblija istinita? Koju činjenicu si otkrila koja te je konačno utvrdila da je Vaskrsenje bilo stvarno?“ Na kraju krajeva, ovo su bile one vrste intelektualnih pitanja koja su odigrala veliku ulogu u mom dovođenju do vere.

„Ne, za mene nije bilo tako“, odgovorila je. „*Vidiš, samo sam sreća celu gomilu ljudi koji su meni bili kao Isus*.“ Zaustala je, kao kad neko slegne ramenima. „To je sve što je potrebno“, rekla je.

Uzdahnuo sam. Kakva lekcija za nekoga poput mene, čiji je prvi instinkt da pokuša da uveri ljude u Božije carstvo dokazima i podacima i istorijom i logikom.

U stvari, kakva lekcija za svakog hrišćanina: sve što je bilo potrebno je nekoliko ljudi koji su njoj bili so i svetlost – baš kao što je Isus nameravao u svojoj nečuvenoj strategiji koja još uvek uspeva, nakon dve hiljade godina, da promeni svet jedne osobe.

NEČUVENA IZJAVA #5

BOG VAM MOŽE DATI SNAGU KADA JE SNAGA POTREBNA

Od kada sam postao dovoljno star da čitam želeo sam da postanem novinski izveštač. Pa, kada sam napuni šesnaest godina, odlučio sam da dobijem prvi letnji posao u ovoj oblasti i da počnem da radim na svom usponu na novinarskim lestvama.

Naoružan imenikom koji je imao spisak svih dnevnih i sedmičnih časopisa u severnom Ilinoisu jedan dan sam izostao iz škole i počeo da telefoniram novinskim listovima, po azbučnom redu, da vidim da li žele da unajme jednog neiskusno tinejdžera.

Zvao sam urednike u Edisonu, Antiohu, Arlington Hajtsu i Berlingtonu – žao nam je, nismo zainteresovani.

Pokušao sam u Kristal Lejku, Danidiju, Elginu, Glenkou, Džojlitu – a urednici su me odbijali jedan po jedan.

Pošto sam proveo veći deo dana u trzajima zbog odbijanja za odbijanjem, nesigurno sam se približio kraju azbučnog reda. Sa samo nekoliko mogućnosti koje su ostale, nazvao sam *Dejli Sentnel* u Vudstoku, iako nisam znao gde se nalazi ovaj grad. Pripremio sam se za još jedno osorno odbijanje, ali umesto toga urednik je rekao: „Mogao bih biti zainteresovan. Dođi i hajde da razgovaramo.“

Ispostavilo se da je Vudstok bio udaljen oko 50 kilometara od moje kuće. Pošto nisam imao kola, otišao sam vozom do tamo, primljen na razgovor o poslu i dobio ga! Bio sam oduševljen – dok nisam saznao da je *Sentnel* bio večernji časopis. To je značilo da posao počinje u 6 pre podne, pre bilo kojeg voza koji bi me prebacio tamo.

Moje jedino pribežište je bilo da odem svojim roditeljima. „Znate koliko želim da radim u nekim novinama“, rekao sam, „i sada imam priliku. Ali moram da se odselim od kuće da bih to uradio. Dobijaću sedamnaest dolara sedmično, a našao sam pansion koji košta petnaest dolara sedmično, pa mogu da se izdržavam. Šta kažete na to? Znam da mi je smao šesnaest godina, ali hoćete li mi dozvoliti da napustim dom da bih sledio svoj san?“

Postoji mnogo različitih tipova roditelja na ovom svetu. Neki drže decu na zategnutim uzdama, što je možda odgovarajuće za neku decu, ali uvek postoji opasnost da ih nenamerno guše.

Moji roditelji su, međutim, bili odobravajući tip. Želeli su da mi omoguće i obezbede, na jedan odgovoran način, da imam mogućnosti da odrastem, učim, i razvijam se. Tako su mi moji mama i tata dali odobrenje i ja sam nakon moje druge godine srednje škole otišao od kuće da radim u ovom vudstoškom časopisu. U stvari, na kraju sam tamo radio tri leta i pre nego što sam shvatio popeo sam se na lestvici što me je konačno odvelo u *Cikago Tribjun*.

Evo moje glavne misli: moji roditelji su praktično potpuno imali moć nad mojim životom, ali nisu koristili to pravo da uguše moje ambicije. Umesto toga, pošto im je veoma stalo do mog razvoja i budućnosti, dali su mi svoj blagoslov da postanem sve što mogu da budem.

A to me dovodi do još jedne Božije nečuvane izjave: mada je on neosporno moćan, on, takođe, izabira da bude Bog *koji deli moć*. Dovoljno mu je stalo do nas da bude spreman da nam ulije svoju snagu – ako ćemo je koristiti na odgovarajući način. Ukratko, može da nam da snage kad je snaga potrebna.

Dozvolite mi da ovo ilustrujem jednim odlomkom iz Pisma, koji ne samo da je veličanstven svojom deskriptivnom snagom, nego i sadrži jedan od najiznenađujućih biblijskih završetaka.

SNAGA PUSTINJSKE OLUJE

U pokušaju da kreativno obuhvati veličinu Božije neverovatne snage, car David se vratio u dane kada je bio pastir, kada bi sa strahopoštovanjem gledao oluju kako zastrašujućom žestinom tutnji kroz pustinju. On je napisao ono što mi zovemo 29. psalam, koji uključuje ovaj kolorističan jezik koji uzdiže Božiju svemoć:

Glas je Gospodnji nad vodom,

Očigledno, ova oluja je bučala sa Sredozemnog mora.

Bog slave grmi,

Gospod je nad vodom velikom. (U engleskom: Gospod grmi nad velikom vodom. (U hebrejskom je kao kod nas.))

Glas je Gospodnji silan,
glas je Gospodnji slavan.

Glas Gospodnji lomi kedre,
Gospod lomi kedre livanske.

Znate li koliko mogu biti veliki kedri u Libanu? Oni mogu da izrastu do 9 metara u prečniku, a u visinu kao zgrada od dvanaest spratova. A David je rekao da je dovoljno samo Božiji šapat da se trenutno ovo ogromno drveće spontano iscepa na drvca za potpalu. To je snaga!

Kao tele skaču od njega;
Livan i Sirion kao mlad bivo.

Sirion je planina koja je visoka oko 2,7 kilometara. Drugim rečima, Božiji glas je kao moćan zemljotres koji čini da se ravnice i planinski venci tresu i podrhtavaju i talasaju i poigravaju.

Glas Gospodnji sipa

plamen ognjeni (U engl. (NIV): *Glas Gospodnji udara bljescima/sevanjem munje*. U hebr. je sličnije našem: *Glas Gospodnji proseca kao plamenovi ognjene*.)

Razmišljajte o ovoj neverovatnoj moći koja se ostvaruje tako što četrdeset milion munja pogodi Sjedinjene Države svake godine. U deliću sekunde, svaka munja oslobodi sto miliona volti električnog naboja i trinaest hiljada miliona konjskih snaga, na temperaturi koja je pet puta toplija od površine Sunca! Ipak, jedan iskaz s Gospodnjih usana je mnogo moćniji nego sve munje u hiljadu osamsto oluja koje se dešavaju u svakom datom trenutku širom planete.

Glas Gospodnji potresa pustinju,
potresa Gospod pustinju Kades.

Kades je na jugu; Sirion je na severu – ono šta to znači da se Božija ogromna moć prostire širom cele zemlje. Niko ne može tome da pobegne.

Glas Gospodnji opršta košute bremena,
i sa šuma skida odelo. (U engl. prvi deo glasi: *Glas Gospodnji uvija hrastove*. U hebr.: *Glas Gospodnji čini da košute drhte/uvijaju se/igraju/okreću se*.)

Sećate li se, ako ste videli, fotografija nakon erupcije planine Sveta Helena? U udarnom talasu eksplozivne snage petsto atomskih bombi, džinovsko drveće je porušeno kao šibice i skinuta je kora sa njih u regionu od preko 600 kvadratnih kilometara – milioni i milioni stabala, dovoljni da sagrađe tristo hiljada kuća. Ipak, to je dečija igra u odnosu na Božiju snagu. Dovoljan je samo njegov žamor da sravna 815 miliona jutara amazonskih kišnih šuma.

Pa, šta je naš prirodna reakcija na Boga čija je snaga tako ogromna da je potpuno nadrađa neverovatnu energiju koju se oslobađa u pustinjskoj oluji?

I u crkvi (I u engl. i u hebr. je *u hramu*.) njegovoj sve govori o slavi njegovoj

Gospod je sedeo nad potpom,
i sedeće Gospod kao car uvek.

Koju drugu reakciju možete imati, osim da ga poštujete jednog takvog moćnog i veličanstvenog Boga koji izaziva strahopoštovanje, koji potpuno zaslužuje da vlada nad svim onim što je stvorio?

Ali tu Davidova pesma dobija kritično važan obrt. Posle opisivanja Božije moći, psalam daje iznenađan zaključak sa potpuno neočekivanim preokretom:

Gospod će dati silu svojem narodu,
Gospod će blagosloviti narod svoj mirom.

Ovo je poenta: naš svemoguć Bog jednostavno ne nagomilava svoju moć. Umesto toga, on je Božanstvo koje nudi da podeli svoju snagu sa onima koje je stvorio. A to je dobra stvar, jer je rezultat da možemo naći mir kada smo panični, istrajnost kada smo prazni i hrabrost kada smo preplašeni. „Jer nam Bog ne daje duha straha“, rekao je apostol Pavle, „nego sile i ljubavi i čistote.“⁷¹

Kakva nečuvana izjava od jednog neobično jakog Boga!

Kome nije potrebna snaga kao što je ova u njegovom životu? Ko ne bi želeo da prima Božiju darežljivu ponudu da nas ispuni svojom natprirodnom snagom? Postoji mnoštvo oblasti u kojima bi mogli imati koristi crpeći njegovu silu, ali ja ću se usredsrediti na tri naše najuobičajenije potrebe: snaga kada postoji bol, snaga kada smo u iskušenju i snaga da učinimo pravu stvar.

SNAGA KADA VETAR PRETI DA NAS ODUVA

Na primer, potrebna nam je Božija snaga da nas provede kroz vreme bola koje prosto ne verujemo da možemo proći sami. Da vam dam jedan primer.

Ručao sam jedne subote posle podne u avgustu kada je telefon zazvonio. Osoba koja je nazvala predstavila se kao lekar urgentnog centra i rekla da jedan moj prijatelj koji se zove Bob hitno hoće da razgovara sa mnom. Moja prva misao je bila: „Uf, uf. Znajući Boba i kako je impulsivan, kladio bih se da je imao srčani napad.“

Lekar je predao telefon Bobu, ali zvuk koji je dolazio kroz slušalicu nije zvučao ljudski – bilo je to izmučeno i srceparajuće zavijanje.

„Bobe“, rekao sam, „smiri se, smiri se. Reci mi šta nije u redu.“

Potrajalo je nekoliko trenutaka dok Bob nije uhvatio dah i pribrao se što je bolje mogao. „Moja kćerka“, uspeo je da kaže pre nego što je ponovo počeo da jeca. „Udario je pijani vozač. Kažu da joj je mozak mrtav! Molim te, Li – dođi u bolnicu!“

Stigao sam na intenzivnu neguza samo nekoliko minuta. Bila je tamo, jedna njene glave bila je obrijana zbog operacije mozga, njene otekale oči su bile zatvorene, njeno lice modro i izudarano, mašina je disala umesto nje. Bio je to stravičan prizor.

Uzeo sam Bobovu ruku i njenu, koja je bila mlitava i hladna, i molio sam se oboje. I dok sam se ja molio, nisam mogao da prestanem da milim o svojoj kćerci i kako sam se nekada osećao nemoćno dok sam kao ateista stajao kraj njenog kreveca u odeljenju bolnice za brigu tek rođene dece i gledao njenu borbu za svoj mladi život.

Da vam kažem nešto vrlo trezveno: ono što se desilo mom prijatelju Bobu desiće se vama. To možda neće biti ista vrsta tragedije, ali je neizbežno da ćete vi – jednom, nekako – iskusiti tu vrstu teške tuge koja probija dušu, koja dolazi od gubitka previše bolnog da bi se nosio. Vi niste imuni na to, a nisam ni ja.

Isus je isto rekao: „Ovo sam vam kazao, da u meni mir imate. U svetu ćete imati nevolju ali ne bojte se, jer ja nadvladah svet.“⁷² On jasno kaže da živimo na mestu koje je iskrivljeno i pokvareno grehom, a mi ćemo trpeti posledice tokom vremena koje provodimo ovde.

Ali u tom stihu Isus, takođe, nudi nadu. Kaže da možemo primiti dve stvari koje su nam baš najviše potrebne kada jak vetar počne da preti da će preturiti naš život – mir i hrabrost. A odakle će oni doći? Od Boga koji nam daje snagu da prođemo kroz bol za koji mislimo da nikada sami ne bismo mogli da prevaziđemo.

Ako biste danas sedeli i pili kafu sa svojim prijateljem Bobom, on bi vam rekao, ne neodređenim rečima, da je smrt njegove kćerke bila najdublja i najmračnija provalija kojom je ikada prošao. Ali bi vam isto tako s ubeđenošću rekao da Bog nije išao sa njim i podržavao ga i ojačavao ga, nikada ne bi prešao na drugu stranu. Bar ne u jednom delu.

Kada dođe dan da vam je potreban pristup toj vrsti snage, kako ćete je dobiti? To je važno pitanje, zar ne? *Kako?* Pa, spremite se i za nekoliko trenutaka ću se pozabaviti ovim pitanjem što jasnije mogu.

SNAGA KADA SE POJAVE ISKUŠENJA

Ne samo da nam je očajnički potrebna snaga od Boga kada nas tragedija zastane, nego nam je, takođe, potrebna sila da izbegnemo da radimo ono što znamo da ne bi trebalo.

Iskušenja nas mame svaki dan. Jednom sam video nalepnicu koja kaže: „Ne navedi me u iskušenje; savršeno sam sposoban da ga sam nađem.“ K. S. Luis se ovako izrazio: „Danas postoji jedna smešna ideja da dobri ljudi ne znaju šta iskušenje znači. To je očigledna laž. Samo oni koji pokušavaju da se odupru iskušenju znaju kako je ono jako.“

Iskušenja su ona neetičke i nemoralne prečice koje nas neizbežno vode u ćorsokak:

- Da li bi trebalo da zaseniš istinu u svojoj prijavi za posao? *Hej, niko nikada ne proverava te stvari.*
- Da li bi trebalo da učinite prvi korak prema onoj novoj osobi na poslu? *Ako ste oprezniji, vaša supruga nikada neće posumnjati.*
- Da li bi trebalo iznajmiti onaj pornografski film? *Kakva je šteta? Vi ste odrastao čovek.*
- Da li treba da pokupite zasluge za ideje svog pomoćnika? *Ako to uradite na pravi način, on to nikada neće saznati, a vi ćete ubrati nagradu.*

- Da li bi trebalo da prijavite taj sporedni dohodak poreskoj upravi? *Oni svakako nemaju način da mu uđu u trag.*

- Da li bi, ipak, trebalo uđete u rizik u već klimavoj finansijskoj situaciji i kupite ta skupa kola? *Zaslužujete malo zadovoljstva, zar ne?*

Pre nego što sam postao hrišćanin imao sam dva kriterijuma za određivanje kojem iskušenju da se prepustim. Prvi, koliko bi mi zadovoljstva to donelo. I drugo, kakve su bile šanse da se nađem u nevolji. Kao rezultat, odajavao sam se kratkoročnim zadovoljstvima koja su neizbežno donosila dugotrajniju glavobolju.

Kada sam postao Isusov sledbenik, shvatio sam da iskušenja nisu prestala. Da stvari budu gore, moje početno gledište Božijeg stava prema iskušenjima je bilo da su sva loša. Zamišljao sam da Bog ima povodac kojim me drži, poput onoga koji sam ja stavljao na svog velikog psa, Nika, kada sam bio dete. Svaki put kada bi postojala pretnja da Nik odluta tamo gde je mislio da bi mogao lepo da se provede – možda da sazna da li je ona slatka mala pudla sišla na ulicu – ja bih brzo povukao povodac i on bi se povukao nazad. Zamišljao sam da Bog drži moju uzicu, prosto me izazivajući da podlegnem iskušenju da bi ljutito mogao da me trgne nazad za vrat. Pa sam se osećao zaplašeno i usamljeno.

Ali kako sam čitao Bibliju, da to uopšte nije bio Božiji stav. On nije proizvoljno pokušavao da pokvari moje zadovoljstvo; on iz ljubavi želi da me zaštiti od emocionalnih, tlesnih, odnosnih i duhovnih padova koji mogu da se jave kada se odajemo iskušenjima.

U stvari, on je na mojoj strani. „Jer nemamo poglavara svešteničkog koji ne može postradati s našim slabostima“, kaže Biblija, „nego koji je u svačemu iskušan, kao i mi, osim greha.“⁷³

Uvek je lakše pričati o postupanju u vezi iskušenja sa nekim koje to prošao. Pa kada sada pričam Isusu o pritisku pod kojim da ugrozim svoju moralnost ili učinim etičku prečicu, ne zamišljam da mi govori: „C, c! Sram da te bude što si čak pomislio tako nešto!“ Umesto toga, zamišljam da mi govori: „Znam, znam. Veruj mi, razumem. Dođi – dopusti da ti pomognem.“

I on da pomoć. „Ali je veran Bog koji vas neće pustiti da se iskušate više nego što možete“, uverava nas apostol Pavle, „nego će učiniti sa iskušenjem i kraj, da možete podneti.“⁷⁴

Ali, opet, pravo pitanje je *kako*. praktično govoreći, kako možemo pristupiti toj snazi? Pa, držite se još malo, pa ćemo to ispitati.

SNAGA DA SE ŽIVI ISPRAVNO

Bog je rekao da može da nam pomogne da izbegnemo ove štetne aktivnosti u koje znamo da ne trebalo da se uplićemo. Ali šta je sa drugom stranom toga? Istina je da nam je Bog, takođe, potreban da radimo ono što znamo da bi *trebalo* da radimo, ali za šta nam nedostaje snage da uradimo sami.

Ako ste čitali Bibliju, znate da sadrži mnoga učenja o tome kako bi trebalo da živimo, ako želimo da budemo ljudi i žene pobožnog karaktera. Ali ja sam spreman da priznam da bez Božije pomoći prosto ne mogu da uradim mnogo toga.

- Da služim drugima? *Žao mi je, ali ja bih radije da stavim svoje sopstvene potrebe prvo.*
- Da budem skroman? *Svi znaju da je najbolji način da se danas napreduje da budete svoj sopstveni najveći promoter.*
- Da budem darežljiv? *Moja težnja je da se držim svoje imovine.*
- Da budem strpljiv? *Ne kao kada se zaglaviš u saobraćaju u špicu u yoni građevinskih radova ili iza nekoga sa trideset stvari u redu supermarketu.*
- Da oprostim onima koji su me povredili? *Ej, ja dolazim iz Čikaga, gde važi moto: „Ne besni – obračunaj se!“*

Kao hrišćaninima, cilj u životu treba da nam bude da „Hristovo obličje postane u nama“.⁷⁵ Ovo uključuje spuštanje često strmog puta potčinjavanja, rasta i sazrevanja kojim, iskreno govoreći, prosto ne mogu da idem sam. Potrebna mi je Božija sila ako želim da napravim napredak – ali, opet, se javlja pitanje kako. Nije li to ključ? Svi mi *želimo* Božiju silu, ali kako da je *dobijemo*? Ne želim više da okolišam o ovom pitanju.

Pristupanje Božijoj sili nije stvar pritiskanja pravog dugmeta, izgovaranja pravih reči i onda odjednom biti pretvoren u hrišćansku verziju moćnih rendžera. Ipak, postoje neki biblijski koraci koje možemo preduzeti kada se osećamo savladani

tragedijom, podložni iskušenju ili preslabi da bi karakterno uzrasli – ili u tom slučaju kada se osećamo plašljivi, poraženi ili slabi u svojoj veri.

Ja ih zovem „pet P“ da bi mi bilo lakše da ih zapamtim. Otkrio sam ih dok sam prolazio stranicama Biblije, a dok sam ih godinama primenjivao u svom životu, uvek sam pronalazio da su od ogromne pomoći. Dok ih čitate, razmišljajte kako vas mogu postaviti u položaj da koristite silu našeg svemoćnog Boga.

Korak 1: *Priznajte da ste slabi bez Boga*

Moja prva rekacija u nekoj krizi je da pokušam da prođem kroz nju sam, jer ne volim da zavisim ni od koga drugog. Ali u tome je stvar: *ne možemo da biti ispunjeni Božijom silom dok se ne oslobodimo pretenzija da možemo se snađemo sami.*

Potrebno je da priznamo da ne možemo da prođemo kroz tu tragediju, da ne možemo da se odupremo tom iskušenju, da ne možemo formirati svoj karakter bez neke spoljašnje intervencije. Tako često u Pismu vidimo – od Mojsija do pavl – kako ljudi prvo pokorno priznaju svoju slabost, a onda ih Bog ispuni svojom silom.

Zapravo, pavl je rekao na jednom mestu: „I reče mi [Gospod]: dosta ti je moja blagodat; jer se moja sila u slabosti pokazuje sasvim. Dakle, najslabije ću se hvaliti svojim slabostima, da se useli u mene sila Hristova.“⁷⁶

Što se duže tvrdoglavo opiremo očiglednom – da smo, na kraju, nemoćni sami – dublje tonemo u glib. Na kraju krajeva, ne možemo dosegnuti i držati se Božije sile ako smo prezauzeti naporima da uhvatimo našu sopstvenu samodovoljnost.

„Ništa ne unapređuje naš molitveni život tako kao osećanje naše sopstvene bespomoćnosti“, napisao je Ole Hølezi u svom klasičnom delu *Molitva*. „Stvarno otvaramo svoje srce Bogu jedino onda kada smo bespomoćni.“

Korak 2: *Potvrditi Božiju silu i prisustvo*

Kada se jednom licem k licu suočimo sa realnošću naše sopstvene slabosti, trebalo bi da podsetimo sebe da sledimo svemogućeg Boga koji je kroz celu istoriju ostavio izvanredan dokaz davanja snage svojim sledbenicima.

Biblija kaže da bi trebalo da držimo tu istinu u prvom planu u našem umu: „Tražite Gospoda i silu njegovu; tražite lice njegovo bez prestanka. Pamтите čudesa njegova, koja je učinio, znake njegove i sudove usta njegovih.“⁷⁷

Drugim rečima, zadržite se na tome kako je podržao Mojsija, ojačao Davida, osposobio Danila, ohrabrio Petra i podupro Pavla. Setite se kako se uvek Bog pokazao kao dostojan poverenja.

Pre izvesnog vremena sreo sam mladu ženu koja je imala veoma slabu i sumnjičavu veru. Dok smo pričali, razlog je postao očigledan: nikada stvarni nije čitala Bibliju. Nije bila upućena s velikom istorijom u kojoj je Bog stalno iznova bio sa svojim sledbenicima. Uzeo sam parče papira i napisao jednostavan resept: „Čitaj Bibliju.“ Nemojte samo koristiti hrišćanske knjige i snimke. Proučite pravu stvar.

Pored toga, da bi priznali Božiju silu, takođe bi trebalo da potvrdimo njegovu spremnost da bude prisutan u našim životima.

Alison je nekada bila u srednjoškolskom horu koji je pevao: „Sa daljine“, pesmu Bet Midler koja je bila popularna pre nekoliko godina. Kada su došle reči pesme koje kažu: „Bog nas posmatra sa daljine“, želeo sam da ustanem i povičem: „Ej, to nije istina!“

Zbog saosećajnosti prema Alison, uzdržao sam se. Ali želeo sam da svi znaju da nas Bog ne gleda samo izdaleka. On je ovde. On je blizu. On je pristupačan. Gospod kaže Isusu Navinu: „Budi slobodan i hrabar. Ne boj se i ne plaši se; jer je s tobom Gospod Bog tvoj kuda god ideš.“⁷⁸

Samo potvrđivanje te istine može napraviti veliku razliku. Naše poverenje, hrabrost i snaga su učvršćeni kada se setimo da je taj Bog koji je osnaživao svoj narod tokom vekova upravo isti onaj Bog koji je spreman da bude prisutan u našim životima danas – baš sada, usred naših kriza, iskušenja ili karakternih raskršća.

Korak 3: *Poravnati se sa Bogom*

Možete li da se setite one kantri pesme sa žalosnim refrenom: „Tražeći ljubav na svim pogrešnim mestima“? Istina je da ponekad tražimo Božiju snagu iz sasvim pogrešnih razloga. Međutim, Božija sila se ne nalazi na nekom električnom priključku, pa da možemo samo da se priključimo za bilo koju svrhu koju želimo.

„Ja sam čokot, a vi loze“, kaže Isus.⁷⁹ To znači da je potrebno da vi i ja budemo prisno povezani sa Bogom i njegovim namerama. On nastavlja govoreći: „I koji bude u meni i ja njemu on će roditi mnogi rod.“ Drugim rečima, to je kada radimo u saglasnosti i skladu sa Bogom koji je voljan da nam da silu da izvršimo velike stvari. Stih se završava sa ovim oštrom, ali odgovarajućom opomenom: „Jer bez mene ne možete činiti ništa.“ Kada nezavisno težimo svom sopstvom planu, ne bi trebalo da očekujemo da će Bog obavezno dati doprinos tome.

Razmislite o tome. Ne bi imalo smisla da Bog natprirodno obnavlja našu snagu da bi mogli sprovesti omiljene projekte koji idu nasuprot njegovim planovima za naš život. Potrebno je da se uverimo da idemo putem koji on želi za nas pre nego što tražimo pomoć da prođemo njim. Posmatrajte to na ovaj način: ako on želi ono što je najbolje za nas, ne bi li imalo smisla da radimo u skladu sa njim?

Poravnavanje sebe sa Božijom voljom će početi kada prvo stavimo svoje poverenje na Isusa Hrista kao onoga koji oprašta naše grehe i koji vodi naše živote.

Kako sazrevamo u svojoj veri, postajemo sve veštiji i veštiji u prepoznavanju njegove volje. Postajemo prisniji sa njegovim glasom. Uranjamo u njegovu Knjigu i sve dosledno ispitujemo njom. Primamo savete od Svetog Duha koji stanuje u nama. Tržimo mudre savete od drugih hrišćana. I razvijamo poverenje da ako se upravljamo u Božijem smeru, idemo pravim putem – a on će biti na raspolaganju da nas ohrabri i osnaži nas.

Korak 4: *Pitati Boga za silu koja nam je potrebna*

Kada sam bio u srednjoj školi, moj brat Rej kupio je blještavu novu kabriolet korvetu. Naravno, uvek sam želeo da je pozajmim, ali sam bio previše uplašen da odem pravo i da pitam. Ja bih okolišao koristeći nevesete aluzije.

„Pretpostavljam da će kola baš provesti tamo celu noć, a?“ , rekao sam. „Sam samcat. Sam sa sobom. Kakva sramota. Izgleda kao da im je možda potrebno malo vežbe...“ Ja sam tako nastavljao i nastavljao dok Rej konačno nije uzviknuo: „Vidi, Li, ako želiš da pozajmiš kola, samo *pitaj!*“

Tako često očajnički želimo da se Bog umeša u naše živote, ali okolišamo. Biblija jednostavno kaže: „Nemate, jer ne ištete.“⁸⁰ Potrebno je da istupimo direktno i iskažemo mu želju našeg srca.

Imajući priznanje naše nesposobnosti da sami rešimo problem, imajući potvrdu Božije sile i prisustva u našem životu i ravajući se sa Bogom želeći ono što on hoće za nas, trebalo bi otvoreno i određeno da ga pitamo za njegovu natprirodnu pomoć.

Ponekada sam to uradio i – *vau!* – i doživeo bujicu samopuzdanja, hrabrosti i delotvornosti koje sam mogao samo da pripisem Božijem delovanju u mom životu. Na primer, mogu da se setim vremena kada sam se skupljao od straha pre nego što bih ustao da govorim velikim skupom. Bio sam apsolutno ubeđen i u njihovu nezainteresovanost i u moju nesposobnost da kažem bilo šta vredno. Ali pošto sam prošao kroz ova četiri koraka, našao bih se usred mog govora i razmišljao: „Odakle *ovo* dolazi? Zašto sam sposoban da jasno izrazim misli koje su izgledale tako zbrkane samo pre sat vremena? Zašto osećam samopouzdanje umesto kukavičluka?“ I znao bih, bez sumnje, da je izvor bio Bog.

Ali biću pošten – nije se uvek događalo tako. Dešavalo se da sam prošao kroz ova četiri koraka, a nisam osećao nikakvu razliku. Još uvek sam bio uplašen i slab. Da li se to ikada vama desilo? Ako jeste, šta bi trebalo da radite? Shvatio sam da je najbolja strategija da se one na konačan korak.

Korak 5: *Postupati poslušno Bogu*

Moj kolega Bil Hajbels ukazao mi je na jedan obrazac u Pismu koji uči ovako: *čak i kada se ne osećamo osnaženi, ako smo pored svega delovali postupajući poslušno duž puta kojim Bog želi da idemo, daće nam sile koliko nam je potrebno.*

Kao primer, Bil je ukazao na Isusa u Getsimanskom vrtu. On je bio skrhan emocijama zbog svoje bliske smrti. Osećao se slabo i uplašten, ali posle molitve i uverenja da se postavio ispravno u odnosu na volju svog Oca, poslušno je otišao iz vrta, u ruke svog izdajnika, a duž puta ka smrti. Bog mu je dao snage koliko mu je bilo potrebno.

Bio je u stanju da izdrži bičevanje, udaranje, ismevanje, trnovu krunu, klinove koji su razdirali njegove ruke i noge i ogromnu težinu greha sveta na svojim plećima. Prolazio je kroz sve to dok nije objavio: „Svrši se“⁸¹, plaćajući cenu otkupljenja sveta. Bog

Otac je bez sumnje svom Sinu dao tačnu količinu snage koja mu je bila potrebna da izvrši svoju ekstremno važnu misiju otkupljenja na svetu.

I kada vi i ja idemo duž puta poslušnosti Bogu, čak i kada se ne osećamo osnaženi, ono šta radimo je pokazivanje *vere*. Vera nije samo verovanje u nešto – to je uverenje / ponašanje. To je verovanje u nešto i delovanje u skladu sa onim u šta verujemo. Neko je jednom definisao veru kao „uverenje da se postane odvažan“.

Biblija kaže: „A bez vere nije moguće ugoditi Bogu.“⁸² Ali je, isto tako, istina da ćemo *verom* – to jest, poslušnošću i verovanju da će Bog raditi za nas – dobiti sile koliko nam je potrebno.

Primetio sam da se ovo često pokazivalo u mom životu. Na primer, pre određenog vremena znao sam da je trebalo da se pomirim sa nekim koga sam maltretirao, ali sam se osećao suviše zastrašen i zbunjen da to učinim. Bilo mi je teško da priznam krivicu. Plašio sam se da je mogao da se razbesni na mene. Nisam čak ni bio siguran kako bih izneo ovu stvar, a da ne bude nespretno.

Pa sam priznao da mi je potrebna Božija snaga. Potvrdio sam da je on moćan i da je sa mnom. Znao sam da se to poklapa sa njegovom voljom, jer mi Biblija govori: „Ako je moguće, koliko do vas stoji, imajte mir sa svim ljudima.“⁸³ I molio sam se, tražeći od Boga hrabrost da proćem kroz to.

Umesto osećanja naelektrisanosti silom, još sam se osećao neadekvatno i uplašeno. Uprkos tome, načinio sam svesnu odluku da preduzmem peti korak. To znači da *delujem* po onome što sam znao da Bog želi od mene da uradim.

Prišao sam telefonu i prisilio se da okrenem broj tog čoveka, znajući da će mi idući duž tog puta poslušnosti Bog dati sile koliko je potrebno. I naravno, kako se razgovor odvijao te noći, Bog me je ohrabrio i ojačao tokom ovog veoma teškog razgovora i tog dana sam se pomirio s tim prijateljem.

Pa, ako vam je potrebna sila u životu, *delujte*. Ako ste skrhani ličnom tragedijom, krenite nogu pred nogu u vašu crkvu da potražite pomoć, verujući da će vam Bog dati snage koliko je potrebno.

Ako vas je iskušenje obmotalo svojim pipcima, *delujte*. Podignite telefon da kažete osobi s kojom ste bili u nedozvoljenom flertu da to mora da prestane. Spakujte pornografske filmove i izbacite ih. Otvorite svoj orman i spakujte se da se možete iseliti iz zajedničkog stana u kojem ste sa svojim momkom ili devojkom. Da, to su teški koraci za preduzeti, ali kada počnete da se krećete u smeru kojim znate da Bog želi da idete, možete verovati da će vam on dati sile koliko vam je potrebno.

Ako vasm karakterne mane sprečavaju da uradite ono šta znate da je ispravno, *delujte*. Idite do telefona i okrenite hrišćanskog prijatelja od poverenja. Recite mu o tome i zamolite ga da s ljubavlju računa na vas i pomogne vam da uzrastete u ovoj oblasti. A očekujte da će Bog da vam da sile koliko je potrebno.

Brat Endru je može da posvedči o delotvornosti ovog koraka. On je stekao nadimak Božiji krijumčar zbog kreativnog unošenja miliona Biblija u zatvorene države širom sveta, uključujući i društva tako neprijateljski nastrojenih prema hrišćanstvu da niko nije mislio da je moguće prodreti tamo. Kako je bio u stanju da to uradi?

Jednom kada je naslutio da ga Bog vodi da nosi hrišćanske materijale narodima, brat Endru je konkretno delovao u poslušnosti, čak i kada su prvo vrata izgledala sigurno zatvorena. Nekako, dok se približavao granici s tim knjigama, bi ga Bog osnažio da ispuni svoju misiju. Brat Endru je opisivao to na ovaj način:

Vrata su mogla izgledati zatvorena, ali su samo zatvorena na način kako su zatvorena vrata supermarketa. Ostaju zatvorena dok ste na odstojanju, ali kada s namerom krenete prema njima, magično oko iznad njih vidi vaš dolazak i vrata se otvaraju. Bog nas čeka da poslušno istupimo da bi mogao da nam otvori vrata da mu služimo.⁸⁴

Ono što ćete videti je da je Bog, kada pokažete veru preduzimanjem određenih koraka u poslušnosti njemu, više nego spreman da natprirodno deluje u vašem životu. Kroz sve to, samo se pridržavajte reči cara Davida: „Predaj Gospodu put svoj, i uzdaj se u njega, *on će učiniti*.“ I izvešće kao videlo pravdu tvoju, i pravicu tvoju kao podne.“⁸⁵

SILA DA DOSTIGNETE SVOJ POTENCIJAL

Veliki su izgledi da vam je potrebna Božija snaga u nekoj oblasti vašeg života. Svima nam je potrebna, a Bog to već zna. U stvari, dok vas Bog, upravo sada, gleda, čitajući vas kao knjigu, šta vidi?

Vidi li nekoga ko je stidljiv, plašljiv i paralisan? Nekoga ko se bacaka pod teretom života? Nekoga ko rutinski pada u iskušenje? Nekoga ko je nesposoban da prizove hrabrost da uradi ono što je ispravno ili ko se oseća preslab da prestane da radi ono šta ne valja? Nekoga čija je mera vere opasno blizu nule? Šta Bog vidi dok vas gleda?

Stanite na trenutak – ne odgovarajte prebrzo.

Prvo da vam ispričam jednu priču. Ona je o nekome ko je bio najslabiji član neverne porodice koja je živela u siromašnom kraju. On je imao neodlučan i sumnjičav karakter. I kada naiđemo na njega u Bibliji, prestrašen da bi neki prestupnik mogao da ga ubije. Njegovo ime je bilo Gedeon. Jednog dana anđeo se pojavio pred njim, i pogodite kako je pozdravio ovu drhtavu kukavicu.

Mogao je uzviknuti: „Ej, ti, kukavičko pile!“, ili: „Ej, ti, bez kičme!“ Ali, umesto toga, anđeo je rekao nešto sasvim neočekivano. On je rekao: „Ej, Gedeone, *hrabri junače!*“

Zašto ga je pozvao tako? Jer je Bog mogao da vidi Gedeona, ne samo po onome šta je on bio, nego i po onome šta je mogao postati – *ako* pristupi Božijoj sili. Tako je Bog znao da Gedeon ima potencijal koji da se razvije u nekoga ko postupa drugačije, hrabro i samouvereno.

Na kraju je Gedeon primio Božiju snagu. Iako se povremeno spoticao, nastavljao je da ostvaruje velike stvari za Boga. A njegovo ime je preživelo vekove do samog ovoga dana.⁸⁶

Pa, hajde da preformulišem moje pitanje: *Kada Bog, upravo sada, gleda od gore na vas, kako bi mogao da vas nazove?*

Šta mislite o: „Ej, ti, koji postupaš drugačije!“, ili: „Ej, ti, graditelju carstva!“, ili: „Ej, ti, veliki karakterni čoveče!“, ili: „Ej, ti, čudesna ženo s moralnim integritetom!“, ili: „Ej, ti, odlični roditelju!“, ili: „Ej, ti, sa nadahnjujućom verom!“, ili: „Ej, ti, tvrdi grade!“, ili: „Ej, ti, uzoru vrline!“, ili: „Ej, ti, moderni Gedeone!“

Razmislite en trenutak. Zamislite šta bi mogli da postanete ako se oslonite na Božiju snagu umesto na svoju sopstvenu. Hajde – razmotrite mogućnosti.

U ovo možete biti sigurni: Bog ih je već razmotrio.

NEČUVENA IZJAVA #6

DOBIJATE KADA SE DAJETE

Njegovo ime je Džordž, ali ga tako nisu zvale siledžije u njegovoj srednjoj školi blizu Čikaga. Iz dana u dan su mu dovikivali nadimke kao što je „glupan“, „moron“ i „čudak“. Rugali su mu se, gurali ga, udarali ga i pokušavali da ga izazovu na tuču – samo zato što je Džordž bio malo drugačiji.

Na kraju su izvojevali malu pobedu. Zbog neprestanog uznemiravanja i nesposobnosti nastavnika da to obuzdaju, Džordžovi roditelji su ga ispisali iz škole i sada ga uče kod kuće.

Nažalost, siledžije su način život. Oni su ljudi koji su jači od nas – fizički, ekonomski ili na bilo koji način – i kojima je zadovoljstvo da i maltretiraju tako da to ne možemo zaboraviti. Statistike pokazuju da su tri od četiri osobe nekada u svom životu bile žrtve siledžija. Jedan stručnjak kaže: „U siledžijstvu je sve u vezi moći.“

U prethodnom poglavlju, govorili smo o izvanrednoj Božijoj moći. I da je stara izreka tačna – da moć kviri, a da apsolutna moć kviri apsolutno – bilo bi razumljivo kada bi Bog bio kosmički siledžija, koji se razbacuje, omalovažava i zastrašuje nas, i samozadovoljno nam trlja noseve zbog činjenice da je on gazda na velikom planu, a da smo mi samo smešni i slabi.

Ali Bog nije takav.

Pogledajte šta se desilo kada je Isus jednoga dana jeo sa svojim sledbenicima, kako je zapisano u 13. poglavlju Jevanđelja po Jovanu. Treći i četvrti stih ovog poglavlja čine jedne od najnečuvjenijih pojedinčanih rečenica u celoj Bibliji. Kao da nije dosledno, kao da izgleda da dve misli ne idu zajedno, jer su u osnovi nejednake.

Prvi deo rečenice glasi: „Znajući Isus da mu sve otac dade u ruke, i da od Boga izađe, i k Bogu ide...“ Drugim rečima, Isus je bio potpuno uveren da je Bog, da je bio svemoguć, da bi mogao

da uradi šta god želi, da postoji od večnosti kao deo Trojstva i da će se skoro vratiti svom svetom i uzvišenom statusu na nebu.

(Ovde ide rečenica koja se u engleskom oslanja na reč *pa*: „Ali postoji ta naizgled beznačajna reč *pa*“, a tog *pa* nema u našem prevodu, pa sam izbacio ovu rečenicu.) I šta je Isus uradio znajući za tu tako opojnu, samopohvalnu stvar? Da li je koristio svoju nadmoćnost da kinji svoje učenike? Da li je arogantno zahtevao da mu ugađaju i udovoljavaju?

Evo tog nepodudarnog zaključka u odnosu na prethodni deo rečenice: „Ustade od večere, i skide svoje haljine, i uze ubrus te se zapreže.“ Neočekivano, začuđujuće, Isus preuzima ulogu slugu, spremajući se da opere svojim učenicima prljave, šrokave, smrdljive noge i nežno ih osuši peškirom. Svemoguć, sveznaajući Isus izabrao je da izvrši nezahvalan zadatak, koji je tako ponižavajući, da nijedan od učenika nije bio voljan da se pogne i uradi to sam. Kako neverovatno, ponizan prizor nesebične službe – od Onoga ko bi s punim pravom mogao da zahteva da se služi njemu!

Ko može da dokuči ovu veliku i čudesnu misteriju, da Isus „nije došao da mu služe, nego da služi i da da dušu svoju u otkup za mnoge“.⁸⁷

PREDAVANJE PEŠKIRA TEBI

Iako ideja sirove snage i poniznog služenja izgledaju protivrečno jedno drugom, oba osobine neosporno postoje kod Boga. Na kraju krajeva, Bog je sluga, jer je Bog ljubav, a ljubav po samoj svojoj prirodi uključuje davanje sebe. U stvari, to je osnova Hristovog života kako je opisano u Filibljanima 2:6-8, što je Judžin Petereson učinio tako zapovedničkim u svom delu *Poruka*:

[Isus] ima isti položaj kao Bog, ali nije mislio toliko o sebi da bi prionuo za prednosti takvog položaja, bez obzira kakav je. Nikako. Kada je došlo vreme, ostavio je sa strane svoje privilegije božanstva i prihvatio se položaja roba, postajući *čovjek*! Postavši čovek, ostao je čovek. Bio je to neverovatno ponizan proces. Nije zahtevao posebne privilegije. Umesto toga, živio je nesebičan, poslušan život, a onda i umro nesebičnom, poslušnom smrću – a najgorom vrstom smrti: razapinjanjem na krstu.⁸⁸

Ono šta proslavljamo na Veliki petak – je to što je Isus poslužio kao naša zamena za smrtnu platu koju smo zaslužili za zla koja smo učinili. Ovaj Isus koji bi po svakom pravu mogao da bude siledžija, umesto toga je, za vas i mene, postao sluga koji pati, iako naša pobuna i učinjena zla ne zaslužuju ništa manje od večne osude.

Nečuveno? Apsolutno. To nas podstiče da uzviknemo: „To, Bože!“ A, ipak, to je smao početak priče, jer Isus onda pita vas i mene da, takođe, uradimo nešto neobično. Pošto je peškirom obrisao noge poslednjem od učenika, Isus se okrenuo okupljenima i izgovorio ove značajne reči: „Jer vam ja dadoh ugled da i vi tako činite kao što ja vama činim.“⁸⁹

A ovo je poenta koju želim da naglasim: Razumljivo je da želimo da služimo Bogu za njegovu spremnost da bude sluga, pa da bi moglo da nam bude oprosteno i da bismo se pomirili sa njim. Ali koliko god nelogično zvučalo, trebalo bi, takođe, da mu zahvalimo što nas je pozvao da živimo kao slugu. Jer ćemo na kraju u tome naći onu vrstu zadovoljenja duše koju ne bismo uspjeli da pronađemo kada bi samo živeli povlađujući sebi.

UTICAJ ONIH KOJI NOSE PEŠKIR

Pošto sam tek izašao iz novinarske škole i radio samo pet meseci kao izveštač u *Čikago Tribunu*, dobio sam težak zadatak da u trideset nastavaka pišem o siromašnima u Čikagu. Ideja je bila da svaki dan opišem različitu siromašnu porodicu, pričajući njihovu priču u interesu humanosti da bi se ljudi ohrabрили da pomognu Fondu najsiromašnije dece. To su bili zajednički napori čikaških medija da se pomogne siromašnoj deci za Božić.

Dok sam obavljao u zadatak, tumarajući gradom u potrazi za odgovarajućim porodicama o kojima bih pisao, spoticao sam se o nešto o čemu nikada ranije nisam stvarno razmišljao. Po prvi put, moje oči su bile otvorene za ogromnu, neformalnu mrežu hrišćana koji su na poseban način služili siromašnima. Pojavljivali su se snabdevajući hranom, utočišta za beskućnike, centri koji su delili odeću, ustanove za obučavanje, lična nega, programi za rehabilitaciju narkomana, sportske dečije službe – i svima su upravljali hrišćanski dobrotvori.

Posebno sam bio oduševljen službom za zbrinjavanje porodica koje nisu imale svoj dom kojom je upravljala Armija spasa u severnom Čikagu. Tokom mog istraživanja postao sam redovan u tom objektu, razgovarajući sa raseljenim porodicama, ali, isto tako, posmatrajući volonere koji su pretočili svoje živote u nesebičnu službu ovim, inače, zaboravljenim ljudima. Za mene lično, *Tribunov* zadatak je izbledeo u pozadini kako sam se usredsređivao na mnogo veću priču o tome šta je podsticalo ove hrišćane da odvoje toliko svoga vremena, energije i novca da bi pomagali drugima. Kao ateisti, meni to nije imalo smisla. Želeo sam da znam *zašto*.

Volonteri nisu radili bezvoljno ili pod prinudom. Naprotiv, radili su s oduševljenjem. Izgledalo je da im to donosi uzbuđenje i zadovoljstvo. Činilo se da to prirodno ističe iz njihovih života. Stalno sam iznova imao osećaj da oni jednostavno nisu mogli ne služiti. To je bilo utkano u materijal od kojeg su sačinjeni.

A njihov uticaj, mada sam retko o tome pisao, bio je zapanjujući. Osnivali su bolnice, pokretali škole, snabdevali hranom, delili odeću, otvarali savetovališta, obnavljali zgrade, brinuli o starijima, služili samohranim majkama, odvikavali zavisnike od droge, obučavali nezaposlene, gradili domove i pružali ohrabrenje. Iznad svega, davali su velike iznose svog novca. Jedno istraživanje je pokazalo da crkve i sinagoge prilažu više nego bilo koja druga nevladina institucija za socijalne usluge u Americi. Donacije premašuju devetnaest milijardi dolara godišnje, sa dodatnih šest milijardi dolara vrednih dobrovoljnih delatnosti koje se pružaju tokom godine.⁹⁰

Naučio sam da su ovi ljudi „sa peškirom“, koji svojom brigom dopiru do ljudi kao i Isus koji je oprao noge svojim sledbenicima, prvenstveno podstaknuti zahvalnošću kojom je Hristos služio njima svojom smrću. A shvatili su da, kao natprirodni nusproizvod njihove službe, Bog takođe teži da u njihove živote unese zadovoljstvo. Ispunjenje nije njihov cilj, ali to je ono šta oni na kraju dobijaju.

Pre nekoliko godina, dok sam radio neka istraživanja potpuno različitih života Majke Tereze i rok star Madone, naišao sam na neočekivanu suprotnost. Ovde je bila Madona koja je usredsredila sve svoje energije u pokušaju da se zadovolji sebe, govoreći da ona čak i *ne zna* nikoga ko je srećan. Dok je Majka Tereza posvetila ceo svoj život službi Bogu i drugima, a govorila je neverovatno zadovoljna.

Želeo sam da znam, *šta je poreklo te vrste ispunjenja?* I tokom godina, prvo kao skeptik, a onda kao sam hrišćanin – primetio sam šest posebnih izvora toga. Prođite za mnom kroz ovih nekoliko strana i istražićemo ih zajedno.

LJUDI „SA PEŠKIROM“ NALAZE ISPUNJENJE U POSLUŠNOSTI BOGU

Džon Njutn neosetljivo je poslovaio ljudskim telima kao trgovac robljem pre nego što je Hristos preobratio njegov život. Najviše je zapamćen po pesmi „Zadivljujuća milost“ koju je napisao, ali jedan od njegovih najtrajnijih uvida bio je komentar o služenju. Rekao je da ako bi dva anđela s neba dobila zadatak od Boga u istom trenu, jedan od njih da ode i vlada nad najvećom nacijom na Zemlji, a drugi da ode očisti ulice najprljavijeg sela, *svaki anđeo bi bio potpuno ravnodušan prema zadatku koji bi dobio*.

Jednostavno, njima to ne bi bilo važno. Zašto? Zato što je prava radost leži u poslušnosti Bogu. *Za Hristovog sledbenika, nije važna stvar šta Bog ima za nas da radimo; važna stvar je da mi radimo šta Bog želi da radimo*.

Kada smo poslušni Božijim uputstvima za naš život, Sveti Duh nam daje miran osećaj potvrđivanja, kao kada sami sebi čestitamo. A reći ću vam nešto: ljudi „sa peškirom“ žive za Božiji osmeh odobravanja u svojim životima. To podstiče kao ništa drugo.

LJUDI „SA PEŠKIROM“ NALAZE ISPUNJENJE U KORIŠĆENJU SVOJIH DUHOVNIH DAROVA

Kada sam otputovao u sirotište kojim su upravljali hrišćani u južnoj Indiji 1987. godine, poneo sam instant kameru, jer sam znao da ta deca nikada nisu videla svoje slike. Slikao bih ih, jednog po jednog, a onda gledao izraz na njihovom licu dok se fotografija polako razvijala pred njihovim očima. Kao je dobijala sve veću i veću jasnoću, njihove oči su bile sve šire i šire, pa bi se pojavio širok osmeh. Onda bi se kokotali i smejali. Bili su potpuno fascinirani da vide na šta liče na snimku.

Istovetan proces se dešava hrišćanima kada prolaze kurs za otkrivanje svojih duhovnih darova, tog božanskog osposobljavanja koje Bog daje svakom od svojih sledbenika da mogu služiti njemu i drugima. Biblija nabroja takve darove kao što su podučavanje, upravljanje, propovedanje, vođstvo, milosrđe, pomaganje, briga, ohrabriljanje i druge.

Kako kurs odmiče, učesnici počinju da gledaju sebe kako nisu nikada ranije. Oni prepoznaju svoje darove, istražuju svoj temelje i personalne tipove, i otkrivaju da su oni jedinstveno spojeni sa izvršavanjem nečeg značajnog za Božije carstvo. Kako njihovi potencijali da utiču na druge postaju sve jasniji i jasniji, tako sebe vide u potpuno novom svetlu.

Sećam se kako sam prvi put otkrio da je moj osnovni duhovni dar evangelizam ili pomaganje drugima da shvate šta to znači postati Isusov sledbenik. Desilo se niotkuda kada me je moj novinski šef jednoga dana upitao zašto sam hrišćanin. Nikada pre toga nikome to nisam objašnjavao, ali sam zatvorio vrata njegove kancelarije i pričao četrdeset i pet minuta o promeni koju je Hristos načinio u mom životu.

Kada sam izašao iz njegove kancelarije, kao da je ceo moj život do tog susreta prošao kao filmski snimak u zrnastoj crno-beloj rezoluciji sa škripavim zvukom – ali tih četrdeset i pet minuta bilo je jasan, živopisan tehnikolor sa dobrim stereo Dolbi sistemom! Trenutno sam znao da želim da izgrađujem i razvijam moj evangelistički dar na svaki način na koji mogu od toga dana, pa nadalje.

Postoji jedinstven osećaj ispunjenosti koji dolazi kada potčinimo svoje darove Božijoj upotrebi i molimo ga da ih ojača natprirodnim putem – a onda iskoračimo nazad da vidimo šta se dešava. Mora biti razlike u između pukog egzistiranja u crnom i belom i življenja života u punim i sjajnim bojama.

LJUDI „SA PEŠKIROM“ NALAZE ISPUNJENJE U SKUPOM ŽRTVOVANJU

Ispunjenje i zabava nisu nužno sinonimi. Veliki deo vremena služba drugima je fizički opterećujuća, emocionalno iscrpljujuća, skupa finansijski ili veoma opasna. Ipak, začuđujuće je što izgleda da je to samo vreme kada Bog uživa u davanju posebne količine milosti u životima ljudi „sa peškirom“.

Jedan bezosećajni britanski novinar je shvatio to kada je putovao za Indiju da poseti organizaciju Majke Tereze u Kalkuti. Pošto je posmatrao volontere koji su radili sa njom, napisao je: „Njihovi životi su teški i asketski po svetskim standardima, ali nikada u svom životu nisam sreo tako divne, srećne ljude koji služe ili video takvu atmosferu potpune radosti dok rade.“ Čak i usred skupe žrtve, Bog je uveo osvežavajuću reku zadovoljstva u njihove živote.

Skoro sam čitao dirljivu priču koju je napisao Dejvid Džeremaja o osnivaču Svetske vizije, međunarodne Hrišćanske agencije za socijalnu pomoć. Bob Pirs imao je poodmaklu leukemiju, ali je otišao da poseti kolegu u Indoneziji pre nego što umre. Dok je šetao kroz malo selo, slučajno je sreo mladu devojkicu koja je ležala pored reke na otiraču od bambusa. Umirala je od raka i ostalo je još samo malo vremena da živi.

Bob je bio ogorčen. Zahtevao je da sazna zašto nije u bolnici. Ali njegov prijatelj mu je objasnio da je ona iz džungle i da je želela da provede poslednje dane pored reke, gde je bilo sveže i prijatno.

Kada se Bob zagledao u nju, osetio je takvo sažaljenje da se spustio na svoja kolena u blato, uzeo njenu ruku i počeo da je miluje. Mada ga nije razumela, on se molio za nju. Malo kasnije ona je pogledala gore i rekla nešto. „Šta je rekla?“, upitao je Bob svog prijatelja.

Njegov prijatelj je odgovorio: „Rekla je: ‘Kada bih samo mogla ponovo da zaspim, kada bih samo mogla ponovo da zaspim.’“ Izgleda da je njen bol bio prevelik da bi joj dozvolio olakšavajući odmor.

Bob je počeo da plače. Onda se mašio za džep i izvadio svoje tablete za spavanje, onu koju mu je doktor dao, jer bol koji je izazivala njegova leukemija bio prevelik da bi mogao da spava noću.

Dodao je flašu svom prijatelju. „Pobrine se da ova devojkica ima miran noćni san“, rekao je, „dok ove tablete traju.“ Bob je tek za deset dana mogao da obnovi svoju zalihu prepisanih lekova. To je značilo deset bolnih i besanih noći. Tog dana njegovo služenje ga je mnogo koštalo. Ali čak i usred njegove patnje, Bog mu je ulio

snagu natprirodnim osećajem zadovoljstva da je uradio pravu stvar.⁹¹

Ne kažem da bi služenje trebalo da bude stalno zlostavljanje sebe ili da se postane samo pasivni otirač za noge. Nego govorim „nošenje peškira“ neizbežno ima cenu, a čak i kada je cena visoka, Bog pored svega može da ispunjenje svojim sledbenicima.

LJUDI „SA PEŠKIROM“ NALAZE ISPUNJENJE KADA BOG OKRENE NJIHOVU BOL NA DOBITAK

Neki ljudi „sa peškirom“ su ranjene sluge. Pošto su se i sami suočili sa tragedijom ili žalošću, bolešću ili gubitkom, oni su sposobni da se okreneu oko sebe i na jedinstven način pomognu ljudima koji se suočavaju sa sličnim okolnostima. Oni nalaze naročito zadovoljstvo – skoro neku vrstu duhovne osvete protiv nepravde grehom pokvarenog sveta – dok svedoče kako je Bog uzeo njihove patnje i izvukao nešto pozitivno iz njih.

Jolanda Lugo je jedan takav primer. Četiri godine pre nego što sam s njom prvi put pričao imala je razvijenu Hodžkinsovu bolest, koja je rak limfnog sistema. Za dvadesetogodišnju devojkicu koja je tek počela da uživa u životu bila je to strašna dijagnoza, naročito posle upozorenja lekara da se bolest već poprilično proširila po njenom organizmu.

Jolanda mi je pričala kako je tražila od Boga da joj da snagu da se bori sa svojom bolešću i on je to učinio. Dao joj je hrabrost i čvrstinu dok je bila podvrgnuta hemoterapiji, zračenju i operaciji. Konačno njen rak se povukao.

Uprkos onome što je pretrpela Jolanda je ostvarila svoj san da postane njujorški policajac. Istrajala je zbog svoje želje „da služi i zaštiti“, i konačno, u dvadeset četvrtoj godini, odabrala je da se priključi ovom odeljenju policije. Bila je to lična pobeda za nju – ali nikada nije predviđala kako je Bog odlučio da koristi njenu bolest da ostvari ono što niko drugi ne bi mogao da uradi.

Ova drama se odvila jednog dana kada se Jolanda vozila kući mostom Veracano Nerouz Bridž, koji povezuje Stejtn Ajlend i Bruklin. Iznenada neki čovek je iskočio iz svojih kola i popeo se na vrh potpornog stuba mosta, koji je bio oko 60 metara iznad vode.

Jolanda je legla na kočnicu i istrčala iz kola. „Šta to radite?“, povikala je.

„Beži od mene!“, došao je odgovor. „Skočiću! Ubiću se!“

Jolanda se nikada nije suočila sa nečim poput ovoga. Nije bila sigurna šta da radi, pa je samo pokušala da priča sa njim. Reagovao je odbojno. „Vidi, odlazi odavde!“, vikao je. „Znam da ti nije stalo do mene!“

„Ej, nisam na dužnosti. Nisam morala da stanem. Ne moram da budem ovde. Ne moram da pričam sa tobom.“, rekla je Jolanda. „Ali želim. Želim da pomognem.“

Čovek je zastao. „Dobro onda“, rekao je. „Popni se ovde.“

Jolanda nije volela visinu, a ovaj potporni stub je davao pogled na hladnu vodu dole kao sa ivice neke dvadesetospratnice. Ali ona je samo za trenutak oklevala. Onda se Jolanda – koja je težila svega četrdeset i pet kila – popela na stub. Dok je gledala da se dovoljno približi čoveku, pokušavala je da ponovo uspostavi razgovor sa njim, ali bi on svaki put postajao odbojan i ponovo pertio da će da skoči.

„Nije vas briga za mene!“, rekao je. „Nikoga nije. Moja žena me je ostavila; imao sam sve vrste porodičnih problema. I upravo sada ću sve to okončati –“

Namesio se da skoči. Jolanda je imala samo delić sukende da reaguje. Ali kada je progovorila, njene reči su ga zamrzle. „Znam dosta o problemima“, rekla je blago.

Čovek je spustio gard. Opet se zaustavio. „Šta ste hteli da kažete?“, pitao je zvučeći istinski znatiželjan. „Kako osoba poput vas može znati za probleme?“

Jolanda mu je rekla: „Imala sam rak.“

„Stvarno? Gde ste imali rak?“

Jolanda je počela da mu opisuje svoju bolest. Pričala mu je o svojim sopstvenim strahovima i neizvesnostima. Govorila je o bolu koji podnosila. I objasnila je kako joj je Bog pomogao da izađe na kraj sa okolnostima u kojima je bila.

„Ja sam dobila pomoć“, rekla je. „Molim vas – dopustite mi da ja vama pomognem.“

Prošlo je nekoliko zategnutih trenutaka. „Možda mi je potreban prijatelj“, rekao je tiho.

Jolanda se nasmejala. „Onda ću vam biti prijatelj.“

Ne znam da li bi ijedan psihijatar mogao da odvrati tako očajnog čoveka od samoubistva. Bio je na samoj ivici skoka u zaborav. Ali ovo znam: uspostavio je vezu sa Jolandom preko bola

i problema kroz koje je prošla. Bog je iskoristio njen bol da dopre do tog čoveka na jedini način kojim je moglo da mu se pomogne.

Na kraju je sišao sa njom, a ona ga je pratila kada je išao da primi savete i duhovnu pomoć. Sledećeg dana novine su slavile Jolandu kao heroja. Ali ona bi bila prva koja bi vam rekla da je Bog okrenuo njenu bolest – njenu slabost – u prednost da spasi drugi život.

On to radi sve vreme, obično na manje spektakularan način. Za one sa fizičkim ili emocionalnim ožiljcima, za one koje je život šibao ili su zadobili rane u odnosu, Bog može da otvori mogućnosti da se utiče na druge koji su prolaze kroz slična iskušenja. I kada to radi, to je inspirišući prizor i misija koja ispunjava.

LJUDI „SA PEŠKIROM“ NALAZE ISPUNJENJE U USMERAVANJU LJUDI KA HRISTU

Bil Perkins mi je ispričao priču o malom britanskom siročetu koje je čežljivo gledalo kroz izlog prodavnice krofni baš posle Drugog svetskog rata. Od mirisa mu je išla voda na usta, ali uopšte nije imao novca. Tiho se molio da ima nešto dobro da pojede.

Tu zadesio se jedan američki vojnik. „Želiš li neku?“, upitao ga je, gestikulirajući prema pekari. Dečak je žudno klimnuo, pa je Amerikanac ušao unutra, kupio tuce krofni i nemo pružio kesu detetu.

Dete je pogledalo u kesu, pa onda u vojnikovo lice. „Gospodine“, rekao je glasom nevinog čuđenja, „da li ste vi Bog?“

Na neki način, ljudi „sa peškirom“ predstavljaju Hrista onima kojima služe. „Tako da se svetli vaše videlo pred ljudima“, rekao je Isus, „da vide vaša dobra dela i slave oca vašega koji je na nebesima.“⁹²

Jedan od najpodsticajnijih doživljaja za ljude „sa peškirom“ je kada njihova ljubav prema Isusu sija tako preko njihove službe da se neko otvori prema Bogu po prvi put. Onda ljudi „sa peškirom“ mogu da posmatraju zadivljujući prizor kako Bog potpuno menja neki ljudski život – da vide kako se njihove vrednosti transformišu, njihovi odnosi obnavljaju, njihovi karakteri popravljaju i njihovi prioriteti ponovo postavljaju.

Pre ne tako mnogo vremena imao sam priliku da poslužim prijatelju koji je prolazio kroz neke teške okolnosti u ličnom životu. Proveo sam sedmice savetujući ga, a na kraju je on odlučio da sledi Isusa. Sada njegov život počinje da se menja. U stvari, evo pisamceta koje mi je napisao nekoliko nedelja kasnije:

Lj,
Čitam Bibliju *svako* več. Blizu sam Mateja. To je *zadivljujuća* knjiga! Prvi put kada sam je čitao, pre dvadeset četiri godine, malo mi je značilo. Sada skoro svaka rečenica ima duboku poruku i uticaj na moj život. Nikada pre nisam čitao psalme. Njihova snaga je gotovo neodoljiva...

Pretpostavljam da predstoji jedno izuzetno teško vreme, naročito u nekoliko sledećih sedmica i meseci. Pokušavam da dozvolim Isusu da me vodi, radije nego da pokušavam da se sam izborim sa svim tim. Shvatio sam da kada stvari postanu teške, najutešnija stvar koju mogu da kažem je: „*Isus me voli.*“
Hvala.

Čik pokušajte da mi otmete ovo pisamce! Od svih iskustava koja sam ikada imao ništa tako ne ispunjava kao stolica u prvom redu za gledanje kako Isus potpuno menja život drugog ljudskog bića.

Neki hrišćani, ipak, nikada neće saznati za uticaj koji su imali dok ne stignu na nebo. Naša crkva je skoro održala komemoraciju za muža i ženu koji su poginuli u saobraćajnoj nesreći. Oni su bili veterani u službi Vilou Krika u kojoj su umnožili na desetine hiljada poučavanja na kasetama koje su otišle ljudima širom sveta. Oni nikada nisu mogli lično da sretnu ove ljude, ali pošto su ove kasete nosile otkupljujuću Hristovu poruku, oni će sresti neke od njih na nebe.

I onda će zajedno slaviti kroz večnost.

LJUDI „SA PEŠKIROM“ NALAZE ISPUNJENJE U OBEĆANJIMA DA ĆE IH BOG NAGRADITI

Zamislite ovo: naš sveznajući Bog vidi svako delo koje je motivisano njegovom ljubavlju, svaki primer davanja da se izgradi njegovo carstvo, svaku žrtvu u njegovo ime i on svečano obećava da će nas nagraditi u večnosti. „Jer Bog nije nepravedan“, kaže

pisac Jevrejima poslanice, „da zaboravi delo vaše i trud ljubavi koju pokazaste u ime njegovo, posluživši svetima i služeći.“⁹³

On se čak seća naših dobrih dela koja smo sami zaboravili! Dozvolite da vam dam jedan primer. Izaberite nasumice neki dan iz prošlosti. Na primer, hajde da pretpostavimo da smo premotali istorijsku traku na poslednju subotu aprila 1989. Šta ste radili na taj dan? Možete li se setiti? Možda ste proveli deo tog dana sa peškirom preko ruke, služeći ljudima u Hristovo ime, a ne možete toga ni da se setite. Ali Bog pamti.

U stvari, hajde da se usredsredimo na samo jednu zajednicu – crkvu Vilou Krik Komjuniti – zato što je to jedna koja je meni bliska. Dok se Bog osvrće na hladan aprilski dan pre mnogo godina, čega se seća?

U pola devet tog jutra, Kim Rasmusen, vođa srednje teološke škole je uticao na živote pola tuceta srednjoškolkica dok je volontirao u čišćenju parka kao gestu dobre volje prema zajednici. *A Bog pamti.* On se jasno seća kako je Kimov uticao na devojkicu po imenu Džulija pomogavši joj da se probudi za Božiju ljubav.

U deset i petnaest tog dana, Dejl Nusbom i njegov petogodišnji sin Tajler su usisali i očistili prostorije u crkvi pripremajući ih za još jednu sedmicu službe. U međuvremenu, sprat niže, predsednik jedne korporacije po imenu Džek Mejns je pedantno očistio prozore u pripremi za crkvenu službu te večeri za duhovne tragaocice. *A Bog pamti.*

Takođe tog jutra, grupa odraslih je pretvorila jednu oronulu zgradu u komšiluku čikaškog Logan Skvera u rekreacioni centar i oazu sigurnosti za decu iz crnačkog geta. Rukovodilac volontera, Bil Kolker, stigao je rano tog dana i posmatrao neke tinejdžere kako igraju košarku u delimično završenom zdanju. „Bio sam u suzama“, rekao je. „Primio sam svoju nagradu videći ovu decu.“ *A Bog pamti.*

U petnaest do dva posle podne, Karolin Šult, sedela je pored kreveta Ilejn Djukej, koja je umirala od raka u bolnici pored crkve. Karolin je držala njenu ruku, šapući u mirujuće reči ohrabrenja, molila se sa njom i pokušavala da joj bude Isus. *A Bog pamti.* Kada se to završilo, Ilejn nikada nije dobila priliku da napusti bolnicu. Ali za manje od jednog meseca kasnije ona je otišla Kući.

U dva posle podne, vođa nedeljne škole po imenu Karen Smiskol napravila je piknik pored crkve za neke devojkice koje su završile srednju školu, da bi znale da znače Bogu, a to je značilo njima. „Volim radost davanja svog prijateljstva njima“, rekla se Karen. *A Bog pamti.*

U tri posle podne, Robert Grin, koji se veoma plašio visine, nesigurno je stao na vrh merdevina dok je nameštao svetla za nastupajuću službu, da bi ljudi mogli da vide binu odakle će se razjašnjavati Hristova poruka. *A Bog pamti.*

U pola četiri posle podne, Fred Tarner podučavao je jednog petogodišnjeg dečaka po imenu Kris kako da pušta zmaja po prvi put u svom životu. Kris je bio iz doma sa jednim roditeljem, a Fred je posvetio svoje vreme kao jednu vrstu zamene za tatu, igrajući bejzbol sa Krisom, ukucavajući eksere sa njim i pričajući mu o Isusu. *A Bog pamti.*

U petnaest do četiri posle podne, zbunjena žena sedela je u crkvenoj ostavi za hranu. Njen muž je upravo ostavio nju i njihovo dvoje dece, a ona je drhtala od straha i frustracije. Volonter po imenu Sju Bleker klekla je kraj nje i slušala njenu priču. „Ti si zaista hrabra“, rekle joj je Sju. „Drago nam je da ti možemo pomoći u ovome i biti uz tebe. Znaš, ti značiš Bogu. To je lako zaboraviti u tvojoj situaciji, ali mu ti značiš. Zaista značiš Bogu.“ *A on to neće zaboraviti.*

U šest i trideset pet posle podne, dvadesetsedmogodišnji hemičar po imenu Kris Skorco (Scorzo) – ili „Gospodni Kris“, kako su ga zvala deca – bio je u nedeljnoj školi pomažući osamdeset i sedmo dece, starosti četiri i pet godina, da shvate da *postoji* Bog i da ih voli. Deca to nikada neće zaboraviti, a neće ni Bog.

UGLAĐENE ILI ŽULJEVITE RUKE?

Ovi je samo nekoliko primera iz jednog dana, u jednoj crkvi, u jednoj zajednici, pre osam godina. Dela služenja se nastavljaju u crkvama i hrišćanskim službama iz časa u čas i širom sveta – a svaki pojedini trenutak žrtvovanja je urezan u Božiju pamćenje, da se jednoga dana ponovo spomene kada se daju večne nagrade.

A pitanje je: Čega će se on sećati u vezi vas? Hoće li se setiti kako ste skromno uzeli peškir, prebacili ga preko ruke i sagnuli se da služite onima kojima je to bilo potrebno?

„Hrišćanska duhovnost je duhovnost siromašnog čoveka iz Nazareta koji je uzeo na sebe obličje sluga“, napisao je Kenet Lič.

„Slediti put Carstva je, dakle, slediti njega koji je hranio gladne, lečio bolesne, bio prijatelj odbačenima i blagosiljao mirotvorce.“⁹⁴

Bil Hajbels izrazio je to na ovaj način: „Nikada ne bih pozeleo da jednoga dana budem sa mekim, nežuljevitim rukama – rukama nikada neukaljanim služenjem – i da se rukujem sa Isusovom klinovima probodenom rukom.“

Sa ovom racionalnom perspektivom, da vas upitam ponovo: *Čega će se Bog sećati u vezi vas?*

NEČUVENA IZJAVA #7

IZVESNA MERA SUMNJE MOŽE OJAČATI VAŠU VERU

Li, potrebna mi je tvoja pomoć. Video sam toliko mnogo ljudi koji su povezani sa crkvom i koji imaju tako jaku veru da osećam kao da mi tu nije mesto. *Voleo* bih da se osećam uverenim, *želim* da nemam sumnji, ali imam više pitanja nego odgovora. Sada počinjem da sumnjam da li sam uopšte hrišćanin. Da li imaš uvid u bilo šta od ovoga? Šta bi trebalo da uradim? Možeš li odmah da dođeš do mene?

Prepoznao sam potpis: bio je to bistar i iskren poslovni direktor kojeg su razmatrali za buduće vodeće uloge u crkvi.

Ali njegovo pismo me nije uznemirilo. Zapravo, smatrao sam da je ohrabrujuće da je odbijao da sakrije svoj skepticizam i da jezdi na duhovnom uspehu drugih. Osim toga, ja sam *prošao* kroz vreme koje bih mogao da dovedem u vezu sa onim šta je on pričao. A možda je to isto istina o tebi.

Možda si se pitao da li ti je Bog zaista oprostio. Ili se pitaš da li se Bibliji može potpuno verovati. Ili ne možeš da pomiriš patnje na svetu sa Bogom koji voli. Ili si čitao članak nekog naučnika ili liberalnog teologa koji je izmakao temelj tvoje vere pod tobom.

Istina je da se neki duhovni virus vekovima širi u hrišćanskim krugovima, a on se zove sumnja. Ako ga još niste pokupili, pokupićete ga. U stvari, mogli bi da podelimo hrišćane u tri grupe. Prva bi bila sastavljena od onih koji imaju sumnje. Druga bi bila od oni koji još nemaju sumnje, ali će ih imati. Treća bi bili oni koji ne razmišljaju.

Pošto ste svakako osoba koja razmišlja – ako ozbiljno razmatrate svoju veru i šta to znači slediti Isusa – velike su šanse da vas povremeno obore neka pitanja, odluke, brige, neizvesnosti, oklevanja ili sumnje.

I, uzgred, to nije samo hrišćanska pojava. Mogu lično da potvrdim da ateisti, takođe, sumnjaju u svoj položaj s vremena na vreme. Kao što je K. S. Luis napisao: „Sada kada sam hrišćanin imam raspoloženja u kojima cela stvar izgleda neverovatno; ali kada sam bio ateista imao sam raspoloženja u kojima je hrišćanstvo izgledalo veoma verovatno.“⁹⁵

Tako problem nije u tome da li ćete pokupiti taj virus sumnje; svi ga mi nosimo u određenom stepenu. Pravo pitanje je: Kako da sprečimo da ovaj virus postane zarazna bolest koja na kraju opustošuje našu veru?

Ali Božija nečuvena izjava je da možete preživeti napade bolesti sumnje – i ne samo to, nego se veoma lako može desiti da vaša vera čak postane snažnija, kao rezultat toga. Baš tako kao što neverovatno zvuči, sumanjanje može postati najzdravija stvar koju ste ikada uradili!

KOLEBANJE IZMEĐU DA I NE

Nema sumnje u vezi ovoga: sumnje plaše mnoge hrišćane. Oni noću zure u tamu, uznemireni maglovitim neizvesnostima i stalnim pitanjima koja čine da se osećaju zabrinuti i ranjivi, skoro kao da su doživeli duhovnu vrtoglavicu.

I da stvari budu gore, većina hrišćana nerado priča o tome, jer ne vole da su zbunjeni. „Tako mi je drago da čujem da govorite da su sumnje opšta stvar, jer sam mislila da sam jedina“, rekla mi je jedna žena pošto sam govorio o ovoj temi. „Plašila sam se da priznam da imam pitanja. Nisam želela da svi ovde unaokolo misle neka vrsta slabica!“

Kada svoje sumnje potisnemo u sebe, nesvesno im dajemo sve više i više moći nad nama. Sa druge strane, kada im konačno dozvolimo da se pojave i pošteno se suočimo s njima, zadužujuće je kako često njihova snaga iščezne.

Pa hajde da stavimo taj virus sumnje pod mikroskop, gde ga možemo izložiti pogledu i uništiti neka od naših pogrešnih

shvatanja koja mu daju neodgovarajuću snagu. I, verujte mi, postoji *obilje* pogrešnih shvatanja o njemu.

Na primer, većina hrišćana misli da je sumnja suprotna od vere, ali nije. Suprotno od vere neverje, a to je veoma važna razlika koju treba shvatiti. Oz Ginis je rekao u svom klasičnom delu *U dva uma*: „Sumnja dolazi od reči koja ima značenje ‘dva’.⁹⁶ Verovati je biti ‘u jednom umu’ u vezi prihvatanja nečega kao istine; ne verovati je biti ‘u jednom umu’ u vezi odbacivanja toga. Sumnjati je kolebati se između dva izbora, da se veruje i ne veruje odjednom i tako je to biti ‘u dva uma’.⁹⁷

Ginis ukazuje da se u Bibliji neverje odnosi na namerno odbijanje da se veruje ili promišljenu odluku da se ne posluša Bog. Ali sumnjati je nešto drugačije. Kada sumnjamo postajemo neodlučni ili neodređeni nad nekim pitanjem. Nismo potpuno oboreni na stranu neverovanja, nego visimo u vazduhu u pogledu nekih pitanja ili briga. „Sumnja ne znači poricanje ili negiranje“, napisao je Karl Bart. „Sumnja jedino znači njihanje i kolebanje između Da i Ne.“⁹⁸

Lin Anderson, čija knjiga *Ako stvarno verujem, zašto imam ove sumnje?* iskreno opisuje njegove borbe u veri, kaže da su nevernici ljudi „koji su načinili svestan ili nesvestan izbor da ne veruju“. Nasuprot tome, oni koji sumnjaju mogu biti nesigurni da li imaju pravu veru ili možda tačno ne znaju u šta da veruju, ali „oni još uvek žele da imaju veru“⁹⁹.

Dozvolite mi da uputim reči ohrabrenja: *možete imati snažnu veru i da još imate sumnje*. Možete biti povezani s nebom i pored toga osećati nesigurnost u pogledu nekih teoloških pitanja. Možete biti potpuno izgrađeni hrišćanin bez rešavanja apsolutno svakog pojedinog životnog pitanja jednom i za uvek. U stvari, kaže se da borba sa Bogom nad problemima života ne pokazuje *odsustvo* vere – to je vera. Ako mi ne verujete, pregledajte psalme!

„Pravi vernik može doživeti sumnju“, kaže Geri Habermas, naučnik koji je opsežno izučavao ovu temu. „I u Starom i u Novom zavetu, vernici izražavaju širok opseg pitanja, naročito o takvim temama kao što su bol i zlo, Božije lično postupanje sa njegovim narodom i pitanje dokaza za nečije verovanje. Na svakom od ovih predmeta, sumnja je jasno izražena kod istaknutih vernika.“¹⁰⁰

Nastavite – udahnite dah olakšanja. Ove reči mogu biti baš ono što vam je potrebno da čujete da počnete sa neutralizacijom zebnje da je virus sumnje stvoren u vama.

IZ SIGURNOSTI U SUMNJU

Ne samo da je sumnja drugačija od neverovanja, nego, suprotno popularnom mišljenju, sumnja uopšte nije neoprostiva. Bog nas ne osuđuje kada mu postavljamo pitanja. U diskusiji o ovoj temi sa mnom, Habermas je ponudio jednu neočekivanu ilustraciju koja je uključivala Jovana Krstitelja.

Ako bi iko trebalo da bude imun na virus sumnje, rekao je Habermas, to bi bio Jovan. On je predao ceo svoj život pripremanju puta za Isusa. On je bio taj koji se sa uverenjem ukazao na Isusa i izjavio: „Gle, jagnje Božije koje uze na se grehe sveta!“¹⁰¹ Krstio je Isusa i onda lično posvedočio da su se nebesa otvorila i da je Bog objavio: „Ti si sin moj ljubazni koji je po mojoj volji.“¹⁰² On je ličnost koja je rekla o Isusu: „I ja videh i zasvedočih da je ovaj sin Božiji.“¹⁰³

Ali dok je ležao u zatvoru, čekajući pogubljenje, pitanja su počela da se roje u Jovanovom umu. Iznenada nije više bio tako siguran. Istoričar Luka opisuje kako je Jovan poslao dva svoja prijatelja da pronađu Isusa i otvoreno ga pitaju: „Jesi li ti onaj što će doći ili drugog da čekamo?“¹⁰⁴ To je bio Jovanov način da kaže: „Bio sam ubeđen da si ti Mesija, ali sada... pa, ja se pitam.“

Kako je Isus reagovao? Ne naprasno kao Jovan. Ne sramoteći ga. Umesto toga, rekao je Jovanovim učenicima: „Idite i kažite Jovanu što ste videli i čuli: slepi progledavaju, hromi hode, gubavi se čiste, gluvi čuju, mrtvi ustaju, siromašnima se propoveda jevanđelje.“¹⁰⁵

To jest, on ih je poučio da Jovana snabdeju svim dokazima koje su sami videli, koji potvrđuju da je Isus zaista Mesija. Onda će, navodi Isus, Jovanova kuga sumnje biti izlečena.

A pogodite kako je ovo uticalo na način Isusovog gledanja na Jovana. Umesto zaključka da su ga njegove dileme prikazale beskorisnim, Isus objavljuje: „Jer vam kažem: nijedan između rođenih od žena nije veći prorok od Jovana Krstitelja.“¹⁰⁶

Razmisлите o ovome – Isus je Jovanu dao neverovatan kompliment u isto ono vreme kada je on doživljavao sumnju! I usred vaših iskrenih pitanja i briga; dok se rvete sa svojim

iskrenim oklevanjima i neizvesnostima, Isus uopšte ne želi da vas osuđuje.

Zar ne mislite da bi Bog više voleo da ste iskreni prema njemu u pogledu vaših sumnji, nego da izjavljujete lažnu veru? On svakako zna šta se dešava u nama; apsurdno je misliti da možemo sakriveno naše sumnje od njega. Jedan autentičan odnos znači govoriti istinu o tome kako se osećamo – i to je vrsta odnosa kakav Bog želi sa nama.

POZITIVNIJA STRANA SUMNJE

Jedno drugo uobičajeno pogrešno shvatanje je da virus sumnje uvek oštećuje naše duhovno zdravlje. Međutim, iznenađujuća istina je da Bog koristi naše sumnje da stvori neke krajnje pozitivne efekte.

Da održim našu medicinsku analogiju, ovo je kao dobijanje imunizacije. Da bi pomogli vašem telu da se bori protiv neke buduće bolesti lekari vam ubrizgaju malu količinu same te bolesti, pa ćete vi stvoriti antitela koja će se boriti protiv te bolesti, ako vam ikada zapreti. Vaše telo je zapravo ojačano zbog tog iskustva. Slično tome, kada ste zaraženi virusom sumnje i tražite odgovore na vaša pitanja, postajete jači nego ikada, jer je vaša vera potvrđena još jednom. Dobijate novu sigurnost u postupanju sa sumnjom u budućnosti.

To je ono što se desilo meni kada sam bio prilično mlad hrišćanin i volontirao na odgovaranju na pitanja koja su na ceduljama postavili posetioци crkve. Jedne nedelje jedna dvanaestogodišnja devojčica je predala cedulju koja je jednostavno rekla da ona želi više da zna o Isusu. „Da li bi vi i vaša žena mogli da dođete na večeru sa mnom i mojim tatom da bismo mogli da pričamo?“, rekla je u kasnijem telefonskom razgovoru.

„Naravno!“, odgovorio sam oduševljeno. Nisam mogao da zamislim bolji način da provedem večer, nego da detetu i njegovom ocu pričam o Isusu.

Ali kada smo Leslie i ja stigli u njihovu kuću bacio sam pogled na mali stočić i video gomilu naučnih knjiga koje su napisali kritičari hrišćanstva. Ispostavilo se da je devojičin otac bio naučnik koji je proučavao kritike vere tokom dugog perioda.

Uz picu i bezalkoholno piće, saletao me je pitanjima do ponoći, a mnogi njegovi izazovi su me potpuno uhvatili bez odbrane. Iskreno, nekoliko potresa je prošlo kroz moju veru. Konačno sam rekao: „Ne mogu da odgovorim na sva vaša pitanja, ali ne mislim da ćete posle dve hiljade godina biti prva osoba koja će razoriti temelje hrišćanstva. Pa mi dozvolite da napravim neka istraživanja i vratim se ovamo.“

Ovo iskustvo stvoreno sumnjom podstaklo me je da kopam po novim istraživačkim oblastima – u kojima sam uskoro pronašao zadovoljavajuće odgovore koji su ojačali moju sigurnost u hrišćanstvo na još veći nivo. Danas sam bolje opremljen da se nosim sa takvom vrstom pitanja kada se ona pojave, a ja sam manje podložan da teška pitanja u meni izazovu sumnju. Ukratko, moja vera je ojačana zbog tog iskustva.

Autor Mark Litton se slaže da ova vrsta iskustva može biti od ogromne koristi. „Kroz sumnju možemo naučiti više nego kroz naivno poverenje“, rekao je. „Istina može biti testirana. Sumnja je vatra koju ona prolazi. Ali kada je oprobana, pokazaće se kao zlato.“¹⁰⁷

Frensis Bekon je to dobro rekao pre skoro četiri stotine godina: „Ako čovek počne sa sigurnošću, završiće sa sumnjom; ali ako će biti zadovoljan da počne sa sumnjom, završiće sa sigurnošću.“

OTKRIVANJE BOŽIJIH OTISAKA

To nije jedini pozitivan ishod koji možemo da iskusimo kada imamo posla s našim sumnjama. Ponekada kada se mučimo sa našim neizvesnostima, imamo osećaj da je Bog odsutan iz našeg života, pa ipak Henri Nuven kaže da se ovo zapravo može ispostaviti kao sreća u nesreći. Jedino možemo pronaći u tajnu Božijeg prisustva, kaže on, kada osetimo duboku svesnost njegovog odsustva. Kada to odsustvo stvara sve dublju čežnju za Bogom unutar nas, tada „otkrivamo njegove otiske“:

Kao što ljubav majke za sinom može da raste sve više kada je on daleko, kao što deca mogu da nauče da više cene svoje roditelje kada napuste dom, kao što koji se vole mogu ponovo da otkriju jedno drugo tokom dugog perioda razdvojenosti, tako naš

intiman odnos sa Bogom može da postane dublji i mnogo zreliji prečišćujućim iskustvom njegovog odsustva.¹⁰⁸

Kako je to ironično – kada nas naše sumnje udalje od Boga, možemo otkriti novu svežu glad za njegovim prisustvom u našem životu i tako izaći sa verom koja je zdravija nego ikada. Kako zadivljujuće svedočanstvo Božije spremnosti da uveća našu veru, ako odlučimo da preduzmemo korak ka njemu čak iako naše sopstvene nesigurnosti prete da nas odgurnu.

A postoji još jedan način da sumnja može biti zdrava za nas: može nas izbaviti od posledica sopstvene lakovernosti. Na primer, šta bi bilo da su se pristalice Dejvida Koreša zapitale o svojim bizarnim biblijskim učenjima pre nego što su odvedeni u svoju propast u Vakou? Šta bi bilo da su stanovnici Džonstauna posumnjale u učenja Džima Džonsa pre nego što ih je namamio u zamku masovnog samoubistva? Ponekad doživimo sumnju zato što osetimo da smo zavedeni – imajući na umu da opreznost može da bude najbolji korak koji preduzimamo.

„A sve kušajući“, upozorava apostol Pavle, „dobro držite.“¹⁰⁹ Kada primimo učenje koje se ne slaže sa Pismom, vreme je da ispitamo tog učitelja – i dozvolimo da nas naše sumnje udalje od zla. Pobožni učitelji ohrabruju pitanja; oni nešto kriju zahtevaju poslušnost bez razmišljanja.

Virus sumnje, dakle, može da nam posluži u izvesnim okolnostima – ako tražimo hitan i potpun tretman za infekciju. Umesto da propadamo u našoj veri, on zapravo može da nas ostavi jačima nego pre. Početkom prošlog veka, kvekerski pastor Rufus Džounz izrazi se ovako: „Obnovljena vera je bolja od nasleđene vere koja nikada nije podnela napor ispita velike oluje. Ako se niste držali na krhotini vašeg starog u tamnoj noći duše, vaša vera možda neće imati istrajnu snagu da vas odvede do kraja putovanja.“¹¹⁰

Kada osećate vrtoglavicu i da ste dezorijentisani zbog sumnje, setite se ovog opažanja. Kad izlazite iz svojih nesigurnosti, možete imati srčaniju veru, dublju veru, mnogo fleksibilniju i izdržljiviju veru od one ranije koja je bila stavljena pred ispit.

U knjizi *Dar sumnje*, Geri Parker potvrđuje da neki ljudi mogu da imaju nelagodan osećaj prema ovoj ideji da sumnje mogu ojačati nečiju veru. Ali on veruje da je to istina: „Ako vera nikada ne naiđe na sumnju, ako se istina nikada ne sukobi sa greškom, ako se dobro ne bori sa zlom, kako vera može znati sopstvenu snagu? Na mom ličnom hodočašću, ako bih birao između vere koja tera suze na oči ili naivne vere koja nikada nije upoznala vatrenu liniju, svaki put bih izabrao prvu.“¹¹¹

I kao neko ko je lično iskusio kako sumnja može očistiti veru, učinio bih isti izbor – van svake sumnje.

Mada, uprkos njenom pozitivnom potencijalu, nije dobra ideja da sami tražimo sumnju. A kada doživimo nesigurnosti, uvek bi trebalo da radimo da ih pozitivno rešimo. To je zato što ako pasivno dozvolimo da virus sumnje opustoši naša uverenja, to može konačno da oslabi našu veru. Ali za utvrđivanje pravog leka za borbu sa ovim virusom potrebno je da razumemo različite načine kako sumnja može da nas zarazi – preko našeg uma, naših emocija i preko naše volje.

RAZMIŠLJANJE NAD NEČIM

Jedno mesto gde sumnja često dobije pristup našim životima je preko naših intelektualnih briga o veri. Na primer, počinjemo da se pitamo da li je stvarno racionalno da verujemo u anđele, demone, nebo, pakao, čuda i Vaskrsenje. Posebno smo ranjivi na virus sumnje ako ne znamo *zašto* verujemo to u šta verujemo.

To može početi sa razgovorom u kojem neki poznanik pita: „Dakle, veruješ da je Isus Bog?“

„Svakako“, kažete. „Naravno.“

„Dobro, a zašto veruješ tako?“, pita on.

Vadite svoju Bibliju i tek što mu niste pokazali sve stihove koji pokazuju da je Isus Bog, ali on vas prekida. „Sačekaj trenutak – ne očekuješ valjda da boverujem nešto iz te knjige, zar ne?“

Iznenađeni ste. „Pa, što da ne?“

„Svi znaju da je ona puna protivrečnosti, mitologije, sujeverja i loše nauke. Daj, ovo je dvadeseti vek! Zbog čega veruješ da je ta knjiga Reč Božija?“

„Uf ... pa“, mucate, „Jednostavno verujem, to je sve!“

Tu se pojavljuju klice sumnje. Možda je on u pravu. Možda se potpuno progutali priču o Isusu, bez postavljanja pravih pitanja. Kako *znate* da je Biblija pouzdana?

Kaže se da bi hrišćani trebalo da *veruju jednostavno* – to jest, da imaju čistu veru jednog deteta – ali oni ne bi trebalo da baš tako *jednostavno veruju*. To je zato što postoje izgledi da će neko, nekada, negde izazvati vašu veru. Ne znajući zašto verujete ono u šta verujete čini vas naročito osetljiv na virus sumnje.

I tako se to dešava kada ne znate *šta* verujete. Ako imate iskrljenu ili neuravnoteženo gledište o Bogu, to će vas dovesti do neopravdanih razočaranja koja su plodno tle za virus sumnje. Na primer, ako znate sve o Božijoj ljubavi, ali ništa o njegovoj pravednosti i svetosti, otkrićete sumnje zašto je uradio ono šta je uradio i zašto nije uradio ono što mislite da je trebalo da uradi.

Ili ako mislite da je Bog obećao brz odgovor na svaku od vaših molitava, otkrićete sumnje kada ne izgleda da dopire do vas. Ili ako verujete da garantuje zdravlje i bogatstvo onima koji samo pokazuju dovoljno vere, počecete da se pitate u vezi vaše vere kada finansije i izlečenje ne dolaze automatski. Ili ako mislite da vam vaša vera nudi potpunu zaštitu od životnih previranja, otkrićete nesigurnost kada teškoće počnu da vas saleću.

Problem nije u Bogu. On, pre svega, nikada nije obećao ove stvari. Problem je da kada imamo netačno gledište njegovih obećanja i karaktera, to stvara nerealna očekivanja. Rezultat je: infekcija sumnjom.

ROĐENA SUMNJALICA

Ne samo da naš um može biti plodno tle za sumnju, nego, takođe, mogu biti i naše emocije. Za neke, vera je potpuno izgrađena na osećanjima. Oni su imali euforičan doživljaj kada predali svoj život Hristu i bili emocionalno napumpani neko vreme, ali konačno ta duhovna visina počela je da nestaje – i oni su počeli da paniče od straha da je njihova vera nestala ili da, pre svega, nikada nisu bili *pravi* hrišćani.

Sušinski, oni su pogrešno shvatili ulogu emocija i vere. U osnovi, vera nije osećanje; ona je odluka volje da se sledi Isus Hristos i ona ne opada i ne otiče u zavisnosti od toga kako smo emocionalno napunjeni.

Ličnost, takođe, može da bude jedan faktor. Baš kao što su nek ljudi osetljiviji na određene bolesti, neki temperamentni – posebni oni koji teže da budu melanholični ili kontemplativni – su podložniji postavljanju pitanja i sumnjama. Na primer, Lin Anderson je opisala sebe kao „rođenu sumnjalicu“:

Mi smo odrasli koji su zaposednuti „egzistencijalnom zebnjom“ – fundamentalnim osećajem nesigurnosti u pogledu osnova egzistencije – i koji imaju tendenciju da se muče pitanjima koja se ne mogu staviti pod tepih. Ne mislimo da budemo odvrtni i ne želimo da budemo buntovni i bez poštovanja. Mnogi od nas, zapravo, čeznu da budu slobodni od sumnje... Stručnjaci mogu da se ne slože oko toga odakle te sumnje dolaze, ali to se *oseća* kao da smo rođeni sa njima!¹¹²

Pisac i pedagog Danijel Tejlor koristi termin „zamišljeni hrišćanin“ da opiše osobu koja je „najpre onaj koji postavlja pitanja – onaj ko u svakom iskustvu i tvrdnji nalazi nešto što zahteva dalje istraživanje. Oni podižu svaki kamen, privučeni groznim insektima stvarima koje ispod stena i iza ljudskih izjava.“¹¹³

On navodi autora Knjige propovednikove kao jednu takvu osobu: „Okretoh se srcem svojim da poznam i izvidim i iznađem mudrost i razum.“¹¹⁴

Sumnja, takođe, ima tendenciju da se razvije među onima koji su emocionalni zastrašeni zbog iskustava iz svoje prošlosti. Ako su, kao deca, pretrpeli zlostavljanje roditelja, ako su ih roditelji ili supružnici ostavili, ako su se osetili nevoljenim od onih koji su im najznačajniji u životu, oni mogu da razviju hroničnu nesigurnost prema Bogu. Duboko dole unutar sebe oni mogu da očekuju da ih Bog ostavi na način na koji su to uradili ljudi u njihovoj prošlosti.

Interesantno, mnogima od najvećih nevernika svih vremena – takvi atesti kao Karl Marks, Sigmund Frojd, Bertrand Rasel, Žan Pol Sartr, Fridrih Niče i Alber Kami, između ostalih – je otac umro ili ih napustio kada su bili mladi, ili su imali ozbiljan sukob sa njim.¹¹⁵

Dok najveći broj žrtava roditeljskog ostavljanja ne pribegava krajnosti ateizma, istina je da ponekada shvataju da imaju poteškoća da veruju svom nebeskom Ocu. A gde postoji nedostatak poverenja, uskoro sledi sumnja.

IZBORI KOJI VODE U SUMNJU

Pored našeg uma i emocija sumnja, takođe, može da uđe u naš život preko naše volje ili onog dela nas koji pravi izbore. Na primer, sumnje se mogu umnožavati kada hrišćanin svesno odluči da u svom životu ne odstupa od obrasca činjenja onoga što je loše.

Greh, naravno, stvara nedostatak mira i osećaj odvojenosti od Boga. Pa, kada osoba ne može da pronađe mir pita se zašto je Bog ne utešava. Kada oseti da je Bog udaljen, počinje da se pita da li Bog uopšte postoji – dok je sve vreme postavljanje uzroka njegove sumnje sopstveni svestan izbor da se drži greha.

Istrajan osećaj gordosti može, isto tako, biti dodatni faktor. „Gordom čoveku je *potrebno* da sumnja, jer osećaj njegove lične važnosti to zahteva“, kaže Ginis. „Nije u njegovoj prirodi da se savija ni pred kim“¹¹⁶ Zbog toga se on trudi da dozove sumnju da bi opravdao svoju odluku da ne dozvoli Bogu potpuni pristup njegovom životu. Teolog Alister Mekgrat se slaže da naš nedostatak skromnosti može da dovede do sumnje, ali iz nekog različitog razloga. „Svi mi smo dovedeni u iskušenje da verujem da, pošto nismo dobili odgovore na teška pitanja vere, ne postoje odgovori na ta pitanja“, kaže on.¹¹⁷

I nije pitanje da li će sumnja preći preko vas kao požar ako zaista nikada niste odlučili da predate svoj život Hristu. Možda živite na polovnoj veri koju ste dobili od roditelja ili verujete da ste hrišćanin zato što ste kršteni kao dete, idete u crkvu ili se u principu slažete sa hrišćanskim učenjima.

Ali Biblija je jasna da je potrebno da načinimo izbor da bi primili besplatan dar oproštenja i večnog života koji nudi Hristos. Kada to učinimo, usvojeni smo u Božiju porodicu i počinjemo odnos sa njim što će nas tokom vremena privući njemu sve bliže i bliže. Pored toga, Sveti Duh će nas tiho uveravati da pripadamo Bogu.

Bez ove odluke za promenu života i večnošću, nije čudo da neka osoba oseća da je Bog udaljen i ravnodušan – i nije čudo da, kao rezultat toga, sumnje nastave da se umnožavaju.

Konačno, dopustite mi da priznam ulogu koju Sotona igra u širenju virusa sumnje kada god može i podsticanju da on izmakne kontroli. Isus je rekao za njega da je „otac laži“¹¹⁸, zbog načina kako šapuće neistine u naše uši da bi stvorio nepoverenje i konfuziju.

Ne bi trebalo da padnemo u zamku ignorisanja pretnji koje dolaze od njega, ali, takođe, ne bi trebalo da se upletemo u jednu drugu zamku: da se usmerimo na njega. Kao što je apostol Jovan podsetio Hristove sledbenike: „Vi ste od Boga, dečice, ... jer je veći koji je u vama, negoli koji je na svetu.“¹¹⁹

HODANJE KA SIGURNOSTI

Ovo su nekoliko načina na koji možemo biti zaraženi sumnjom. Jednom kada smo izloženi imperativu je da učinimo nešto da povratimo naše duhovno zdravlje. A to često nije lako.

Ne želim da vas dovedem u zabludu razmišljanjem da postoji neki duhovni eliksir koji će izlečiti vaša pitanja. Neki ljudi završe živeći sa frustrirajućom infekcijom sumnje niskog inteziteta tokom dugog vremenskog perioda. U isto vreme, međutim, *postoji* nada.

„Kada sumnja postaje neverovanje?“, pita Alister Mekgrat. „Odgovor: kada joj dozvoliš.“¹²⁰ *Pa, ne dozvolite joj.* Preduzimanjem akcije, možete sprečiti pitanja, zabrinutosti ili sumnje da ne izmaknu kontroli u potpuno neverovanje.

Kako sam imao posla sa ljudima tokom godina – od onih koji su bili samo malo naporni dosadnim pitanjima do onih koji bi mogli da se okarakterišu kao „rođene sumnjalice“ – shvatio sam da postoji pet koraka koji mogu pomoći u borbi sa virusom sumnje. Da bi bilo lakše da se zapamte uzeo sam reč *faith* (vera) i koristio svako slovo kao početak svakog koraka.¹²¹

Korak 1: *Pronađite koren vaše sumnje*

Ovo je dijagnostička faza, vreme kada zakopate u ono što je iza određenog pritiska ili sumnje. Već sam prošao kroz nekoliko primera kako sumnja može da nas zarazi preko našeg uma, naših emocija i naše volje, a možda ste zaključili dok ste čitali: „Ej, to sam ja!“ Ako nisam spomenuo vašu ličnu vrstu sumnje, uradite neka samoispitivanja i istraživanja da bi mogli tačno da ih odredite.

Tom je primer nekoga ko je bio hronično opsednut intelektualnom sumnjom, ali nije mogao da shvati zašto. Pošto sam mu pomagao tokom oveog prvog koraka, konačno sam došao do zaključka da su njegove sumnje ukorenjene u njegovom pogrešnom razumevanju šta je u stvari vera.

Zahtevao je apsolutni dokaz u pogledu Boga, i bez obzira koliko je argumenata otkrio, to je uvek bilo premalo za savršenu sigurnost. Odatle su njegove sumnje dolazile.

Jednom kada smo dijagnostikovali uzrok njegove sumnje, bio sam u stanju da mu pomognem da razume da postojanje Boga nikada neće moći niti da se potpuno dokaže, niti opovrgne. Postoji mnoštvo dokaza koji ubedljivo ukazuju u smeru Boga – ali konačno je potrebno da preduzmemo korak vere u tom istom smeru, davanjem svog poverenja njemu.

Sa razjašnjenim pojmom vere Tom je bio u stanju da se konstruktivno nosi sa svojim sumnjama i oseća sigurnost da je njegovo poverenje u Boga dobro postavljeno.

Korak 2: Pitajte Boga i druge za pomoć

Budite iskreni sa Bogom kao otac čiji je sin bio obuzet zlom. „Verujem, Gospode!“, rekao je Isusu, „pomozi mojem neverju.“¹²² Zapravo, on nije patio od neverovanja, nego je bio izložen sumnji – zapamtite, postoji razlika. Ali ovo je ključ: *on je tražio da mu Isus pomogne – i Isus je to učinio*. Izlečio je njegovog sina.

Obratite se Bogu za pomoć – ne u krajnjoj nuždi, nego kao glavnom prioritetu. Zamolite ga da vas vodi do odgovora i da učvrsti vaše poverenje. Recite mu o svojoj želji za jakim i živom verom.

Onda se okrenite hrišćanima u vašem životu. Zato je tako važno biti deo malog kruga prijatelja u kojem se ohrabruje iskrenost i podstiče se duhovni rast. Jakov je rekao da bi iskreno trebalo da priznamo naše borbe i mane jedni drugima i da se molimo jedni za druge. Zašto? Zato, rekao je Jakov, da bi ozdravljali.¹²³

Shvatio sam da je naročito od pomoći tražiti ljude koji sami imaju snažnu veru. Pretpostavljam da ovo potiče od jednog iskustava iz detinjstva. Kada smo bili deca, moja mlađa sestra, Loren, dobila je zauške, a ja sam bio ljubomoran zbog svih poklona koje je dobila zbog toga. Tako sam se ja motao oko nje dok i sam nisam oboleo od te bolesti – i takođe sam požnjeo bogatu žetvu.

Dok vera nije bukvalno zarazna, možemo imati koristi motanjem oko ljudi koji imaju duboka i stalna uverenja. Oni imaju tendenciju da nas učvrste i ponovo uvere, a mi uvek možemo učiti iz duhovne prakse koju su oni integrisali u svoj život da bi im pomogla da izgrade veru imunu na sumnje.

Korak 3: Ostvarite smer lečenja

Jednom kada pronađete glavni koren vaše sumnje i potražite mudrost i od Boga i od pobožnih savetnika, onda ste u boljoj poziciji da identifikujete i primenite strategiju za borbu s virusom sumnje.

Na primer, umesto da samo zaključite da imate neke nejasne intelektualne brige u vezi hrišćanstva, odvojite vreme da zapišete specifična pitanja koja imate. Ova disciplina će vam pomoći da se usredsredite tačno na ono šta vas uznemirava. Bićete iznenađeni koliko mnogo izvora vam je na raspolaganju da vam pomogne da u težnji za zadovoljavanjem odgovora. Ili ste možda utvrdili da su emocionalni problemi oni koji stvaraju klice sumnje. Možda bi pogodan pravac akcije mogao da se razmotri sa sveštenikom ili hrišćanskim savetnikom koji može da vam pomogne u njihovom rešavanju.

Ili, ako je to stvar volje, naročito se upitajte gde se udaljavate od Boga. Nakon svega, izbor je vaš: vi možete dozvoliti svesnu neposlušnost ili ponos da vas muče sumnjom do kraja vašeg života ili možete potčiniti celog sebe Bogu i stvaran doživljaj avanture hrišćanstva.

I ako niste sigurni da ste ikada stvarno predali svoj život Hristu, uverite se jednom za uvek – molite se da primite Hrista kao onoga ko vam oprašta i vodi vas. U redu je ako se ispostavi da je potrebno ponovna predaja. Ali kada jednom to uradite sa iskrenošću, pustite ovaj predmet da odmori. Biblia nas uverava da smo, kada skromno primimo Hristov dar večnog života, usvojeni u njegovu porodicu zauvek. Ne moramo nikad više da sumnjamo u naše spasenje.

Dijagnostikovanje korena vaše sumnje, traženje saveta i iznošenje smera delovanja postaviće vas na put oporavka, mada je možda potrebno da se nosite sa nekim bolestima koje se vraćaju duž tog puta. Sledeći korak je važan u odbijanju napada infekcija u budućnosti.

Korak 4: Pažljivo se brinite o svom duhovnom zdravlju

Telo je manje osetljivo na viruse kada je zdravo, jer može da se izbori sa manjim infekcijama pre nego što one postanu ozbiljne. Na sličan način, jaka vera je sposobnija da se izbori sa virusom sumnje pre nego što on dobije uporište i zapreti da slomi vašu odbranu. Baš kao što je telo ojačano dobrom ishranom i vežbanjem, vaša vera postaje jača kroz znanje i delovanje.

Pod znanjem, podrazumevam postati ozbiljan u pogledu boljeg učenja o Bogu i zašto je on dostojan poverenja. To ne uključuje samo čitanje knjiga *o Bibliji*, nego i proučavanje samoe Biblije na dosledan i sistematičan način. Za dobar temelj kako to učiniti na shvatljiv način često preporučujem *Život po Knjizi* od Hauarda i Vilijama Hendriksa, kao korisno uvođenje u lično proučavanje Biblije.¹²⁴

I kroz svakodnevnu upotrebu, izgradite vašu veru vežbajući je. Najbolje učimo radeći i najbolje učimo o tome koliko je Bog vredan poverenja kada svakodnevno donosimo odluke da potčinimo svoje živote njemu i oduševljeno pečatimo svoju veru. Kao što je car David rekao, pošto je za sebe ispitao i video da je Gospod dobar.¹²⁵

Kada radite ove stvari, ovo je ono što se dešava: kadgod vam zapreti sumnja, mnogo je lakše osvrnuti se na svoje znanje o Bogu i svoje lično iskustvo sa njim i reći: „Ja još uvek ne mogu da odgovorim na ovo posebno pitanje, ali imam obilje dokaza da je Bog stvaran, da je Biblija pouzdana i da Bog brine o meni. Sve to mi daje sigurnost da Bog ima odgovor na ovo pitanje. Pa neću da paničim ili bacim svoju veru kroz prozor. Neću da se zaglibim u oćajanje ili padnem u razočaranje. Umesto toga, predaću staranje Bogu, jer mi je uvek iznova pokazao da moje poverenje u njega ima dobru osnovu.“

Tako izgrađujemo štit koji će odbiti sumnju kada smo joj izloženi.

Korak 5: Držite vaša ostala pitanja u pripravnosti

Božije misli i putevi su viši od naših. Mi smo ograničeni ljudi sa ograničenim umovima, pa ne možemo očekivati da razumemo sve o našem neograničenom Bogu. Zbog toga, sigurno postoje neke misterije koje neće biti rešene u sadašnje postojanje.

U nekim slučajevima dobićemo bolje razumevanje nekog pitanja kako sazrevamo u našoj veri tokom godina. Ali u mnogim slučajevima treba da čekamo večnost, kada ćemo moći da podignemo našu ruku i kažemo: „Isuse, imam sada pitanje koje me uznemirava neko vreme. Kako se tačno predodređenje slaže sa slobodnom voljom? Kako tačno ova stvar sa Trojstvom deluje? Zašto nije izgledalo da te čujem u to vreme kada sam bio tako povređen? Zašto se desilo, kao što je jedan mali dečak jednom napisao: ‘Molio sam se za štene, ali sam umesto toga dobio malog brata?’“

Reći ću vam nešto: moja ruka će biti u vazduhu. Siguran sam da će biti i vaša i to je u redu. Bog će odgovoriti. Na kraju krajeva, imaćemo večnost da zadovoljimo našu znatiželju!

To nije neka iracionalna vera. Umesto toga, to je odgovorno postupanje sa našim sumnjama, donošenjem neke važne odluke da bi se obustavila procena za neko vreme. To je završni od svih raspoloživih dokaza, da se Bogu može verovati i da, dakle, je dopustivo zauzeti neke „sačekaj i videćeš“ stavove prema nekim posebnim problemima. Zapravo, kada bi imali sto posto odgovora na na sto posto pitanja, uopšte ne bi bilo mesta za veru.

Tako dok postupate sa vašim sumnjama, zapamtite ovo: možemo se osećati zbunjeni misterijama, ali nema misterije za Boga. On razume sve. Kao što to Geri Parker iznosi: „Mogu da nemam odgovor na mnoga pitanja, ali znam Jednoga koji ima.“¹²⁶

Apostol Pavle je, takođe, znao Jednog takvog. A Pavle je razumeo koliko je malo on sam znao. Kada se borite sa virusom sumnje, pokušajte da pretvarate Pavlove reči u ličnu molitvu: „Gospode, sada mogu samo malo da vidim i razumem o tebi, kao da sam gledao u tvoj odraz u lošem ogledalu, ali jednog dana videću te u tvojoj potpunosti, licem u lice. Sada je sve to što znam nejasno i zamagljeno, ali onda ću sve jasno videti, upravo onako jasno kao što ti sada gledaš u moje srce.“¹²⁷

NEČUVENA IZJAVA #8

BOG IMA LEK ZA VAŠU TAJNU USAMLJENOST

Poznate ličnosti se više ne stide kada vesti saopšte da su trudne izvan braka. Korišćenje rekreacionih narkotika nije više žig koji je to nekada bio u Holivudu. Razvod? Hapšenje? Filmske

zvezde otvaraju svoje duše pet noći nedeljeno u emisiji *Zabaviom se večeras*. A poseta Beti Ford klinici skoro postaje važan ritual za one u javnom životu.

Ali postoji jedno priznanje kojeg se ljudi gnušaju da načine, bez obzira da li su zvezde na televiziji ili neko ko popravlja televizore u servisu. To je gotovo previše zbunjujuće. To prodiše preduboko do srži onoga ko su oni. I kada je spisateljica Marla Pol to nerado priznala u jednom novinskom članku, ona se potajno nadala da niko to neće čitati.

Njeno priznanje: *bila je usamljena*.

Usamljenost je tako ponižavajuća bolest da je potrebno da ima svoj lični politički ispravan eufemizam: „otuđenost izazvana odnosima“. Ili sopstveni dobrotvorni program. Bilo šta da bi se lakše priznalo. Jer je upravo sada to tabu, patnja usamljenih i zatvorenih ljudi. I – da budemo poštteni – uvaženi ljudi poput vas i mene.

„Usamljenost me rastužuje“, pisala je Marla. „Kako se dogodilo da mogu imati četrdeset i dve i godine, a da nemam ni dovoljno prijatelja?“

Govorila je o nekim promenama u njenom životu – uključujući i selidbu u drugu državu i odluku da radi kod kuće – koje su raskinule njen krug poznanstva i „izgleda kao da je svaka kvota ženskog prijateljstva ispunjena i ona više ne prima nove kandidate“.

Konačno je upitala svog muža: „Da li sam to ja?“ Počela je s čuđenjem da razmišlja. Ili su ljudi bili prezauzeti za nove prijatelje? Da li su bili tako izmučeni u postojećim odnosima da su bili zatvoreni za bilo kakvo novo poznanstvo? „Ili“, dodala je, „da li samo umišljam da svako drugi ima uske zatvorene grupe prijateljstva osim mene?“

Završila je svoj članak ovako:

Mislim da tamo negde postoje žene koje ne znaju kako su usamljene. Dovoljno je lako ispuniti dan poslom i porodicom. Ali ma koliko uživala u svom poslu i ljubavi svog muža i dece, oni nisu dovoljni.

Skoro sam čitala svojoj kćerki *Ružno pače* Hansa Krisitijana Andersena. Osetila sam trenutno srodstvo sa ovom pticom koja leti s mesta na mesto tražeći stvorenja kojima bi pripadalo. Konačno ih je našlo.

Nadam se da ću i ja.¹²⁸

OSEĆATI SE KAO BRADAVIČASTA SVINJA

Onda se nešto neočekivano dogodilo.

Dan pošto se Marlin članak pojavio telefon je počeo da zvoni. Ljudi su je zaustavljali na ulici i u školi njene kćerke. Nagnula su pisma od domaćica, rukovodilaca i univerzitetskih profesora. Članak je proizveo sedam puta više mejlova nego obično.

„Htele su da podele svoje frustracije i otuđenje“, rekla je Marla. „Bilo je ogromno olakšanje otkriti da nisu jedine.“

Jedna ili dve zaposlene majke, iz prestižnog čikaškog predgrađa, pisale su: „Članak je pomogao da se smiri moja paranoja da postajem socijalni izgnanik bez razloga koji bih mogla da dokučim.“ Jedna žena iz seoskog područja dodala je: „Sada znam da to nije zato što imam riđu kosu i prćast nos. Počnete da tražite šta nije u redu sa vama.“ Ostala pisma su imala slične teme:

- „Osećam se kao mutirana bradavičasta svinja – zašto bi inače ljudi bili tako nezainteresovani uzvraćanju mog početnog prijateljstva.“
- „Potrebni su mi prijatelji. Pitala sam se šta se tačno dešava? Zašto drugi ljudi nemaju potrebu da stvaraju prijatelje?“
- „Pokušala sam da se usredsredim na ljude kojima sam prijatelj, a ne sa onima koji ne žele da imaju ništa sa mnom. Ali to je teško.“

„Da, jeste“, rezimirala je Marla. „Ponekad izgleda lakše predati se i prihvatiti ovu nepovezanost kao mračnog i nepromenljivog druga. Ali to nije drug koga ja želim. Ja želim prijatelje. I tako sam i ja nastavljala dalje.“¹²⁹

„A ON ĆE STAJATI SAM“

Ništa od ovoga, naravno, nije vezano jedino za žene. Muškarci su poznati po tome što imaju poznanstva, članove istog tima, poslovne kolege, mušterije, drugare s golfa i pajtaše za pecanje –

sve odnose koji prodiru toliko duboko kao i tanak sloj leda na vrhu zaleđenog jezera.

„Američki muškarac je usamljen i bez prijatelja, ali pokušava da očuva svoj mačo imidž po svaku cenu, čak i ako to znači izolaciju od ljudi“, primetio je Džim Konvej, koji piše o problemima koji se tiču muškaraca.¹³⁰

U svojoj korisnoj knjizi *Čovek bez prijatelja*, Dejvid V. Smit kratko izlaže nekoliko faktora koji ometaju ljude da stvaraju i održavaju odnose sa drugim ljudima, uključujući činjenicu da su većinu njih kao deca ohrabrivali da potisnu osećanja, da budu u stanju da se nadmeću, da drže svoje lične potrebe i čežnje duboko u sebi i da se ugledaju na obrazac koji je nezavisan i neosetljiv.¹³¹

Zapravo, Smit kaže da toliko mnogo muškaraca smatra da je socijalna izolacija normalna da kada je jedan pisatelj ispitivao muškarce o tome da li uopšte imaju bliske prijatelje, samo pitanje je zbunjivalo mnoge od njih. Tipičan odgovor je bio: „Ne, zašto? Da li bi trebalo?“

U knjizi *Muškarac: Knjiga za žene*, Džejms Vegenvurd je napisao ovaj ironični vjeruju za „pravog muškarca“, zasnovano na načinu kako su muškarci odgajani u ovoj kulturi. Dok čitate ovo razmišljajte kako svaki od ovih stavova utiče na formiranje prisnih odnosa.

On neće plakati.

On neće pokazati slabost.

Njemu neće biti potrebna naklonost ili nežnost ili toplina.

On će tešiti, ali on ne želi da ga teše.

On će biti potreban, ali on ne treba.

On će dotaći, ali neće biti dotaknut.

On će biti čelik, a ne meso.

On će biti nepovređen u svojoj muškosti.

I on će ostati sam.¹³²

Kakva formula za katastrofu u odnosima. Snabdevena ovom vrstom socijalnog uvežbavanja i porstom neukorenjenosti našeg društva, usamljenost postaje nacionalna bolest. Psiholog Ričard Farson je rekao: „Milioni ljudi u Americi nikada nisu imali jedan momenat u celom svom životu gde bi mogli da se „spuste“ i dele svoja dublja osećanja sa drugom osobom.“ Kako značajno – i obeshrabrujuće – zapažanje!

Nije iznenađujuće da postoji cena za sve ovo. Dr Džejms Linč, u *Slomljenom srcu*, citira statistike koje pokazuju da odrasli bez dubljih odnosa imaju stopu smrtnosti koja je dva puta viša od onih koji imaju redovne bliske uzajamne odnose sa drugima.

Ironično, živimo u kulturi u kojoj mnogi ljudi pažljivo nadgledaju svoj unos holesterola i potrošnju kalorija, ali u isto vreme bezbrižno ignorišu odnose u svom životu, koji, prema naučnicima, imaju skoro isti toliki uticaj na njihovo fizičko zdravlje kao gojaznost, pušenje, visok krvni pritisak i nedostatak vežbanja.¹³³

RIZICI I DOBITI ZAJEDNICE

U redu, priznaću to: postojala su vremena u mom životu kada sam bio veoma usamljen. Uprkos uspešnoj karijeri, mnoštvu dobrih poznanstava i srećnim brakom, prolazio sam kroz periode kada sam čežnuo za prijateljem kojem mogu da otkrijem svoju dušu.

Mogu lično da potvrdim biblijsku istinu da ljudska bića nisu stvorena da žive život koji nije povezan odnosima. Neverovatno koliko to može da zvuči, nikad se nećemo osećati celi dok ne iskusimo zajednicu, prvo sa Bogom, a onda sa drugim ljudima. Bez toga neizbežno ćemo osećati nešto veoma naopako u dubinama naše duše.

Na kraju krajeva, stvoreni smo po Božijem obličju koji je uživao celu večnost u tajanstvenoj formi međusobnog odnosa Oca, Sina i Svetog Duha. Tako ovaj pojam zajednice ima svoje poreklo u Božanstvu. Onda je sasvim odgovarajuće da je Bog odmah pošto stvorio prvu osobu zaključio: „Nije dobro da je čovek sam.“¹³⁴ Čoveku je potreban neko da deli svoj život sa njim.

Što se tiče Isusa, on je skupio veliko mnoštvo pristalica, ali i u njegovom božanstvu i ljudskosti takođe je želeo zajedništvo male grupe učenika. Ipak, čak i to nije bilo dovoljno.

On je onda razvio bogatiji odnos sa Petrom, Jakovom i Jovanom, koji su sačinjavali njegovu unutrašnju sferu prisnih prijatelja. I među ovim intimnim prijateljima on je bio bliži Jovanu nego bilo kom drugom. Na ovaj način, Isus je pokazivao zdrav život u odnosima.

Evo ohrabrujućih vesti: ne morate da trpite neprestanu muku usamljenosti. Bog nas je opremio i sposobnošću i željom da imamo dublje veze sa ostalim ljudskim bićima, da zajednički doživljavamo životne radosti i tuge, da ohrabrujemo jedni druge, da veličamo jedni druge, da služimo jedni drugima: da „činimo život“ zajedno. To je blago koje Bog želi da imate.

Da, to će zahtevati da se prihвате neki rizici. Ali najveći rizik dolazi u *netraženju* zajednice. Kao što je K. S. Luis rekao:

Voli bilo šta i tvoje srce će sigurno biti stisnuto, a možda i slomljeno. Ako želite da budete sigurni da ga očuvate netaknutim, ne smete dati svoje srce nikome. ... Brižljivo se okupirajte hobijima i malim luksuzom: izbegnite sve komplikacije. Ali u tom kovčegu – sigurnom, mračnom, nepomičnom, zagušljivom – ono će se promeniti. Neće biti slomljeno: umesto toga postaće nesalomivo, neprobojno, neotkupljivo.¹³⁵

Ukratko, prednost je prevelika, a šteta previše strašna, ako se ne teži autentičnim odnosima. Ali kako da ih započnemo? Posledična prijateljstva su laka, ali dublji odnosi mogu biti mnogo izazovniji za pokretanje i održavanje. Povrh svega, mnogi ljudi su dozvolili da njihove sposobnosti za građenje odnosa atrofiraju tokom vremena, ako su ih uopšte ikada posedovali.

Pa, hajde da počnemo ovde i sada. Hajde da prestanemo da čekamo da se prijateljstvo prosto desi. Došlo je vreme da odložimo našu usamljenost i, neobično kao što zvuči, i postanemo krajnje svesni u pogledu izgrađivanja nekih odnosa. Sa Biblijom koja nam obezbeđuje vodstvo, hajde da se vratimo osnovama.

Šta su sastojci u prijateljstvu koje je bogato i stvarno, značajno i trajno, prisno i uzajamno ispunjava? Shvatio sam da postoji najmanje pet suštinskih sastojaka u izgrađivanju trajnih, sigurnih i zadovoljavajućih prijateljstava: afinitet, prihvatanje, autentičnost, pomoć i potvrđivanje.

Sastojak 1: Afinitet – veličanje onoga šta nam je zajedničko

Hemičari koriste termin *afinitet* da opišu privlačenje koje uzrokuju atomi da bi se vezali među sobom. U prijateljstvu, afinitet na svom najosnovnijem nivou je privlačnost između dvoje ljudi. *Sviđa* vam se druga osoba. Stari zavet opisuje kada je neugledan pastir po imenu David prvi put sreo carevog prvorodenog sina, koji se zvao Jonata. Od početka oni su gotovo jasno uživali jedan u drugom. Dobro su se slagali.

Lako je ispitati da li imate afinitet prema drugoj osobi: zamislite je kako ulazi u sobu gde vi radite neki posao. Koja je vaša trenutna reakcija? Ako se vaše raspoloženje razvedrilo, ako vam je osmeh došao na lice, ako ste srećno prekinuli vaš posao da je pozdravite, onda nedvosmisleno postoji afinitet između vas.

Ali za afinite postoji mnogo toga više od samog svidanja. Afinitet takođe ukazuje na uzajamne stvari koje ljudi dele. Na primer, „afinitet površinskog nivoa“ je kada delimo neko interesovanje ili aktivnost sa drugim pojedincem.

Možda oboje volimo da igramo golf ili tenis. Možda radimo neki posao zajedno. Možda su naša deca istog uzrasta i idu u istu školu. Mi uživamo da se sastajemo i da radimo na zajedničkim aktivnostima ili ka zajedničkom cilju, ali naš razgovor se obično okreće oko zadataka kojima se bavimo. Uglavnom razgovoramo o sigurnim predmetima.

Naši životi su puni ovakvih odnosa. Istraživanja pokazuju da prosečna osoba može imati nekoliko stotina ovakvih poznanstava, a da nema ništa loše u njima. Ali nije potrebno da obmanjujemo sebe razmišljanjem da su oni značajniji nego što jesu, jer ova krhka prijateljstva neizbežno se lome u stresnim situacijama.

„Ko ima prijatelja, valja da postupa prijateljski“ („Čovek sa mnogo prijatelja može propasti“ (engleski - NIV) – više odgovara nastavku teksta), upozorava Biblija, „jer ima prijatelja vernijih od brata.“¹³⁶ Ovde je pisac suprotstavio naše brojne odnose površinskog nivoa sa naših nekoliko, ali bliskijih prijateljstava i upozorava nas da kvantitet nije isto što i kvalitete.

Samo pitajte Lija Jakoku. On je rekao da najveće iznenađenje njegove karijere nije bilo kada je pucano na njega kao predsednika Fordove motorne kompanije; to je bilo nešto što se desilo naknadno. „Bio sam veoma jako povređen“, rekao je u svojoj autobiografiji. „Mogao sam da iskoristim telefonski poziv od nekoga ko je znao da kaže: ‘Hajdemo na kafu.’ Ali većina mojih prijatelja me je napustila. To je bio najveći šok u mom životu.“¹³⁷

Ovi odnosi su očigledno bili zasnovani na afinitetu površinskog nivoa, koji su samo imali zajedničko radno mesto i delili ceiljeve korporacije, pa kada je došla stresna situacija – *cap!* – prijateljstvo se raspalo. Ali „prijatelj koji je verniji od brata“ je neko sa kim delimo „afinitete dubokog nivoa“. U takvim slučajevima, zajedničke stvari nisu samo neka aktivnost, to su zajedničke vrednosti. Imamo saglasnost u pogledu naših osnovnih verovanja. Ne samo da pričamo o zadacima koje zajedno obavljamo; delimo osećanja i lična iskustva. Povezani smo na mnogo višem nivou.

Srce kuca u skladu

Biblija kaže da „duša Jonatanova prionu za dušu Davidovu“¹³⁸ U svojoj knjizi *Kvalitetno prijateljstvo*, Geri Inrig ukazuje: „Reč *isprepletala* je od koristi, jer nas podseća da se zajedno prepliću stvari koje su iste prirode. Jonatan i David su bili ljudi koji su imali mnogo zajedničkog.“¹³⁹ Njihove duše su bile upletene, jer su delili duboku ljubav k Bogu. To je bila osnova njihovog prijateljstva.

Poenta, rekao je Inrig, je ovo: „*Kvalitet prijateljstva je skoro uvek određen kvalitetom onoga šta nas sjedinjuje.*“¹⁴⁰ To znači da ako je naša zajednička spona neka aktivnost, sport ili poslovni poduhvat, verovatno će rezultat biti afinitet površinskog nivoa. Ali ako se zajednička spona sastoji dubokih protkanih vrednosti, u najmanju ruku postoji mogućnost mnogo bližeg vezivanja. Možemo imati samo mali broj ovakvih prijateljstava, ali ona su takva da donose najveće nagrade.

Imao sam sve vrste prijateljstava u svom životu, ali daleko najbolje ispunjenje je bilo u onima u kojima je naše zajedništvo bilo Hristos. To su ona u kojima smo delili suštinu naših duša, imali smo zajedničku vernost Isusu, molili smo se zajedno i davali jedan drugome pobožan savet i ohrabrenje, a naša srca su kucala skladno za ciljeve carstva.

Za trenutak prođite kroz svoj mentalni podsetnik u vezi odnosa. Upitajte se kod svakog slučaja: „Šta su naše zajedničke stvari? Ako uklonimo aktivnost koju delimo, da li bi naš odnos uvenuo? Ili da li imamo potencijala da idemo još dublje, jer delimo zajedničke vrednosti?“

I ako tražite novi odnos s nadanjima da da ćete se spustiti do dubokog korenja, pokušajte sa traženjem među onima koji imaju ista suštinska verovanja. Zato crkva koja je živa, autentična i u kojoj ima ljubavi daje odlično okruženje za pronalaženje druga vašoj duši.

Ne samo da ćete krenuti sa zajedničkim skupom vrednosti, nego i sama priroda hrišćanstva ohrabruje poštenje, hrabrenje, iskrenost i brigu što se kombinuje za dobijanje važnog prijateljstva.

Sastojak 2: Prihvatanje – odnos na „kako jeste“ osnovi

„Zato primajte jedan drugoga“, zalagao se apostol Pavle, „kao što i Hristos primi vas.“¹⁴¹ Kako je on to uradio? *Bezuslovno.*

„Moramo odlučiti da razvijemo prijateljstva u kojima ne zahtevamo ništa za uzvrat. Ljubav, da bi delovala, mora biti безусловna“, kazao je Ted Engstrom u *Umetnosti prijateljstva*. „Kao što Bog prihvata nas na „kako jeste“ osnovi, tako, takođe, mi moramo da stupimo u prijateljstvo zasnovano na prihvatanju drugih osoba безусловno u odnosu.“¹⁴²

Geri Inrig, koji je opsežno pisao o prijateljstvu, priča priču nekih roditelja na Istočnoj obali koji su dobili telefonski poziv od njihovog sina tokom Korejskog rata. Bili su uznemireni, jer ništa nisu čuli o njemu mnogo meseci. Rekao je da je u San Francisku na svom putu kući.

„Mama, samo želim da znaš da sa sobom kući dovodim prijatelja“, rekao je. „Bio je ranjen veoma loše i ima samo jedno oko, jednu ruku i jednu nogu. Svakako bih voleo da on živi sa nama.“

„Svakako, sine“, odgovorila je njegova majka. „Čini se da kao da je hrabar čovek. Možemo naći sobu za njega za neko vreme.“

„Mama, ne razumeš. Ja želim da on dođe da živi sa nama.“

„Dobro, u redu“, konačno je rekla. „Mogli da pokušamo to na šest meseci ili tako nešto.“

„Ne, mama, ja želim da on ostane za stalno. Potrebni smo mu. Samo ima jedno oko, jednu ruku i jednu nogu. Stvarno je u teškom stanju.“

Tu je majka izgubila strpljenje. „Sine, ti si nerealan u pogledu toga. Emotivan si, jer si bio u ratu. Taj mladić će ti biti teret i stalan problem za sve nas. Budi razuman.“

Veza se prekinula. Sledećeg dana roditelji su primili telegram: njihov sin je izvršio samoubistvo. Nedelju dana kasnije roditelji su

primili telo. S visine su gledali s neopisivom tugom na leš njihovog sina – koji je imao jedno oko, jednu ruku i jednu nogu.¹⁴³

Čak i sa našim invaliditetima, karakternim manama, nedostacima, nesigurnostima i nezrelošću, ne žele li svi među nama da budu prihvaćeni po onome šta smo mi? Nije li nam potrebno da znamo da nas neko prehvata zato što to želi, a ne zato što za to ima neki razlog?

Dejvid W. Smit opisuje plaketu koja definiše prijateljstvo na ovaj način: „Prijatelj je neko ko vas zna onakvima kakvi ste, shvata gde ste bili, prihvata šta ćete postati i još vas blago poziva da rastete.”¹⁴⁴

Ali naše prirodna sklonost nije da prihvatamo ljude. Pokazujemo tendenciju da budemo kao religiozne vođe Isusovog vremena, koji su bili brzo da osude, kritikuju i izbegavaju druge. Kao i oni, želimo da nam se drugi ljudi povinuju, pa postavimo male testove da vidimo da li odgovaraju uslovima.

Ipak, u Pričama Solomonovim se kaže: „U svako doba ljubi prijatelj.”¹⁴⁵ Ovo ne znači da se slažemo sa moralnim omaškama naših prijatelja ili odobravamo njihove karakterne mane. Umesto toga, to znači da sledimo Hristov primer brige za same ljude dok im pružamo naklonost.

Jedne noći večerao sam sa prijateljem, koji nije iz grada, koga nisam video prilično dugo. Tokom našeg razgovora priznao mi je da je prevario svoju ženu. Zbog toga se osećao opustošeno i mi smo diskutovali o toj stvari naširoko. Na kraju on je dao jedan veoma interesantan komentar: „Li, nemoj nikome da pričaš o ovome. Čak ni Lesli. Ne bih želeo da ona misli loše o meni.”

Bilo mi je fascinirano da nije brinuo da ja loše mislim o njemu. Razlog je bio da smo mi prijatelji i unutar date situacije našeg odnosa on se mogao osećati sigurnim i prihvaćenim, jer sam u prošlosti ja priznao svoje pogreške njemu i on me je, ipak, prihvatio.

„Braćo, ako i upadne čovek u kakav greh”, kaže Biblija, „vi duhovni ispravljajte takvog duhom krotosti, *čuvajući sebe* da i ti ne budeš iskušen.”¹⁴⁶

Istina je da smo sposobniji da prihvatimo druge ako ostanemo u kontaktu sa sopstvenim pogreškama, nedostacima i veoma lošim postupcima. Lakše je pružiti ruku prihvatanja prijatelju ako zamislimo da se naša druga ruka istovremeno pruža da primi prihvatanje i oprostjenje od Hrista za naše sopstvene grehe.

Kada ocenjujete svoj život u odnosima, upitajte se kakav stav unosite u svoja prijateljstva – kritički i osuđivački ili prihvatajući i milostiv? Da li pokušavate da primorate druge ljude da se povinuju svim vašim mišljenjima ili ste srećni što su drugačiji od vas?

„Kada tražimo da Sveti Duh zameni naš bojažljiv, kritički stav, koji teži da procenjuje i odbaci ljude, njegovom ljubavlju, koja čezne da ih prihvati, imaćemo novi i osobađajući doživljaj u odnosu sa ljudima”, kaže Inrig.¹⁴⁷

Sastojak 3: Autentičnost – osećati se dovoljno sigurno da bi bili pravi

U nekom smislu, ako će odnos obuhvatiti više od čeprkanja po površini, oboje ćete uroniti duboko u život jednog drugom. Autentični odnosi su okarakterisani otkrivanjem sebe, otvorenošću, čestitošću i ranjivošću. Postoji jedna rastuća doslednost između onoga što nam se sviđa u pripadanju i kako se ponašamo u međusobnom prisustvu.

Isus je pokazao autentičnost u odnosu sa svojim učenicima. Na primer, razmislite kako je ranjiv bio svemoćni Sin Božiji kada je priznao svojim najbližim prijateljima u Getsimanskom vrtu: „Žalosna je duša moja do smrti.”¹⁴⁸

Autentičnost počinje kada jedna osoba u odnosu pošalje probni balon obelodanjujući deo stvarnog sebe i onda oprezno posmatra da vidi kako drugi pojedinac reaguje. Ako postoji podrška, ohrabrivanje i lično otvaranje, on je sposoban da nastavi duž tog puta ka dubljem prijateljstvu. Ako ne, on će se povući na sigurno, ali površno stanovište.

Pre nekoliko godina bio sam deo grupe ljudi koja se za doručak skupljala zajedno svakog subotnjeg jutra. Voleli smo da mislimo da imamo duboke odnose, ali kada biste slušali naše razgovore, videli bi da smo uglavnom pričali o „da Bersima”, „da Bulsima”, „da Kabsima” i „da Hoksima”.¹⁴⁹ (Ej, ovo je Čikago!)

Jednog dana jedan momak je bio tih. Rutinski smo ga pitali kako idu stvari, očekujući smešak i jednostavno: „Dobro, kako je kod tebe?” Umesto toga, on je izvalio: „Momci, moj brak se raspao i ja ne znam šta da radim!” Bio sam tako šokiran da sam umalo ispustio svoj tost. Jednim potezom slomio naš grupni površinski

slajd. Iznenada počeli smo da se okupljamo oko njega, moleći se za njega i otkrivajući stvari o sebi koje smo zataškali u prošlost. Ovo iskustvo nas je zbližilo zajedno kao što nikada pre nismo bili i to je zauvek promenilo dinamiku naše grupe. Rizik jedne osobe potšuno je promenio naše odnose.

Ići dalje zahteva otvaranje. Otvorenost bi trebalo da bude odgovarajuća, jednaka i postepena, i trebalo bi da dođe posle poverenja, a prisnost da bude uspostavljena, ali u određenom trenutku treba da dođe ili će odnos ostati plitak i krajnje neostvaren.

Kada ste previše neprozirni

Međutim, važno je biti svestan da postoje opasnosti sa otkrivanjem na oba kraja kontinuuma providnosti. U jednoj krajnosti su oni koji se na smrt boje da budu autentični sa svojim prijateljima. Ovi ljudi su često odlični u okretanju leđa i upuštanju u vešto šegačenje, ali oni namerno skliznu iz prilike da odu dublje u sledećem koraku.

Obično je uzrok strah. Oni se boje da će ljudi doznati da nisu tako duhovni kao što se pretvaraju da jesu. Postoji strah od zbunjenosti, odbacivanja, otkrivanja nečega što bi se kasnije moglo koristiti protiv njih i od pojave koja se zove „obrnuti halo efekat”.

„Halo efekat” je kada neka osoba pokazuje sposobnost u nekoj oblasti života i ljudi pretpostavljaju – često bez realne osnove – da je on ili ona jednako sposoban u drugim oblastima. Na primer, ljudi mogu da daju veliki značaj političkim mišljenjima nekog glumca samo zato što on stekao ugled u filmovima. Nekako, sposobnost da ima glavnu ulogu u nekom programu učini da ljudi pretpostavljaju da on mora da zna nešto o spoljnoj politici.

Prema Džerardu Igenju, „obrnuti halo efekat” je kada ljudi zaključuju o mani neke osobe i pretpostavljaju – opet, možda bez realne osnove – da ta osoba slično pravi greške u drugim oblastima života. Tako ljudi opaze da bi neki advokat koji je priznao neku bračnu manu mogao, takođe, da ima nedostatak sposobnosti u svojoj pravnoj praksi. Intuitivan strah od ove pojave može uzrokovati da se ljudi uzdržavaju od potpunog otkrivanja problema sa kojima se bore.¹⁵⁰

Neki ljudi žive cele živote na ovako neprozirnom kraju kontinuuma providnosti. Pisac Džadson Svihart opisao je njihov život:

Neki ljudi su kao srednjovekovni zamak. Njihovi visoki zidovi ih drže bezbednim od povreda. Oni se emocionalno brane ne dozvoljavajući razmenu osećanja sa drugima. Niko ne može da uđe. Oni su sigurni od napada. Međutim, pregled stanja posjednika zatiče ga usamljenim, kako sam klopama zamkom. Stanovnik zamka je sebe učinio zatvorenikom. Njemu ili njoj je potrebno da oseti da ga neko voli, ali zidovi su tako visoki da je teško da dopre van njih ili bilo kom drugom da dopre unutra.¹⁵¹

Možete se spasiti od samonametnute izolacije, ali to znači preuzimanje rizika slanjem probnog balona u odnosu – a ako preduzmete taj strašni korak, možete se opeći. Neki od vaših najgorih strahova se mogu ostvariti. To je realnost. Ipak, neophodno krenuti duž kontinuuma ka većoj prozirnosti, ako ikada želite da požanjete koristi učestvovanja u istinskoj zajednici sa drugima.

Kada ste previše prozirni

Sa druge strane, neki ljudi su na suprotnoj strani krajnosti kontinuuma providnosti. Oni su voajeri u odnosima. Oni vam kažu previše, prerano u vašem prijateljstvu. Zapravo, izgleda da ne mogu da prestanu da pričaju o svojoj prošlosti, svojim tajnama, svojim osećanjima, svojim ranama i svojim unutrašnjim borbama.

Vrlo brzo, umesto prijateljstva imate terapiju koja traje, koja vam može biti frustrirajuća ako se ne osećate sposobni da pomognete, i frustrirajuća drugoj osobi, jer ne dobija profesionalni odgovor koji joj je potreban.

Neadekvatna otvorenost može postepeno uništiti odnose i često je znak da je toj osobi potreban iskusan i pobožan savetnik pored prijatelja. Evo nekih pokazatelja da ste otišli predaleko na ovaj kraj kotinuuma:

- Vaš nivo otkrivanja je stalno neproporcionalan u odnosu na drugu osobu.
- Vaši razgovori se hronično usredsređuju na vaše davnašnje povrede, umesto na sadašnjost i budućnost

- Vaše otvaranje odguruje drugu osobu, umesto da je privlači bliže vama.

Na sredini kontinuuma providnosti nalazimo najzdravije i najuravnoteženije odnose. Pa, kako možete početi da ostvarujete autentičnu ravnotežu? Shvatio sam da je poštena iskrenost najbolja politika.

Ako imate površinske odnose za koje mislite da je vreme da se prodube, preduzmite iskren razgovor u kojem ćete reći: „Zaista cenim naše prijateljstvo. Upoznali smo jedan drugog i tokom meseci izgradili poverenje. Ali sada mislim da je vreme da idemo ispod površine. Spreman sam da obećam poverljivost, da te prihvatim kakav jesi, da ti ostanem veran i da budem iskren o tome ko sam ja. Pa, šta kažeš na to da stvarno otvorimo svoje živote jedno drugom – na obostranu korist?“

Ako postoji slaganje, počnite da rizikujete ranjivost korak po korak. I kada vaš prijatelj uzvratiti, slušajte ga pažljivo, osećajno i ponudite ohrabrenje. Procenite kako to ide. Radite zajedno da postepeno izgradite sigurno mesto gde će svako od vas osećati slobodu da bude iskren u pogledu svojih emocija, svojih borbi, svojih sumnji, svojih strahova i svojih težnji.

Još jednom razmislite o svom podsetniku za odnose. Pronađite neka od prijateljstava koja vam najviše obećavaju. Da li je moguće da neko vaše površno poznanstvo potajno čeka na vas da učinite prvi korak na putovanju ka mnogo autentičnijem odnosu? Ako je tako, preuzmite rizik. Idite u posetu. Budite zajedno.

Napred – pobegnite iz vašeg zamka.

Sastojak 4: *Pomoć* – stavite prijatelja na prvo mesto

Prijatelji pomažu prijateljima da rastu, sazru, izgrade se i postanu sčesto što mogu da budu. Oni izvlače najbolje jedni iz drugih. Služe jedan drugome. „Volite jedan drugoga bratskom ljubavlju“, kaže apostol Pavle. „Poštujte jedan drugoga više nego sebe.“¹⁵²

U previše slučajeva ljudi uđu u odnose sa potpuno sebičnim planom. Da je Galileo bio rođen u eksploziji nataliteta, neko je jednom rekao, zaključio bi da se Sunce okreće oko njega – i, nažalost, svi mi delimo takav egocentričan stav u nekom stepenu. Ali kada započemo prijateljstvo sa određenim ciljem zadovoljavanja naših ličnih emocionalnih i psiholoških potreba, neizostavno završavamo razočarani.

Ipak, ovo je ironija: kada je naš cilj na početku da zadovoljimo potrebe *druge* osobe – da ojačamo, služimo i podržimo našeg prijatelja – onda gotovo uvek završavamo korišću na duge staze. Buker T. Vošington je rekao: „Me možete čoveka držati dole ako dole ne stojite sa njim.“ A i druga strana ovoga je istina: ako podignete nekog drugog, shvatićete da ste i sami podignuti.

„Dovoljeno vam je da zadržite samo ono što svesno date“, primećuje Ted Engstrom. „Dajte svoje prijateljstvo i za uzvrat ćete dobiti primiti prijateljstvo. Dajte sebe i dobićete mnogo puta ‘bolje’ sebe.“¹⁵³

Tako je dobar prilaz produbljivanju prijateljstva imati otvoren razgovor u kojem pitate: „Šta mogu da uradim da bih ti bio bolji prijatelj? Kako mogu da ti poslužim bolje? Kako mogu da ti pomognem da ostvariš potencijale koje je Bog usadio u tebe?“

Govoriti istinu u ljubavi

Jedan način kako možemo našim prijateljima je putem odgovornosti. Postoji izreka koja kaže: „Gvožđe se gvožđem oštiri, tako čovek oštiri lice prijatelja svojega.“¹⁵⁴ Prijatelj drži prijatelja na oštirci ličnog rasta, nadgledajući njegov napredak i spreman da govori mu istinu u ljubavi, čak i kada to znači suočavanje.

Evo kako se to radi: Tokom razgovora sa svojim bliskim prijateljima, svaki od nas je delio oblasti života u kojima je bilo najverovatnije da ćemo biti dovedeni u iskušenje i onima u kojima smo najviše želeli da se razvijamo.

Onda smo, s vremena na vreme, pitali jedan drugoga kako se ponašamo u ovim posebnim oblastima. Puštali smo da prođe vreme da slušamo i ispitujemo.

Naučnici su vršili ispitivanja u fabrikama i zaključili da kada su radnici svesni da ih posmatraju, kvalitet i kvantite njihovog učinka raste. Ako sam bio iskren sa svojim prijateljima u pogledu oblasti u kojima je potrebno da se čuvam i napredujem i ako znam da će me sledeći put kada se sretnemo pogledati u oči i pitati me kako se nosim sa njima, bići motivisan da izbegnem ono što je potrebno da izbegnem, a takođe i moji prijatelji.

Čak Svindol je definisao ovu odgovornost na sledeći način: „To uključuje spremnost da objasnimo neke postupke; da budemo otvoreni, nezaštićeni i bez odbrane u pogledu nekih motiva; da odgovaramo za neki život; da obezbeđujemo razloge zašto.“

Sve ovo je potrebno učiniti u kontekstu sredine podrške i brige. Inače, odgovornost može postati legalističko i nadziruće nametanje. A da bi odgovornost bila efikasna trebalo bi da bude tražena, nikada nametnuta.

Bilo je slučajeva kada sam imao prijatelja koji se neumoljivo sukobljavao sa mnom kada sam bio u opasnosti da zalutam s puta. Bio sam prijemčiv za tu vrstu korekcije i čak zahvalan za to. Zašto? Jer sam bio uveren da je u srcu imao moj najbolji interes. Znam da brine da mi bude dobro i da želi najbolje meni i mojoj porodici. S takvom vrstom stava prijatelj me može reći bilo šta što je potrebno da čujem.

Ali evo upozorenja: ako shvatite da uživate u procesu konfrontacije s vašim prijateljem, onda prestanite i proverite srce. Možete mu govoriti istinu, ali da li to zaista radite u ljubavi?

Sastojak 5: *Potvrđivanje* – bodrite svog prijatelja

Još jedan kako možemo pomoći prijatelju je kroz potvrđivanje. „Ljudi imaju tendenciju da postanu ono za šta ih ohrabrujete da budu“, rekao je D. L. Mudi, „ne ono šta im zanovetate da budu.“

Kao prijatelj, vi ste strateški postavljeni i životu druge osobe da ga strastveno bodrite. U stvari, jedan od razloga da smo moj bliski prijatelj Mark Mitlberg i ja toliko napredovali je taj što smo jedan drugom bili najveća podrška. Ja imam više poverenja njega, nego što on ima u sebe, a tako i on oseća u pogledu mene. To upućuje na izvanrednu kombinaciju!

„Potvrđivanje postaje proces ohrabrivanja koji pokreće vašeg prijatelja da koristi sve svoje snage da stigne na najviši nivo produktivnosti i kreativnosti“, rekao je Džim Konvej.¹⁵⁵

Ali, dodao je on, ponekad postoje podzemni faktori koji nas ometaju da potvrđujemo druge. Možda vas vaše životno iskustvo nije naučilo da spontano ohrabrujete druge, možda imate nespremnost da im oprostite za neki raniju uvredu ili bi to moglo da bude da osećate suparnike u njima i da imate podsvesnu želju da ih oborite. Ironično, osoba koja je loša u potvrđivanju drugih često je nije sigurna u sebe, jer *joj* je potrebno da bude potvrđena!¹⁵⁶

Ali ako ste određeni u svom potvrđivanju i dosledno ga nudite, isticanjem pozitivnog i konstruktivnim odnosom prema negativnom, možete uliti sigurnost i hrabrost vašim prijateljima da idu korak dalje u svojim naporima.

Pa, kada ste poslednji put rekli svom najbližim prijateljima koliko vam znače? Koliko je prošlo od kada ste im predložili viziju onoga što verujete da bi Bog mogao da ostvari kroz njihove jedinstvene talente, karaktere i temperature? Kada ste poslednji put bili njihov najglasniji i najuporniji navijač?

Kada propustimo da kažemo reči

Odsustvo potvrđivanja može duboko da poseće. Znam to iz ličnog iskustva. Kao dete, žudeo sam da čujem da mi moj tata kaže da mu značim. Žudeo sam da ga čujem da kaže: „Li, ponosim se tobom. Ti si meni nešto zaista posebno. Sine, stvarno volim to što si ti.“

Kada pogledam unazad, pretpostavljam da je on pokušavao da mi saopšti ova osećanja na drugačiji način, ali meni je bilo potrebno da *čujem* to od njega, a nisam. To je stvorilo ranu u meni koju sam konačno pokušao da izlečim preteranim radom dok sam stremio da zaslužim poštovanje koje mi je od njega bilo tako potrebno.

Moj tata je umro 1979. godine dok sam bio na pravnom fakultetu. Doleteo sam nazad za bdenje, sedeći do zida. A onda se desila neverovatna stvar.

Jedan po jedan stalna struja prijatelja mog oca, nikoga od onih koje sam poznavao, svračali su da me pozdrave. Ono što me je zaprepastilo bilo je šta su govorili: „Da li ste vi Vilijev sin? O, on je bio tako ponosan na vas. Hvalisao se vama sve vreme. Kada ste otišli na pravni fakultet u Jejl, prosto je treperio. Kada bi se vaše ime pojavilo u *Tribjuni*, uvek ga je svima pokazivao. Nije mogao da prestane da priča o vama! Bili ste tako važan deo njegovog života.“

Seo sam ošamućen. Nisam imao pojma da moj tata to tako oseća. Nije mi rekao. Trebalo je da čekam do njegove smrti da bih to saznao. I pitao sam se šta bi se desilo sa našim odnosom da mi je to rekao sam dok smo još imali zajedničko vreme.

Ovo je pouka: šta god radili, nikada ne pretpostavljajte da vaš prijatelj – ili vaš supružnik i deca, u tom slučaj – znaju šta osećate prema njima. Svakom je potrebno da se kaže s vremena na vreme. *Pa, recite im. Ako ne uradite ništa drugo kao posledicu ovog poglavlja, recite im. Napišite im pismo, nazivite ih, pozovite ih na kafu. Molim vas, ne odlažite to da ne završite sa žaljenjem zbog svog oklevanja.*

Afinitet, prihvatanje, autentičnost i pomoć, sve su to važni sastojci u receptu za bogate odnose, ali potvrđivanje – pa, reći ću vam nešto: to je začim. Neće te ih želiti bez toga.

DVA IZBORA, DVA ISHODA

U 8:23 uveče, 24. marta 1992. godine, bil je predavao razredu o marketingu na Harper Koledžu u Palatinu, u Ilinoisu, kada je njegova gornja aorta sama od sebe pukla.

Bol ga je stisnuo. Boja se povukla s njegovog lica. Jedan student je pozvao lekare i Bil su brzo odvezli u bolnicu, onda odmah prebacili na drugo odeljenje za hitnu operaciju za sedam sati. Sanse su bile samo jedan prema pedeset da će se izvući živ.

Pre nego što je operacija uopšte počela, njegovi prijatelji su stigli u bolnicu. Prvo jedan, onda dva, onda pet i konačno petnaest njih se skupilo zajedno da se intenzivno mole. Tešili su njegovu ženu i decu. I te noći, sva petnaestorica kampovala je u i oko njegove sobe da bi mogli da budu blizu njemu i njegovoj porodici tokom njihove krize.

Čudom, Bil je preživeo. I izašao sa još većom zahvalnošću za prijateljstva. Tokom godina, Bil se posvetio gajenju bliskih i autentičnih odnosa sa drugim hrišćanima. Ovi prijatelji su doneli bogat doživljaj i uživanje njegovom životu, kao što je i on njihovim. U vreme svoje potrebe bilo mu je drago što je napravio to ulaganje.

(Ovde nešto fali. Logički se ne nastavlja.)

Kakva suprotnost u odnosu na njegov. Bio je, takođe, hrišćanin, ali nikada nije otvorio svoj život drugima na neki značajan način. Nikada nije ispružio ruku da „živi život“ u zajednici. Ostao je na neprozirnom kraju kontinuuma otvorenosti, provodeći svoje vreme klopajući sam po svom zamku, čitav i siguran, neokrvavljen sukobima, ali, takođe, nedodirnut preobraćujućom čari duboko i trajnog prijateljstva.

Pošto je umro desila se kratka služba na njegovom grobu. Bil i njegova žena su bili prisutni, ali ono što ih je pogodilo je bilo ovo: u ogromnom trošku groblja, oni su bili jedini koji su se pojavili. To je bilo zavešćenje života bez prijatelja.

Govoreći iskreno, vi imate izbor. Bog vam je dao želju i sposobnost da stupite u zajednicu sa drugima i, pomoću toga, zabijete kolac kroz usamljenost koja bi drugačije pomračila vaš život. To je zastrašujuće, to je rizično, to oduzima vreme, to je zbrkano, to je frustrirajuće. A to je vredno toga.

Samo pitajte Bila.

NEČUVENA IZJAVA #9

BOŽIJA PRAVILA O SEKSU NAS MOGU OSLOBODITI

Pedesetih godina dvadesetog veka Amerika je bila uzdrmana skandalom kada je glumica Ingrid Bergman vanbračno zatrudnela. Tako je vreo bio požar ogorčenja da je bila proterana iz Holivuda.

Idemo brzo do devedestih godina dvadesetog veka.

Glumica Koni Seleka i Džon Teš, tada domaćin *Večerašnjeg provoda*, objavili su svoju veridbu – i uzgred pomenuli da *neće* imati polni odnos pre dana svog venčanja.

Rekacija: Holivud je bio zaprepasčen. Magazin *Pipl* pljusnuo je priču na naslovnu stranu, sa naslovom: „TV zvezda se venčava za domaćina *VP* posle jednogodišnje romanse – ali bez seksa“. Kada se Teš pojavio uživo u šou Mora Povičeva, Povič nije bio u stanju da sakrije svoju nevericu.

„Džone!“, rekao je, „U današnje vreme niste ranije konzumirali vaš brak?“

Teš je odmahnuo glavom. „Nije li komentar naše zajednice“, odgovorio je, „da se na nemanje seksa pre braka gleda kao na dobar posao?“

Stavovi prema seksu su se okrenuli naopako u poslednjim decenijama. Ali razlog nije to što su ljudi izgubili jasnoću o tome šta Biblija uči, da bi seksualno izražavanje trebalo zadržati za čoveka i ženu koji su se venčali jedno za drugo. Najvećim delom ljudi su veoma svesni da je to biblijski stav.

Umesto toga, iako Bog može biti sveznajuć i svemoćan, iako je on sigurno svet i milostiv, ljudi uglavnom veruju da je istina o ovoj stvari, kada se dođe do seksa, da mi to zaista znamo bolje od njega. Neki ljudi bi stvarno izašli pravo i tako *rekli* i ponašanjem pokazali da je to njihovo uverenje.

Oni razmišljaju za sebe: „Biblija je sigurno zastarela i staromodna kada se radi o seksu, zar ne? To je usko i represivno gledište, i što je još gore, politički neispravno. Takva vrsta strogih pravila je mogla da deluje pre dve hiljade godina kada su ljudi bili primitivni, ali danas – pa, mi smo mnogo obrazovaniji i prosvetljeniji. A ja mislim da sam dovoljno pametan shvatim šta je najbolje za mene.“

Možemo videti da se ovo neutvrđeno mišljenje odigralo u mnogim arenama – naročito Holivudu.

SVETLA, KAMERA, AKCIJA!

Kada je film *Beskrajna ljubav* izazvao komešanje zbog načina kako je prikazao seksualno buđenje – i kasnije opsesije – dva tinejdžera, režiser je oštro branio svoj rad. „Ja ne ohrabrujem petnaestogodišnjake da vode ljubav“, insistirao je, „oni to svakako rade. *Ja im samo govorim da je to sasvim normalno.*“¹⁵⁷

Od sapunskih opera do bioskopskih filmova, od kablovske televizije do MTV-a, industrija zabave stimuliše popularnu kulturu u kojoj je stav da je sex van braka pozitivan, a ne negativan. Najvećim delom, Holivud oslikava usputni seks kao ništa više, nego normlan – i očekivan – napredak u odnosu.

Nekoliko gledalaca je izgleda podiglo obrvu kada je glavnokomandujući, koji je bio udovac, brzo položio u krevet živahnu političku konsultantkinju u filmu *Američki predsednik*. Prikazivači su se usredsredili na romansu – sigurno ne na nemoralnost – usamljene domaćice iz Ajove koja se prepustila brakolomnim uživanjima sa fotografom u poseti u filmu *Mostovi okruga Medison*.

U stvari, istraživanja pokazuju da je preko 90 procenata svih seksualnih odnosa na televiziji i na filmovima između ljudi koji nisu u braku. Pre nego što prosečni Amerikanac napuni osamnaest godina, on je bio svedok više od sedamdeset hiljada slika seksa ili sugerisanog snošaja između ljudi koji nisu venčani jedno za drugo.

Ipak, Holivud ostaje zemlja fantazije na više načina. Retko je televizijski program trepeo bilo kakve posledice zbog izbora da postane seksualno aktivan van braka. Nekoliko ih je zatrudnelo, nekoliko zaključilo bolest, nekoliko trpelo emocionalne traume.

I kada ličnost koja nije u braku *ostane* trudna – na primer, izmišljena novinarka Marfi Braun – njen život se jedva promeni. Nekako njena beba je dobijala negu od njenog molera ili prijatelja. Nekako je odojčce, retko, podizalo noću ili komplikovalo njen život. Nekako je dete raslo od odojčeta do deteta koje je prohodalo zaslepljujućom brzinom i sa minimumom nevolja.

Kakvu vrstu uticaja sve ovo ima na gledaoce? Nema sumnje da televizija igra značajnu ulogu u formiranju stavova, a zato i oni koji reklamiraju i političari ulažu milijarde dolara godišnje u reklame.

I roditelji mogu da posvedoče iz prve ruke o uticaju koji televizija ima na njihovu decu. Na primer, postoji priča o mami koja pita svog šestogodišnjeg sina u koje vreme bi voleo da dobije svoju poslepodnevnu užinu. On je odgovorio: „Četiri sata po istočnom, tri sata po zapadnom!“

Zadivljujuće je da je anketa *Lu Haris i kolege* otkrila da skoro pola američkih tinejdžera veruje televizija opisuje stvarnu sliku posledica predbračnog seksa! Kada čine svoje sopstvene odluke o tome da li da postanu seksualno aktivni, često gledaju televiziju da bi dobili signale – i ne vide ništa osim sjajnog zelenog svetla.

ONO ŠTO VIDITE MOŽE VAS POVREDITI

Ne samo da Holivud misli da zna više o seksu od Boga, nego i oni koji upražnjavaju pornografiju. Zabrinutost i nelagodnost koju osećaju kada nabavljaju materijal „za odrasle“ ukazuje da su bar generalno svesni da pornografija ne ide sa Božijim pečatom odobravanja.

Ali izgleda da je njihov stav: „Nema ništa stvarno loše u vezi nekog erotskog časopisa ili pornografskih filmova. Oni mogu začiniti moj seksualni život i ohrabriti zdravu žudnju za seksualnim odnosima. Pored toga, Bog je stvorio ljudsko telo, zar ne? Sve što činim je da se tome divim!“

Tako danas postoji više pornografskih prodavnica, nego Mekdonalds restorana. Video klubovi donose u naše komšiluke, a

kablovska televizija ubacuje u naše dnevne sobe samo materijala lošeg kvaliteta.

Prema istraživanju iz 1994. godine, skoro polovina američkih muškaraca i jedna od šest žena kupila je erotikse materijale u nekoliko prethodnih – a nije neobično da hrišćani učestvuju u tome, naročito putujući trgovci čiji hotelski televizor prikazuje filmove lake pornografije. Za mnoge, stav je: „Mogu da se nosim sa tim. Znam šta radim. Ono što vidite ne može vas povrediti.”

Ljudi koji odluče da imaju seks pre braka takođe govore da oni to bolje znaju od Boga. Sigurno nije tajna da predbračni seks prelazi spoljašnje granice Božijeg morala, ali mnogi ljudi iskreno veruju da znaju šta je najbolje.

Njihovo rasuđivanje se odvija ovako: „Zar nema smisla oprobati odnos pre nego što se predate drugoj osobi za ceo život? Ne biste investirali dvadeset hiljada dolara u nova kola bez prethodne probne vožnje, zar ne? Izgleda logično da je verovatnije da ćete imati bolji brak u budućnosti ako sada seksualno isprobate jedno drugo.”

Koliko su rasprostranjeni ovi stavovi? Samo sedam od sto žena rođenih između 1933. i 1942. godine je živelo sa momkom pre ulaska u brak; danas skoro dve trećine odraslih ima žive u vanbračnom odnosu pre braka.

Šta više, religiozni konzervativizam ne čini ljude imunim na seksualne eksperimente pre bračne postelje. Prema jednom skorašnjem istraživanju, skoro 20 procenata konzervativnih protestanata je imalo dvoje ili više ljubavnika u poslednjoj godini, procenat je neznatno viši nego kod katolika i protestanata glavne struje. Trideset sedam procenata konzervativnih protestanata, 40 procenata katolika i 43 posto protestanata glavne struje je imalo pet ili više seksualnih partnera od osamnaeste godine.¹⁵⁸

SEKS JE MNOGO VIŠE OD TELA NA TELO

Istina je to da su oni koji misle da znaju više o seksu od Boga uvedeni u jedan veoma destruktivan mit. Božija neverovatna tvrdnja je da naša seksualnost nije rezultat nekog evolucionog slučaja, nego ju je svesno i s ljubavlju stvorio od sam Bog – i da, Mori Poviču, čak i u današnje vreme, Otac još uvek zna najbolje.

Neobično kao što može zvučati, stvarno seksualno oslobođenje i istinska intimnost se nalaze unutar moralnih granica koje je Bog saosećajno projektovao za nas. U stvari, kao što će ovo poglavlje pokazati, poslednja istraživanja sociologa stalno iznova potvrđuju da je Božiji put najbolji put. To je još jedan važan delić potvrde da njegova mudrost zaista deluje.

Nažalost, presek svetog i senzualnog je tokom vekova bio plodno tle za pogrešna shvatanja. Hrišćani su stekli ugled preterano čednih i onih koji suzbijaju seksualne nagone – ugled koji je donekle opravdan pogrešnih pokušaja u prošlim vekovima da se seks proglašuje nužnim zlom. Ali ako koristimo Bibliju kao izvor, shvatamo da je Bog nameravao da seks bude divan i važan deo proceca spajanja između muža i žene. On to nije isplanirao samo za rađanje, nego i za zadovoljstvo, takođe.

Biblija kaže da seksualni odnos dovodi to toga da dvoje ljudi doživi jedinstveno jedinstvo.¹⁵⁹ Kada je naša seksualnost izražena u kontekstu ljubavi, učvršćivanja, ispunjenosti poverenjem i sigurnog okruženja braka, to postaje misteriozan matematički metod u kojem je jedan plus jedan jednako jedan.

U svojoj parafraziranoj Bibliji, Judžin Petereson izražava 1. Korinćanima 6:16, stih koji odjekuje ovim smislom, na ovaj način:

U seksu postoji više od samog kontakta tela sa telom. Koliko je seks duhovna misterija toliko je i fizički čin. Kao što je napisano u Pismu: „Dvoje postaje jedno.” pošto želimo da imamo duhovno jedinstvo sa svojim Gospodarem, ne smemo težiti vrsti seksa koja izbegava predavanje i intimnost, što nas ostavlja usamljenijima nego ikada – onoj vrsti seksa koja nikada ne može „postati jedno”.¹⁶⁰

Božija namera za muža i ženu je da uživaju životni, stalani i uzajamno zadovoljavajući fizički odnos. Pismo kaže muževima i ženama da njihova tela ne pripadaju samo njima samima, nego i njihovim supružnicima. Onda Biblija dodaje: „Ne zabranjujte se jedno od drugoga, već ako u dogovoru za vreme, da se postite i molite Bogu.”¹⁶¹

Znajući privlačnosti seksa i njegov potencijal za azloupotrebu, Bog je u svom saosećanju takođe povukao odgovarajuće granice kao način da nas zaštiti od bola. Mi prestupamo ove granice morala na sopstveni rizik – a postoje umnožavajući empirijski

podaci poslednjih godina da mi, kao društvo, sve više trpimo posledice ignorisanja ovih zapovesti.

ISTINA O POSLEDICAMA

U svetlu našeg kolektivnog iskustva tokom poslednjih nekoliko decenija ko ikad više može da posumnja da je Božiji prilaz seksu bolji od holivudskog? Posledice ovog neodgovornog neobaziranja industrije zabave su postepeno uništavanje moralnih osnova naše nacije – kao i njenog zdravlja – alarmantnom brzinom.

Na primer, televizija ne može opisati posledice pedeset sedam tipova bolesti koje se prenose seksualnim putem, ali naučnici saopštavaju da su one na nivou epidemije. Svaki dan novih 35,616 Amerikanaca pokupi jednu ovakvu opaku bolest. Ako se ova stopa nastavi, jedan od svaka četiri Amerikanca između petnaest i pedeset pet godina će oboleti od jedne od njih. Neke, kao herpes, neizlečive; druge izazivaju neplodnost; sida nosi smrtnu presudu.

Druga često smrtonosna bolest – rak grlića materica – takođe prenose neverni muževi. 1996. godine istraživači su utvrdili da žene pet do jedanaest puta verovatnije razviju ovu bolest ako njihovi supružnici imaju više seksualnih partnera. Ovo je zato što je rak grlića materice direktno povezan sa virusom koji se širi seksualnim odnosom. „U stvari, muž nosi kući rak svojoj ženi”, kaže jedan naučnik Džon Hopkins univerzitetske škole medicine.

Svetska zdravstvena organizacija procenjuje da postoji četvrt milijarde slučajeva seksualno prenešenih bolesti širom planete, a najmanje dvadeset dva milion ljudi širom sveta već nosi virus side. Dr Dejvid Pens, stručnjak za sidu, objavio je: „Mi smo zaista u ratu sa virusom veoma sposobnim za uništavanje naše civilizacije.”¹⁶²

Televizija se ne osvrće na to kako ove posledice prolaze kroz generacije. Čuli ste za užasnu epidemiju poliomielitisa 1950-ih? Samo 1996. godine, rodilo se više beba sa urođenim manama zbog seksom prenešenih bolesti, nego što je broj sve dece koja su bolovala od poliomielitisa tokom cele desetogodišnje epidemije. Svaki dan, rodi se oko hiljadu četrsto dece s virusom side; tri miliona ih je već umrlo od nje. Pored toga, UNICEF procenjuje da je skoro trideset miliona dece širom sveta postalo siročad zbog side u 1999. godini.

Pored toga, televizija retko prikazuje posledice neželjene trudnoće koja se dešava u predbračnom seksu. U prigradskoj srednjoj školi srednje klase niz put odakle ja ovo pišem, stotinu devojaka ostane zatrudni svake godine. To je prosek. U celoj zemlji, jedna tinejdžerka zatrudni svakih trideset sekundi, što je ukupno jedan milion godišnje. Cena za društvo: peocenjeno je hiljadu milijardi dolara za medicinske, socijalne i druge troškove tokom sledeće dve decenije.

Širom države 1,2 miliona beba se rodi bez očeva svake godine, a ova deca se suočavaju sa strašnim hendikepima u praktično svakoj oblasti života – socijalnoj, finansijskoj, emocionalnoj, u ponašanju, akademskoj, pa čak i u fizičkoj. Gube uzduž i popreko – a posledica je da društvo posrće.

Uprkos tome, tempo vanbračnih trudnoća se ubrzava. Dvoje od troje dece rođenih u 1996. godini će završiti živeći u domaćinstvu sa jednim roditeljem pre svog osamnaestog rođendana.

Dalje, televizija ne prikazuje traume koje trpe 1,2 miliona Amerikanci – uključujući četrsto hiljada tinejdžerki – koje okončaju svoju trudnoću abortusom svake godine.

Jedna studija je pokazalo da one mnogo verovatnije pokušavaju samoubistvo od drugih žena; u drugom istraživanju, psihijatri su saopštili negativne psihijatrijske manifestacije u 55 procenata žena koje su se podvrgle legalnim abortusima; a u drugoj studiji: „čak i one žene koje su imale snažnu podršku zakona da abortiraju, na svoje abortuse su reagovala sa žaljenjem, besom, znujonošću, strahom od osude, pa čak i sramom.”¹⁶³

Mnoge žive sa bolnim žaljenjem koje izgleda ne mogu da otklone. Jedan psihijatar i akušer iz Vašingtona koji je obavio hiljade abortusa kaže:

Mislim da svaka žena ... ima traumu pri uništavanju trudnoće ... Psihološka cena je plaćena ... Može biti otuđenja, može biti odbijanja za ljudsku toplinu, možda zakrećenja materinskog instinkta. Nešto se dešava na najdubljim nivoima ženske svesti kada uništi trudnoću. Znam to kao psihijatar.¹⁶⁴

Televizija ne prikazuje posledice seksualne predanosti, nodoljivog ponašanja koje uzrokuje da se trinaest miliona Amerikanaca upusti riskantne i samouništavajuće aktivnosti.

Televizija retko pokazuje emocionalno opustošenje koje se dešava kada vanbračnoj intimnosti sledi odbacivanjem. Ili sramotu, krivicu i slomljeno samopoštovanje koje može da opsedne osobu posle seksualnog susreta koji, za kratko vreme, zapali privlačan sjaj, ali onda pretvori u kocku leda.

Pitajte bilo kog dežurnog savetnika za samoubistva i on će vam reći da su najuobičajeniji pozivi u vezi prekinutih odnosa, naročito onih u kojima je seks bio uključen. Jedna studija pokazuje da je 85 procenata neudatih žena na psihijatrijskoj nezi bilo seksualno aktivno.

Holivud je poveo juriš u seksualnu revoluciju, a posledice se gomilaju svaki dan. Pre skoro dve hiljade godina apostol Pavle je napisao reči koje još odzvanjaju istinom: „Jer svaki greh koji čovek čini, osim tela je; a koji se kurva on greši svom telu.“¹⁶⁵

VISOKA CENA JEFTINOG ZADOVOLJSTVA

Postoji još jedna posledica seksa van braka koju televizija verovatno nikada neće pokazati: duhovni troškovi. Međutim, ovo može biti najbolnije od svega.

Biblija govori da naši prestupi uzrokuju odvojenost između nas i našeg svetog Boga.¹⁶⁶ Deo razloga zbog kojeg se to dešava je da su duboko u sebi ljudi svesni da ustaju protiv Boga kada biraju svoj put umesto njegovog.

Tako, ako se upuštaju u neodobren seks, oni prirodno zadiru od razgovaranja sa Bogom u molitvi, povlače se u obožavanje Njega i dolasku na pričešće, prestaju da čitaju Bibliju i prestaju da komuniciraju sa prijateljima koji su hrišćani, čiji moralni način života samo ističe njihov lični greh. Uče da zatvore uši za šapat Svetog Duha dok pokušava da ih odvraća od lutanja.

Kao posledica, njihov duhovni život se suši dok njihovo srce trne i postaje ravnodušno prema Bogu. Često, ono što je jednom bio bogat i uspešan odnos sa njim suši se dok se ne osećete potpuno duhovno sasušeni.

Ne postoji način da zasladimo ovo: Ljudi ne mogu biti usko vezani za Boga i u isto vreme svesno i prkosno kršiti Božije granice koje se tiču seksualnosti. Ne možete biti odvažni pobunjenik protiv njega i na bilo koji način i očekivati da doživite neometan rast u svom odnosu sa njim. To je strašna posledica za hrišćane.

Holivud može zataškati ove troškove, ali oni su stvarni, a Bog želi da nas odvoji od njih. Molim vas, shvatite ovo: Bog se ne protivi seksualnom grehu, jer ne želi da imamo zadovoljstvo; on se protivi na isti način kako se roditelji protive kada kola naglo skrenu prema njihovom detetu – iz brige ljubavi da spreče predstojeću povredu.

Šta bi trebalo da radimo? Jedna stvar je sigurna – ne možemo se sakriti od sveprožimajućih medija, ali možemo biti razboriti. Kada neki televizijski program, film ili muzički spot pokušaju da vas uvere da svako uživa u seksu izvan braka, da je preljuba u trendu, a vernost nije, da samo gubitnici i usamljenici (aren't out trolling) za jeftina zadovoljstva, nazovite to lažju kao što jeste.

Ospособite vašu decu shvate, pre nego što urade, vrednosti koje mediji prodaju, pa da nesvesno ne otkupe iskrivljene slike. Pomozite svojoj deci da izbegnu ono što se desilo jednoj devojčici koja je platila svojom čednošću i onda napisala: „Jednostavno nisam mogla da se nosim s onim što sam gledala na televiziji; bombardovanje nikada nije prestajalo i tako sam rekla: 'Kakva je razlika?'“¹⁶⁷

A kada se iskušenje prizove, kada vam se ubrizgaju hormoni i budete izmamljeni duž puta koji je Holivud tako privlačno opisao, zaustavite se za trenutak da izračunate troškove – psihičke, emocionalne, psihološke i duhovne posledice. Uporedite ove strašne negativnosti sa prolaznom i praznom pozitivnošću koja se nude. Dozvolite tome da vam pomogne da načinite izbor da ostanete unutar moralnog okvira koji je Bog stvorio za nas – jer, premda zvuči nečuveno, unutar tih ograničenja leži autentična seksualna sloboda.

OPASNOSTI VIZUALNE PRELJUBE

Šta bi Bog rekao potrošačima materijala „za odrasle“ koji misle da je to samo neškodljiv katalizator za oživljavanje vašeg seksualnog života? Mislim da bi im prosto rekao: „Ja znam bolje. Kada se zalažem da ostanete čisti od te stvari, to je zbog vaše lične koristi.“

Apostol Pavle kaže: „A dalje, braćo moja, šta je god istinito, šta je god pošteno, šta je god pravedno, šta je god prečisto, šta je

god preljubazno, šta je god slavno, i još ako ima koja vrlina, to mislite.“¹⁶⁸

Nije Bog zbunjen ljudskim telom koje stvorio. Nego ga je načinio da izrazi svoju seksualnost unutar odnosa u kojem se voli, predaje i koji je monogaman – kvaliteti koje pornografija oskrnavljuje svakom prilikom.

Pornografija oslikava svet u kojem je seks hladan, mehanički, prolazan, ponižavajuć i veoma nasilan. Dvadeset procenata pornografskih materijala opisuju dela seksualnog nasilja i silovanja, a taj postotak rapidno raste.

Neizbežno, te slike čine neosetljivim one koji ih gledaju, iskrivljujući njihovo razmišljanje, stavove i vrednosti. Profesor psihologije Vinsent Klajn rekao je šokiranost i odvratnost uskoro postaju uobičajene, onda podnošljive, onda prihvatljive, onda privlačne.“¹⁶⁹

U jednom istraživanju grupa prosečnih muškaraca izrazila je odvratnost prema seksualnom nasilju i pokazala sažaljenje prema žrtvama koje su bile zlostavljane. Ali posle gledanja pornografije njihovi stavovi su se promenili. Postali su lakomisleniji prema silovanju koje su gledali, kao prema nečemu što su žene zaslužile ili želele.

U 97 posto nasilne pornografije laž je da žene zapravo žele da budu maltretirane i da će uživati u tome. Drugo istraživanje, jednog kanadskog istraživača, ukazuje da čak i nenasilne pornografske slike mogu oslabiti stavove čoveka prema seksualnom nasilju.

A za one koji se pitaju da li postoji veza između pornografije i stvarnog izvršavanja nasilnih krivičnih dela, pogledajte šta se desilo u okrugu Pasko, na Floridi, gde je šerif primenio strogu kaznu od godinu dana za materijal „za odrasle“. Na kraju godine bilo je 53 procenta manje seksualnog nasilja u tom okrugu u poređenju sa drugim oblastima na Floridi. U međuvremenu, pisac Al Hafner je rekao: „Aljaska i Nevada imaju najviše stope silovanja od svih ostalih država – a, takođe, imaju najviše čitalaca pornografskih magazina.“¹⁷⁰

Ovo je bio zaključak bivšeg američkog načelnika sanitetske službe Evereta Kupa: „Verujem da imamo dovoljno dokaza da dovedemo u vezu pornografiju ... kao jednu vrstu 'saučesnika' antisocijalnih dela koja proizvode ozbiljne i duboko štetne rezultate.“¹⁷¹

Pornografija neće začiniti vaš seksualni život; zatrovaće ga. Ona unosi lažna poređenja, podstiče ljude da se ponašaju po fantazijama koje mogu uniziti njihove supruge, umesto da su potvrđene i cenjene i unosi rastrojstvo i sebičnost u taj odnos. „Pornografija pretvara žene i decu u objekte, komade mesa na jsvnoj izložbi“, rekao je Čak Kolson. „Pornografija dovodi ova ... stvorenja na nivo smeća. Pošto je to tako, to je ruganje Bogu koji im je dodelio ljudsko dostojanstvo.“¹⁷²

U svojoj knjizi *Hrišćani i seksom zalučena kultura*, Bil Hajbels je napisao da je Bog načinio seksualnost donosi pun ljubavi i intiman odnos u kojem postoji uzrastanje, komunikacija, deljenje, služenje, udvaranje i nežnost. Kada se ove vrednosti neguju u braku, one pobuđuju seksualno interesovanje. Ali

korišćenje pornografije izaziva kratak spoj u svemu tome. Smanjuje seksualne razmere braka na biološki podstaknut sportski događaj, i konačno ... više ne postoji mnogo isticanja ljubavnog dela braka. Jednom kada se to izvučje iz odnosa, srce i duša bračne seksualnosti su izgubljeni. Žena počinje da se oseća korišćenom i zlostavljano, a muškarac počinje da se oseća frustriranim i praznim. On počinje da misli da bi ga neki novi položaj, neka nova aktivnost ili, još bolje, neki novi partner ili partneri mogli osloboditi njegove frustracije i praznine.¹⁷³

Prečesto korišćenje pornografije može pokrenuti ljude na padanje ka sve bizarnijim materijalima, kao što je nizbrdno spuštanje onih koji se odaju drogama, kojima je potrebna sve jača i jača doza da bi dostigli iste visine. Ako ne mislite da bi pornografija mogla da bude psihološka predanost, onda razmotrite ovo pismo koje napisao čovek iz naše crkve:

Ja sam emocionalni invalid. Osakaćen sam svojom predanošću pornografiji. Ona je pralisala moj duhovni život, ona je izopćila moj pogled na svet, ona je iskrivila moj socijalni život, ona je napravila pustoš u mojoj emocionalnoj stabilnosti ... i jednostavno ne može da prestane ... Požuda me je pojela, a ipak nije zadovoljila ... [Pornografija] mi je obećala sve, nije uradila ništa.“¹⁷⁴

Bog bi nam rekao: „Verujte mi u ovome: slike koje puštate u svoj um neizbežno utiču na to ko postajete, kako delujete, kuda težite i šta osećate o sebi i drugima.“ Opet, Otac zna najbolje – i kao što smo videli, poslednja istraživanja ga podržavaju.

Ne mislite da je Bog pogrešio u svojoj stvari i da se nekako možete nevino baviti pornografijom dok ste čudesno nepristupačni na njene efekte. „Jer koji misli da stoji neka se čuva da ne padne“, upozorio je Pavle.¹⁷⁵

Pa, počistite kuću. Idite do tajnog skrovišta za časopise ili skrivene ostave s filmovima „za odrasle“ i bacite ih u kantu za smeće. Učinite to pre skliznete dublje – i pre nego što se vaša deca sapletu preko njih.

Razmotrite ovu zloslutnu statistiku: 70 posto pornografije konačno završi u rukama dece. Prosečna starost dodira sa ovim je trinaest i po godina. Ako ona može iskriviti gledište odraslih o seksualnosti – a istraživanja su više puta ustanovila da je tako – razmislite kakvo opustošenje može da bude u izvrtanju stavova vašeg sopstvenog deteta tokom kritičnog vremena kada se njegov bude formirao njegov seksualni identite.

„Imao sam pristup pornografskim časopisima svoga brata dok sam odrastao“, rekao mi jedan četrdesetpetogodišnji biznismen, „i to je toliko iskrivilo moj pogled na intimnost da do ovoga dana nisam bio u stanju da to u potpunosti ispravim. Ja još razmrsujem puteve na koje je to potkopalo moje odnose sa ženama. Osećam se kao da sam sabotiran kao dete.“

Za one koji osećaju neodoljivost upražnjavanja pornografije, važno je da pričaju sa nekim o tome. Ako to ne uradite, ona će zabijati svoje kandže sve dublje i dublje u vas. Recite prijatelju kojem verujete i zamolite ga da bude sa vama u toku oporavka. Ili razgovarajte o tome sa sveštenikom ili hrišćanskim savetnikom koji vam mogu pomoći da dođete do korena svoje zavisnosti pre nego što ona ošteti vaše odnose.

Ali najpre, raspravite to s Bogom. Kada je *Žurnal učenja* upitao svoje čitaoce kada su bili najbliži da podlegnu iskušenju, najveći broj odgovora – više nego osam od deset – je glasio da je to bilo kada nisu provodili dosta vremena sa Gospodom.

Ne dopustite da vaš zbunjenost u vezi pornografije nastavi da stvara klin između vas i Boga. Idi k njemu za pomoć – odmah.

MITOVI O „BRAKOVIMA NA PROBU“

Za one koji iskreno misle da je najbolje isprobaju odnos predbračnim seksom, verujem da bi Bog rekao: „Izlažeš sebe i celu svoju budućnost strašnoj opasnosti. Veruj mi, znam šta je najbolje za tebe.“

Godinama su se ljudi rugali biblijskom učenju o seksu, ali opet se socijalno istraživanje gomila na Božijoj strani. Kao što Rej Šort ukazuje u svojoj knjizi *Seks, ljubav ili zaljubljenost*:

- Ako mislite da zajednički život učiniti vaš mogući brak jačim, razmislite opet. Statistike pokazuju da je dva puta verovatnije da će se oni koji žive zajedno razvesti pošto se venčaju.

- Studije pokazuju da što više predbračnog seksa imate, verovatnoća je *manja* da ćete biti srećni u svom budućem braku i da je *verovatnije* da ćete vi ili vaš supružnik učiniti preljubu pošto se venčate. Njaverovatnije će izvršiti preljubu žena koja je učestvovala u predbračnom seksu.

- Dok parovi često misle da će predbračni seks ojačati njihov krajnji seksualni život kada se venčaju istraživanje pokazuje da je upravo suprotno istina. *Manje* je verovatno da će venčani parovi imati zadovoljavajuć seksualni život ako su pre toga živeli zajedno.¹⁷⁶

Neko drugo istraživanje je ustanovilo da će ženu verovatnije fizički više zlostavljati ljubavnik sa kojim živi, nego muž i da je pet puta verovatnije da će je na neželjen seksualni čin prisiliti dečko nego suprug. One žene koje su pre braka živele nekim čovek će verovatnije biti prisiljene na seks protiv svoje volje.

Robert Mouler, koji je opsežno pisao o braku, primetio je da je sam koncept „braka na probu“ preotivčan termin. „Po definiciji brak je isključivo, doživotno, stalno predanje“, kaže on. „Kako može nešto privremeno, nevezujuće i na neodređeno vreme da se smatra ispitom nečega što je upravo obrnuto?“ Dodao je da zajednički život stvara nepoverenje:

Kada parovi kažu: „Samo želimo da vidimo da li odgovaramo jedno drugom pre nego što se venčamo“, oni zapravo govore: „Imamo sumnje jedno u drugo kao u buduće partnere. I želimo brz i lak način da izađemo iz ovoga ako nam se ne sviđa.“ Možete li videti kakvu nesigurnost donosi seksualna aktivnost? To stavlja veliki upitnik iznad kreveta. „Da li je danas poslednji put kada ćemo voditi ljubav? Šta ako moj partner sretne nekoga mnogo zanimljivijeg? Ako ne zadovoljavam ili ne postizem standarde, da li je to kraj odnosa?“ Razlog zašto je seks u braku tako superiorniji od „seksa na probu“ je taj što su pitanja koja uznemiravaju parove koji žive zajedno već odgovorena.¹⁷⁷

Jedno od najiznenadjujućih istraživanja o ovom predmetu poslednjih godina objavili su 1994. godine istraživači na Čikaškom univerzitetu. Oni su intervjuisali 3.432 Amerikanca u pokušaju da dobiju što precizniji i što razumljiviji uvid u ljudsku seksualnost u našoj državi. Njihovi nalazi su tako miški slamaajući da su dobili senzacionalnu pažnju. Među njihovim zaključcima su bili:

- Oženjeni parovi su saopštili da su fizički najzadovoljniji i emocionalno najispunjeniji.
- Najniže stope zadovoljenja je bila muškarcima i ženama koji su sami – jedinicima koji su se osmelili da imaju najvreliji seks.
- Grupa koja ima najčešći seks nisu mladi i slobodni, nego oženjeni.
- Fizičko i emocionalno zadovoljenje počelo je da opada kada su ljudi imali više od jednog seksualnog partnera.¹⁷⁸

Naučnici su priznali da su bili naročito iznenađeni kada su njihovi podaci otkrili da su najdoslednije seksualno zadovoljne žene u državi bile konzervativne protestantkinje, a blisko su ih sledile katolkinje i protestantkinje glavne struje – sve od njih su imale značajno veću učestalost orgazma, nego one koje nisu usvojile religiju. Ali posle razmišljanja o tome, naučnici su došli do objašnjenja: može biti da oni koji slede biblijska učenja „čvrsto veruju u svetost braka i seksualnost kao izraz njihove ljubavi prema njihovim muževima.“¹⁷⁹

Šališ se!

Ovi istraživači su dodali da „uprkos popularnoj slici o moralno strogim konzervativnim protestantima, postoje bar posredni dokazi da ta slika može biti mit bar onoliko kao što se to odnosi na seksualni odnos.“¹⁸⁰

Stalno iznova postoje nezavisne potvrde sociologa da Božiji plan za našu seksualnost stvarno ima smisla. Ironično koliko može zvučati, istina je da nas njegove granice ne vezuju, nego nas oslobađaju da iskusimo intimnost u formi u kojoj ona najviše ispunjava.

Kao što je rekao istraživač sa Čikaškog univerziteta: „Naši rezultati mogu značiti da je ortodoksno gledište na romansu, udvaranje i seksualnost – možda gledište vaše mame – jedini put za sreću i seksualno zadovoljenje.“¹⁸¹ To, kažu naučnici, nije bilo ono šta su nameravali. Ali to je ono gde dokazi jasno ukazuju.

OPROŠTAJ I OČIŠĆENJE

Kada se radi o našoj seksualnosti, kao i u svim drugim oblastima našeg života, Bogu se može verovati. Mada naša seksualna strast može biti žarka, možemo verovati da će nas Bog osnažiti da živimo onu vrstu života kojom on želi da nas vodi. Mada iskušenja ima u obilju, možemo verovati Bogu da će nam pomoći da ne upadnemo u smaouništavajuće ponašanje. Oni sa seksualnom napetošću u braku mogu verovati Bogu da će ih on provesti kroz to. Žrtve seksualnog nasilja mogu verovati da će on nešno previti njihove emocionalne rane.

I mada smo svi seksualno lutali – bilo u mislima, rečima ili delima – takođe možemo verovati da je Božije praštanje uvek na raspolaganju svima koji to traže od njega. Mada seksualno loši postupci mogu ostaviti posebno ukorenjene mrlje srama, on nas može oribati kada se ponizno okrenemo njemu i priznamo naše presteupe radije nego da pokušamo da ih opravdamo.

Bog uživa – *apsolutno uživa* – u odgovaranju na onu vrstu molitve koju je car David izgovorio: „Operi me dobro od bezakonja mojega i od greha mojega očisti me.“¹⁸² Kada dođete njemu sa iskrenim zahtevom kao što je ovaj, on će vam oprostiti (što se dešava spolja i ponovo nas vraća u Božiji vidokrug) i očistiće vas (što se dešava unutar nas kada nas Bog tokom vremena oslobađa naše sramote).

Znam. On je to uradio zbog mene. Ne volim da pričam o tome, jer je lično i bolno, ali u mojim ateističkim danima, kada je moj najviši cilj u životu bio da doživim zadovoljstvo, živio sam promiskuitetnim načinom života i ostavio razočarane žrtve na mom putu.

Koristio bih kakvu taktiku koja je bila potrebna, od varljivog laskanja, do manipulativnih laži, da bi ostvario osvajanje. Nakon toga bih neosetljivo otišao dalje, nikada ne razmišljajući o drugoj osobi. Misija izvršena.

Mislio sam da znam najbolje. Nisam bio u pravu. Umesto sreće i ispunjenja, nisam pronašao ništa osim praznine. A to je svedoštvo visokoj i širokoj milosti Božijoj koji mi je oprostio i ublažio moj teret žalosti nad tim godinama.

Sada mogu ponoviti reči apostola Jovana o radosnoj zadiljivosti: „Vidite kakvu nam je ljubav dao otac, da se deca Božija nazovemo i budemo!”¹⁸³ Zamislite nekoga poput mene – i da, čak i osobe poput vas – koja je s ljubavlju usvojena u Božiju porodicu zauvek.

Ali može biti da ste još skeptični. Možda mislite da ste izuzetak, neko izvan domašaja Božije opraštajuće moći. Ako je to slučaj, može biti da će vam ovo pismo pomoći. Poslala ga je mlada žena iz naše zajednice onim od nas koji su predvodili Vilou Krik. Vidite šta je shvatila o Bižijoj spremnosti da oprost – i razmotrite kako možete naći oslobođenje od greha koji vas još opsedaju.

Odrasla sam u domu gde je krivica bila moćno oruđe za disciplinu. Izrasla sam u stidljivu uplašenu devojku, paralisanu krivicom i osećala sam se odgovornom za bilo šta i svako zlo koje se pojavilo, a najčešće sam se osećala da nedostojna i nevoljena od Boga.

Kada sam bila na koledžu, zbog mnogih loših izbora, ostala sam trudna na kraju prve godine. U to vreme, jedina odluka sa kojom bih mogla da živim bila je da abortiram. Ne bih mogla da živim sa znanje kako sam razočarala svoje roditelje. Ne bih mogla da živim sa devet meseci krivice i srama. Ne bih mogla da živim sa odgovornošću sa svoje postupke.

Ceo dan teškog iskušenja, *znala* sam da kršim svetu Božiju zapovest. Namerno sam ubijala ovaj život. I verovala sam celim svojim srcem da nikada neće da mi oprost.

Kroz jedno prijateljstvo počela sam da dolazim u Vilou Krik i bila udubljena u biblijsku nastavu. Čula sam tuce poruka o oprostjenju i pokajanju i kako je Isus umro za mene da bi poneo moje grehe. Čula sam sve to – ali nikada nisam verovala tome u svom srcu. Nikada to nisam prisvojila. *Kako bi Bog mogao da mi oprost ubijanje moje bebe?*

Konačno sam se predala Isusu Hristu u februaru 1989. godine, a tog juna osetila sam potrebu da preduzmem taj korak i da krštenjem učinim svoju veru javnom. Tokom obreda, na bini je bio veliki drveni krst, a mi smo napisali neke od svojih greha na parčetu papira i priboli to na krst baš pre nego što smo bili kršteni, kao simbol da nam je Bog oprostio.

Sećam se svog straha – najvećeg straha kojeg se *ikada* sećam – dok sam na parčetu papira pisala što sitnijim slovima što sam mogla reč *abortus*. Plašila sam se da bi neko mogao otvoriti papir i pročitati to i sazna da sam to bila ja. Skoro da sam želela da izađem van dvorane tokom službe – krivica i strah su bili tako jaki.

Kada je došao moj red, prišla sam ka centru bine prema krstu, papiru koji je zakačen tamo i usmerena prema Bilu Hajbelsu koji je trebalo da me krsti. Pogledao me je pravo u oči. Misliila sam da će zasigurno, na moje oči, da pročitati užasnu tajnu koju sam čuvala od svih toliko dugo.

Ali umesto toga, osetila sam da mi Bog govori: „Volim te. U redu je. Oprošteno ti je. Oprošteno ti je!” Osetila sam toliko mnogo ljubavi prema meni – užasnom grešniku. Bilo je to prvi put da sam ikada *osetila* oprostjenje bezuslovnu ljubav. To je bilo neverovatno i bilo je neopisivo.

Nakon toga, svi smo pevali „Večno sam zahvalan”, a ja sam plakala s toliko radosti i olakšanja. *Olakšanja*, nakon svih ovih godina.

Nisi čekao na mene
Da se privučem k tebi
Nego si obuka sebe
Krhkom ljudskošću

Nisi čekao na mene
Da uzviknem tebi
Nego si me pustio

Da čujem kako me tvoj glas zove

A ja sam ti večno zahvalan
Večno sam ti zahvalan za krst
Večno sam ti zahvalan za tebe –
Koji si došao
Da tražiš i spasiš izgubljenog.¹⁸⁴

NEČUVENA IZJAVA #10

SLUČAJAN DELA DOBROTE NISU DOVOLJNA

Darla je izvadila kreon i naškrabala pismo svom nebeskom Ocu:

Dragi gospodine Bože,
Da li si stvarno mislio: „Činite drugima kao što oni čine vama?”
Jer ako jesi, onda ću da sredim svog brata!¹⁸⁵

Mala Darla nije prva osoba koja je kreativno preradila Zlatno pravilo. Političari u Cikagu imaju svoju sopstvenu verziju: „Činite drugima *pre* nego što oni učine vama.” A svi u poslovnom svetu znaju poznatu korporativnu verziju: „Ko poseduje zlato, piše pravila.”

Ali oni su, naravno, pokvarili Zlatno pravilo koje je Isus izgovorio u jednom od najcitiranijih biblijskih stihova na svetu. U onome što se zove Mont Everest etike, najviši vrh najveće propovedi u istoriji, Isus je rekao u Porpovedi na gori: „Sve dakle što hoćete da čine vama ljudi, činite i vi njima, jer je to zakon i proroci.”¹⁸⁶

On je objašnjavao da ako želite ukratko da rezimirate celo biblijsko učenje o tome kako se odnositi prema drugima, to je ova apsolutno neobična i revolucionarna izjava. Šta još, on nije rekao da bi trebalo da se povinujemo ovom pravilu samo onda kada osećamo da nam se to sviđa, nasumičnim delima dobre koje su izraz trenutne želje, nego bi trebalo da postane svakodnevni način života saosećanja i brige.

Nijedan drugi religiozni vođa nikada ranije nije tako podučavao, što vas može iznenaditi, jer se obično kaže da praktično svaki religiozni sistem na svetu ima svoje sopstveno zlatno pravilo. Dok je istina da ga mnogi imaju, razlika je ta da je svaka druga religija koju sam video imala slabiju verziju koja je bila izražena u negativnom obliku. Na primer:

- Petsto godina pre nego što se Isus rodio, neko je pitao Konfučija: „Da li postoji jedna reč koja može da služi kao pravilo prakse za svačiji život?” Konfučije je odgovorio: „Nije li *reciprocitet* takva reč? Ono što ne želiš da činiš sebi, ne čini drugima.”

- Četrsto godina pre Hrista, jedan atinski filozof je podučavao: „Šta god vas ljuti što trpite od tuđih ruku, ne činite drugima.”

- Oko tristo godina pre Hrista, stoici su učili kako je rečeno: „Ono što ne želiš da bude urađeno tebi, ne čini nikom drugom.”

- Oko dvesto godina pre Hrista, autor *Tobije*, koji je deo apokrifnih spisa, napisao je naročito sažetu verziju: „Što sebi mrziš, nikome ne čini.”

A dve decenije pre nego što je Isus rođen, jedan mladi učenik došao je velikom jevrejskom rabinu Hilelu. „Spreman sam da se obratim u judaizam”, rekao je, „pod jednim uslovom – da me naučiš ceo Zakon dok stojim na jednoj nozi.”

Drugim rečima, „Poštediti me svih komplikacija i složenosti, nijansi i detalja – ako to ne možeš da sažmeš u nekoliko reči kako bi trebalo da odnosimo prema drugima, onda nisam zainteresovan.”

I tako dok je učenik izvodio svoju improvizovanu flamingo imitaciju, Hilel je odgovorio: „Što je tebi mrsko, ne čini to drugima; to je ceo Zakon, a ostalo je komentar. Idi i uči.”

ZLATO NASPAM TROSKE

Dokle god se primenjuju, ove maksime mogu biti korisne. Ali postoji velika razlika između njihovog negativnog pristupa i onoga kako je Isus namerno uobličio Zlatno pravilo.

Na primer, u nekim religioznim tradicijama negativna verzija je suštinski zasnovana na sebičnom reciprotetu – *Neću te povrediti, jer se nadam da, za uzvrat, ti nećeš povrediti mene*. To je samo odbrana vaših ličnih interesa i ne postoji nikakva naročita izvrsnost u vezi vas.

Ali kao suprotnost, osnova Zaltnog pravila je nesebična darežljivost. Isus nam je govorio da se brinemo o drugima ne dobijajući ništa za uzvrat, bez obzira da li nam druga osoba vratila uslugu ili ne.

A evo još jedne značajne razlike: po negativnoj verziji, osoba može prosto pasivno da živi, odvojenim i neuključnim životom jednostavnim nečinjenjem nepravde drugima. Međutim, Zlatno pravilo nas poziva da imamo osećajnu ofanzivu korišćenjem inicijative i promišljeno biramo politiku dobrote prema drugim ljudima. Kao što je D. A. Karson napisao:

Negativan oblik bi učio ponašanju poput ovog: Ako ne uživaš da budeš opljačkane, ne pljačkaj druge. Ako ne voliš da te psuju, ne psuj druge. ... Ako ne voliš da te udaraju po glavi, ne udaraj druge po glavi. Međutim, pozitivan oblik uči ponašanju poput ovoga: Ako uživaš da te vole, voli druge. Ako voliš da primaš stvari, daj drugim. Ako voliš da te cene, ceni druge. Pozitivan oblik je, prema tome, daleko zahtevniji od svog negativnog para. Ovde, šta više, ne postoji dozvola da se povučete u svet gde ne vredate nikoga, ali ne činite pozitivno dobro.¹⁸⁷

Neko je jednom objasnio tu razliku na ovaj način: ako imate kola, negativno pravilo bi vam reklo: „Samo nemoj nikoga da pregaziš. Nemoj da voziš pijan i prelaziš na drugu stranu puta.” Zlatno pravilo bi uključilo to upozorenje, ali bi išlo čak i dalje govoreći: „Kada je ljudima potrebna vožnja, ponudi im je. Ako bi ona udovica dole u bloku trebalo da ide radnju, budi na raspolaganju. Ako neki stranac pokušava da ode kući, prevezi ga. Učini napor da nastaviš da tražiš načine da možeš poslužiti ljudima na način kako bi želeo da oni posluže tebi.”

Ovaj kvalitet koji je zastareo i van svih društvenih normi čini ovo Zlatno pravilo tako krajnje neverovatnim. U stvari, zamislite samo na šta bi ličio svet, kada bi svi živeli po njemu.

Ne bi morali noću da zaključavamo vrata. Mogli bi da šaljemo svoju decu u park i da ne brinemo o njima. Cene na elitnim mestima bile bi pristupačne. Mogli bi da trljamo ruke u vezi poslova i da se osećamo potpuno sigurni da nećemo biti prevareni. Ne bi bilo kancelarijske politike, bolnih tračeva, rasizma, uličnih obračuna, mrskih zločina, ubijanja u Bosni, gladi u Somaliji, dvoličnih igara u Vašingtonu. Niko vas ne bi isekao na autoputu, a tokom zime svi ljudi koji imaju aparate za čišćenje snega rado bi očistili prilazne puteve svima ostalima. Živeli bismo u svetu opraštanja, saosećajnosti, mira, dobre volje – a čak i beskraino dobrih manira!

Ipak, svet nije takav. A problem nije u tome, jer je Zlatno pravilo previše nejasno ili komplikovano za shvatanje. „Ne činimo drugima ono što želimo da oni nama čine, jer sve vreme mislimo samo o sebi i nikada ne premeštamo svoje misli na drugu osobu”, rekao je teolog D. Martin Lloyd-Džouns.

Ovakvo stanje sveta je zbog greha: mi smo u osnovi sebični ljudi koji su zaokupljeni svojim sopstvenim blagostanjem. Kad god većina ljudi izađe sa ovakvog svog puta da nekom drugom pomogne, oni imaju izmešane motive. Oni uvek žele da znaju šta će dobiti tim postupkom. Njihovi izrazi naklonosti su oni kod onog žednog lika iz poznate reklame za pivo koji kaže: „Čoveče, ja te v-o-o-o-olim”, što je samo slabo prikriven pokušaj da dobije neko pivo za sebe.

To je kao priča o nekoj deci čija je mačka skoro dobila leglo mačića. Mladarija je virila u kartonsku kutiju i gledala s ushićenjem kako su se mali mačići priljubili zajedno.

„O, nije li to dražesno?“, uzvikuju mala devojčica. „Oni vole jedno drugo toliko da pokušavaju da ugreju jedno drugo.”

„Pa, ne baš”, odgovorila je njena nadobudna majka. „Zapravo, oni pokušavaju da ugreju sebe.”

Nasuprot tome, evo o čemu se radi u Zlatnom pravilu: *pokušavajte da ugrejete nekog drugog, čak i ako to znači da će vama postati hladno u tom procesu.*

Koliko god bi idilično bilo živeti u svetu gde se Zlatno pravilo univerzalno sledi, znamo da se to neće desiti. Uprkos naporima nekih ljudi da promovišu *Nacionalnu sedmicu dela nasumične dobrote* (kocept za koji se, ironično, zalagao kongresmen koji je kasnije optužen neprijatna dela iznude i uteje poreza), jedna

studija iz 1994. godine pokazala je Amerikanci mnogo ciničniji i manje sažaljivi nego što su bili pre samo sedam godina.

Neki ljudi gube svoje dobre namere u suočavanju sa svakodnevnim pritiscima i realnošću, kao kalifornijska automobilistkinja čija kola su imala registarsku tablicu na kojoj je pisalo „Mir '95”. Policija je rekla da je, pošto je vozila bez propisnog rastojanja iza kamioneta koji se sporo kretao kanjonom na putu sa dve trake, prišla drugom vozilu, udarala po njemu aluminijumskom bejzbol palicom, a onda bacila na njega kutiju sa osveživačem vazduha dok je usput urlala. „Rekla je da je bila u žurbi i da je bila isfrustrirana”, rekao je državni policajac koji je kaznio. Kada je pitao za njenu tablicu „Mir '95”: „Rekla mi je da ju je uzala zato što je mislila da se dešava previše nasilja u današnjem društvu.”

Biblija nam kaže da ljudi prirodno teže da odustanu od potičavanja Božijem zakonu i učenjima, uključujući i Zlatno pravilo.¹⁸⁸ A, ipak, kada su Hristovi sledbenici natprirodno ojačani Svetim Duhom, možemo pomoći promeni malog kutka našeg sveta, ako primenimo ovo pravilo.

Kako to da uradimo? Kao što sam ja pokušao da ugradim Zlatno pravilo u svoje lično svakodnevno življenje – priznajući, ne uvek uspešno – shvatio sam da je često potrebno da ponovo odredim svoje gledište. U svetu u kojem sve prebrzo obrće oko mene, trebalo bi da odlučno preorijentišem svoj stav na dobroj osnovi, ako hoću da ikada sledim ovo nečuveno Isusovo učenje.

GLEDATI NEBESKIM OČIMA

Povremeno mi je potrebno da se podsetim o vrednosti koju Bog daje drugim ljudskim bićima, čak i kada ne poznajem drugu osobu ili kada je ona veoma različita od mene. Ali da budem iskren, nije mi prirodno da to radim.

Povremeno, međutim, dobijem opomenu, kao kada sam čitao o slučaju koji se dogodio u Severnoj Karolini 1995. godine. Desetogodišnji Lorens Šilds prebiraio je po nekoj kaofi u ruševinama rudnika dragog kamenja kada je jedan kamen izazvao njegovu pažnju. „Baš mi se svideo njegov oblik”, rekao je.

Kada je očistio prljavštinu i pesak koji su prijanjali za njega i kada ga je protrljao o svoju majicu da bi ga uglačao, video je da je to bilo mnogo više nego samo kamen. Ispostavilo se da je to bio safir. I to ne bilo kakav safir – safir od *1.016 karata*!

Ovo je poenta: kada gledamo u druge ljude, pokušavamo da se usmerimo na spoljašnjost, koja je otvrdnula grehom. Vidimo pobunu ili pad, bizaran stil života ili gordo držanje i često previdimo stvarnu vrednost koja je iznutra – gde je svaki od nas dragi kamen neprocenjive vrednosti i ljubavi, takve da je Bog bio voljan da plati beskonačnu cenu smrću svog Sina da bi očistio naše grehe i povratio nas sebi.

Pa, kada gledate u nekoga čiji život je potpuno iskvaren grehom, možete li reći sebi: „Njegova životna situacija može biti užasna, ali ožije obličje u njemu uliva *strahopoštovanje*!” Možete li gledati u ljude kojima ste umanjili vrednost jer su drugačiji od vas ili siromašniji od vas ili manje obrazovani od vas i zamisliti krajnju vrednost koju im je Bog pridodao uprkos njihovim okolnostima?

To je kao jedna od mojih omiljenih pesama: „U nebeskim očima”, u kojoj je Fil Mekaf oslikao ljude kakvi izgledaju Bogu, a nema bezvrednih gubitnika i nema beznadežnih slučajeva. Kada gledamo ljude iz Božije perspektive, neočekivano imate novo nadahnuće da se prema njima odnosite sa istim dostojanstvom, poštovanjem i čašću koje želite za sebe.

Da li to zvuči naivno? Može biti tako. Ali osim tog božanskog prepravljenog opažanja, ne bih imao šanse da budem poslušan Hristovoj zapovesti da volim druge kao sebe. To se jednostavno ne bi desilo.

To je jedan razlog zašto je geslo crkve koju posećujem da ljudi Bogu znače. *Svi* ljudi. To je opomena svima nama da je potrebno da vidimo jedan drugoga kao da imamo neopisivu vrednost u Isusovim očima.

UVLAČENJE U NEČIJI ŽIVOT

Postoji još jedna promena perspektive koja bi trebalo da se desi. U bilo kakvim okolnostima da smo, potrebno je da gledamo situaciju sa gledišta drugih. Ovo prosto znači da se više prilagodimo u postupanju sa drugima kao što bismo voleli da se postupi prema nama kada se postavimo njihovu poziciju i gledamo njihovu nepriliku iz njihovog ugla. Kao što je apostol Pavle rekao: „Nosite bremena jedan drugoga, i tako ćete ispuniti zakon Hristov.”¹⁸⁹

Kako možemo nositi teret druge osobe dok ne shvatimo teret kao što ga on razume?

Dobio sam lekciju u vezi ovoga kasno uveče jedne srede pre nekoliko godina. Nakon iscrpljujućeg radnog dana i večernje službe u crkvi bio sam spreman da idem u krevet, kada je telefon zazvonio.

Na drugoj strani veze bio je jedan mladi par koji se odvezao oko pola sata voženje od moje kuće, kada su ime se kola pokvarila. Nisu imali novca, nije bilo nikakve benzinske pumpe koja je radio u to vreme, a njihovo dvoje dece je bilo umotano na zadnjem sedištu. Pošto su bili novi u gradu, nisu znali nikoga koga bi zvali za pomoć. Ali su bili u našoj crkvi na jednoj od naših službi pre nekoliko dana i videli moje ime u programu. Pa su potražili moj broj u telefonskom imeniku.

„Znam da je ovo grozno nametanje“, rekao je čovek, „ali vaše ime je bilo jedino koje smo zapamtili.“

Moja prva ogorčena misao bila je: „Imamo skoro stotinu različitih službenika u crkvi – nismo li mogli da imamo jednog koji bi bio zadužen za ljude kada im se kola pokvare?“ Moja druga neizgovorena reakcija bila je: „Zar nisu videli ime Bila Hajbelsa u tom programu? On je stariji pastor! Zašto nisu mogli da pozovu njega? On živi bliže od mene!“ Moja treća misao je bila: „Koga bih mogao da pozovem da reši ovo, da ja ne moram da se gnjavim?“

Iskreno, osećao sam se preopterećenim i žalosnim zbog sebe. Na kraju krajeva, topao i udoban krevet me je prizivao, a ja sam mislio da zaslužujem malo mira i tišine nakon dugog napornog dana.

Ali onda sam uhvatio sebe. Trebalo je da promenim perspektivu. Pokušao sam da zamislim situaciju s njivog gledišta. Kako je to biti novi u gradu, ne znajući nikoga i nasukan kasno u noć sa svojom decom u kolima? Kada sam predstavio to, moje držanje je počelo da se ublažava. Tada sam se konačno upitao: „Šta bih želeo da oni urade za mene da sam ja bio u njihovoj situaciji?“

Tako sam se uvukao u svoja kola i odvezao se da ih pokupim i odvezem ih do njihovog stana. Onda sam brzo zaboravio ovaj događaj – do tri godine kasnije.

Pošto sam završio govor na jednoj od naših službi vikendom, taj isti momak je sišao i rekao mi zdravo. Kako se ispostavilo, i on i njegova žena su se aktivno uključili u crkvu tokom narednih godina.

„Samo želim da znate da nikada neću zaboraviti kako ste nas spasili te noći“, rekao je. Kada dođu vremena u kojima sam iskušan da se razočaram u crkvu ili hrišćanstvo, ja mislim o tome, i to me podseća da ljudi zaista brinu.“

Gulp. Osećao sam se zbunjen kada sam se prisetio moje početne ljutnje kada sam primo njegov poziv. Ali njegova zahvalnost tokom svih ovih godina samo pokazuje silu Zlatnog pravila. Kada ga sledimo, iako je neugodno, na druge to može uticati veoma duboko. Zašto? Zato što je živeti po tome potpuno neočekivano – apsolutno uz dlaku – u našem „svaka osoba za sebe“ društvu.

Pa, postoji li neko u čiji život bi trebalo da se uvučete na trenutak i vidite svet iz njegove perspektive? Možda neko od vaše dece ili službenik ili čak vaš šef? Reći ću vam iz ličnog iskustva da ovo može potpuno promeniti vaš stav prema njima. Izenada ćete biti mnogo spremniji da im pomognete kao što biste želeli da vam pomognu.

Kao u vreme kada sam nestrpljivo stajao u redu u marketu jedne surovo hladne večeri, želeći da dođem u svoj topli dom na večeru. Ali red se nije pomerao. Čekao sam i čekao. Premeštao sam se s noge na nogu. Glasno sam uzdisao. Gundao sam šapatom. Još uvek nije bilo kretanja. Zašto se toliko odužilo? Je li kasirka novajlija? Da li neka mušterija čavrlja sa njom? Brzo mi je rastao pritisak.

Konačno sam pogledao na početak reda da vidim ko se to usuđuje tako odugovlači – i video sam sićušnu stariju ženu kako polako i bolno vadi dolarske novčanice iz svog novčanika sporim pokretima, njene ruke su bile crvene i hladne i krute zbog ledenog vremena. Jedva je mogla da pokreće svoje prste. Očigledno je pešačila do radnje po vremenu ispod nule.

O, čoveče. Moja perspektiva se odmah prilagodila. Pogleda sam k nebu da mi se oprost, a onda odšetao i rekao: „Izvinite, gospođo, ne znate me, ali napolju je hladno, a ja imam kola. Mogu li da vas odvezem do kuće?“

Ovo je ono šta sam shvatio: Zlatno pravilo postaje najprirodnija reakcija na svetu jednom kada vidite život iz položaja druge osobe.

LJUBAV IZVAN NAS

Zlatno pravilo mora biti podstaknuto ljubavlju, jer naš podsticaj nije primarni zasnovan na onome šta možemo da dobijemo za uzvrat. Naravno, na neki ograničeni način ljudi mogu da koriste svoje sopstvene izvore ljubavi i spontano primene Zlatno pravilo, tu i tamo, u zavisnosti od njihovog raspoloženja. Na primer, ljudi mogu spremno da šire nešto dobre volje svakog februara tokom *Sedmice dela nasumične dobrote*. To je lepo, ali živeti po tome dosledno – činiti to u svakodnevnom načinu života, čak i u veoma teškim, nepovoljnim i sutacijama koje zahtevaju žrtvovanje – potrebno nam je gorivo izvan onoga što dolazi iznutra. Potrebno nam je da koristimo Božiji neograničen izvor ljubavi.

Jednom, neko je pitao Isusa koja je najveća Božija zapovest, a on je odgovorio u dva dela. Prvi deo je bila voleti Boga celim svojim srcem, dušom, umom i snagom; drugi deo je bio voleti naše bližnje kao sebe.¹⁹⁰ Da li vidite zašto redosled ove dve zapovesti tako kritično važan?

Jer kada otvorimo svoje živote Bogu, primamo njegovu milost i predajemo sebe njemu, on počinje da smanjuje našu samoljubivost i istovremeno uvećava našu sposobnost da više brinemo o drugima. Kada dođemo do Zlatnog pravila, rekao je Lojd-Džouns: „Ne počinjete sa vašim bližnjim, počinjete sa Bogom.“ Bog koji voli je ono što nas konačno osposobljava da volimo druge.

U stvari, kada je apostol Pavle nabrajao osobina koje Sveti Duh sve više ispoljava u životima onih koji slede Hrista, prvu koju je pomenuo je bila ljubav.¹⁹¹

To je ljubav koju podstiče Bog.

KABL ZA HRISTOVU STRUJU

Testirajte sebe na ovome. Ako ste hrišćanin dugo vremena, razmislite o stavu koji ste imali prema ljudima pet godina *pre* nego što ste sreli Isusa. Sada razmislite o dvom stavu prema njima pet godina *nakon* što ste usvojili Božiju milost u svom životu. Možete da vidite razliku, zar ne? Nadam se!

Ja sam počeo kao ateista, pa sam imao manjak saosećanja. Gledao sam na druge ljude pre svega kao na oruđa koja se mogu koristiti u mojoj ličnom profesionalnom i društvenom napredovanju. Ali pošto sam postao hrišćanin i počeo sve više da potčinjavam Hristu svoj karakter i vrednosti, moji stavovi prema drugima su počeli da se menjaju.

U stvari, razlika je bila tako jako izražena da nekoliko meseci nakon što sam postao hrišćanin moja petogodišnja kćerka rekla je mojoj ženi: „Mama, želim da Bog uradi za mene ono što što je uradio za tatu.“

Čak i u tom ranom dobu ona je mogla videti da je Bog odstranio cinizam koji je pokrivao srce njenog oca. Već je počinjala da uočava značajnu promenu u načinu kako sam se odnosi prema drugima.

Bog ne samo da uvećava naše sposobnosti za saosećajnost, nego nas, isto tako, neprekidno osposobljava da širimo ljubav na druge. Pokušavanje da se živi po Zlatnom pravilu bez Boga je kao da crpete snagu iz baterije. Deluje neko vreme, ali pre ili kasnije, ako ne postoji neki spoljašnji izvor napajanja, baterija će početi da pucketi i potrošiti svoju energiju.

Međutim, analogija se menja kada ne radite pod svojim ličnom snagom, nego puštate da Bog izrazi svoju ljubav kroz vaš život. Evo kako je Majka Tereza to opisala: „Provodnik ste vi i ja; struja je Bog. Mi imamo snagu da dozvolimo da struja prolazi kroz nas, koristi nas i proizvodi svetlo svetu – Isusa Hrista.“

Provodnik nikada ne ostaje bez struje ako je pričvršćen na neiscrpan izvor, a Božija ljubav nikada ne može da presuši. Zato je Majka Tereza provodila svoje vreme svako jutro povezujući se s Bogom u molitvi, razmišljajući o žrtvi koju je učinio u njenu korist i pila njegovu ljubav iz Biblije, pa je tokom dana mogla prosto da deluje kao kanal koji upućuje ovo saosećanje drugima.

U stvari, da vam dam jedno upozorenje: neizbežno se krećete ka gorkom razočaranju ako pokušate da živite po Zlatnom pravilu u svojoj sopstvenoj snazi, ne dopuštajući da Bog raširi vaše srce i delo u vašem životu. Ako se Zlatno pravilo obraća vašoj brižnoj strani, a vi mislite da ga vršite vašom ličnom svetovnom revnošću, zaboravite.

Kada ljudi ne vrte reciprocitet, kada propuste da izraze zahvalnost, kada dobiju prednost vašom darežljivošću, kada izgleda da niko ne brine da činjenje nečeg dobrog za druge

gutanje vašeg vremena, energije i sredstava, počecete da budete cinicni i pitaćete se zašto se gnjavite.

Ali apostol Jovan je ovo napisao o hrišćanima: „Da mi imamo ljubav k njemu, jer on najpre pokaza ljubav k nama.”¹⁹² (Ono *k njemu* nema u engleskom, pa sasvim drugačije zvuči, kao univerzalno. U nekim manuskriptima toga ima, a u nekima nema.) On je nešto uradio za *nas*, a onda nešto radi *kroz* nas.

Možda jedna priča može ilustrovati kako se ovo odigrava. Leteo sam na Midvej aerodrom u Čikagu kasno noću tokom strašne mećave pre nekoliko godina. Ispostavilo se da je putnik koji je sedeo do mene inženjer iz Indije. Dok smo pričali saznao sam da planira da autobusom ode na O’Heir aerodrom i da onda da ode po svoju trudnu ženu sa njegovo dvoje male dece iz jednog udaljenog predgrađa da ih preuzme. Meni je to zvučalo kao formula za frustraciju.

„Čuj, imam kola parkirana na Midveju”, rekao sam mu. „Kako bi bilo da te odbacim kući?”

Bio je veoma zahvalan, a tokom naše naše vožnje pitao me je zašto sam bio spreman da učinim poseban napor za stranca kao što je on. Pitanje me je zateklo bez odbrane, ali sam pokušao da objasnim. „Da li je iko ikada za tebe uradio nešto tako dobro da si pozeleo da preneseš tu dobrotu na nekog drugog?”, upitao sam.

Razmislio je na trenutak, a onda lagano klimnuo.

„Pa, u tome je stvar”, rekao sam. „Isus Hristos je za mene učinio nešto neverovatno dobro.” Kada smo još malo pričali, razumeo je. I to je samo jedan primer kako se Božija ljubav prenosi u svetu gladnom ljubavi.

UČINITI IZBOR DA SE ČINI RAZLIKA

Jasno i jednostavno, činiti za druge ono što želite da oni čine vama je akt volje. Možemo odlučiti da svakodnevno savesno usredsređujemo sebe da živimo po tome uprkos svemu što radi protiv nas.

Inače, naša zauzetost može uzrokovati da život prođe takvom brzinom da se ne zaustavimo dovoljno dugo da vodimo računa o drugima. Ili smo nekada zaplašeni u neaktivnosti, jer vidimo potreba na svetu i osećamo da šta god uradili uopšte nećemo načiniti nikakve promene. Tako je lako zaboraviti ovu osnovnu istinu: *nikada izražavanje saosećanja drugom ljudskom biću nije uzaludan napor*.

Uvek me iznova pogodi kada čitam reči novog volontera koji je otišao da služi sa Majkom Terezom među najsirićima u siromašnih u Kalkuti. Na njihovom obilasku domova dece Majka Tereza je uočila jedno odojče koje je bilo spašeno sa ulice, ali koje bilo bez medicinske pomoći. Bilo je sigurno da će dete umreti tog dana.

Pa je Majka Tereza podigla bebu i uručila je novom volonteru, sa ovim jednostavnim uputstvima: „Ne dozvoli da ovo dete umre, a da ne bude voljeno.”

Ovo je ono što je taj volonter rekao kasnije: „Držao sam je u svojim rukama i voleo je dok nije umrla u šest sati uveče.” Proveo sam sate pevušeći Bramsovu Uspavanku, i da li znate – *mogao sam da osetim tu bebu, bila je tako sićušna i tako slaba, stežući se uz mene.*¹⁹³ Čak i odojče koje umire odgovara na jednostavan čin ljudske dobrote.

Ne bi trebalo da preuzmete na sebe menjanje sveta. Suočite se sa tim, nikako ne možete. Ali baš tokom svakodnevnog života – od obične učtivosti do ulganja posebnog napora da pomognete onima kojima je to potrebno – činjenje drugima onoga što bi želeli da oni čine nama će učiniti razliku i njihovom životu i u vašem sopstvenom.

Živo se sećam jednog događaja koji se dogodio tokom proleća kada sam bio u srednjoj školi. Svakoga dana pre našeg jutarnjeg i poslepodnevnog odmora, birali bi strane za kikbol.

U složenim, ali nepisanim pravilima socijalne strukture razreda, bila su dva dečaka koji su bili dosledno izbegavani. On je bio kompjuterski tip iz vremena kada su se koristili logaritmari. Nosio je debele naočare, pričao piskavim glasom i nije baš bio razvijen. Drugi mladić, Džoni, koji je bio pretežak i prigup, pao je ovaj razred dva puta, pa je bio strariji od nas ostalih. Niko nije hteo da se petlja sa bilo kim od njih. U stvari, čak ni jedan drugom nisu bili prijatelji!

Jednog dana naš nastavnik je poslao Ted i Džonija van razreda da izvrše neku porudžbinu. Kada su otišli, okrenuo se razredu i rekao: „Dvaput dnevno birate strane za kikbol, a svaki put se Ted i Džoni izaberu poslednji. Znam da niste nameravali da ih povredite,

ali zašto ne probate nešto drugačije za promenu? Zašto im ne činite ono što bi želeli da oni čine vama?”

Sledećeg dana ja sam bio kapiten jednog kikbol tima, što je značilo da prvi biram. Reći ću vam nešto: Ne sećam se mnogo toga u vezi srednje škole. Ne mogu da se prisetim knjiga koje smo čitali ili na šta je razred ličio ili predmeta koje smo učili ili mnogo toga što se tiče drugih učenika.

Ali toga dana, ako zatvorim svoje oči, još uvek mogu da vidim pogled potpuno radosnog iznenađenja na Tedovom licu kada sam prvo njega izabrao za moj kikbol tim. I nikada neću zaboraviti uzbuđeni izraz na Džonijevom licu kada je drugi kapiten odabrao njega kao svoj prvi izbor.

Da li je to bila velika stvar? Ne. Da li je promenila svet? Naravno da nije. Ali je nešto *uradila* meni. Više od trideset godina kasnije sećam se toga. A kladio bih se kada biste pronašli Teda i Džonija i pitali ih o tom toplom prolećnom danu 1963. godine, oni bi se prisetili svakog detalja, jer sam siguran da je i njima to nešto značilo.

Samo smo postupali prema njima sa dostojanstvom i poštovanjem, način na koji svako od nas želi da se postupa sa njim. I to je sve što je potrebno da radimo svakog dana kada naidemo na kelnera i kasirke, kolege i konkurente, komšije i prijatelje, šefove i službenike, decu i roditelje, fizičke radnike i kancelarijske direktore, ljude u nevolji i ljude koji su samo zbunjeni u životu.

Samo je potrebno da načinimo odluku da to radimo. Kada to uradimo, ljudi će biti ganuti.

I mi ćemo, takođe.

ZLATNI DODIR

Moj prijatelj Mark Mitlberg može potvrditi o snazi jednog čina dobrote. Jedno popodne, kada je živeo u Severnoj Dakoti, sagnuo se u jednom supermarketu da uzme neke stvari. Dok je bio tamo odlučio je da kupi buket cveća za svoju ženu, Hajdi. Dok je stajao u redu do kase jedna starija žena ispred njega uočila je cveće.

„Da li je vašoj ženi rođendan?”, upitala je.

„Ne”, rekao je Mark, „Samo želim da je iznenadim.”

Žena je uzdahnula. „Moj pokojni muž je imao naviku da mi to radi”, rekla je čežljivo. „To je bio njegov način da kaže: ‘Volim te’. Ali to je bilo pre mnogo, mnogo godina.” Bolešljivo se osmehnula. „Mnogo godina.” Kada je bio njen red da dođe kod kasirke, žena je platila svoju robu, okrenula se i rekla zbogom i otišla gurajući mala kolica. Iznenada, Mark je dobio ideju. Brzo je platio svoje sveće i prehrambene proizvode – a onda pojurio na parkiralište da nađe onu ženu.

„Evo”, rekao je dok joj je pružao buket. „Vaš muž nije ovde da uradi ovo, pa bih voleo ovo da vam dam.” Žena je bila tako dirnuta ovim gestom da je pozvala Marka da dođe u njen obližnji stan na šoljicu čaja. Dok su srkali osveženje koje je donela, ona je iznela stare slike svog muža pričala uspomene iz prošlosti. Njen duh se podigao.

Posle tog dana, Mark je retko ponovo razmišljao o toj ženi, ali je ostala živa u njegovom pamćenju. Prošla je decenija tokom koje su se Mark i Hajdi preselili nekoliko puta, konačno se smestivši u predgrađu Čikaga.

Ova starija žena nekako ih je pronašla jednog Božića i poslala im kutiju starih igraćaka za njihovu decu, Emu Džin i Metjuu. Sećala se Marka zbog njegovog zlatnog dodira u njenom životu mnogo godina ranije i još je osećala radost, jer je on postupio prema njoj na način kako bi voleo da se prema njemu postupa.

Ovo je ono šta nam Bog govori preko Biblije:

Budite dakle tvorci reči, a ne samo slušači, varajući sami sebe. Jer ako ko sluša reč a ne tvori, on je kao čovek koji gleda lice tela svojega u ogledalu; jer se ogleda pa otide, i odmah zaboravi kakav beše. Ali koji providi u savršeni zakon slobode i ostane u njemu, i ne bude zaboravan slušač, nego tvorac dela, *onaj će biti blažen u delu svom.*¹⁹⁴

Bićete blagosloveni zato što ćete osetiti Božije odobravanje, jer ste bili poslušni njegovom učenju. Bićete blagosloveni, jer kada potvrdite vrednost nekog drugog, potvrđujete svoju sopstvenu vrednost. Bićete blagosloveni kada budete bili svedok uticaja dobrote i saosećajnosti koji topi srce drugom ljudskom biću, bilo da je odojče koje se stiska uz vas ili starice kojoj se razvedrio dan zbog deset dolara vrednog cveća.

Bićete blagosloveni kada druge usmerite ka Bogu, jer ste pokazali njegovu ljubav prema njima na jedan realna način. A, takođe, biće blagoslova na nebu za Isusove sledbenike. Biblija kaže: „Znaajući da svaki što učini dobro ono će i primiti od Gospoda.”¹⁹⁵

Šta još, vaša jednostavna dela dobre mogu doprineti onome što Dejvid Stindl-Rast zove „spiralna radost”. On je to opisao na ovaj način:

Majka povija svoje dete u krevetu i daje bebi zvečku. Beba prepoznaje dar i majci vraća osmeh. Majka, presrećna detinjastim gestom zahvalnosti, podiže dete i daje mu poljubac. *To je spiralna radost*. Nije li poljubac veći dar nego igračka? Nije li radost koja to izražava veća od radosti koja je počela razmenjivanje?¹⁹⁶

Kakva misao – da jednom odlukom kada se ispružimo preko naše sebičnosti i opipljivo izrazimo ljubav drugom ljudskom biću, možemo biti u stanju da pokrenemo spiralu koja će blagosloviti druge kao što je Bog blagoslovio nas.

Takva je nečuvana moć Zlatonog pravila.

NEČUVENA IZJAVA #11

NEBO JE VIŠE NEGOM ŽELJNO RAZMIŠLJANJE

Bio je svetao i lep avgustovski dan 1990. godine kada su Tobin Mekoli, njegov najbolji prijatelj i njegova devojka iznajmili katamaran da oplove meksičku obalu. Blizu tri kilometra od obale, Tobijev prijatelj i devojka su skočili u toplu vodu malo plivaju.

Smejali su se i prskali – dok izenada Tobijev prijatelj nije počeo viče u pomoć. Uхватili su ga grčevi u nogama. Tobin je brzo doveo katamaran što je bliže mogao plivačima. Devojka se brzo popela na brod. Tobin je gledao po brodu tražeći prsluk za spasavanje, ali nije bilo nijednog, pa je skočio u vodu da spasi prijatelja.

Problem je bio što devojka nije znala kako da plovi. Izbeumljeno su pokušavali da dovedu katamaran blizu momka, ali struja je vukla brodbrže nego što su Tobin i njegov prijatelj mogli da plivaju ka njemu. Uskoro brod je otplovio van vidokruga – a dvadesetdevetogodišnji Tobin i njegov tridesetogodišnji prijatelj su ostali da se udave.¹⁹⁷

Kada vojnici marširaju u rat, oni prihvataju rizik da se možda nikada neće vratiti. Kada ljudi navuku ozbiljnu bolest, shvataju da možda neće preživeti. Ali kada turisti odu na izlet plovidbom, oni ne predviđaju da će to biti njihovi poslednji trenuci na ovom svetu.

A, ipak, tokom godina sam stalno iznova viđao kako smrt često dolazi pozvana u dane koji počinju kao svetli i lepi.

SMRT VREBA ONE KOJI TO NE OČEKUJU

Jednog blagog jesenjeg prepodneva kada sam bio u srednjoj školi, moj prijatelj Bart i ja igrali smo se na šipkama za veranje posle škole. Kada je bilo vreme da krenemo kući krenuo sam južno prema mojoj kući, a Bart i njegov mali brat vozili su svoje bicikle zapadno ka svojoj kući.

Kada su se približili prometnom autoputu Bartovo stopalo je skliznulo sa pedale. Nije bio u stanju da koči i pre nego što je mogao da uspostavi kontrolu nad svojim biciklom on je izašao direktno na put kamionu koji je dolazio. Dok ga je njegov bespomoćni brat držao u svojim rukama Bartova pluća su se napunila krvlju i on je umro.

Bio je sunčan prolećni dan 1979. godine kada se moj tata vozio duž autoputa na putu ka vozu kojim je redovno putovao. Bez upozorenja doživeo je jak srčani udar i umro je pre nego što su kola uspela da se zaustave pored puta.

1982. godine moj prijatelj Frenk ustao je usred noći, jer se osećao uznemireno. Pošto je bio tek u svojim srednjim tridesetim godinama, nije mislio da je to išta više od lošeg varenja. Ali se srušio mrtav, ostavljajući za sobom udovicu, šestogodišnjeg sina i četvorogodišnju kćer.

Kao novinar, video sam stotine slučajeva u kojima su ljudi rutinski započeli dan, ali koji se završio tragedijom. Bile su to žrtve pijanih vozača, pljačkaša, uličnih pucnjava, krađe automobila, saobraćajnih udesa, nesrećnih slučajeva u kući, požara, medicinskih anomalija ili avionskih nesreća. Svake godine samo šest hiljada ljudi pogine prelazeći ulicu!

Ne pokušavam da previše da uzbunjujem. Međutim, neki ljudi gledaju u prosečan nacionalni životni vek i ponašaju kao da im je on zagarantovan. Nije.

Postoji stara izreka da su samo dve stvari u životu sigurne: smrt i porezi. Ali dok možete varati u pogledu poreza, na kraju niko od nas nije prevario smrt. Ona je opaka, neprirodna i morbidno efikasna: svako umire. U stvari, neke je cinično rekao da je život samo seksualno prenosiva bolest sa stopostotnom smrtnošću!

Svi ljudi se plaše kraja. Jedna trećina Amerikanaca se tako plaši smrti da su emocionalno nesposobni čak i da razmišljaju o svom kraju. Oni se plaše smrtnog bola, nepoznatog, da budu odvojeni od svojih voljenih i slabljenja njihovog tela. Oni prosto ne mogu da se suoče sa tim.

ISKLUČIVANJE FRIZIDERA

Ipak, većina drugih ljudi je izgleda fascinirana ovom temom. Popularni filmovi poput *Duha* ili *Branjenja tvog života* istraživali su smrt i šta bi moglo doći iza nje. Ne tako davno tri od deset najprodavanijih knjiga bavile su se ovim pitanjem. Više od tristo pedeset hiljada ljudi kupilo je knjigu *Kako umiremo*, u kojoj jedan lekar daje grafičke pojedinosti o tome kako izgleda podleći raznim bolestima. Knjige o iskustvu bliske smrti su sve češće.

Zašto svoto interesovanje? Najverovatniji razlog je da je kritična tačka to što je generacija povećanog nataliteta napunila pedeset godina 1996. godine (ili: šezdeset godina 2006. godine; mada se onda manje uklapa u tekst) i iznenada rizici starog doba nisu više tako daleko. Njihovi roditelji umiru, a oni koji su se rodili u toj genraciji dolaze u doba u kojem srčani napadi i rak počinju da uzimaju danak među ljudima koje poznaju. Izgledi za umiranje sada nisu samo apstraktna matematička verovatnoća, nego sve više rastuća relana mogućnost.

Tako sve više i više ljudi pita isto pitanje koje je Jov postavio pre nekoliko hiljada godina: „Kad umre čovek, hoće li oživeti?”¹⁹⁸ Na kraju krajeva, šta bi moglo da bude fundamentalno važnije od ovoga?

Čak i duhovita Marfi Braun je postavila to pitanje. U jednoj znamenitoj epizodi, izmišljen telvizijski izveštač postaje zabrinut da će njen sin, Averi, jednog dana pitati šta se dešava kada osoba umre, a ona želi da ima spreman odgovor.

Prisećala se šta je njoj rekao njen otac kada je postavila to pitanje kao dete: „Ako frizider isključiš iz struje, da li će nastaviti da radi?”, rekao je jednostavno. To je donelo više zabune, nego jasnoće. „Između pet i sedam godina”, razmišljala je Marfi, „mislila sam da te Kamion dobre volje odveza kada umreš.”

Tako je Marfi otišla svojim prijateljima za njihove ideje o smrti – a, ispostavilo se, da uopšte nisu bili od velike pomoći.

POTRAGA MARFI BRAUN

Kolega Marfi Braun, Frenk Fontana, priznao je da menja svoje mišljenje o tome šta se dešava posle smrti u zavisnosti da li se trenutno sastaje sa hinduistiknjom, budistiknjom ili rostafariankom. Producent Marfi Braun, Majls Silverberg, joj je rekao: „Gledaj, ja sam Jevrejin, a mi ne pričamo mnogo o nebu i paklu. Mi se usredsređujemo na ovde i sada. Više smo kao unitarijanci, tako nekako, osim što oni nemaju gefilte ribu.”¹⁹⁹

Marfi je mislila da bi mogla da dobije jedan pouzdan odgovor od glavnog spikera Džima Dajla, pobožnog posetioca crkve. Ali kada ga je pitala kakvo mu učestvovanje u nedeljnim službama pomaže u razumevanju života i smrti, Džim je prikupio dovoljno iskrenosti da odgovori: „Nikako. Siguran sam.” Rekao je da se nada da bi svesno prihvativši zamku religije jednog dana mogao da razvije stvarnu veru koja će ga promeniti.

A Korki Šervud, priglup, novoobraćeni hrišćanski izveštač, je jedino bio u stanju da Marfi da slatke otrcane fraze o nebu pre nego što je pozvao na crkvenu večeru gde, ako bude imala sreće, može da sretne kvalifikovanog momka ili osvoji nova kola.

Niko nije bio u stanju da bolje uputi Marfi Braun – dok nije pričala sa Eldon, svojim molerom i prisnim prijateljem. „*Verujem u život posle smrti*”, rekao je, „ali ne na način kako bi mogla da zamisliš. Verujem da živiš kroz stvari koje stvaraš. Za mene, to je moja umetnost. *To je moja besmrtnost*. Možda bi i ti mogla da imaš nešto poput toga.”

Neverovatno, ovo je zadovoljilo Marfi Braun! Zahvalila je Eldonu za njegovo shvatanje i – začudo – odšetala sa novostečenim uverenjem. Ali, da li bi to zadovoljilo *vas*?

Naravno, lepo je ostaviti nešto što će svet učiniti malo boljim, nego kakav je bio pre vašeg dolaska na scenu. Ali ako je to *sve* što postoji – ako smo drugačije osuđeni na večno nepostojanje, kao neki isključeni frižider – onda ću vam reći nešto: *to mene mnogo ne zadovoljava!*

Zato jedan od mojih omiljenih navoda Isusa potiče iz njegovog razgovora sa Martom o Lazarevoj smrti, koji je bio njen brat i Isusov dobar prijatelj. Isus je rekao: „Ja sam vaskrsenje i život; koji veruje mene ako i umre živeće. I nijedan koji živi i veruje mene neće umreti zauvek.“²⁰⁰

U stvari, Isus je izneo ovu zaprepašujuću tvrdnju: „Postoji život posle smrti. To nije fantazija, to nije nešto iluzorno i to nije željno razmišljanje. Zapravo, dokazaću ti to vraćanjem Lazara nazad u život, pošto je četiri dana bio u grobu. A kasnije ću to ubedljivo ustanoviti ličnim nadvladavanjem groba.“

Za hrišćane koji su se nekada tajno pitali da li je ideja o nebu previše nestvarna ili fantastična i za duhovne skeptike koji su pretpostavljali da je to verovatno proizvod bujne mašte pre nego stvarne realnosti, ova nedvosmislena Isusova izjava je, van bez sumnje, jedna od najneverovatnijih.

Ali da li je istina? I ako jeste, kako to možemo znati?

RELEVANTNOST VASKRSENJA

Geri Habermas, dradati naučnik, koji voli hekej, koji više izgleda kao izbacivač u noćnom klubu, nego kao univerzitetski profesor, je opšte priznat kao jedan od najistaknutijih svetskih autoriteta o Vaskrsenju. Stekao je doktorat na ovu temu na Mičigen državnom univerzitetu i autor je nekolicine ubedljivih knjiga koje prikupljaju dokaze da je Isus ustao iz smrti. 1985. godine on je opustošio argumente renomiranog ateiste Antonija Flua u jednoj značajnoj debati o tome da li je Vaskrsenje stvaran istorijski događaj.

Upoznao sam Gerija pre nekoliko godina kada je ga je Vilou Krik pozvao da govori o Vaskrsenju na predavanju kojem je prisustvovalo više od pet hiljada ljudi, od kojih su mnogi bili duhovni tragači. Tokom vremena koje smo proveli zajedno, moja znatiželja me je podstakla da ga pitam jedno pitanje.

„Posvetili ste toliko mnogo vremena i napora da istražujete Vaskrsenje i branite ga kao da je istina“, rekao sam. „Šta vas je motivisalo? Zašto vam je to toliko važno?“

„Veoma je jednostavno“, odgovorio je. „Vidite, svaki pojedini delić dokaza za vaskrsenje Isusa Hrista je, takođe, dokaz za *moje* konačno vaskrsenje.“

Kada se to postavi na taj način, *svi* mi imamo lični udeo u ovom pitanju, uključujući hrišćane koji čeznu za dodatnim uverenjem da je njihova vera dobro postavljena i svaku stvarnu Marfi Braun na svetu koja nije zaista sigurna gde je duhovno.

Naravno, naše svakodnevno iskustvo nam govori da svinje ne govore (uprkos filmu *Bejb*), da se Deda Mraz ne spušta kroz dimnjak (uprkos Božićnom filmu Tima Alena) i da se mrtvi ljudi ne vraćaju u život.

Ali Biblija daje neobičnu tvrdnju da se Isus *vratio* iz smrti. Ako je to varka, „uzalud vera vaša“, kaže apostol Pavle.²⁰¹ Ali ako je to istina, možemo imati nadu kao Hristovi sledbenici da ćemo, takođe, jednog dana sami pobediti smrt i provoditi večnost sa njim.

Za nas, nebo zavisi od stvarnosti Vaskrsenja; toliko je to centralna stvar hrišćanske vere. Dž. I. Pekar je rekao da kada upitaju hrišćane da daju dokaz da su njihova uverenja zasnovana na istini, oni uvek ukazuju na Vaskrsenje:

Događaj Vaskrsenja, kako oni tvrde, dokazao je Isusovo božanstvo; overio je njegovo učenje; svedočio je o upotpunjavanju njegovog dela očišćenja greha; potvrđuje njegovu sadašnju kosmičku vlast i njegov ponovni dolazak kao Sudije; uverava nas da je njegovo lično opraštanje, prisustvo i sila u ljudskim životima danas činjenica; *i garantuje lično oteľotvorenje svakog vernika vaskrsenjem u svetu koji će doći.*²⁰²

Sa toliko mnogo toga što zavisi od Vaskrsenja, koliko je stvaran dokaz da se to zaista dogodilo? Koliko zaista poverenja u to možemo imati? Adresiraću ovo pitanje na moje lično ispitivanje.

VAGANJE ISTORIJSKIH DOKAZA

Ko bi za vas bio najuspešniji advokat na svetu? Džoni Kokran? F. Li Bejli? Advokat koji je vodio parnicu protiv Mekdonaldsa za čuvenu prosutu šolju kafe koja je oparila nekoga?

Postoji jedan autoritativan izvor da odgovori na ovakvu vrstu pitanja. *Ginisova knjiga svetskih rekorda*, a ona kaže da je ser Lajonel Laku daleko najuspešniji advokat na planeti. U apsolutno zadivljujućem poduhvatu kojem se niko nije približio, ovaj stvarni Peri Mejson je dobio 245 oslobađajućih smrtnih presuda zaredom, bilo pred porotom ili žalbom.²⁰³

Kakve izvanredne veštine su potrebne da se neki advokat vine u tako nečuvan nivo uspeha u sudnici? Sigurno je da mora da bude pametan, mora da je zdravog razuma, mora da je krajnje analitičan da bi mogao secira tako zatvorene slučajeve i mora da ima vrhunsko poznavanje o tome šta čini pouzdane i ubedljive dokaze. Sve to krasí Lakhua, koga je kraljica Elizabeta dva puta proglasila za viteza i koji je, takođe, služio kao istaknuti diplomata i sudija.

Znajući ove kvalifikacije, ne bi li bilo zanimljivo da primenimo Lakuovu britku analizu dokaza na Isusovo vaskrsenje? Srećom, imamo njegovo mišljenje, jer je odvojio vreme da primeni svoju zastražujuću pravnu veštinu na temeljno proučavanje ovog problema.

Evo zaključka do kojeg je na kraju došao: „Nedvosmisleno kažem da su činjenice za vaskrsenje Isusa Hrista tako snažne da prisiljavaju na prihvatanje dokazom koji ne ostavlja apsolutno nikakvog mesta sumnji.“²⁰⁴

Potpuno uveren da je Isus ustao iz smrti nepobitnim dokazivanjem svog božanstva, Laku je uradio najlogičniju stvar koju je mogao: ispružio je ruku da primi Hristovo opraštanje i vođstvo u svom životu. „Moj život se okrenuo za 180 stepeni“, rekao je kasnije. „Pronašao sam stvarni mir i sreću i radost i pravednost i svetlost.“²⁰⁵

Zahvalan sam za Lakuovu priču, jer sam navikao da smatram da je Vaskrsenje bilo smešna bajka. Na kraju krajeva, Jajlova pravna škola me je uvežbala da neosetljivo racionalan, a godine koje sam proveo njuškajući za vestima u *Čikago Tribjunu* samo su utvrdile moju prirodno ciničnu ličnost.

Ali zainteresovan za promene kod moje žene, pošto je postala hrišćanka, proveo sam skoro dve godine sistematično koristeći svoje novinarsko i pravno iskustvo da istražujem činjenice za Vaskrsenje i verodostojnost Isusove tvrdnje da je Bog. Kao i Laku, našao sam se potpuno ubeđen i predao svoj život Hristu – a sada, kao Habermas, odmaram se u sigurnosti znanja da Hristovo vaskrsenje slavno prethodi mom ličnom.

Pa, da bi podigao vašu ličnu uverenost, rezimiracu neke od dokaza za koje mislim da su naročito ubedljivi, počinjući sa opisom kako je Isus umro.

DA LI ISUS ZAISTA UMRO NA KRSTU?

Ideja da se Isus onesvestio na krstu ili uzeo neki narkotik koji je učinio da izgleda da je umro, a onda ga je hladan vlažan vazduh groba osvestio i on se pojavio živ – zove se „teorija nesesti“. Kao rezultat toga, nije bilo čuda Vaskrsenja, jer Isus nije stvarno bio pogubljen.

Mada ne postoji neki ugledni naučnik koji trenutno zastupa ovaj stav, ovo je bila tema jedne popularne knjige pre nekoliko godina i skeptici je još često prihvataju. Iskreno, bio sam i sam radoznao u pogledu toga kada sam počeo da proveravam razne mogućnosti, ali mi nije trebalo mnogo vremena da uvidim pogrešno rasuđivanje ovakvog stava.

Nakon suđenja Isusu, u kojem je proglašen krivim za bogohulnu tvrdnju da je Bog, svedok Jovan kaže: „Tada dakle Pilat uze Isusa i šiba ga.“²⁰⁶ Većina ljudi preleti preko ovoga, ali lekar po imenu dr Truman Dejvis stvarno je analizirao praksu rimskog biševanaj tokom prvog veka. Njegov zaključak je bio da je Isus nemilosrdno bičevan do samog ruba smrti.

Isus je bio vezan za stub i udaren najmanje trideset devet puta – a verovatno i više – bičem na čijim su vrhovima bile upletene kosti i kuglice olova. Stalno iznova je bič punom snagom udarao po njegovim golim ramenima, leđima i nogama. Dejvis je rekao:

U početku uski kaiševi su samo sekli njegovu kožu. Onda, kako se udaranje nastavilo, oni su se usecali dublje u potkožan tkiva, uzrokujući prvo krvarenje iz kapilara i vena kože i najzad jako arterijsko krvarenje iz krvnih sudova koji su bili ispod mišića. Kuglice olova su u početku izazivale velike, duboke modrice koje su se otvarale narednim udarcima. Konačno, koža leđa visila je u

dugačkim trakama, a cela oblast je bila neprepoznatljiva masa poderanog, krvavog tkiva.²⁰⁷

Jedan svedok rimskog šibanja je dao ovakav opis: „Vene stradalnika su visile gole, a sami mišići i tetive i utroba žrtve bile su izloženi pogledu.”²⁰⁸ Neke žrtve su umrle čak pre nego što su ih razapeli. Nesumnjivo, Isus je bio u ozbiljnom kritičnom stanju pre nego što je njegovo raskršćanje počelo. Nije čudo da nam istorija govori da nije bio u stanju da nosi sopstveni krst.

HRISTOVE PATNJE ZA NAS

Kasnije, trinaest do osamnaest centimetara dugački klinovi zakucani su kroz Isusove zglobove. Dr Aleks Meterel, jedan drugi lekar koji je opsežno izučavao raspeće, rekao mi je da bi to proizvelo takav bol agonije srodan stezanju vašeg nerva lakta kleštima. Smrt raskršćanjem je bila tako brutalna da je jedna nova reč skovana da je opiše – *excruciating* (ekstremno bolno), što je latinski za „sa krsta”.

Nakon što su njegovi ručni zglobovi i stopala bili čvrsto zakucani, Isus je podignut u vazduh da visi. Dr Meterel kaže da je smrt raskršćanjem u osnovi spora smrt gušenjem.

Zbog napetosti njegovih mišića, Isus je mogao da udahne, ali nije mogao da izdahne vazduh dok se ne podigne svojim stopalima da oslobodi malo pritiska u svojim grudima. Naravno, to je bilo izuzetno bolno, jer su njegova okrvavljena leđa strugala o hrpavi drveni krst i zbog klinova koji su probadali njegova stopala. Nakon sati borbe da se podigne i diše nastupila je iscrpljenost.

Kada bi rimsko pogubljenje zahtevalo zahtevalo brzu smrt, koristili su malj da slome potkolenice žrtve, pa ona ne bi mogla više da se izdiže. Žrtva bi onda mlitavo visila dok bi se njena pluća polako ispunjavala ugljen-dioksidom, a ona se ugušila. To je ono šta su dželatili uradili zločincima koji su bili razapeti sa svake strane Isusa.

Ali kada su došli do njega videli su da je već bio mrtav. Da bi to potvrdio, jedan vojnik je zabio koplje između njegovih rebara, probijajući srčanu maramicu i samo srce, uzrokujući da potekne čista tečnost i krv. Nakon toga rimski veštaci su potvrdili da je bio mrtav.

Hajde da budemo nedvosmileni u vezi ovoga: niko nije preživeo mučenje na krstu, a to uključuje i Isusa. Jasno je da težina istorijskih i medicinskih dokaza ukazuju da je Isus umro pre nego što je zadata rana na njegovom boku”, zaključuje jedan autoritativni članak u uglednom *Žurnal američkog medicinskog udruženja*. „Prema tome interpretacije zasnovane na pretpostavci da Isus nije umro na krstu pokazuju se u suprotnosti sa modernim medicinskim znanjem.”²⁰⁹

U stvari, čak i da je Isus želeo da ide nasuprot svemu što je učio namernim varanjem ljudi, čak i da je preživeo krst, čak i da je uspeo da se izvuče iz svoje čaure načinjene od lanenih zavoja koji su bili natopljeni sa trideset četiri kilograma mirisa, čak i da je mogao da otkotrlja ogroman kamen sa ulaza svog groba – stenu tako veliku da jedan drevni izveštaj kaže da dvadeset ljudi nije moglo da je pomeri – čak i da je mogao da prođe pored odabranih rimskih stražara, zamislite u kakvom stanju bi bio kada se pojavio pred svojim učenicima!

Ne bi mogao da ih nadahne hrabrošću i uzbuđenjem u pogledu primanja jedne takve vrste vaskrsenja tela jednog dana. Ne bi mogao da ih podstakne da pobedonosno objavljuju njegovo povratak i pokrenu svetski pokret u njegovo ime. Bili bi užasnuti. Bili bi zgađeni njegovom krvavom i slomljenom prilikom. Sažalili bi se nanjega i odveli ga lekaru.

Ne, teorija nesvesti jednostavno nema smisla. Nema sumnje u pogledu toga: Isus je umro na Veliki petak. Ali hvala Bogu, kako Toni Kampolo voli da kaže, dolazila je nedelja! I postoji pet kategorija dokaza koji potvrdno ukazuju na Vaskrsenje kao na stvaran istorijski događaj koji se desio tog dana. Gradeći spravu za pamćenje, kako me je Habermas naučio, od kojih svaka počinje sa slovom e.²¹⁰

RANI IZVEŠTAJI: POUZDANO SVEDOČANSTVO ISTORIJE

Verovao sam da su istorijski spisi koji uključuju Novi zavet i opisuju Vaskrsenje bili nepopravljivo iskvareni, jer su bili napisani tako davno – možda hiljadu godina – nakon tih događaja. Kao što mi je jedan profesor na fakultetu rekao, legenda i razmišljanje puno želja razvili su se u međuvremenu i beznadežno iskrivili zapis o tome ko je Isus bio i šta je radi.

Ali sam shvatio da su mnogi naučnici zaključili da nikada nije postojao ovako veliki jaz između Isusovog života i verovanja da je on vaskrsli Sin Božiji. Ključ ovoga je da utvrdimo tačan datum kada je knjiga Dela apostolska bila napisana, otkada ona beleži širenje rane crkve, i onda da povratno ustanovimo kada su izveštaji o Vaskrsenju zapisani.

Isus je razapet 30. ili 33. godine n.e. U svojoj knjizi *Merenje svetovnog grada*, naučnik Dž. P. Morlend citira pola tuceta značajnih razloga za zaključak da je knjiga Dela apostolska napisana pre ranih 60-ih godina n.e.

Na primer, sve tri glavne ličnosti u Delima – Petar, Pavle i Jakov – su pogubljene između 61. i 65. godine n.e., ali se to ne pominje u Delima, koja daju mnoge druge detalje njihovih života. I Dela ne razmatraju progon crkve cara Nerona sredinom 60-ih godina ili rat između Jevreja i Rimljana, koji je buknuo 66. godine n.e. Sigurno bi sve ovo bilo uključeno u Dela da su bila napisana *posle* ovih događaja, pa su morala da budu napisana *pre* njih.²¹¹

Stručnjaci se slažu da je Dela napisao istoričar Luka, a Dela izričito tvrde da je to drugi deo dvodelnog dela. Prvi deo je Jevanđelje po Luci – koje potvrđuje da je Isus bio vaskrsli Sin Božiji – i tako znamo da je ono napisano pre Dela apostolskih.

A većina istoričara se slaže da je Jevanđelje po Marku – koje takođe svedoči da je Isus vaskrsli Sin Božiji – napisano pre Lukinog, jer je Luka očigledno ubacio neke delove Markovog materijala u svoj sopstveni. Zato je Markov izveštaj još bliži događajima Isusovog života. U stvari, postoji indikacija da ključni izvor koji je Marko obuhvatio kada je pisao o praznom grobu može biti datiran na vreme ne kasnije od 37. godsine n.e.²¹²

Sada je jaz toliko sužen da ni blizu ne postoji dovoljno vremena za legendu koja bi iskvarila istorijski zapis. Renomirani naučnik oksfordskog univerziteta drevne istorije Rima i Grčke, A. N. Šervin-Vajt, zaključio je da čak ni jaz od *dve generacije* ne bi bilo dovoljno vremena da legendu uništi pouzdanu srž istorijskih činjenica.²¹³

Šta više, postoji vjeruju rane crkve koje je apostol Pavle uključio u 1. Korinćanima poslanicu i koje potvrđuje da je Isus pogubljen za naše grehe, sahranjen i da je ponovo ustao trećeg dana, kako je prorečeno u Pismu. Zasnovano na raznim faktorima, neki naučnici datiraju ovo vjeruju, veoma rano, na dvadeset četiri do trideset šest *meseci* nakon raspeća – a da izveštaji očevidaca koji to podupiru sežu do samog krsta.²¹⁴ Govoreći istorijskim terminima, to je kao bljesak udarnih vesti!

Kada je Pavle u 1. Korinćanima pomenuo da se vaskrsli Isus pojavio pred petsto ljudi odjednom, posebno je ustvrdio da su mnogi od njih još bili živi u vreme kada je on to pisao.²¹⁵ U stvari, on je rekao: „Ej, to se desilo tako skoro da su svedoci toga tu negde – pitajte ih sami ako meni ne verujete i oni će vam reći da je to istina!”

Eto kako je uveren bio, baš kao što mi možemo biti uvereni u pouzdanost biblijskog izveštaja o Vaskrsenju.

U stvari, nakon ispitivanja svih relevantnih istorijskih dokaza, naučnik Vilijam Lejn Kreig došao je do zaključka: „U prve dve godine nakon [Isusove] smrti ... značajan broj Isusovih sledbenika je izgleda formalisao učenje o pokajanju, bio je ubeđen da je on ustao iz smrti u telesnom obličju, poistovećivao je Isusa sa Bogom i verovao da je pronašao podršku za sva ta ubeđenja u Starom zavetu.”²¹⁶

PRAZAN GROB: JEDNOGALSNO – NEDOSTAJE TELO

Tokom suđenja, Isusov glavni tužilac bio je Kajafa, koji je, kako nam govori istorija, služio kao prvosveštenik od 18. do 37. godine n.e. Taj Kajafa je optužio Isusa za bogohulnu tvrdnju da je Bog i onda ga predao Pilatu da bude pogubljen.

Pre samo nekoliko godina arheolozi su vršili iskopavanje u Jerusalamu, kada su otkrili pogrebna mesta Kajafe i njegove porodice. Ali, mada je pronađen grob njegovog tužioca, niko nikada do ovoga dana nije otkrio telo samog Isusa.²¹⁷

Isus je sahranjen u grobu Josifa iz Arimateje, istaknutog člana Jevrejskog veća, a ta podzemna grobnica je zapečaćena i stavljena pod jaku stražu. Međutim, u jutro vaskrsenja neke žene – a to je veoma važno – su otkrile da je ona prazna.

Činjenica da biblijski zapis kaže da su žene otkrile da je grob prazan pruža snažnu verodostojnost ovim izveštajima. Razlog: žene su imale nizak status u jevrejskom društvu i nisu čak ni bile zakonski kvalifikovane da budu svedoci. Pa, da su učenici pravili ili ulepšavali ovu priču, nesumnjivo bi tvrdili da su muškarci otkrili prazan grob, jer bi se njihovo svedočanstvo smatralo mnogo

verodostojnijim. Beležeći tako zbunjujuću činjenicu da su žene prve videle prazan grob je samo još jedan pokazatelj da biblijski pisci bili predani preciznom zapisivanju onoga šta se desilo.

Ali, kao što Habermas ukazuje, najsnažniji dokaz koji se tiče praznog groba je da niko nikada nije tvrdio bilo šta drugo *osim* da je prazan. Čak su i Isusovi protivnici priznali da je bio prazan na dan vaskrsenja. Pokušali su da podmite stražare da kažu da su učenici ukrali telo, dok su oni spavali, što nema smisla, jer Isusovi sledbenici nisu imali ni motiva, ni priliku za to. Osim toga, kako bi stražari mogli da znaju da su učenici uzeli telo ako su spavali?

Ali stvar je u tome da kada su učenici objavili da je grob bio prazan, Isusovi protivnici nisu odgovorili: „O ne, nije tako“, ili: „Otišli ste u pogrešan grob.“ Umesto toga, oni su priznali da je grob prazan.

Pitanje je *kako* je postao prazan. Kada sam prvi put pokušavao da rešim ovu misteriju kao skeptik, prošao sam listu sumnjih, ali sam shvatio da svi oni nisu imali motivaciju. Na primer, Rimljani ne bi uzeli telo; oni su želeli Isusa mrtvog. Jevrejske vođe ne bi uzele telo; one su želele da on *ostane* mrtav. Bilo ko od njih bi voleo da proparadira Isusovim beživotnim telom glavnom ulicom Jerusalima, jer bi to trenutno ubilo rastuću hrišćansku pokret, na koji su potrošili toliko energije pokušavajući da ga unište.

Što se tiče učenika, osim velikih rizika i teškoća sa kojima bi se susreli u pokušaju krađe tela, ne bi imali šta da dobiju, a mogli bi sve da izgube takvom prevarom. Zašto bi želeli da žive život lišavanja i patnje, a onda bili mučeni do smrti za ono što su znali da je laž? Ako je to bila šarada koju su oni izmislili, sigurno bi bar jedan od njih istupio pod mučenjem i rekao istinu.

Carls Kolson može to da potvrdi. Kao specijalni savetnik predsednika Ričarda Niksona tokom Votergejt sloma, lično je video kako se zavera raspada pod pritiskom.

Da li je stvarno poput promišljenog zataškavanja, zavera izvršavanja laži o Vaskrsenju mogla da preživi nasilno proganjanje apostola, pažljivo ispitivanje ranih crkvenih sabora, groznu čistku vernika iz prvog veka kojih je hiljade bilo bačeno lavovima zbog odbijanja da se odreknu Hristovog vođstva? ... Uzmite nekoga ko to gleda iz Votergejt mreže, koji gleda iz prve ruke kako je ranjiva zavera: Ništa manje od nekog svedoka toliko zastrašenog da bi vaskrsli Hristos mogao da uzrokuje da ovi ljudi u svojim umirućim šapatima održe ideju da je Isus živ i da je Gospod.²¹⁸

U redu, dakle ove teorije ne funkcionišu. Onda mislio sam: „Možda su žene otišle na pogrešan grob – na kraju krajeva, brda van Jerusalima su bila puna grobova. Možda su se izgubile na putu u mraku.“ Ali ni to nije izdržalo pažljivo ispitivanje.

Ne samo da su Marija Magdalena i ostale žene pronašle prazan grob, nego su i Petar i Jovan došli i sami proverili. Kakva su izgledi da su svi oni načinili istu grešku? A oni bi se sigurno uverili da li je to bio pravi grob pre nego što bi rizikovali svoje živote proglašavajući da je Isus vaskrsao. Osim toga, njihov prijatelj Josif iz Arimateje sigurno je znao gde se nalazi njegov lični grob. I da su nekako svi pali u kolektivnu amneziju, ne bi li rimski i jevrejski autoriteti rado ukazali na pravi grob i pokazali da je Isus još uvek unutra?

Svedočanstvo istorije je jednoglasno: Isusov grob je bio prazan u nedelju na dan vaskrsenja.

SVEDOČANSTVO OČEVIDACA: ŠTA SE VIDI VERUJE SE

Ne samo da je Isusov grob bio prazan, nego se i on pojavljivao živ u periodu od četrdeset dana u nekoliko različitih navrata pred više od 515 osoba – muškaraca i žena, onima koji su verovali i onima koji su sumnjali, odlučnim ljudima i dušama megog srca, grupama, pojedincima, ponekad u zatvorenom, a ponekad na otvorenom u sred bela dana.

Pričao je sa ljudima, jeo sam njima, čak je i pozvao jednog skeptika da stavi svoj prst u rupe od klinova na njegovim rukama i da stavi svoju ruku na ranu od koplja na njegovom boku, da bi se uverio da je to zaista on. Ovo iskustvo je bilo toliko upečatljivo da je učenik Toma na kraju prilikom svoje nasilne smrti u južnoj Indiji objavio da je Isus zaista vaskrsao.

Izveštavao sam o rezultatima kriminalnih suđenja kao novinar pravnih predmeta i nikada nisam video nijedan sa blizu 515 svedoka. Realno, kada biste pozvali svakoga od njih bude propitan i unakrsno ispitivan u toku samo petnaest minuta i da se to dešava bez prestanka, prošlo bi vreme od doručka u ponedeljak do večere

u petak da ih sve saslušate. Nakon slušanja skoro 129 celih sati svedočanstava očevidaca, ko bi mogao da ode neubeđen?

Naravno, kao skeptik, pokušao sam da napravim rupe u njihovim pričama. Na primer, da li je moglo da se desi da su imali halucinacije? Dr Geri Kolins – predsednik jednog nacionalnog udruženja psihologa, univerzitetski profesor psihologije tokom dvadeset tri godine i autor više od četrdeset knjiga koje se tiču psiholoških problema – kaže da to jednostavno nije moguće.

Halucinacije, kaže on, su kao snovi – to su individualni događaji koji se ne mogu deliti između ljudi. Jedan stručnjak je rekao da bi bilo veće čudo od samog Vaskrsenja kada bi pet stotina ljudi delili isti svet halucinacije!

Ali nisam još bio spreman da se predam. Ako to nisu bile halucinacije, možda su bili primer onoga šta psiholozi nazivaju „grupno razmišljanje“ – jedna vrsta razmišljanja u kojem ljudi u nekoj grupi suptilno ohrabruju jedni druge, pomoću snage sugestije, da vide nešto što ne postoji. Ali Kolins je rekao da ni ovo ne bi bilo moguće, jer su okolnosti bile potpuno nepovoljne. Učenici nisu naslućivali Vaskrsenje, jer bi to bilo potpuno strano njihovim jevrejskim uverenjima, pa nisu bili spremni da se takva vrsta „grupnog razmišljanja“ dogodi. Pored toga, Isus je jeo sa njima, pričao iza i ispred njih i pojavio se mnogo puta pred svim vrstama ljudima u različitim emocionalnim stanjima – što sve deluje u suprotnosti sa teorijom „grupnog razmišljanja“.

Osim toga, šta je sa praznim grobom? Kada bi očevici samo pričali među sobom zamišljajući da vide Isusa njegovo telo bi još uvek bilo u grobu – a Rimljani bi ga sigurno pokazali.

Jedna stvar je sigurna, rekao je Kreig: „U posebnim prilikama različite grupe i pojedinci su doživeli da vide Isusa koji se vratio iz mrtvih. Ovaj zaključak je praktično nepobitan.“²¹⁹

POJAVA CRKVE: ISPUNJAVANJE RUPE U ISTORIJI

Pretpostavimo da ste tokom politički konzervativnih dana Reganove administracije napustili zemlju i na dvadeset godina izgubili kontakt sa Sjedinjenim Državama. Kada ste se vratili, naučili ste iz neke istorijske knjige da je radikalni marksista bio izabran za predsednika nakon Reganovog poslednjeg mandata. Na pamet vam je palo značajno pitanje: „Kakav kataklizmički događaj je proizveo takvu veliku socijalnu promenu?“

Morlend koristi ovu ilustraciju kao analogiju za ono što se desilo u prvom veku kada je osnovana hrišćanska crkva od jevrejskih preobraćenika koji su napustili ili značajno promenili nekoliko osnovnih principa jevrejske tradicije. Ova monumentalna promena, rekao je on, je čak dramatičnija od scenarija sa Reganom.

Moralo je da desi nešto tako dramatično kao što je Vaskrsenje da bi izazvalo Jevreje prvoga veka da promene slavljenje subote na nedelju, da ostave i sistem žrtvovanja životinja za oprostjenje greha i držanje Mojsijevog zakona kao načina ispravnog položaja pred Bogom i da prigle koncept Trojstva. Radeći ovo, oni koji su osnovali crkvu su rizikovali da postanu društveni izgananci i, prema jevrejskoj teologiji, da im duše budu proklete u paklu.

„Kako se ovakva stvar ikada mogla desiti?“, pitao je Morlend. „Vaskrsenje nudi jedino realno objašnjenje.“²²⁰

C. F. D. Mul, naučnik sa Kembridž univerziteta, koji se bavi Novim zavetom, izrazio je to na ovaj način: „Ako dolazak [crkve] u postojanje, fenomen koji je neosporno potvrđen Novim zavetom, pravi veliku rupe u istoriji, rupe veličine i oblika Vaskrsenja, čim svetovni istoričar predlaže da se ona zapuše?“²²¹

Rana crkva je snabdevena iskrenošću i oduševljenjem učenika, koji su se skvrčili u kukavičluku pre Vaskrsenja, ali koji su posle Vaskrsenja hrabro do svoje smrti objavljivali da je Isus pobedio grob.

Kao prvo, ne bih bio ubeđen činjenicom da su spremni da umru za svoja uverenja. Izvesno je da se mnogo ljudi tokom istorije žrtvovalo za svoju veru. Dok ovo pišem, na primer, zastrašuju vesti na televiziji u izveštaju da se razneo neki muslimanski terorista i pobio nekoliko ljudi u nekom tržnom centru u Tel Avivu. Zašto je to učinio? Delimično zato što je iskreno verovao da je posledica toga trenutna odlazak u raj gde će biti sa svojim tvorcem.

Ali učenici su bili u potpuno drugačijoj situaciji. Oni su bili u jedinstvenom položaju da znaju iz prve ruke, *za činjenicu*, da li je Isus stvarno ustao iz mrtvih. Oni su ga sreli. Pričali su i jeli sa njim. Objavili su da je to istina – on *jest* vaskrsao. I pošto je to bila istina, bili su spremni da umru za to.

Da li vidite razliku? Za razliku od teroriste koji je jedino imao svoju veru, učenici su bili u stanju da zasigurno znaju da li je njihova tvrdnja bila istinita. Da li mislite da bi bili spremni da dozvole da budu mučeni do smrti za laž? Niko to ne bi uradio. Bili su spremni da umru, jer su *znali* da je Vaskrsenje realnost.

VANBIBLIJSKI DOKAZ: POTVRDA IZVAN BIBLIJE

Dok postoji obilje dokaza da verujemo da su spisi Novog zaveta o Isuovoj smrti i vaskrsenju pouzdani, postoje i drugi drevni istorijski izvori koji obezbeđuju dodatnu potvrdu.

Habermas, koji je vodeći autoritet u takozvanim vanbiblijskim spisima, sastavio je dvadeset dva drevna izvora koji spominju Isusovu smrt i trinaest koji se naročito odnose na Vaskrsenje, sa dodatnih pet koji obezbeđuju relevantne činjenice u pogledu tih događanja.²²²

Jedna od najzanimljivijih referenci se tiče tame koja se nadvila nad zemlju tokom vremena dok je Isus visio na krstu. Kao skeptik, čitao sam o ovom fenomenu u Bibliji i rugao se: „Ne postoji način da nebo ostane mračno; ne mogu čak ni da zamislim da hrišćani stvarno u to veruju!” Smatrao sam da je neko, u nekom kasnijem vremenu, dodao ovaj lažni događaj kao način da senzacionalizuje teološki smisao. Za mene, to je bio još jedan primer zašto se biblijskim izveštajima ne može verovati.

Ali grčki istoričar iz prvog veka po imenu Tal, koji nije bio hrišćanin, napisao je istoriju istočnog mediteranskog sveta 52. godine n.e. i stvarno stvarno razmatrao ovu iznenadnu tamu. Njegova taktika je bila da pokuša da objasni da je to bilo pomračenje Sunca, iako ovo nije bilo moguće, dajući vreme raspeća.²²³

Opet je istorija obezbedila mnoge deliće potvrde da je Isus vere Isus istorije.

ISTORIJSKA PRESUDA

Ako je svako parče istorijske dokumentacije za Isusovo ustajanje iz mrtvih dokaz za naše lično konačno vaskrsenje, možemo se suočiti sa budućnošću sa sigurnim očekivanjem. Nada kojom će hrišćani nadvladati grob i provoditi večnost sa Bogom nije očajnička čežnja ljudi previše uplašeni da se suoče sa svojom sopstvenom smrtnošću. Umesto toga, to je racionalan i logičan zaključak zasnovan na neodoljivom svedočanstvu istorije.

„Ni jedna razumna porota na svetu”, rekao je lord Darling, sjajni vrhovni sudija Engleske, „ne bi mogla da ne donese presudu da je priča o Vaskrsenju istinita.”²²⁴

Za hrišćane, to je nešto što ih ponovo uverava. Za duhovne tragače, to je izazov koji bi trebalo uzeti ozbiljno. Bio sam u oba tabora. Jednog dana koji je osvanuo svetao i lep, juna 1983. godine, bilo mi je drago da sam bio u Hristovom taboru.

U to vreme, radio sam kao rukovodeći urednik jednih novina u Misuriji doveo moju porodicu u Čikago da posetim svoju majku na par dana. Kasno te noći, ustao sam osećajući se loše i brzo se srušio sa jakim bolom.

Moja žena je pozvala bolničare. Dok su bili na putu, ležao sam na podu – moje disanje je bilo plitko, moj puls nestalan, moja koža bleđa - boreći se da ostanem svestan i osećajući zloslutnu ukočenost koja se širila mojim rukama i nogama. „To je to”, mislio sam u sebi. Smatrao sam da ću umreti baš kao što je i moj prijatelj Frenk nekoliko godina ranije.

Priznaću to: bio sam uplašen. Nisam želeo da umrem. Želeo sam da vidim svoju decu kako odrastaju. Želeo sam da živim dug i srećan život sa Lesli. Ali bio sam hrišćanin oko osamnaest meseci i znao sam zasigurno da mogu da verujem u dve stvari ako umrem: prvo, da bi Bog brinuo o Lesli i deci; i drugo: da bi u prisustvu Boga ponovo otvorio svoje oči, tog trenutka kada ih na smrt zatvorim.

A Isus bi me zagrljio svojom rukom i rekao Ocu: „Znam ovog čoveka. Volim ga i one voli mene. Platilo sam za svaki pojedini greh koji je ikada počinio. Na osnovu zasluga koje sam učinio na krstu, on je opran od svih prestupa i obućen u moju dobrotu – i stoga je pozvan da provodi večnost na nebu.”

Bio sam u situaciji gde su oba izbora dobra: ako živim, sve će biti dobro, a ako umrem, se će biti dobro. To mi je dalo takvu vrstu snage koja mi je bila potrebna da izađem na kraj sa ovom krizom.

Očigledno, nisam umro. Posle skoro nedelju dana u bolnici, tokom kojih lekari nikako nisu bili sasvim u stanju da dijagnosticišu bolest koje me je pogodila te noći, izašao sam sa

iskustvom mnogih drugih svetlih i lepih dana. Ali pre ili kasnije jedan od njih će biti moj poslednji. Smrt me još uvek vreba, kao i vas.

Ali možemo produžiti sa čvrstim uverenjem, zahvaljujući dokazima istorije koji utvrđuju ubedljivom jasnoćom kako nam Isus nije samo prethodio u smrti, nego, takođe, i u vraćanju iz smrti i osvetlio stazu do neba.

„Ovo pisah vama koji verujete u ime sina Božijega”, rekao je apostol Jovan, „da *znate* da imate život večni.”²²⁵

NEČUVENA IZJAVA #12

ISUS JE JEDINI PUT DO BOGA

Novinar jednog od programa mrežnih vesti nazvao je da me pita o oživljavanju interesa za duhovnost širom države. Vodili smo prijatan razgovor neko vreme – dok nisam pomenuo da je moja nada da će svi oni koji eksperimentišu sa raznim sistemima verovanja konačno sresti Isusa.

Trenutno razgovor je postao hladan. „Hoćete li da mi kažete da će dve trećine čovečanstva otići u pakao, jer nikada nisu čuli za Hrista?”, ljutito je pitao. Ton njegovog glasa učinio je to jasnim: optuživao me je da sam uskogrud, netrpeljiv i snob.

Nije se zadržao dovoljno dugo da bih se odbranio, jer, konačno, njegova rasprava nije bila sa mnom. Bila je sa Isusom. Jer je Isus objavio, u jednoj najnečuvenijoj izjavi koju je ikada izrekao: „Ja sam put i istina i život; niko neće doći k ocu osim kroz mene.”²²⁶

Van svih Isusovih neverovatnih iskaza, ova prekomerna tvrdnja ima najveću tendenciju da uvredi ljude. Mnogi smatraju da je osiona, netolerantna i politički neispravan. Čak i Isusova tvrdnja da je božanstvo nije na taj način uznemirila ljude kao što je to ova izjava. U stvari, dok sam bio u Indiji sreo sam mnoge druge hrišćane koji su ovo, takođe, doživeli tamo: rekao sam nekim Hindusima da je Isus bio Bog, a oni su odgovorili: „Nema problema!”

Bio sam zbunjen. „Kažete da prihvatate činjenicu da je Isus Hristos Sin Božiji?”, upitao sam.

„Naravno”, rekli su. „Mi imamo milione bogova. Ne postoji problem da dodamo Isusa.”

Ali kada sam rekao: „Ne, ne razumete – Isus je rekao da je on *jedini* Sin Božiji i *jedini* put koji vodi u večni život”, tada su postali ogorčeni i povukli crtu.

DA LI SVI PUTEVI VODE BOGU?

Jedan od razloga zašto je Isusova isključiva tvrdnja tako sporna je zato što protivreči popularnom gledištu da su sve religije u osnovi iste. Drugim rečima, postoje raznovrsni putevi kojima ljudi mogu ići na svom duhovnom putovanju, a sva ona konačno vode istom Bogu. Kada svučete njihova osnovna verovanja, svaka religija je slična, mada mogu koristiti različite jezike i obrede u učenju Božije univerzalne prorode.

Međutim, Isusova neobična izjava da je jedini put ka Bogu stavlja hrišćanstvo u klasu za sebe. Tvrdi da je jedini put ka Bogu Isus potvrđuje da je hrišćanstvo jedinstveno i da se ono, dakle, ne može pomiriti sa bilo kojom drugom religijom na svetu. Na primer, rečeno je:

- Druge religiozne vođe kažu ljudima: „Sledite me i ja ću vam pokazati kako da pronađete istinu.” Ali Isus kaže: „*Ja* sam isitna.”

- Druge religiozne vođe kažu ljudima: „Sledite me i ja ću vam pokazati put do spasenja.” Ali Isus kaže: „*Ja* sam put u večni život.”

- Druge religiozne vođe kažu ljudima: „Sledite me i ja ću vam pokazati kako da postanete prosvetljeni.” Ali Isus kaže: „*Ja* sam svetlost svetu.”

- Druge religiozne vođe kažu ljudima: „Sledite me i ja ću vam pokazati mnoga vrata koja vode ka Bogu.” Ali Isus kaže: „*Ja* sam vrata.”

Onda Isus kaže: „Tako sledite mene.”

Da li vidite razliku? Tokom dugog vremena ljudi su pokušavali da usklade različite religije sveta. U stvari, to je sve o čemu se radi u bahai religiji. Međutim, postoji drastičan i nepomirljiv teološki sukob između hrišćanstva i svih drugih verskih sistema.

Da koristimo popularnu ilustraciju, sve druge religije govore: „ČINI“. To jest, one su zasnovane na tome da ljudi nešto *čine*, svojim borbama i stremljenjima, da nekako zarade Božiju naklonost. Sledbenici moraju da idu na hodočašće, daju milostinju siromašnim, pažljivo se drže ishrane, vrše dobra dela, izgovaraju prave reči, koriste tibetanski molitveni točak, idu kroz seriju reinkarnacija ili verno slede neka druga religiozna pravila. Ovo su pokušaji ljudi da dosegnu Boga.

Za raliu od toga, hrišćanstvo govori: „*UČINJENO*“, jer je zasnovano na onome što je Isus Hristos *uradio* za nas na krstu. Biblija uči da smo svi mi duhovni buntovnici i da niko ne može učiniti ništa da zasluži nebo, nego je Isus umro na krstu kao naša zamena i ponudio oproštenje i večni život kao dar svoje milosti. U hrišćanstvu je, dakle, Bog dosegao nas.

Druge religiozne vođe mogu ponuditi jezgrovita i korisna shvatanja, ali jedino je Isus – jer je jedinstven i savršen Sin Božiji – kvalifikovan da ponudi sebe kao isplatu za naše prestupe. Nijedan vođa bilo koje druge značajne religije nije čak ni pokušao da za to bude sposoban. „Mojsije je mogao da razmišlja o zakonu; Muhamed je mogao da maše mačem; Buda je mogao da da ličan savet; Konfučije je mogao da ponudi mudre izreke“, rekao je teolog R. C. Sproul, „ali nijedan odo voih ljudi nije bio kvalifikovan da ponudi očišćenje od greha sveta.“²²⁷

Ovaj element milosti je jedinstven za hrišćanstvo. Kao što je jedan naučnik ukazao, suprotnost postaje potpuna kada uporedite priče kojima je učio Isus sa sličnim pričama koje se nalaze u budističkoj literaturi. Obe priče uključuju sina koji je postao buntovnik i otišao od kuće, ali je kasnije priznao grešku svoga puta i odlučio da se vrati.

U budističkoj priči, od odlutalog sina se zahtevalo da odradi kaznu za svoja prošla nedela, provodeći godine u služenju. Ali hrišćanska priča se završava tako što otac prima rasipnog sina toplom dobrodošlicom i obasipa ga nezasluženim oprostajem.

Poruka milosti – „učinjeno“ – i poruka otplate prošlih krivica – „čini“ – u osnovi su nepodudarne. Ne bi imalo smisla da obe mogu doći od istog Boga. Na kraju krajeva, Bog nije šizoreničar. Bilo bi neverovatno da Bog koji oličava ljubav i istinu ode na jednu stranu planete i kaže: „Pssst! Da vam kažem kako možete da se pomirite sa mnom“, onda ode na drugo mesto na zemaljskoj kugli i opiše potuno protivrečan put ljudima da ga shvate i poštuju, a ipak jednoj trećini populacije kaže nešto sasvim novo.

Umesto toga, izgleda logično da Bog za nas obezbedi da pratimo jedan put tražeći ga i da otkrije taj put na izvanredan i nečujan način – koji je učinio šaljući Isusa Hrista da se pojavi u ljudskoj istoriji.

Tako da *nije* svedjedno kojim putem ćemo ići na našem duhovnom putovanju. Toliko neverovatno kao što zvuči, Isus govori da svi drugi putevi završavaju smrću, ali da je njegov put taj koji vodi ka Bogu.

CRKVA AZILA

Isusva izjava o isključivosti probija mit da su sve religije u osnovi iste. Ali postoji još jedan mit, koji govori da iako hrišćanstvo može biti različito, ono je samo jedna filozofija među mnogim i ona je samo toliko ispravna kao i neki drugi religiozni sistem. To je ideja „ti imaš svoju istinu, ja svoju“.

Sproul ukazuje da ovo verovanje ima izvesnu dozu apela, jer, na površini, odražava tolerantne i pluralističke stavove naše zemlje. Po našem ustavu, sva religiozna mišljenja su jednako zaštićena; ljudi su slobodni da veruju šta god hoće. Ali neki ljudi su izveli pogrešan zaključak da baš zato što su različita religiozna gledišta jednako *zaštićena*, dakle, moraju biti i jednako *ispravna*. To jednostavno nije tako.

Ideja koja stoji iza onoga što Vrhovni sud Sjedinjenih Država naziva našim „tržištem ideja“ je da bi istina i neistina trebalo ravnopravno da se bore u neometanoj raspravi, da bi na kraju istina prevladala. Dok zakon štiti svakoga ko izrazi neko mišljenje, ne kaže ništa o tome koja su gledišta zasnovana na istini, a koja dovode u zabludu ili suštu neistinu.

Na primer, kolumnista Majk Rojko je jednom napisao ironičan članak u kojem je tražio članstvo u Crkvi azila. Ova izmišljena crkva veruje da je na nekoj planti pre nekoliko miliona godina nekoliko stotina vanzemaljaca jelo neki pokvareni vegetarijanski

namaz. Nažalost, u njemu je bio virus koji je beznačajno iskvario njihove umove.

Kada lečenje nije uspelo, žrtve su prebačene na jednu nenaseljenu planetu, koja bi služila kao azil gde su oni mogli slobodno da tumačaju i šašavo se ponašaju. Ta planeta je bila Zemlja, a svi mi smo potomci ovih vanzemaljaca. Rojko je rekao onima koji sumnjaju: „Želite li dokaz? Čitajte istorijske knjige. Pogledajte novine i vesti. Onda mi recite da ovo nije jedan luckasti kontejner!“

Prilično sam siguran da se Rojko šalio, ali u ovoj državi ljudi imaju pravo da veruju šta hoće. Crkva azila bi bila ustavom zaštićena baš kao i bilo koja druga vera. Međutim, to ne bi značilo da su njena učenja istina.

MNOGOBROJNI ISTORIJSKI OSVAJAČI

Ali kako da znamo da je Isus govorio istinu kada je izjavio da je jedini put ka Bogu? Svako bi mogao da načini takvu tvrdnju. U stvari, mnogi ljudi jesu! Dejvid Valečinski i Irving Volis su proučavali neke od njih, uključujući Sabatai Zebija, jednog od najintrigantnijih ljudi koji se izdavao za mesiju.

Rođen 1626. godine, sin farmera koji se bavio uzgojem pilića, Zebi je bio manično depresivan u hipnotičkom načinu pričanja. Izjavio je da je mesija 1648. godine, kasnije se oženio poljskom prostitutkom i privukao hiljade sledbenika svojim učenjem da su seksualni promiskuitet i golotinja vrline. Njegova poruka bila je da je *on* jedini put do Boga.

1666. godine, međutim, uhapsile su ga turkse vlasti pod optužbom da je pokušavao da obori sultana. Dat mu je izbor: da bude mučen do smrti ili da postane musliman. Prema Valečinskom i Volisu: „Bez predomišljanja se odrekao judaizma u korist vere u Muhameda i uzeo ime Mahmed Efendi.“ Toliko o njegovim mesijanskim ambicijama!²²⁸

Drugi primer je Džemima Vilksens rođena 1752. godine u kvekerskoj porodici na Rod Ajlendu. Govorila je ljudima da je umrla kada je imala dvadeset godina, ali da je Bog vaskrsao. Završila je sa više od dvesto veoma odanih učenika koji su verovali da je ona njihova karta do Boga.

Valečinski i Volis su opisali kako je jednog dana bila na obali jezera i objavila da će hodati po vodi baš kao što je Isus uradio. Okrenula se ka svojim sledbenicima i rekla: „Verujete li da mogu?“ Oni su uzvikivali: „Da! Da!“ Onda je ona rekla: „Dobro, u tom slučaju nema potrebe da se to stvarno uradi“, i odšetala kući po svom.

Nisam siguran da je ovo učvrstilo veru njenog stada. A kada je umrla 1820. godine, nije pomoglo što su sledili njena uputstva da je ne sahrane, jer će ustati ponovo. Kako se njeno telo raspadalo, ostatak njene sekte se rasturio.²²⁹

Bilo je i drugih, takođe. Henri Džejms Prins je tvrdio da je Bog tri godine nakon što je rukopoložen kao anglikanski sveštenik u Engleskoj; uprkos tvrdnjama o besmrtnosti, umro je 1899. godine. Isto tako, u devetnaestom veku, halucinacije izazvane nervnim slomom ubedile su Hung Hsiu Cuana da je Isusov mlađi brat, kojega je Bog poslao da spasi Kinu. Pomogao je da se izazove Tai Ping ustanak, koji je milione koštao života, pre nego što se otrovao 1911. godine.²³⁰

Ali Isus je bio drugačiji. Ne samo da je tvrdio da je put, istina i život, nego je imao i sposobnosti koje nijedan drugi religiozni vođa nikada nije imao. I to mu daje jedinstvenu verodostojnost.

VERODOSTOJNOST HRISTOVE TVRDNJE

Kada bih tvrdio da sam Bil Klinton rekli biste da sam lud. Ali kada bi Bil Klinton tvrdio da je Bil Klintonm verovali biste mu. Zašto? Jer bi postojale činjenice koje to potvrđuju – izgledao bi kao Klinton, pričao bi kao Klinton, imao bi zaštitu Tajne službe, bio bi opkoljen gomilom novinara i tako dalje. Slično tome, postoji mnoštvo činjenica da je Isus Bog i da je, dakle, verodostojno kada tvrdi da je on jedini put u večni život.

I on *jest* načinio takvu tvrdnju. Skeptici ponekada dokazuju da Isus nikada nije pretendovao da bude Bog i da je samo bio duhovno prosvetljeni vođa koji bi se okrenuo u grobu kada bi opisao da ga ljudi obožavaju – to jest, ako je još u svom grobu!

Međutim, kako je britanski propovednik Džon Stot ukazao, Isus je jasno tvrdio „da ko je znao njega znao je Boga; ko je video njega video je Boga; ko je verovao u njega verovao je u Boga; ko je primio njega primio je Boga; ko je mrzeo njega mrzeo je Boga; i ko je poštovao njega poštovao je Boga.“²³¹

Među činjenicama koje podržavaju ove smele izjave su čuda, koja su dokumentovana u pouzdanim istorijskim zapisima koji sačinjavaju Novi zavet. Isus je rekao: „Ako ne tvorim dela oca svojega, ne verujte mi” (U engleskom: „Ne verujte mi, ako ne činim čuda Božija.”)²³², jer je znao da će ona snažno potvrditi njegov identitet.

Učinio je mnoga čuda u sred bela dana i pred skepticima. Pokazao je moć nad prirodom hodanjem po vodi i pretvaranjem vode u vino, dokazao je svoju moć na bolešću lešenjem ljudi i pokazao je svoju moć nad smrću dovođenjem Lazara nazad u život, nakon što je proveo četiri dana u hladnom i vlažnom grobu.

Pored toga, njegov karakter daje potvrdu njegovoj tvrdnji. Kada se stvarno približimo drugim ljudima, tako često vidimo sve njihove mane mnogo jasnije. Kada sam bio dopisnik i kada sam radio sa političarima i slavnim ličnostima, što sam više imao posla sa njima, više sam mogao da vidim da imaju mane baš kao svako drugi. Ipak, upravo obrnuto se desilo onima koji su poznavali Isusa. Sto su mu bili bliži, bili su zapanjeniji njegovim moralnim integritetom i čistotom. Na primer, niko nije bliži Isusu tokom njegove trogodišnje službe, nego Jovan i Petar. Kakvo je njihovo mišljenje o njegovoj vrlini?

Jovan kaže: „Greha u njemu nema.”²³³ A Petar je napisao: „Koји greha ne učini, niti se nađe prevara u ustima njegovim.”²³⁴

Još jedan moćan delić potvrde dolazi na način kako je Isus oličavao Božije osobine. Drugim rečima, možete da gledate u njegove kvalitete koje čini Bog, koji on jeste – takve kao što je svemoć, sveznanje, pravednost, večno postojanje i tako dalje – i pronaći ćete dokaz da je Isus ispunjen istim takvim karakteristikama.

POKLAPANJE OTISAKA PRSTIJU

Postoji dokaz otisaka prstiju koji podržava Isusovu tvrdnju. Prisustvovao sam mnogim kriminalnim procesima u kojima su otisci prstiju bili odlučujući dokaz. U stvari, video sam jedan slučaj ubistva u kojem je tuženi o osnovi bio osuđen pod uticajem samo jednog otiska palca koji je pronađen na celofanu kutije cigara. Otisak prsta je veoma ubedljiv, jer nam nauka kaže da odgovara samo jednom osobi na planeti.

Na sličan način, Stari zavet Biblije sadrži oko šezdeset naročitih predskazanja u pogledu dolaska Mesije i kada ih sastavite zajedno oni stvaraju jednu vrstu otiska prstiju. Biblija kaže da možemo imeti apsolutno poverenje da ma kome odgovara ovaj otisak, on je pravi Mesija – a od svih ljudi koji su živeli kroz istoriju, jedino Isus Hristos odgovara otisku.

Verovatnoća da se to bilo kome desi je astronomska. Uneverzitetški matematičar Piter Stouner, u svojoj knjizi *Nauka govori*, oprezno izračunava da bi verovatnoća da neka osoba tokom istorije ispuni četrdeset osam od ovih proročanstava bila jedan prema deset na 157!²³⁵

Da bi shvatili veličinu ovog broja, pozvao sam jednog naučnika i pitao: „Koliko je mali jedan atom?” On je odgovorio: „Jedan atom je tako mali da je potrebno poredati milione njih da bi bili jednaki širini ljudske dlake.” Onda sam zvao drugog naučnika i rekao: „Da li je iko izračunao približan broj atoma u celom poznatom Svemiru?” Začudojuće, odgovor je bio da!

Na osnovu tih brojeva, zaključio sam da bi verovatnoća da Isus ispuni četrdeset osam proročanstava bila ista kao da pokušavate da nađete jedan poseban, unapred određeni atom u *bilion bilona bilona milijardi* svemira veličine našeg Svemira! To je toliko blizu nemogućeg koliko samo možete zamisliti! A to je zasnovano na samo četrdeset osam od šezdeset proročanstava.

Isus je rekao da će ispuniti ova proročanstva. „Sve treba da se svrši što je za mene napisano u Mojsijevom zakonu i u prorocima i u psalmima”, rekao je on.²³⁶ – i ispunilo se, jedino na njemu, nasuprot svake verovatnoće.

Kao da ovo nije dovoljna potvrda, takođe postoji čudesno vaskrsenje Isusa, koje ne samo da je prerekao, nego je, kao što je prethodno poglavlje pokazalo, verodostojan istorijski događaj koji ubedljivo utvrđuje Hrista kao onoga za koga se izdavao.

Kada svedete sve ovo, jasno je da hrišćanstvo nije samo filozofija; ono je realnost. Ono nije samo način života; ono je vera koja je jedinstveno zasnovana na istoriji. Dakle, kada Isus tvrdi da je on jedini put do Boga, istorija se ne kikoće.

Umesto da prihvate ovo, ljudi su promenili istoriju.

AKREDITIVI I VERODOSTOJNOST

Mada se Isusovi sledbenici ponekad optužuju da su uskogrudili zbog verovanja da samo Isus može da nas vodi do Boga, sigurno nije uskogrudilo delovati na osnovu celokupnog obima dokaza i doći do racionalnog zaključka da je njegova tvrdnja istina.

Na primer, imam neke prijatelje čijoj bebi su otkrili oboljenje jetre koje uzrokuje žuticu. Simptomi ove bolesti su žuta koža i oči. Kada su odveli svoje dete kod lekara, on im je rekao da je to potencijalno opasna bolest, ali da je lako leći. Sve što je trebalo da rade je da stave bebu pod posebno svetlo, a to bi stimulisalo njenu jetru da funkcioniše kako treba.

Ali roditelji su mogli da odgovore: „To zvuči previše jednostavno. Kako bi bilo ako bismo je, umesto toga, oribali sapunom i vodom i namazali je belilom? Ako bismo radili dovoljno revno na tome, siguran sam da bismo povratili njenu normalnu boju.”

Lekar bi insistirao: „Ne, postoji samo jedan način da se postupa sa ovim.”

„Šta kažete na ovo?”, mogli bi da odgovore. „Šta ako bismo prosto ignorisali problem i pretvarali se da je sve u redu? Ako iskreno verujemo u to, stvari će se završiti najbolje.”

„Izložićete opasnosti život vaše bebe, ako uradite tako”, odgovorio bi lekar. „Gledajte, svidalo se to vama ili ne, postoji samo jedan način da se ona izleči. Neodlučni ste, jer to zvuči previše lako, ali gledajte na moje akreditivne na zidu. Vidite li one diplome? Godinama sam učio na medicinskoj školi kako da spasim bebe. Pogledajte ovu kancelariju – dvadeset godina ovde obavljam praksu. Stalno iznova sam pokazivao da moje lečenje deluje. Znam o čemu pričam. Verujte mi!”

Da li bi iko osudio ove roditelje da su uskogrudili, kada bi poverovali doktoru – lekaru sa akreditivima i verodostojnošću – u pristupili jedinom toku lečenja koji bi spasio njihovu malu devojčicu? To nije biti uskogrud; to je logično delovanje na osnovu dokaza.

A istina je da svi mi imamo bolest na smrt, koja se zove greh. Razlog da se uhvatimo za Hrista je zato što je on Veliki lekar koji ima jedini lek koji nas može izlečiti. Neko se ruga da je njegov respekt besplatno poneđene milosti previše jednostavan, ali Isus kaže da će to izbrisati mrlju greha u našim životima – a on ima verodostojnost i akreditacije kao niko drugi.

PRIČA O DVA PRIVATNA KLUBA

Pre nego što je prekinuo naš razgovor o duhovnosti u Americi, izveštač je rekao da njemu to zvuči „elitistički” kada čuje da hrišćani tvrde da Isus sam može da donese večni život. Nažalost, neki hrišćani su se vinui u oblake arogancije u postupanju sa drugima. Potrebno je da budemo skromni, puni ljubavi i tolerantni dok u isto vreme potvrđujemo istinu. Pravo hrišćanstvo je sve samo ne arogantno.

Zamislite dva privatna kluba. Prvi ima strogi skup pravila i dozvoljava ulaz samo onim ljudima koji su zaslužili njihovo članstvo. Oni moraju da obave nešto, zadobiju veliku mudrost ili ispune dugu listu zahteva i potraživanja da bi bili kvalifikovani da pristupe klubu. Uprkos njihovim najboljim pokušajima, mnogi ljudi jednostavno neće dostići taj nivo i biće isključeni. U stvari, ovo je ono na šta liče drugi religiozni sistemi.

Ali drugi privatni klub je širom otvorio svoja vrata i rekao: „Svako ko želi članstvo pozvan je unutra. Bogat ili siromah, crn ili beo, bez obzira na vaše etničko nasleđstvo ili otkuda ste, voleli bismo da se uključite. Ulaz je zasnovan ne na vašim kvalifikacijama, nego jedino na prihvatanju ovog poziva. Tako ćemo ostaviti ovu stvar vama. Vi odlučite. Ali zapamtite, nikada vas nećemo udaljiti, ako zatražite pristup.” To je ono kakvo je hrišćanstvo.

Koji privatni klub je snobovski? Hrišćani nisu isključivi; oni uključuju. Oni nisu nadmeni; oni teže društvenom izejdnacavanju. Oni ne pretenduju da budu bolji ili veštiji od bilo ko drugi. U stvari, D. T. Najls je rezimirao hrišćanstvo na ovaj način: to je kada „jedan prosjak priča drugom prosjaku gde da nađe hranu”.²³⁷

ONI KOJI NISU ČULI

Šta je sa onima koji žive na izolovanim mestima i koji nisu imali šansu da čuju hrišćansku poruku? Šta će se desiti s njima? Ovo je jedno od najčešće postavljenih pitanja o hrišćanstvu – i iskreno, nemamo potpun odgovor. Bog nam nije izričito rekao kako će postupati sa njima. „Što je tajno ono je Gospoda Boga našega, a javno je naše i sinova naših doveka”, kaže Biblija.²³⁸

Ali znamo nekoliko stvari koje nam mogu pomoći da napravimo malo reda po ovom pitanju. Prvo, iz Biblije znamo da svako ima moralne norme koje je Bog zapisao na njihovom srcima i da je svako kriv za prekršaj tih normi. Zato nas naša savest uznemirava kada radimo nešto što nije dobro. Drugo, znamo da svako ima dovoljno informacija posmatranjem stvorenog sveta da shvati da Bog postoji, ali ljudi to potiskuju i uprkos tome odbacuju Boga – za šta pravedno zaslužuju kaznu.

Ali takođe znamo i iz Starog i iz Novog zaveta da će Boga naći oni koji traže. U stvari, Biblija kaže da Sveti Duh prvo nas traži, čineći mogućim da mi potražimo njega. Ovo me navodi da će ljudi, koji odgovore na razumevanje koje imaju i koji ozbiljno tragaju za jednim pravim Bogom, naći mogućnost da, na neki način, prime večni život koji je Bog milostivo obezbedio kroz Isusa Hrista.

Sećam se jednog čoveka kojeg su odgojili gurui u jednoj oblasti Indije gde nije bilo hrišćana. Kao tinejdžer, došao je do zaključka da postoji previše protivrečnosti u hinduizmu i da njegovo učenje ne može da zadovolji njegovu dušu. Tako je on pozvao Boga da odgovori – i u izvanrednoj seriji događaja, Bog je doveo ljude u njegov život koji su sa njim podelili Hristovu poruku. Danas je on Isusov sledbenik.

Ponovo vidimo u Pismu da je Bog veoma pošten. U samoj prvoj knjizi Biblije se postavlja pitanje: „Eda li sudija cele Zemlje neće suditi pravo?”²³⁹ Ronald Neš, autor knjige *Da li je Isus jedini spasitelj?* postavlja ovu stvar ovako: „Kada Bog završi postupanje sa svima nama, niko neće biti u stanju da se žali da se prema njemu postupalo nepravedno.”²⁴⁰ Drugim rečima, kada se istorija završi, lično ćemo se čuditi kako je Božiji sud apsolutno savršen.

I konačno, znamo da odvojeno od plaćanja koje Hristos načinio na krstu, niko ne bi imao šanse da izbegne smrt. Koliko tačno znanja neka osoba ima o Isusu ili gde je tačno povučena linija vere, samo Bog zna. On i samo on može izložiti pobude nečijeg srca.²⁴¹

Međutim, niko neće biti isključen iz neba jedino zato što nikada nije čuo Isusovo ime. Razlog zašto će ljudima biti zabranjen pristup, kaže pisac i govornik Klif Knehtle, je zato što

sav život kojem teže govori Bogu da mogu baš dobro živeti bez njega. Na dan suda Bog će reći: „Na osnovu tvoje lične odluke da živiš život odvojen od mene, provešćeš večnost odvojen od mene.” To je pakao. Bog neće prekršiti našu volju. Ako u celom život težimo da govorimo: „Biće po mojoj volji”, onda će ti na dan suda Bog reći: „Biće po tvojoj volji večno”. G. K. Chesterton postavio je to ovako: „Pakao je Božiji veliki kompliment realnosti ljudske slobode i dostojanstva ljudskog izbora.”²⁴²

U pogledu tebe i mene, problem nije neznanje. Čuli smo Isusovu poruku. Ako niste pre, sada ste. Jasno je da smo odgovorni za to kako ćemo odgovoriti.

Postoji čuvena priča o komičaru V. K. Fildsu koji se zabrinuto listao Bibliju na svoj samrtničkoj postelji. Kada ga je neko upitao šta radi, on je odgovorio: „Tražim rupe, dečko moj, tražim rupe.”

Da vam kažem: I ja sam tražio. Nema ih tamo.

NEPRILIKE MOJE LIČNE IZRADE

Kasno jedno popodneva, kada sam imao četrnaest godina, bio sam sam kod kuće slikajući uljanim bojama na velikom platnu u podrumu. Dok se akril sušio veoma brzo, uljanim bojama kao da je bila potrebna večnost. Brzo postajući nervozan, uključio sam dve toplotne lampe da ubrzam stvar.

Nije bilo pametno.

Ubrzo, gomila krpa natopljena terpentinom buknula je u plamenu. Onda je sto počeo da gori i uskoro je cela oblast podruma obložena drvetom bila u plamenu.

Otrčao sam do telefona da pozovem vatrogasnu službu. Kada sam se vratio, video sam da je vatra izmakla kontroli, u narandžastim žutim plamenovima koji su lizali tavanicu, što je bilo odmah ispod gostinske sobe.

Znao sam da ako vatra progori tuda cela kuća će biti uništena – a onda bih *stvarno* bio u nevolji.

Zgrabio sam kofu vode iz perionice, pojurio ka vatri i prosuo na zid kojim su se plamenovi penjali. To je jedva nakratko zaustavilo vatru. Zatvoreni podrum se brzo ispunjavao gustim, crnim, čađavim dimom. Da bi stvar bila još gora, svetlo se prigušilo.

Gušeći se u dimu i jakim isparenjima brzo sam postao dezorijentisan. Nisam više mogao da vidim stepenice. Tada me je pogodio grozno shvatanje – ne mogu da se izvučem. Nisam bio u

stanju da nađem izlaz iz podruma pre nego što budem nadvladan. Bio sam u situaciji opasnoj po život.

Baš tada stigao je jedan policajac otvorio vrata podruma. Zakoračio je na vrh stepenica i počeo da da osvetljava okolo džepnom lampom. „Policajac!”, pozivao je. „Imali koga dole?”

SPASEN IZ OPASNOSTI – DVAPUT

Mogao sam intelektualno da analiziram situaciju. Stvari su bile ozbiljne u podrumu; ako ostanem tamo dole predugo, postojale su šanse da umrem od dima i vatre. Ali policajac je znao jedini put izlaska. Bio je obučeni profesionalac i potpuno sposoban da me vodi na sigurno. Još više, držao je veliku džepnu lampu da mi osvetli put.

Ali nije bilo dovoljno samo shvatiti sve to. Trebalo je da preduzmem aktivan korak. Trebalo je da stavim svoju veru na tog policajca – veru zasnovanu na činjenicama – puštajući ga da dođe do mene i spasi me. Tako sam pratio svetlo, a on me je zagrio i odveo na sigurno, daleko od pakla.

Mnogo godina kasnije suočio sam se sa duhovno jednakom situacijom. Nakon skoro dve godine istraživanja Isusovih tvrdnji, znao sam da ima jedinstvene akreditive i verodostojnost. I na osnovu onoga što je rekao, shvatio sam po prvi put da ne mogu spasim sam sebe. Bio sam kriv zbog činjenja greha protiv svetog Boga. Bio je to lako rešiv slučaj. A kazna je bila večna odvojenost od njega.

Bio sam beznadežno dezorijentisan i izgubljen, ali Isus me je pozivao dolazio da me spasi. Bio je potpuno u stanju da me vodi na sigurno. On je znao put do večnog života. U stvari, on je *bio* put. I nije mu bila potrebna džepna lampa, jer kao što je rekao: „Ja sam videlo svetlu, ko ide za mnom neće hodati po tami, nego će imati videlo svetla.”²⁴³

A, ipak, znao sam da to nije dovoljno. Trebalo je da reagujem na to. Trebalo je da preduzmem korak vere – ne slep ili iracionalan korak, nego jedan koji je bio siguran i čvrst, jer bio zasnovan na istorijski zasnovanoj vrednosti Isusa Hrista.

Tako sam mu 8. novembra 1981. godine dozvolio da stavi svoju ruku na moje rame i da me vodi iz tame, daleko od pakla i na sigurno mesto.

Statistike pokazuju da 84 procenta Amerikanaca već veruje u akreditacije Isusa Hrista. Oni su ubeđeni da je on Bog ili Sin Božiji. Možda ste vi deo te većine. Ali ako nikada niste *postupili* po tom verovanju, moja nada je da ćete mu dozvoliti da vas izbavi iz vaše, inače, beznadežne situacije, moleći se da primite Hrista kao onoga ko vam oprašta grehe i ko vas vodi.

Ako uradite to, predskazujem da ćete otkriti ono što sam i ja otkrio:

- Isus je *put* – put u doživotnu avanturu, ispunjenje, izazov i svrhu, čak i kada se žrtvujemo ili trpimo radi njega.
- Isus je *istina* – i ona nam daje mudrost koja deluje u našem svakodnevnom životu, a takođe i u burnim vremenima.
- Isus je *život*. On – i samo on – nam može dati pouzdanje u našu budućnost, za svu večnost.

NEČUVENA IZJAVA #13

IGRANJE NA SIGURNO JE NAJOPASNIJI NAČIN ŽIVOTA

Bio je društven i slatkorečiv, previše prislan, sa bezbroj ideja, za koje je bio apsolutno siguran da će napraviti milion dolara.

Kao što pčela zuji od cveta od cveta, ovaj prodavac papirnih čaša leteo je od osobe do osobe u Roling Grin privatnom klubu u predgrađu Čikaga pre nekoliko decenija, tražeći gotovinu da bi napredovao u svojoj poslednjoj inicijativi. Koncept: moderan restoran. Ulaganje: samo 950 dolara po franšizi.

Moj otac je bio među onima koji su bili privučeni ovim preduzimačem, ali je bio skeptičan. Te noći prigušeno se smejao dok je diskutovao sa mojom majkom o tom opasnom poduhvatu. „Prodavnica hamburgera!”, rekao je moj toac. „Kako očekuje da zaradi bilo kakav novac prodajući hamburgere po tako niskoj ceni?”

Tako je nekoliko dana kasnije moj tata učtivo rekao Rej Kroku da ne bi bilo pametno da investira u tako sporan posao brze hrane koji je planirao da nazove Mekdonalds.

Naravno, Mekdonalds je na kraju napravio *milijarde* dolara, a nekolicina prijatelja sa golfa mog oca postali su milioneri, jer su

preuzeli rizik ulaganja početne investicije u Krov san. Kasnije je moj tata bio u stanju da se smeje u pogledu ove propuštene prilike, ali reći ću vam nešto: to je bilo *godinama* kasnije!

OD KROKA DO SMITA DO VAS

Sve u životu je rizik. Lekari govore o „faktorima rizika“, poslovni direktori razmišljaju o „procenama rizika“, a studenti poslovnog upravljanja upoređuju „negativne i pozitivne rizike“. Kao i moj tata, verovatno smo svi mi imali period u životu kada smo odlučili da ne preuzmemo rizik – bilo da je poslovni rizik ili lična stvar – i doživeli da se kajemo zbog naše odluke.

Oni poslovni ljudi koji hrabro preuzimaju rizike mogu da dobiju naše divljenje – ne ako samo bace kocku i uskoče u opasna poduhvat bez razmišljanja, nego ako proučavaju tržište, uoče priliku, analiziraju mogućnosti, razviju proizvod ili službu, a onda rizikuju sve u potrazi za svojim snom. Poslovni ljudi poput Reja Kroka.

Ili Fred Smit. Ljudi su mislili da je Smit lud kada mu se 1973. godine pojavila ideja o kompaniji za noćnu isporuku pošiljki. Kao student, Smit je pisao rad o ovom konceptu iz ekonomije, ali mu je pismeni rad vraćen sa naškrabanom ocenom C (dobro) na vrhu i sa mnogo beležaka na marginama koje su objašnjavale zašto ta ideja nikada ne bi nešto postigla.

Ali Smit je verovao u svoj projekat. U dvadeset osmoj godini rizikovao je celokupno nasleđe svoje porodice od četiri miliona dolara da bi sastavio malu flotu korporacijskih mlaznjaka i pokrenio svoju kompaniju pod imenom Federal Ekspres.

Te prve noći, izgledalo je kao da skeptici mogu biti u pravu: imali su samo šest pošiljki, jedna od njih je bila rođendanski poklon koji je Smit poslao prijatelju. Ali Smit je istrajavao, a Federal Ekspres je završio stvarajući potpuno novu industriju noćnih isporuka od više milijardi dolara.

Šta je podstaklo ljude poput Smita da preuzme rizik? Šta uzrokuju da bilo ko od nas preuzme neki rizik, bilo da počinje novi biznis, prihvata različit posao ili se seli u novi kraj države? Obično ljudi preduzimaju rizik, jer je to jedini način napredovanja. Ironično je, ali istinito: igranje na sigurno može biti najrizičniji način života!

Kao konkurentan igrač golfa, moja majka je shvatila da je njena najveća greška na jednom turniru bila kada je zadobila veliko vođstvo, a onda odlučila da igra na sigurno. Neizbežno, otupila je oštricu, lišila se pokretačke snage i došla u opasnost da izgubi.

Potrebno je da nastavimo dalje da napredujemo. Vil Rodžers se našalio: „Čak i kada ste na pravoj stazi, bićete pregaženi ako samo sedite tamo.“

RADOST NEUSPEHA

Konačno, jedan mladi filmski producent suočio se sa svojim idolom, kritički nastrojenim režiserom kojem se izdaleka divio godinama. U to vreme mladi producent je imao nekoliko uspešnih komedija za sobom i opisao je neke od njih renomiranom režiseru. Režiser je klimnuo, onda upitao da li je ijedna od njegovih filmova propao.

„Ne“, rekao je ponosno. „Nijedan od njih.“

Režiser je zavrteo glavom. „O“, tužno je odgovorio, „*to je veoma loše.*“

Šta je mislio time da kaže? On nije predlagao da je neuspeh, sam po sebi, plemenit. Umesto toga, istako je da ako ovaj producent ne preuzme rizik i ne izađe iz svoje udobne zone nikada neće dostići svoj puni potencijal. Hteo je da kaže da ako ljudi nikada ne pretrpe neuspeh, to verovatno znači da nikada nisu pokušali da daju sve od sebe.

Ovaj susret je promenio producenta. Mogao je da nastavi da vrti svoju formulu komedija jednom godišnje do kraja svog života, sa polovinom svoje kreativnosti vezanom iza svojih leđa. Ali posle ovog režiserovog komentara odlučio je da preuzme neke rizike, izvrši eksperimente i prihvati neke nove izazove da bi video da li može da proširi svoje granice.

Nije prošlo mnogo vremena pre nego što je doživeo svoj prvi pad – ali na duge stazeje postigao više nego što je ikada mogao da zamisli. Da bi uspeo, prihvatio je rizik neuspeha. Trebalo je da bude onaj koji preuzima rizik.

Oni koji preuzimaju rizik dele neke uzajamne osobine: predviđaju potencijalne dobitke i korist, hrabro se hvataju za prilike, koriste šanse da rastu i šire svoje horizonte. Naravno, uzimaju u obzir potencijalne gubitke, ali su više nego spremni da

pređu preko toga, ako je krajnji ishod vredan toga. „Ne usredsređujte se na rizike“, kaže probni pilot Čak Jiger. „Usredsredite se na ishode.“

KORIST PREUZIMANJA DUHOVNOG RIZIKA

Kada preuzmemo rizik, pružamo se preko onoga što mislimo da su naša ograničenja da bi dostigli cilj. Neizbežno, to uključuje nadvladavanje određene vrste straha – straha od nepoznatog, fizičke povrede, neuspeha, poniženja, pa čak i od uspeha. I uključuje avanturu.

Kada sam bio na koledžu, jedan prijatelj mi je često pozajmljivao svoj Kawasaki motor, koji je u osnovi konstruisan za vožnju po neravnom terenu. Kada sam se vozio oko 50 kilometara na čas duž ravne stambene ulice prema studentskom gradu, bilo je bezbedno, ali dosadno. Vetar je šibao moju kosu, ali moje srce nije treperilo. Međutim, kada sam jurio van puta, kroz visoki korov, duž vijugavih prašnjavih staza, izbegavajući drveće i žbunje, oko kamenja i uz strme nagibe – mesta gde sam se suočavao sa određenim rizikom – *to* je bilo uzbudljivo.

Isto bi se moglo reći za življenje životom vere. Kada nadvladavamo strahove i preuzimamo duhovni rizik da bismo stvarno doživeli avanturu hrišćanstva. Isus je, u stvari, rekao da će naći život oni koji ga rizikuju za njega, ali oni koji se drže svog života – oni koji se povlače od rizika – će biti gubitnici.

Na kraju krajeva, vera i rizik se prepliću. Kada ispružimo našu veru – dok sve više sledimo Hrista, čak i kada se njegova mudrost direktno sudara sa razmišljanjem naše kulture – preuzeli smo uračunate rizike na osnovu našeg ubeđenja da se Bogu može verovati.

Kada iskreno sledimo Božija učenja uprkos strahu da ćemo platiti cenu, kada zamolimo Boga da otvori vrata da se promene životi drugih uprkos strahu od nepoznatog, kada pričamo sa nekim o Bogu uprkos strahu od nepravde, kada sledimo usmeravanje Svetog Duha uprkos našoj kolbeljivosti – to su duhovni rizici. Oni su vreme kada napuštamo dosadne stambene ulice zbog uzbuđenja neobebeženih staza.

A najviše rizikujemo kada se molimo. Kao skeptik, mislio sam da je molitva prazna primena za ljude slabe volje koji mrmljaju u svoje sklopljene ruke, jer se plaše da sami preduzmu neku akciju. Ala sam grešio!

Kada shvatimo da stvarno postoji Neko na kraju gde se primaju naše molitve – Neko svemoguć koji želi da rastemo i sazrevamo i razvijamo se i učimo i postajemo sve sličniji Isusu – onda molitva postaje velika avantura. Onda krčimo novu stazu. Onda naše srce treperi.

Tokom godina, primetio sam da naročito dve molitve među najrizičnijima kada se osoba moli. Bar su riskantne iz naše ograničene, ljudske perspektive. Jedna molitva je za one koji baš proveravaju hrišćanstvo; druga je za Isusove sledbenike. Obe su dugačke samo jednu rečenicu. Obe imaju oko sedamnaest reči. I obe imaju potencijal da sve promene – ako preuzmete rizik.

Da li ste spremni da ih proučimo? Hajde da potrošimo nekoliko sledećih strana pričajući o rizičnoj molitvi za duhovno radoznale.

OTVORITI SE BOGU

U nedavnom bestseleru, guru Generacije X²⁴⁴ Daglas Kuplend prati jednog mladića u nemirnom dobu. Kaje se za svoje greške. Njegov brak stagnira. Uhvćen je u zmagu beznačajnog polsa. Umesto dubokih prijateljstava, drži se onoga što naziva „odnosi na pola puta“. Zabrinut je da *ne oseća* život na način kako je to bilo ranije. Viri u svoju budućnost s nesigurnošću.

Naslob knjige je: *Život posle Boga.*

Ali posle 358 strana besciljnosti i razočaranja ovo je bio njegov zaključak:

Sada – evo moje tajne: govorim ti je otvorenim srcem da sumnjam da ću ikada ponovo postojati, pa se molim da si na mirnom mestu dok čitaš ove reči. Moja tajna je da mi je potreban Bog – tako sam bolestan i ne mogu više da se održim sam. Potreban mi je Bog da mi pomogne da dajem, jer izgleda da nisam više sposoban za davanje; da mi pomogne da budem dobar, jer izgleda da nisam sposoban za dobrotu; da mi pomogne da volim, jer izgleda da sam izvan sposobnosti da volim.²⁴⁵

Kao i Kuplendorff lik možda i vi imate tajnu. Možda vaše lične okolnosti uzrokuju da zaključite da vam je možda – *samo možda* – potreban Bog da vam udahne nadu i život u vaš svet.

Ili je možda potrebno da vam razbije koru sa srca koja je nagrižena ličnim interesom i cinizmom. Ili vam je možda potreban ... pa, budite iskreni, niste sigurni za šta. Samo osećate da postoji nešto više u vašem postojanju nego što je to posao, tri obroka dnevno i tupo osećanje da nešto nedostaje.

Pa, posledično proveravate hrišćanstvo. Još uvek ništa ozbiljno. Prelistali ste knjigu ili dve – uključujući ovu. Pitanja se kovitaju u vašem umu. Voleli biste da dobijete istinu, ali niste sigurni kako – i pomalo se plašite šta biste mogli da pronađete.

Ili je moguće već mnogo toga znate o Božijoj *ideji*, ali shvatate da stvarno ne znate *njega*. Rvali ste se sa pojmom božanstva, ali ipak nikada sami niste prigrlili Isusa. Išli ste u crkvu kao dete i čak prošli kroz veronauku, ali su vas oni, izgleda, više ukočili prema Boga, nego što su vas učinili osetljivim prema njemu. Kada bi neko upitao, rekli biste da ste bili religiozna osoba, mada je ovo istina: iskrena vera, koja menja život, zadovoljava dušu uvek vam je izmicala.

Ova molitva je za vas. Sedamnaest reči koje mogu da pokrenu promenu. Molite se na sposteni rizik:

„Bože, otvori moje oči za to ko si ti stvarno, a onda ću ja otvoriti svoj život tebi.”

Od gledaoca do tragača

Za vas ta molitva može izgledati vezana sa rizikom. Jer ako ste se molili iskreno, to vas iznenađeno postavlja od statusa posmatrača u status nekoga ko se stvarno založio za dobijanje istine o Bogu. Ulazite na neispitanu teritoriju. Stara izreka vam iskače u glavi: „Budi pažljiv šta tražiš; možeš to dobiti.”

Možda ste uplašeni da ćete završiti zatvoreni unutar moralne ludačke košulje koja će vas vezati i gušiti. Vaša sloboda bi mogla biti ugušena mnoštvom ograničavajućih propisa u vreme kada vidite da je u vašem životu potrebno manje pravila, a ne više.

Možda vidite da će vas neki rizik pretvoriti u nešto što ne želite da budete – poliesterski preobraćenik koji upada u svaku rečenicu sa „Amin!” ili gubi zabavu u korist vere.

Ili bi moglo da bude da vidite rizik za svoj imidž, ako ste prinuđeni da priznate neke stvari o sebi o kojima radije ne biste pričali. Nije li zdravije usredsrediti se na sve pozitivne stvari koje dobijate, umesto kopanja po svojim pogreškama?

20. januara 1980. godine molio sam se molitvom sličnom ovoj, iako su mi se uveliko pojavljivale ove brige. A Bog je odgovorio. Kroz istraživanje i odnos, ispitao sam Boga, susreo se s njim, a onda mu odgovorio 8. novembra 1981. godine, primajući Isusa Hrista kao onoga ko mi oprašta i ko me vodi. Danas mogu da se osvrnem na promenu koja se desila u mom životu i da kažem sa potpunom iskrenošću da su ti početni rizici koje sam zamišljao bili prenaduvani.

Nalaženje slobode i ispunjenja

Umesto da se osećam ugušen živeći po Božijem planu igre, našao sam oslobođenje i sigurnost. U stvari, moje iskustvo potvrđuje ono što je apostol Jovan rekao o Bogu: „Zapovesti njegove nisu teške.”²⁴⁶ To je tema koja je utkana u celu ovu knjigu – da Božije direktive imaju smisla, koriste nam, a njegova mudrost deluje u našem svakodnevnom životu, kao pravila koja sam uspostavio za svoju sopstvenu decu.

Ne namećem kapriciozna ograničenja izbacim zadovoljstvo iz života moje dece; to su pravila koja potiču iz moje očinske ljubavi prema njima, da ih zaštite od opasnosti, da im pomognu da razviju karakter, da im pomognu da žive u skladu sa drugima i da im pomognu da dostignu svoje pune potencijale. To su pravila koja poboljšavaju odnos u kojem postoji poverenje, oprostaj, komunikacija i ljubavna disciplina – i tako Bog deluje.

Sloboda nije da radimo šta god hoćemo; sloboda je ispunjavanje onoga za šta smo stvoreni da postanemo. Mogu da se vozim od Čikaga do Nešvila, jer postoje autoputevi, štop svetla, saobraćajni znaci i pravila ponašanja na putu. Ona nisu tamo da ograniče moju slobodu; ona olakšavaju slobodu putovanja. A pošto dolaze od Onoga ko nas je stvorio, Božije zapovesti nam daju slobodu izgrađujući okruženje u kojem možemo da napredujemo.

Umesto da me je Bog stavio u kalup i skinuo s mene svoju jedinstvenost, shvatio sam da želi da do najvišeg stepena uveća ličnost koju je namenio za mene. Kao u biblijskom izveštaju iz vremena pastira po imenu Davida koji se dobrovoljno javio za

borbu sa strašnim ratnikom Golijatom. Stručnjaci su pokušali da sprema Davida ukalupljujući ga u šablon vojnika – strpali su ga u oklop, stavili bronzanu kacigu na njegovu glavu i dali mu mač u ruku. To je način na koji se u tom vremenu očekivalo da ratnici idu u bitku.

Ali oklop ga je pritiskao i ograničavao njegovo kretanje. Kaciga ga je žuljala. Osećao se nezgrapno s mačem u svojoj ruci. David je izašao i rekao: „Uh! Ne mogu da se borim na ovakav način. Nisam koristio sve ovo. Ovo nisam ja! Biću ono što jesam!” Tako je skinuo standardnu ratnu opremu, obukao nazad svoje pastirsko odelo, zgrabio svoju pračku i pet glatkih kamenih oblutaka i otišao da se bori. Borio se s Golijatom na način koji je odražavao ko je on stvarno bio i Bog ga je iskoristio da pobedi neprijatelja.²⁴⁷

Slično tome, Bog vas neće prisiliti da postanete nešto što nikada nije planirao za vas. On vas je stvorio. Bog želi da uzme *vašu* ličnost, *vaš* temperament, *vaše* talente, *vaša* iskustva i da vam da novi karakter, nove stavove, nove sposobnosti i vođstvo Svetog Duha, da biste mogli da dostignete svoj pun potencijal.

Ono šta sam ja danas mnogo bolje odražava Božiju nameru za moj život, nego moje godine dok sam bio cinik koji je bančio, bio profan i mnogo pio. Na kraju, sve što sam stvarno rizikovao ovom molitvom bilo je skidanje ovih stvari koje su me, u stvarnosti, pritiskale umesto da me oslobađaju.

A to uopšte nije bio rizik.

Rizik pokajanja

Takođe sam video rizik u pokajanju, što je reč koju ljudi više mnogo ne koriste. Zapravo, to je kombinacija dve reči čija su značenja „promena” i „um”. Pokajanje znači priznavanje da smo duhovni buntovnici – da smo ignorisali Boga i kršili njegova pravila – a onda doslovno menjajući naš um okretanjem i kretanjem u drugom smeru, uz Božiju pomoć.

U Bibliji pokajanje nije nešto ostavljeno po slobodnom izboru; ono je obavezno. U stvari, same prve reči iz Isusovih usta u njegovoj javnoj službi su bile: „Izađe vreme”, rekao je, „i približi se carstvo Božije; pokajte se i verujte jevandjelju.”²⁴⁸

Ali ja sam video velike rizike za moj ego i sopstveni imidž u poglodu toga. Nisam uživao u ideji da priznam da sam uradio bilo šta loše. Nisam želeo da se suočim sa mogućnošću da sam bio moralno neuspešan. Nisam želeo da zadržim moje loše pobude, moje poluistine, moje uvrnute želje ili vremena kada sam okretao oči od onih koji su imali potrebe, spuštao etičke norme, proklinjao Boga ili želeo najgore drugima. Postao sam stručnjak u opravdavanju svog ponašanja i zametanju tragova.

I nisam bio usamljen. Jedan od mamaca pokreta Novog dobaje njegovo učenje da smo svi u suštini dobri i da evoluiramo u sve bolje ljude – premisa potpuno protivrečna večernjim vestima bilo kog dana. Lažno uverenje koje pothranjuje ono što psiholozi zovu našom „sebičnom pristrasnošću”, koje je naša težnja da naglasimo potizivne strane naših života.

Na primer, pre nekoliko godina jedan diler droge je u Čikagu osuđen za upravljanje gigantskim pogonom za proizvodnju droge i izvršavanje – i ovo nije preuveličavanje – nekoliko *stotina* zločina, uključujući planiranje ubistva federalnog agenta. Prilikom izricanja presude pogledao je sudiju u oči i rekao sa potpunom iskrenošću: „Možda sam diler droge, ali ja nisam loša osoba.” Reč je o sebičnoj pristrasnosti!

Suprotnost tome je način kako se britanski pisac G. K. Česterton suočio sa dubinom svog sopstvenog greha i načinom kako je trovao druge oko sebe. Kada je *London Tajms* pozvao čitaoca da pišu na temu „Šta je pogrešno sa ovim svetom?” evo kompletnog teksta onoga što je on izložio:

Draga gospodo,

Ja.

S poštovanjem,
G. K. Česterton²⁴⁹

Sviđalo nam se to ili ne, kada odbacimo našu sebičnu pristrasnost, ostajemo sa realnošću da smo svi mi snizili Božije standarde za naš život. Pored toga, Biblija kaže da su sva dobra dela koja činimo kao „nečista haljina”.²⁵⁰ U poređenju sa Božijom svetlošću one su poderani i iscepani pokušaji umrljani pomešanim i sebičnim pobudama.

Bog nam je dao zakon, koji zovemo Deset zapovesti, kao način koji nam pomaže da shvatimo da nije moguće da živimo po njegovim idealima za nas. Martin Luter je rekao:

Bog želi da nauči čoveka da upozna sebe kroz zakon. On želi da čovek vidi kako je varljivo i nepravedno njegovo srce, koliko je još daleko od Boga i kako je potpuno nemoćna njegova priroda... Tako bi čovek trebalo da bude ponizan, da dopuzi do krsta, da uzdiše za Hristom, da žudi za njegovom milošću, da očajava nad sobom i da zasnjuje svo svoje poverenje na Hristu.²⁵¹

Kada odbijemo da preuzmemo lični rizik priznavanja naših neuspeha i odvrćanja od naših prestupa – kada sve to držimo prikriveno unutra – to nas polako izjeda kao što rđa proždire stara kola. Car David kaže u 32. psalmu: „Kad ćutah [o svom grehu] osušise se kosti moje od uzdisanje mogega po ceo dan. Jer dan i noć tištaše me ruka tvoja; nesta soka u meni kao na letnjoj pripeci.”²⁵²

Dok može izgledati da je rizik za naš lični imidž da priznamo sopstvenu grešnu prirodu, to nije ništa u odnosu na korist koju dobijamo kada otvoreno priznamo naše greške i tražimo Božiju pomoć u postavljanju našeg života zdraviu osnovu. Biblija kaže da oproštenje, očišćenje, isceljenje i osećaj oslobođenja ulaze u nas kada dođemo Bogu zbog oprostjenja. Naredne reči koje je car David napisao u 32. psalmu su bile ove: „Greh svoj kazah tebi, i krivice svoje ne zatajih; rekoh: ispovedam Gospodu prestupe svoje; i ti skide s mene krivicu greha mogega.”²⁵³

Umesto na ponosu, egocentričnom samopoštovanju, naš zdrav novi lični imidž je zasnovan na biblijskoj zadivljujućoj izjavi: „Jer Bog pokaza svoju ljubav k nama što je Hristos još dok smo bili grešnici” – *to jest, čak i usred izvršavanja našeg najpodlijeg dela ili u toku naše najodvratnije misli* – „umro za nas”.²⁵⁴

Takva je nečuveno duboka Božija ljubav.

Životna lekcija za malu devojčicu

Ako mislite da postoji rizik u priznavanju svega Bogu, dopustite mi da vam ispričam jednu priču o nečemu što mi se desilo pre nekoliko godina. Jedan poznanik me je nazvao sa nečim što je rekao da je nezgodna molba: njegova mala devojčica je uhvaćena u krađi iz naše crkvene knjižare i on je hteo da zna, ako bih ja da predstavljam crkvu, pa da ona može da dođe i izvini se. Kazao je da želi da iskoristi ovaj događaj kao pedagoški momenat. Složio sam se – ali sam imao veću lekciju na umu.

Sledećeg dana roditelji i njihova osmogodišnja kćerka zajedno su ušli u moju kancelariju i seli. „Reci mi šta se desilo”, rekao sam maloj devojčici što sam nežnije mogao.

„Pa”, rekla je dok je počela da šrkće, „bila sam u knjižari posle bogoslužjenja i videla sam knjigu koju sam jako želela, ali nisam imala novca...” Sada su se pojavile u njenim očima i curile niz njene obraze. Dao sam joj papirnu maramicu. „Pa sam stavila knjigu ispod svog kaputa i ponela je. Zнала sam da je to pogrešno. Zнала sam da nije trebalo to da uradim, ali sam uradila. I žao mi je. Neću to nikada uraditi ponovo. Časna reč!”

„Veoma mi je drago što si spremna da priznaš ono što si uradila i da kažeš da ti je žao”, rekao sam joj. „To je veoma hrabro i to je prava stvar koju treba uraditi. Ali šta misliš kakva bi adekvatna kazna trebalo da bude?”

Slegla je ramenima. Razmišljao sam trenutak, a onda rekao: „Znam da ta knjiga košta pet dolara. Mislim da bi bilo fer da platiš knjižari pet dolara, plus tri puta toliko, što bi ukupno iznosilo dvadeset dolara. Da li misliš da bi to bilo fer?”

Tužno je klimnula. „Da”, promrmljala je. Mogla je da vidi pravičnost u tome. Ali sada je bio strah u njenim očima. Dvadeset dolara je brdo novca za malo dete. Gde bi ikada iznela toliko gotovine?

Želeo sam da iskoristim ovaj trenutak da je naučim nešto o Isusu. Tako sam otvorio fioku mog pisaćeg stola, izvadio čekovnu knjižicu i napisao ček na na puni iznos na moj lični račun. Otrgnuo sam ček i uručio joj ga. Njena usta su se otvorila.

„Ja ću platiti tvoj dug, jer ti nemaš da platiš. Znaš li zašto ću učiniti tako nešto?” Zbunjena, odmahнула je glavom. „Jer te volim. Jer mi je stalo do tebe. Jer si mi dragocena. A molim te zapamti ovo: i Isus ima takva osećanja prema tebi. *Osım što su čak i jača.*”

Reći ću vam nešto: Voleo bih da nađem reči da opišem pogled potpunog olakšanja i radosti i čuđenja kojim cvetao na njenom licu! Bila je skoro ushićena u zahvalnosti.

A to je komadić naspram onoga šta Isus nudi da uradi za vas. Njegovom patnjom i smrću na krstu, on je potpuno platio kaznu za

vaše prestupe, kao vaša zamena, pa vi ne morate. Iz ljubavi prema vama, on nudi isplatu kao čist dar – koji ste slobodni da prihvatite ili odbijete.

Izbor je vaš.

Ne postoji pravi rizik u onome što je ova mala devojčica uradila. Ona je priznala svoj prestup, jer je to bila istina i bilo joj je žao. Prihvatila je ček, jer sama nije mogla da plati dug.

A njena reakcija je bila ista ona koju često vidim na licima ljudi koji su se molili molitvom od sedamnaest reči i na kraju dobili sledeći susret, koji menja život, sa Isusom: tamo je ushićenje, tamo je zahvalnost i iznad svega tamo je zadivljenost njegovom neobičnom milošću.

Da, postoji rizik u svemu tome, ali verovatno nije onaj koji vam prvo pada na pamet. Pravi rizik je *ne moliti se* tom molitvom.

Ukrcavanje za duhovnu avanturu

Strip *B.C.* je pokazao jedan lik kako se moli: „Bože, ako si gore, daj mi znak!” Uto se iznenadio kada se iznenada – *vum!* – džinovski, upadljiv neonski znak zario u zemlju ispred njega, trepćući: „*Ja sam ovde gore! Ja sam ovde gore!*”

Kada tražite Boga, radite to sa poverenjem: on se ne krije od vas. Sama činjenica da ste u stanju da ga tražite je zato što je on već započeo da radi nešto u vama. U stvari, traganje je zapravo odgovor na suptilna povlačenja Svetog Duha. Pa, verujte da će vam Bog pomoći tokom vašeg duhovnog putovanja. „Ištite, i daće vam se”, rekao je Isus, „tražite, i naći ćete; kucajte, i otvoriće vam se.”²⁵⁵

A tražite iskreno. Držite otvoren um dok istražujete Bibliju (na primer, štivo *Putovanje*, Biblija naročito uobličena za duhovne tragaoce). Pričajte sa hrišćanima, čitajte hrišćanske knjige, slušajte hrišćanske kasete i posetite crkvu koja ohrabruje one koji traže i koje imaju osećanja za njihove potrebe. Moj kolega Džadson Poling, koautor *Putovanja*, takođe ohrabruje ove posebne korake:

- Provodite vreme u prirodi, posmatrajući i doživljavajući Božiju tvorevinu.
- Upoznajte svoje pretpostavke – stvari koje već verujete – i pokušajte da im ne dozvolite da ometaju vašu potragu za istinom.
- Upoznajte svoje lično stanje; vaša prošlost će duboko uticati na vaše sadašnje sposobnosti da budete objektivni.
- Odredite za tragaženje određeni period vremena i neprekidno ocenjujte vaš napredak.
- Zapamtite da ne morate da znate *sve* da biste znali *nešto*.²⁵⁶

Ukratko, tražite svesrdno. Učinite to prioritetom u vašem životu. Posvetite tome vreme i energiju. Toliko mnogo zavisí od ovog duhovnog traganja da ima smisla strasno mu pristupiti. „I tražićete me, i naći ćete me, kada me potražite svim srcem svojim.”²⁵⁷

PREDUZMITE NAJVEĆE ŽIVOTNO URONJAVANJE

Postoji, dakle, druga riskantna molitva o kojoj sam vam rekao nekoliko strana ranije. Ona je za one koji su već pronašli Hrista, primili njegov dar oprostjenja i milosti i bezbedno zauvek usvojeni u njegovu porodicu.

To je molitva koja poziva Boga da vas prebaci iza vaše udobne zone, da otvori nove horizonte vere i uvede jednu novu eru avanture i očekivanja. Ako ih iskreno iskažete, ovih sedamnaest reči mogu biti lansirna rampa ne samo za uzbuđenje, nego i za uzbuđenje koje ispunjava:

„Bože, evo me, potpuno potčinjen tebi; koristi me kao što me nikada pre nisi koristio.”

Razmišljao sam o ovoj vrsti molitve nešto pre nego što sam na televiziji gledao olimpijsko takmičenje u skokovima u vodu. Ovaj događaj me je podsetio na vreme kada sam bio dete i prvi put se popeo na tu, kako je izgledalo, beskraju platformu za skok u bazen sa visine.

Sećam se kako sam preduzeo nesigurne korake duž te uske, kao išmirglane daske, a što sam dalje hodao, više je drhtavica prolazila kroz moje telo. Kada sam dosegao kraj, provirio sam preko iverice i dahtao. Voda je bila tako daleko dole da je izgledala kao ona u kanjonima iz crnog o *Ptici trkačici* – milion milja ispod, *minimum!*

Iako sam znao da je bezbedno da skočim, da je fizički rizik mali, da su moji prijatelji skakali sa te daske pre mene i preživeli,

moja prirodna rekacija bila je da se polako pomerim unazad i zgrabim ogradu. Trenutno sam to uradio, moje srce se smirilo i mogao sam da dišem malo lakše.

Neki hrišćani osećaju da je njihov duhovni život dosadan, mlak i rutinski, da je postao predvidiv i siguran – a razlog je, što su slično uhvatili za ogradu. Pitaju se zašto njihovo srce više ne bije tako jako za duhovne stvari, a jednostavno objašnjenje je ovo: nema rizika, nema avanture.

Ono što ova molitva čini je da poziva Boga da hoda sa vama nazad ka kraju daske, gde osećate delić rizika i gde se život nalazi na ivici. Kada se vaši nožni prsti saviju preko kraja daske i visina prouzrokuje da uzdahnете, tada vaš mlitveni život *zaista* postaje ozbiljan, tada se pripijate bliže Bogu, tada vam skače adrenalin i tada – ako pritisnem ovu analogiju do kraja – Bog stvarno može da počne da vas koristi da zagnjurite u svom životu!

Ova molitva govori Bogu: „Želim da zagnjurim u *tvoj* posao. Koristi me kako nikada pre nisi, da napravim razliku u ovom svetu, kod svakog ponaosob. Koristi me da nosim tvoju poruku nade nekome ko se zaglibio očaj. Koristi me da za tebe utičem na nekog tinejdzera. Koristi me da rešim nečiji problem. Koristi me da ublažim nečiji bol. Koristi me da odgovorim na nečije molitve. Koristi me da nahranim nekoga ko je gladan. Koristi me da ohrabrim nekoga ko je beznadežan. Koristi me da olakšam nečiju usamljenost. Koristi me da uvećam božansku porodicu. Koristi me da produbim nečiju veru. Koristi me da nekog oraspoložim. Koristi me da pomognem slomljenoj osobi da shvati koliko je beskrajno vredan u tvojim očima. Koristi me da dodirnem nečiji život u tvoje ime. Umoran sam od držanja za ogradu; umoran sam od prćakanja po plićaku života. Želim da uronim u duboku vodu! Želim da me koristiš kao tvoje oči i uši i ruke i stopala na svetu kojem si svakim danom sve više potreban.”

Ako kažete ovu molitvu i mislite to, *biće* akcije. A postoje šanse da se s vremena na vreme suočite sa okolnostima u kojima će vaše srce sići u pete od straha, šanse izgledati nemoguće, prepreke se činiti beznadežno obeshrabrujućim, vaše žrtve biti bolne, a nauspeh izgledati neizbežan.

A vi nikada neće žaliti zbog toga.

Bog može da nas koristi kada se osećamo beskorisno

Ako ste kao ja, molićete se molitvom poput ove sa delićem sumnje zadržane u krajičku svog uma. Glas će vam šaputati: „Ma daj, koga pokušavaš da zavaravaš? Zašto bi svemoćni Bog Svemira želeo da koristi slabu osobu poput tebe? Bolje bi bilo da se čvrsto držiš te ograde, prijatelju, jer ćeš drugačije doživeti veliki pad.”

Možda se vi, takođe, osećate slabim na ovakve glasove koji vas podsećaju da niste teolog, da niste Majka Tereza, da niste Bili Grejem ili da vas vaše uzrast, iskustvo ili poreklo nekako diskvalifikuju da činite promene.

Kada sam upao u zamku rугanja sebi sa ovakvim vrstama poruka, jedan način na koji sam učvrstio svoju hrabrost je bio da gledam u živote drugih koji su verovatno mislili iste stvari, a ipak ih je Bog osposobio na izvanredan način.

Kao jedna petnaestogodišnja devojčica koja je gurnuta pod reflektore pre mnogo godina, čija su kolena tresla od straha i čiji su se dlanovi znojili u zebnji, koju je, ipak, Bog iskoristio na izvanredan način – baš zato što mu je bila na raspolaganju.

Ova priča uključuje Džon Sunga, koji je iz Kine došao u Sjedinjene Države da studira i koji se pokazao kao veoma nadaren student hemije i fizike. Dobio je stipendije, zlatne medalje i druga priznanja, primljen je u udruženje najboljih studenata, novine su ga zasipale pohvalama, a 1926. godine stekao je doktorat na Ohajo državnom univerzitetu.

Uprkos njegovim akademskim dostignućima Sung je bio duhovno uznemiren. Mada je odrastao u hrišćanskoj porodici, još žudeo za odnosom sa Bogom. Međutim, njegovo duhovno putovanje imalo je krivudav put. Pokušao je da čita budističke spise, ali se još osećao praznim. Zabavio se taoizmom, ali je Bog još izgledao udaljen. Pao je u depresiju, pišući u jednom trenutku da je oseća kao da njegova duša luta pustinjom. A ja pretpostavljam da se tada molio molitvom sličnom onoj „molitvi trgača” koju sam ranije spomenu.

Tada je Sung čuo da je neki sjajan hrišćanin posetio univerzitet i da je planirao da održi govor o veri. Konačno, mislio je, neko intelektualno ravan, neko sa kredibilitetom koga bi mogao da poštuje zbog njegovog oštrog uma i akademskih akreditiva. Možda bi mu ova osoba mogla reći nešto značajno o Bogu.

Sung je stigao u salu za predavanje te večeri sa velikim očekivanjem. Izabrao je mesto sa dobrim pogledom i čekao da

predavanje počne. Ali uskoro je dato saopštenje: govornik nije u mogućnosti da dođe. Sung je uzdahnulo razočarano.

Kada se podigao da ode, organizatori ovog događaja su otišli nekoj srednjoškolk i pitali je da li bi zamenila glavnog govornika. Ne sumnjam da se, kada se stidljivo popela na binu, brzo pomolila da je Bog iskoristi kao što nije nikada pre.

Ali šta bi mogla stidljiva tinejdzерка da nauči visokog intelektualca poput Džon Sunga? Šta bi ova mlada hrišćanka mogla da kaže što bi bilo značajno nekome ko je već dobro obavešten o tako mnogo verskih sistema?

Ono što je izabrala da uradi te večeri bilo je veoma jednostavno: prosto je iskreno i sa detinjom čistotom pričala o revolucionarnoj promeni koju je Isus Hristos učinio u njenom mladom životu. Čistotom koju je nosila njena nevinost i nadahnutom Božijom ljubavlju, pričala je o baš onim stvarima za kojima je Džon Sung žudeo.

Istina je bila da mu nije bio potreban drugi intelektualac koji će govoriti njegovom umu; ono što mu je bilo najpotrebnije je bio autentični hrišćanin koji će govoriti njegovom srcu. A Bog je uzeo njene reči i koristio ih da promeni Džon Sunga te noći.

Postao je posvećen i napredan hrišćanin koji je predao svoj život propovedanju. Konačno, Džon Sung je na kraju otišao nazad na Daleki istok gde je obnovio stotine kineskih crkava i pomogao desetinama hiljada duhovno gladnih ljudi da otkriju Isusovo oproštenje i saosećanje. U stvari, nazivaju ga jednim od najvećih kineskih jevanđelista.²⁵⁸

Sve zato što je Bog izabrao da upotrebi mladu tinejdzерku čije je ime istorija zaboravila.

Dečiji krstaški rat

Nema oskudica u pričama poput ove. Na primer, postojao je jedva pismeni obučar koji je bio primoran da stupi na propovedaonicu u nekoj majušnoj londonskoj crkvi pošto je mećava sprečila pastora da dođe. Jedan tinejdzер je ušao u ovo svetilište tog jutra da bi se sklonio od hladnog vremena i čuo ono što je kasnije nazvao najgorom održanom propovedi – i predao svoj život Hristu baš onda i baš tamo.

Mladić je bio Carls Hadon Spurdžon, koji je kasnije postao „princ propovednika” i doneo novu evangelističku revnost u najveći grad Engleske.

Onda je postojao „dečiji krstaški rat” severozapadno od Čikaga 1970-ih. Jedna grupa mladih ljudi veoma je čeznula za svojim duhovno izgubljenim prijateljima, pa su pokrenuli novu vrstu krvre koja se orijentisala prema tragačima, stvorena da dopre do njih sa Isusovom porukom, što je tako korenito promenila članove te grupe.

Nadahnuti jednim starim profesorom teologije njihov poletna služba se brzo razvijala u najposećenijim crkvama Sjedinjenih Država – služba koja je dovela, moju ženu, moju decu i mnogo hiljada drugih do odnosa sa Bogom.

Verujem da Bog nije koristio ove mlade u Vilou Krik crkvenoj zajednici *uprkos* njihovom neiskustvu; mislim da ih je koristio *zbog* njihovog neiskustva.

Odricanjem svoje mladosti, brezrezervno su ponudili svoje živote Bogu. Oni su mu radosno predali svoje vreme, talente i sredstva. Njihovo mlado doba učinilo ih je otvornim za svež prilaz i smelu strategiju u kreativnom prenošenju Hristove poruke tragaocima. U svom idealizmu preuzeli su rizike koje bi drugi hteli da izbegnu. Pošto nisu imali mnogo spostvenog iskustva na koje su se mogli osloniti, naučili su da se oslone na Isusa. I odbili su da dopuste svojim unutrašnjim glasovima sumnje da ugase njihov Bogom dan san.

Snaga jednog života

Za proslavu svoje dvadesetogodišnjice, Vilou Krik je zakupio najveću zatvorenu dvoranu u Čikagu – Junajted Centar, dom Majkla Džordana i Čikago Bulsa – da smestio dvadeset hiljada svojih posetilaca. A svaka osoba koja je ušla te večeri dobila je malu lampu.

Pred kraj večeri, Nensi Bič – jedna od originalnih tinejdzерki koja je osnovala tu službu i još je ključni vođa – zatražila je da se dvorana zamrača. Onda je zamolila svakoga ko je postao sledbenik Isusa Hrista preko Vilou Krik službe da upali svoje svetlo.

Bila je kratka pauza... a onda se u trenutku pećinski auditorijum promenio u pravo sazvežđe, sa hiljadama i hiljadama svetlucavih svetiljki u radosnoj proslavi onoga šta Bog može da uradi kada njegovi sledbenici, koji su preuzeli rizik, učine sebe

potpuno dostupnim njegovom delu. Čulo se „Uuuuu“ i „Aaaaa“ dok su ljudi gledali okolo – a onda spontano hvalili Boga.

Tada se desio veoma značajan događaj. Neki fotograf je stupio na platformu da sačuva ovaj prizor na filmu. U tom istom deliću sekunde kada je škljocnuo svojim aparatom neko na glavnom podijumu je snimo slučajno osvetljenu sliku publike.

Neverovatno, svetlo blica registrovano na toj fotografiji snimljeno je prvom kamerom, sa bine – i kada je slika bila odštampana, iz ogromnog okeana lica u Junajted Centru te večeri, samo jedno lice je bilo osvetljeno.

Bio je to dr Gilbert Bilezikian, postariji profesor teologije koji dao viziju za stvaranje ove crkve da dopre do duhovno izgubljenih ljudi. Kamera ga je uhvatila kako jeca kao beba – *jer iznenada, u tom trenutku, sve je bilo vredno toga*.

Svaki rizik. Svaka kritika onih koji nisu razumeli. Svako delo i molitva i žrtva i bol. Svako planiranje i sastajanje i služenje. Svi sati i godine. Sve je bilo vredno toga za hiljade trepćućih svetala koja predstavljaju pojedinačna ljudska bića čiji su životi promenjeni i čija večna sudbina je ponovo napisana. *Sve je vredelo – zbog njih*.

Jedna od deviza ove crkve je: „Kakva vožnja!“ I nema sumnje u pogledu toga: kada sebe potpuno potčinite Bogu i njegovom delu – kada široko rašitrite svoje ruke i pozovete ga da vas upotrebi kao što nikada pre nije – držite se!

Učestvujete u vožnji života.

¹ Svi biblijski citati su preuzeti (prebačeno u ekavski tekst) iz prevoda Daničić-Karadžić, ako drugačije nije naglašeno. – prim. prev.

² Jermije 29:11.

³ Matej 5:43, 44.

⁴ Luka 11:4.

⁵ Terry Anderson, „Small Grace“, *Guidepost* (September 1993), 2-5, naglašavanje dodato. Za kompletniji izveštaj vidi Andersonovu knjigu *Den of Lions: Memoirs of Seven Yers* (New York: Crown, 1993).

⁶ Rimljanima 5:8.

⁷ Priče 23:7 (Stvarnost).

⁸ Luka 23:34.

⁹ Za mnogo kompletniji izveštaj o priči Morisovih i Tomija Pigejdža vidi „Could They Forgive Their Son's Killer?“, *Reader's Digest* (maj 1986.), 136-40 i „Seventy Times Seven“, *Guideposts* (januar 1986.), 2-6.

¹⁰ Robert Smith Thompson, *The Missiles of October* (New York: Simon & Schuster, 1992), 320-21.

¹¹ David S. Dockery and David E. Garland, *Seeking the Kingdom* (Wheaton, Ill.: Harold Shaw, 1992), 68.

¹² Matej 18:23-35.

¹³ Matej 6:15.

¹⁴ Matej 5:46.

¹⁵ Rimljanima 12:18.

¹⁶ Matej 5:44.

¹⁷ William Barclay, *The Gospel of Matthew*, vol. 1 (Philadelphia: Westminster, 1975), 176.

¹⁸ Luka 6:27.

¹⁹ Luka 6:28.

²⁰ Jakov 5:16.

²¹ Efescima 5:1.

²² John Stott, *The Message of the Sermon on the Mount* (Downer's Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1985) 119, naglašavanje dodato.

²³ Dela 7:60.

²⁴ Dela 7:55.

²⁵ Galatima 5:22, 23.

²⁶ „Artswatch“, *World* (April 7, 1990), 15.

²⁷ Rimljanima 8:1.

²⁸ Chris Thurman, *The Truths We Must Believe* (Nashville: Nelson, 1991), 23, 24.

²⁹ David Stoop, *Hope for the Perfectionist* (Nashville: Nelson, 1991), 81, naglašavanje dodato.

³⁰ Marko 12:13-17.

³¹ LaGena Lookabill Greene as told to Paula Spencer, „I Am What AIDS Looks Like“, *Aspire* (January 1996), 14-19, naglašavanje dodato.

³² 1. Jovanova 1:9.

³³ 1. Jovanova 4:21.

³⁴ Rimljanima 12:18, naglašavanje dodato.

³⁵ „Offerings at the Wall“, *Chicago Tribune Magazine*, (May 28, 1995), cover.

³⁶ Jakov 5:16.

³⁷ Arthur Freeman, *Woulda, Coulda, Shoulda* (New York: William Morrow, 1989).

³⁸ Filibljanima 3:13, 14.

³⁹ Rimljanima 8:28.

⁴⁰ Matej 6:33.

⁴¹ Druga nedelja u maju.

⁴² Trka pacova je način života ljudi koji žive i rade u velikim gradovima gde se svi agresivno nadmeću jedni sa drugima da bi bili uspešniji, zaradili više novca itd. – prim. prev.

⁴³ Čikaški aerodrom – prim. prev.

⁴⁴ Lee Strobel, *Reckless Homicide: Ford's Pinto Trial* (South Bend, Ind.: And Books, 1980), 75-92, 184.

⁴⁵ Warren Wiersbe, *The Integrity Crisis* (Nashville: Nelson, 1988), 21.

⁴⁶ Doug Sherman and William Hedricks, *Keeping Your Ethical Edge Sharp* (Colorado Springs: NavPress, 1990), 189.

⁴⁷ Jov 4:8.

⁴⁸ Albert Carr, „Is Business Bluffing Ethical?“ *Harvard Business Review* (January-February 1969), 153.

⁴⁹ Jack Eckerd and Charles Paul Conn, *Eckerd: Finding the Right Prescription* (Old Tappan, N.J.: Revell, 1987), 189.

⁵⁰ Priče 10:9.

⁵¹ Priče 20:7.

⁵² Robert Solomon and Kristine Hanson, *It's Good Business* (New York: Atheneum, 1985), xii-xiv, naglašavanje dodato.

⁵³ Eckerd and Conn, *Eckerd: Finding the Right Prescription*, 190.

⁵⁴ Luka 16:13.

⁵⁵ Marko 10:21.

⁵⁶ 2. Timotiju 4:7, 8.

⁵⁷ Priče 3:32.

⁵⁸ 1. Petrova 2:20.

⁵⁹ Paul Reiser, *Couplehood* (New York: Bantam, 1995), 226-27.

⁶⁰ Laura Nash, *Believers in Business* (Nashville: Nelson, 1994), 45-46.

⁶¹ Ibid., 37.

⁶² Ibid., xiv-xv.

⁶³ Psalam 119:105.

⁶⁴ Rimljanima 12:2.

⁶⁵ Sherman and Hendricks, *Keeping Your Ethical Edge Sharp*, 153-54.

⁶⁶ Priče 27:17.

⁶⁷ Igra reči u engleskom: pucanje – *shooting* (čita se šuting) i vikanje – *shouting* (čita se šauting). – prim. prev.

⁶⁸ Ne engleskom bukvalno: „Da li je to mesto spašeno?“ – prim. prev.

⁶⁹ Matej 5:16.

⁷⁰ Terry C. Muck, *Those Other Religions in Your Neighborhood* (Grand Rapids: Zondervan, 1992), 150-51; naglašavanje dodato.

⁷¹ 2. Timotiju 1:7.

⁷² Jovan 16:33.

⁷³ Jevrejima 4:15.

⁷⁴ 1. Korinćanima 10:13.

⁷⁵ Galatima 4:19.

⁷⁶ 2. Korinćanima 12:9.

⁷⁷ 1. Dnevnika 16:11, 12.

⁷⁸ Isus Navin 1:9.

⁷⁹ Jovan 15:5.

⁸⁰ Jakov 4:2.

⁸¹ Jovan 19:30.

⁸² Jevrejima 11:6.

⁸³ Rimljanima 12:18.

⁸⁴ Brother Andrew with Verne Becker, *The Calling* (Nashville: Moorings, 1996), 26-27.

⁸⁵ Psalam 37:5, 6; naglašavanje dodato.

⁸⁶ Sudije, poglavlja 6-8.

⁸⁷ Matej 20:28.

⁸⁸ Eugene H. Peterson, *The Message* (Colorado Springs: NavPress, 1993), 491.

⁸⁹ Jovan 13:15.

⁹⁰ D. James Kenndy, *What If Jesus Had Never Been Born?* (Grand Rapids: Zondervan, 1994), 36.

⁹¹ David Jeremiah, *Acts of Love* (Gresham, Ore: Vision House, 1994), 102-4.

⁹² Matej 5:16.

⁹³ Jevrejima 6:10.

⁹⁴ Kenneth Leech, *True Prayer: An Invitation to Christian Spirituality* (San Francisco: Harper & Row, 1980), 73.

⁹⁵ C. S. Lewis, *Mere Christianity* (New York: Macmillan, 1952), 123.

⁹⁶ U engleskom jeziku se, na primer, reči *doubt* (sumnja) i *double* (duplo, dvostruko) veoma slično pišu. – prim. prev.

⁹⁷ Os Guinness, *In Two Minds: The Dilemma of Doubt and How to Resolve It* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1976), 25.

- ⁹⁸ Karl Barth, *Evangelical Theology: An Introduction* (New York: Holt, Rinehart, and Winston, 1963). 124.
- ⁹⁹ Lynn Anderson, *If I Really Believe, Why Do I Have These Doubts?* (Mineapolis: Bethany House, 1992), 25-26.
- ¹⁰⁰ Gary R. Habermas, *Dealing With Doubt* (Chicago: Moody Press, 1990), 15. Njegovo mišljenje o ovoj temi je imalo veliki uticaj na moj prilaz.
- ¹⁰¹ Jovan 1:29.
- ¹⁰² Marko 1:11.
- ¹⁰³ Jovan 1:34.
- ¹⁰⁴ Luka 7:20.
- ¹⁰⁵ Luka 7:22.
- ¹⁰⁶ Luka 7:28.
- ¹⁰⁷ Mark R. Littleton, "Doubt Can Be a Good Thing", *The Lookout* (March 17, 1991), 5.
- ¹⁰⁸ Henri Nouwen, *Reaching Out* (New York: Doubleday, 1957), 128.
- ¹⁰⁹ 1. Solunjanima 5:20.
- ¹¹⁰ Rufus Jones, *The Radiant Life*, citirano u: Gary E. Parker, *The Gift of Doubt: From Crisis to Authentic Faith* (San Francisco, Harper & Row, 1990), 71.
- ¹¹¹ Parker, *The Gift of Doubt*, 69.
- ¹¹² Anderson, *If I Really Believe*, 31.
- ¹¹³ Daniel Taylor, *The Myth of Certainty* (Grand Rapids: Zondervan, 1992), 16.
- ¹¹⁴ Propovednik 7:25.
- ¹¹⁵ Paul C. Vitz, "The Psychology of Atheism", *Truth: An International, Interdisciplinary Journal of Christian Thought*, vol. 1 (1958), 29.
- ¹¹⁶ Guinness, *In Two Minds*, 70.
- ¹¹⁷ R. C. Sproul, ed., *Doubt and Assurance* (Grand Rapids: Baker, 1993), 22.
- ¹¹⁸ Jovan 8:44.
- ¹¹⁹ 1. Jovanova 4:4.
- ¹²⁰ Sproul, *Doubt and Assurance*, 24.
- ¹²¹ To su prva slova reči: *Find, Ask, Implement, Take i Hold*. – prim. prev.
- ¹²² Marko 9:24.
- ¹²³ Jakov 5:16.
- ¹²⁴ Howard Hedricks and William Hendricks, *Living By the Book* (Chicago: Moody Press, 1991).
- ¹²⁵ Psalam 34:8.
- ¹²⁶ Parker, *The Gift of Doubts*, 142.
- ¹²⁷ Na osnovu 1. Korinćanima 13:12.
- ¹²⁸ Marla Paul, "Help Wanted: Everyone Has Time for Everything – Except Making Friends", *Chicago Tribune* (May 21, 1995).
- ¹²⁹ Marla Paul, "Lonely? Don't Feel Like the Lone Ranger", *Chicago Tribune* (August 20, 1995).
- ¹³⁰ David W. Smith, *Men without Friends* (Nashville: Nelson, 1990), v.
- ¹³¹ Smith, *Men without Friends*, 24-31.
- ¹³² James Wagenvoort, *Men: A Book for Women* (New York, Avon: 1978), 165.
- ¹³³ Smith, *Men without Friends*, 47-48.
- ¹³⁴ 1. Mojsijeva 2:18.
- ¹³⁵ C. S. Lewis, *The Four Loves* (New York: Harcourt, Brace, 1960), 169.
- ¹³⁶ Priče Solomonove 18:24.
- ¹³⁷ Lee Iacocca, *Iacocca: An Autobiography* (Boston: G. J. Hall, 1985), 138.
- ¹³⁸ 1. Samuilova 18:1; u engleskom tekstu umesto reči *prionula* stoji reč *isprepletala* - prim. prev.
- ¹³⁹ Gary Inrig, *Quality Friendship* (Chicago: Moody Press, 1981), 54.
- ¹⁴⁰ Ibid., 26.
- ¹⁴¹ Rimljanima 15:7.
- ¹⁴² Ted Engstrom, *The Fine Art of Friendship* (Nashville: Nelson, 1985), 17.
- ¹⁴³ Inrig, *Quality Friendship*, 52-53.
- ¹⁴⁴ Smith, *Men without Friends*, 214.
- ¹⁴⁵ Priče Solomonove 17:17.
- ¹⁴⁶ Galatima 6:1.
- ¹⁴⁷ Inrig, *Quality Friendship*, 53.
- ¹⁴⁸ Matej 26:38.
- ¹⁴⁹ Sve su ovo nazivi čikaških profesionalnih klubova u amerčkom fudbalu, košarci, bejzbolu i hokeju. – prim. prev.
- ¹⁵⁰ Gerard Egan, *Interpersonal Living* (Monterey: Brooks/Cole, 1976), 45.
- ¹⁵¹ Judson Swihart, *How Do You Say "I Love You"?* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1977), 46-47.
- ¹⁵² Rimljanima 12:10 (Savremeni srpski prevod).
- ¹⁵³ Engstrom, *The Fine Art of Friendship*, 131.
- ¹⁵⁴ Priče Solomonove 27:17.
- ¹⁵⁵ Jim Conway, *Making Real Friends in a Phony World* (Grand Rapids: Zondervan, 1989), 164.
- ¹⁵⁶ Ibid., 171-174.
- ¹⁵⁷ Joyce Hugget, *Dating, Sex, and Friendship* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1985), 76; naglašavanje dodato.
- ¹⁵⁸ Robert T. Michael et al., *Sex in America: A Definitive Survey* (Boston: Little, Brown, 1994), 103.
- ¹⁵⁹ 1. Mojsijeva 2:24.
- ¹⁶⁰ Peterson, *The Message*, 346.
- ¹⁶¹ 1. Korinćanima 7:5.
- ¹⁶² John Ankerberg and John Weldon, *The Myth of Safe Sex: The Tragic Consequences of Violating God's Plan* (Chicago: Moody Press, 1993), 65.
- ¹⁶³ David Reardon, *Aborted Women: Silent No More* (Werschester, Ill.: Crossway, 1987), 119-20.
- ¹⁶⁴ Pail Fowler, *Abortion: Toward an Evangelical Consensus* (Portland, Ore.: Multnomah Press, 1987), 196.
- ¹⁶⁵ 1. Korinćanima 6:18.
- ¹⁶⁶ Isaija 59:2.
- ¹⁶⁷ Ankerberg and Weldon, *The Myth of Safe Sex*, 94.
- ¹⁶⁸ Filibljanima 4:8.
- ¹⁶⁹ Al Haffner, *The High Cost of Free Love* (San Bernardino: Here's Life, 1989), 101.
- ¹⁷⁰ Ibid., 107.
- ¹⁷¹ Tom Minnery, ed., *Pornography: A Human Tragedy* (Wheaton, Ill.: Christian Today, Inc. & Tyndale House, 1986), zadnje korice.
- ¹⁷² Ibid.
- ¹⁷³ Bill Hybels, *Christian in a Sex-Crazed Culture* (Wheaton, Ill.: Victor, 1989), 97.
- ¹⁷⁴ Ibid., 93-94.
- ¹⁷⁵ 1. Korinćanima 10:12.
- ¹⁷⁶ Ray E. Short, *Sex, Love or Infatuation: How Can I Really Know?* (Mineapolis: Augsburg, 1978), 83-90.
- ¹⁷⁷ Robert Moeller, *To Have and to Hold: Achieving Lifelong Sexual Intimacy and Satisfaction* (Portland, Ore: Multnomah Press, 1995), 162-63.
- ¹⁷⁸ Michael, *Sex in America*, 124-25.
- ¹⁷⁹ Ibid., 127.
- ¹⁸⁰ Ibid., 127, 130.
- ¹⁸¹ Ibid., 113.
- ¹⁸² Psalam 51:2.
- ¹⁸³ 1. Jovanova 3:1.
- ¹⁸⁴ Mark Altrogge, "I'm Forever Grateful", © 1986, by People of Destiny (Admin. by Word, Inc.). Sva prava zadržana. Korišćeno sa dozvolom.
- ¹⁸⁵ Stuart Hample and Eric Marshall, *Children's Letters to God* (New York: Workman, 1991).
- ¹⁸⁶ Matej 7:12.
- ¹⁸⁷ D. A. Carson, *The Sermon on the Mount: An Evangelical Exposition of Matthew 5-7* (Grand Rapids: Baker, 1982), 112.
- ¹⁸⁸ Rimljanima 8:7.
- ¹⁸⁹ Galatima 6:2.
- ¹⁹⁰ Marko 12:30-31.
- ¹⁹¹ Galatima 5:22-23.
- ¹⁹² 1. Jovanova 4:19.
- ¹⁹³ Kathryn Spink, *The Miracle of Love* (San Francisco: Harper & Row, 1981), 124-25; naglašavanje dodato.
- ¹⁹⁴ Jakov 1:22-25.
- ¹⁹⁵ Efescima 6:8.
- ¹⁹⁶ Don Postema, *Space for God* (Grand Rapids: CRC Publication, 1983), 70-71; naglašavanje dodato.
- ¹⁹⁷ Abigail Van Buren, "Think Ahead, Avoid Boating Tragedies", *Chicago Tribune* (June 28, 1995).
- ¹⁹⁸ Jov 14:14.
- ¹⁹⁹ Gefilte riba je jevrejski način spremanja oborka od raznih čistih vrsta riba kojima se odstranjuju kosti.
- ²⁰⁰ Jovan 11:25, 26.
- ²⁰¹ 1. Korinćanima 15:17.
- ²⁰² Gary Habermas and Antony Flew, *Did Jesus Rise from the Dead?*, (San Francisco: Harper & Row, 1987), xi, naglašavanje dodato.
- ²⁰³ Donald McFarlen, ed., *The Guinness Book of World Records* (New York: Bantam, 1991), 547.
- ²⁰⁴ Ross Clifford, ed., *The Case for the Empty Tomb: Leading Lawyers Look at the Resurrection* (Claremont, Calif.: Albattross, 1991), 112.
- ²⁰⁵ Ibid.
- ²⁰⁶ Jovan 19:1.
- ²⁰⁷ C. Truman Davis, "The Crucifixion of Jesus", *Arizona Medicine* (March 1965), 185; citirano u Josh McDowell, *The Ressurrection Factor* (San Bernardino: Here's Life, 1981), 43.
- ²⁰⁸ McDowell, *The Ressurrection Factor*, 44.
- ²⁰⁹ William D. Edwards, et al., "On the Physucal Death of Jesus Christ", *Journal of te American Medical Association* (March 21, 1986), 1463.

²¹⁰ Na engleskom jeziku: early accounts, empty tomb, eyewitness testimony, emergence of the church i extrabiblical evidence.

²¹¹ J. P. Moreland, *Scaling the Secular City: A Defense of Christianity* (Grand Rapids: Baker, 1987), 152-53.

²¹² Michael J. Wilkins and J. P. Moreland, eds., *Jesus under Fire: Modern Scholarship Reinvents the Historical Jesus* (Grand Rapids: Zondervan, 1995), 150.

²¹³ William Lane Craig, *Reasonable Faith: Christian Truth and Apologetics* (Wheaton, Ill.: Crossway, 1994), 285.

²¹⁴ Moreland, *Scaling the Secular City*, 150-51; Wilkins and Moreland, *Jesus under Fire*, 43.

²¹⁵ 1. Korinćanima 15:6.

²¹⁶ Wilkins and J. P. Moreland, *Jesus under Fire*, 43.

²¹⁷ Ibid., 41.

²¹⁸ Charles Colson, *Loving God* (Grand Rapids: Zondervan, 1987), 69.

²¹⁹ Craig, *Reasonable Faith*, 284.

²²⁰ Moreland, *Scaling the Secular City*, 179-80.

²²¹ Ibid., 181; naglašavanje dodato.

²²² Gary Habermas, *The Verdict of History: Conclusive Evidence for the Life of Jesus* (Nashville: Nelson, 1988), 169-172.

²²³ Ibid., 93-94.

²²⁴ Val Grieve, *Verdict on the Empty Tomb* (London: Church Pastoral Aid Society, 1976), 26.

²²⁵ 1. Jovanova 5:13.

²²⁶ Jovan 14:6.

²²⁷ R. C. Sproul, *Reason to Believe: A Response to Common Objections to Christianity* (Grand Rapids: Zondervan, 1981), 44.

²²⁸ David Wallechinsky and Irving Wallace, *The People's Almanac #3* (New York: Bantam, 1981), 581-82.

²²⁹ Ibid., 582.

²³⁰ Ibid., 582-84.

²³¹ John Stott, *Basic Christianity* (Downers Grove Ill.: InterVarsity Press, 1964), 26.

²³² Jovan 10:37.

²³³ 1. Jovanova 3:5.

²³⁴ 1. Petrova 2:22.

²³⁵ Peter W. Stoner, *Science Speak* (Chicago: Moody Press, 1969), 109.

²³⁶ Luka 24:44.

²³⁷ D. T. Niles, citirano u Paul Little, *Know Why You Believe* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1988), 145.

²³⁸ 5. Mojsijeva 29:29.

²³⁹ 1. Mojsijeva 18:25.

²⁴⁰ Ronald H. Nash, *Is Jesus the Only Savior?* (Grand Rapids: Zondervan, 1994), 165.

²⁴¹ 1. Korinćanima 4:5.

²⁴² Cliff Knechtle, *Give Me an Answer* (Downers Grove Ill.: InterVarsity Press, 1986), 42.

²⁴³ Jovan 8:12.

²⁴⁴ Generacija X je grupa ljudi rođenih od početka 60-ih do sredine 70-ih godina dvadesetog veka, kojima se čini da im nedostaje osećaj smjera u životu. – prim. prev.

²⁴⁵ Douglas Coupland, *Life after God* (New York: Pocket Books, 1994), 359.

²⁴⁶ 1. Jovanova 5:3.

²⁴⁷ 1. Samuilova 17:38-50.

²⁴⁸ Marko 1:15.

²⁴⁹ William L. Craig, *Knowing the Truth about the Resurrection* (Ann Arbor, Mich.: Servetnt, 1988), 6.

²⁵⁰ Isaija 64:6.

²⁵¹ Ewald M. Plass, ed., *What Luther Says*, vol. 2 (St. Louis: Concordia, 1959), 757.

²⁵² Psalam 32:3, 4.

²⁵³ Psalam 32:5.

²⁵⁴ Rimljanima 5:8.

²⁵⁵ Matej 7:7.

²⁵⁶ *The Journey* (Grand Rapids: Zondervan, 1989), xiv.

²⁵⁷ Jeremija 29:13.

²⁵⁸ Ruth A. Tucker, *Stories of Faith* (Grand Rapids: Zondervan, 1989), 20; John T. Seamands, *Pioneers of the Younger Churches* (Nashville: Abingdon, 1967).